

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

**І. В. Вальченко,
Я. М. Прилуцька**

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

Навчальний посібник
з української мови для іноземних студентів

У двох частинах

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України*

Частина 1

**Харків
ХНАМГ
2011**

УДК 811.161.2(075)

ББК 81.2Укр.я73-6

В16

Рецензенти:

К. Ю. Голобородько, кандидат філологічних наук, доцент
Харківського національного педагогічного університету
ім. Г. С. Сковороди;

Н. А. Золотухіна, кандидат філологічних наук, доцент Харківської
державної академії мистецтва та дизайну;

О. В. Палатовська, кандидат філологічних наук, доцент Київського
національного лінгвістичного університету.

Рекомендовано

Міністерством освіти і науки України

як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів

(лист № 1/11- 7625 від 11.08.2010р.)

Вальченко І. В.

В16 Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для
іноземних студентів: у 2-х ч. / І. В. Вальченко, Я. М. Прилуцька;
Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2011. – .

ISBN 978-966-695-212-0

Частина 1. – 386 с.

ISBN 978-966-695-207-6

1-а частина посібника розрахована на іноземних студентів підготовчих
факультетів вищих навчальних закладів III, IV рівнів акредитації (1 семестр
навчання) і містить базові відомості з фонетики, граматики та орфографії
української мови.

УДК 811.161.2(075)

ББК 81.2Укр.я73-6

ISBN 978-966-695-212-0

ISBN 978-966-695-207-6 (Ч. 1)

© І. В. Вальченко,

Я. М. Прилуцька, 2011

© ХНАМГ, 2011

Любі студенти!

Ви приїхали до України на навчання. Ви хочете більше дізнатися про цю країну, про українську культуру та менталітет, але не знаєте, з чого почати?

Звичайно, з української мови! Мова – це найкращий квиток до будь-якої країни! А вивчення нової мови – це найцікавіша інтелектуальна подорож.

Сподіваємося, що наш посібник «Ласкаво просимо!» допоможе вам у цій подорожі.

Dear students!

You have come to Ukraine to study. You would like to learn more about this country, about Ukrainian culture and mentality but you don't know how to start it?

With Ukrainian language, of course! Language is the best ticket to a new country! And studying a new language is the most interesting intellectual journey.

We hope that our text-book “Welcome!” serves you in your journey.

Шановні викладачі!

«Ласкаво просимо!» – це одномовний посібник з української мови як іноземної. Він адресований іноземцям, що починають вивчати українську мову з абетки у програмі академічного року вищого навчального закладу (1-2 семестри навчання на підготовчому факультеті).

Головне завдання посібника – швидке занурення студента в українську мовну стихію. Посібник орієнтований на розвиток усіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності (але у першу чергу на читання, говоріння та письмо), необхідних для реалізації практичних завдань у повсякденному спілкуванні.

Посібник містить основні лексико-граматичні теми «Програми дисципліни «Українська мова» для студентів-іноземців підготовчих факультетів вищих навчальних закладів України» (2003 р.). Відбираючи граматичний та мовний матеріал для посібника, автори керувалися, у першу чергу, саме означеною Програмою, а також вимогами загальноєвропейської мовної компетенції, реалізованими у так званому Європейському мовному портфелі (ЄМП)¹.

Посібник не орієнтований на якусь певну національність. Він розрахований на мінімальне використання викладачем мови-посередника, оскільки вся нова інформація – як граматика, так і лексика – подається циклічно, з використанням вивченого матеріалу. Усі тексти й завдання, включаючи формулювання завдань, максимально адаптовані й відповідають рівню студента на момент

---

¹ «Загальноєвропейські компетенції володіння іноземною мовою: Вивчення, навчання, оцінка». Рада Європи (французька та англійська версії), 2001.

пред'явлення матеріалу.

Методична модель курсу розроблена на базі добре відомого викладачам іноземних мов свідомо-практичного методу. Однак низка структурних інновацій (найважливішою з яких є модульна побудова посібника) дозволили авторам створити навчальний посібник, який найбільш повно відповідає сучасним умовам та кінцевій меті навчання – становленню та розвитку української мовленнєвої компетенції.

Посібник складається з двох частин. Перша частина (1 – 9 модулі, з яких перший модуль є увідним фонетико-граматичним) розрахована на роботу у навчальних групах підготовчого факультету в 1 семестрі (приблизно 504 години). Друга частина (10 – 18 модулі) розрахована на роботу у навчальних групах підготовчого факультету в 2 семестрі (приблизно 216 годин). Заключний модуль кожної частини (дев'ятий та вісімнадцятий) є повторювальним. У повторювальних модулях узагальнюється весь лексико-граматичний матеріал, вивчений протягом семестру.

Кожний модуль (крім першого увідно-граматичного) починається з так званого граматичного блоку. У граматичних блоках у стислому схематичному вигляді вводиться новий граматичний матеріал, що потім закріплюється у вправах і творчих завданнях, а також ілюструється у навчальних текстах та діалогах. Після граматичного блоку обов'язково дається головний текст із низкою лексичних завдань і вправ на словотворення. А завершується кожний модуль завданнями на побудову власного усного та письмового висловлення (монолог або участь у діалозі й твір на задану тему).

У посібнику гармонійно поєднані лексико-граматичний і розмовний аспекти, порядок презентації яких продиктований комунікативною доцільністю. Це означає, з одного боку, що граматичні вправи побудовані на найбільш уживаних мовленнєвих моделях, що демонструють контекстні й стилістичні особливості мовних одиниць. З іншого боку, діалоги, полілоги, мовленнєві завдання та тексти побудовані на граматичному матеріалі уроку, що дозволяє одразу вжити у мовленні нові лексико-граматичні структури. Завдяки цьому принципу теми усного мовлення, підкріплені відповідною граматиною, стають міцним елементом використовуваної при комунікації лексико-граматичної бази студентів.

Тексти та розмовні теми посібника є втіленням найбільш типових ситуацій, відображаючих сучасний український побут. Вони покривають широкий спектр комунікативних тем і спрямовані на активні форми роботи у групі. А велика кількість навчальних текстів у посібнику збільшує можливості обговорення теми модуля.

Структура більшості текстів дозволяє використовувати як традиційні методи (питання до текстів, граматичні коментарі та ін.), так і нові форми. Наприклад, автори рекомендують використовувати так званий «рольовий переказ», коли текст переказується з позицій

одного з його учасників або спостерігачів. За умови роботи у групі цей метод допоможе перейти до «рольового полілогу» з елементами дискусії, розвиваючи не тільки мовленнєву, але й дискурсивну, стратегічну компетенцію.

Певна «надлишковість» лексичного та граматичного матеріалу, а також його модульна подача у посібнику дозволяють у залежності від конкретних умов корегувати тривалість та інтенсивність курсу; працювати у групах з різним рівнем складу; використовувати матеріали посібника для самостійної роботи; обирати структуру курсу залежно від індивідуальних властивостей та потреб студентів.

Посібник не розрахований на професійне вивчення української мови філологами, проте ряд коментарів та завдань, помічених зірочкою, мають підвищений рівень складності й можуть бути використані для роботи у філологічних групах та на факультативних заняттях.

До посібника навмисно не включений традиційний перекладний алфавітний словник, це дає студентам свободу вибору – чи тлумачити нове слово українською мовою, чи вибрати мову, на яку перекласти це слово, що цілком відповідає концепції посібника – зведенню використання на уроках мови-посередника до мінімуму. Проте з метою збільшення та збереження активного словника у посібнику представлений тематичний словник 1800 найбільш вживаних слів та висловів української мови з перекладом на англійську мову. Таким чином студент може самостійно звертатися до тієї чи іншої теми. Крім того до посібника включений словник 400 спеціальних лексичних термінів (з перекладом на російську та англійську мови), прийнятих у традиційному, формальному та функціональному описі української мови, що вживаються у підручниках з української мови для іноземців.

У посібнику міститься певна кількість творчих та ігрових завдань, питання для організації спілкування студентів у групі і, звичайно, систематизуючі таблиці різного типу, які можуть використовуватися як довідковий матеріал. Загально-граматичні коментарі та таблиці, з одного боку, полегшують роботу викладача, а з іншого боку, роблять її різноманітнішою.

Матеріали посібника були випробовані при роботі з китайськими студентами, які вивчали українську мову як другу іноземну (після російської) в Пекінському університеті іноземних мов, а також на заняттях з української мови на підготовчому відділенні для іноземних учнів Харківської національної академії міського господарства.

Автори сподіваються, що посібник стане в нагоді і викладачам, і студентам. Ми сподіваємося також отримати відгуки та пропозиції щодо його вдосконалення за цими адресами: prilyana@gmail.com або valchenko-inna@rambler.ru.

Основні умовні скорочення

вищ. – вищий;	і т.д. – і так далі;
відм. – відмінок;	майб.ч. – майбутній час;
Н.в. – називний відмінок,	мин.ч. – минулий час;
Р.в. – родовий відмінок,	мн. – множина;
Д.в. – давальний відмінок,	наголош./ненаголош. –
Зн.в. – знахідний відмінок,	наголошений/ненаголошений;
Ор.в. – орудний відмінок,	НВ – недоконаний вид;
М.в. – місцевий відмінок,	од. – однина;
Кл.в. – кличний відмінок;	ос. – особа (1 ос. – перша
I (II/III/IV) відм. – перша	особа, 2 ос. – друга особа);
(друга/третья/четверта) відміна;	пас. – пасивний;
ДВ – доконаний вид;	порівн. – порівняйте;
див. – дивіться;	преф. – префікс;
I/II дієв. – перша/друга	прикм. – прикметник;
дієвідміна;	присв. – присвійний;
дієприкм. – дієприкметник;	присл. – прислівник;
дієприсл. – дієприслівник;	р. – рік;
дієсл. – дієслово;	с. – сторінка;
ж.р. – жіночий рід;	с.р. – середній рід;
займ. – займенник;	ст. – століття;
ім. – іменник;	ступ. – ступінь;
імн. – наказовий спосіб	суф. – суфікс;
(імператив);	тепер.ч. – теперішній час;
ін. – інший (та ін. – та інше);	числ. – числівник;
інф. – неозначена форма	ч.р. – чоловічий рід;
дієслова (інфінітив);	шипл. – шиплячий.

Основні умовні позначення

- Ø** – нульове закінчення;
S – суб'єкт (**S1/S2** – перший/другий суб'єкт);
О5 – фактичний діяч (суб'єкт дії) у пасивній конструкції, виражений орудним відмінком;
' – позначення м'якості приголосного ([д'], [т'], [з'], [с'] тощо);
* – завдання або коментар підвищеної складності.

**Український алфавіт
(абетка)**

А а	а	Н н	ен
Б б	бе	О о	о
В в	ве	П п	пе
Г г	ге	Р р	ер
Ґ ґ	ґе	С с	ес
Д д	де	Т т	те
Е е	е	У у	у
Є є	єе	Ф ф	еф
Ж ж	же	Х х	ха
З з	зе	Ц ц	це
И и	и	Ч ч	че
І і	і	Ш ш	ша
Ї ї	її	Щ щ	шча
Й й	йот	Ь ь	м'який знак
К к	ка	Ю ю	йу
Л л	ел	Я я	йа
М м	ем	'	апостроф

МОДУЛЬ 1

УРОК 1

1. Слушайте, повторюйте. Читайте. Пишіть.

[а] А а – [о] О о – [у] У у – [е] Е е – [и] И и   и-у-о-а-е
а-о-у-е-и
е-а-и-у-о

[і] І і   а-е-і
і-е-а
е-і

2. Читайте.

а-е-і	а-о-у-и	и-і-е-а	о-у-и
і-е-а	і-и-у-о	о-у-и-е	и-і-е
о-и-і	а-о-е-і	е-и-о-у	і-и-а
і-у-о	е-и-о-а	а-о-е-і	і-о-у
и-о-а	а-е-и-у	а-у-а-и	е-і-и

3. Слушайте, повторюйте. Читайте. Пишіть.

[м] М м	ма-мо-му-ми-ме ам-ом-ум-им-ем
[п] П п	па-по-пу-пи-пе ап-оп-уп-ип-еп
[б] Б б	ба-бо-бу-би-бе [п] – [б] [па] – [ба]
[т] Т т	та-то-ту-ти-те ат-от-ут-ит-ет
[д] Д д	да-до-ду-ди-де [т] – [д] [та] – [да]
[н] Н н	на-но-ну-ни-не ан-он-ун-ин-ен
[в] В в	ва-во-ву-ви-ве

4. Запам'ятайте: в – [v]: мо́ва, ди́во, па́ва, пи́во, вода́
в – [w]: впаво, миво, пиво, биво

5. Читайте.

ма-ам, мо-ом, ми-им,	та-ат, то-от, ти-ит, ту-ут, те-ет,
му-ум, ме-ем,	да-та, до-то, те-де,
па-ап, по-оп, пи-ип,	ту-ду, ди-ти, ти-ди,
пу-уп, пе-еп,	на-ан, но-он, ну-ун,
па-ба, по-бо, пи-би,	пу-бу, пе-бе, ва-во, ву-ве,
ма – ма́ма, ба – ба́ба,	та – та́то, ма-па – ма́па.

• Порівняйте:

[т] / [т']	[д] / [д']	[н] / [н']
ти-ті	ди-ді	ни-ні

6. Слушайте, повторюйте. Читайте. Пишіть.

— —	— — —	— —
тут	мама	вода
там	мати	давно
дім	тато	
так	баба	
ми	мова	
ти	дата	
ви	мапа	

♦ Запам'ятайте:

там ≠ тут
ма́ма = ма́ти

5. Читайте.

Там дім.	Там дім?	Так, дім.
Тут ма́ти.	Тут ма́ти?	Так, ма́ти.
Тут ма́ти і та́то.		

8. Слушайте, повторюйте. Читайте. Пишіть.

[ф] Ф ф [еф]

фа-фо-фу-фе

аф-оф-уф-еф

ва-фа, во-фо, ву-фу, фу-ву, фи-ви, уф-оф,

фа-аф, фо-оф, фу-уф, фе-еф, фи-иф, ві-фі,

во – вода́, да – два, во-фо – фо́то, ве-фе – кафе́.

9. Слушайте, повторюйте. Читайте. Пишіть.

[р] Р р [ер]

ра-ар, ро-ор, ру-ур, ре-ер, ри-ир

[к] К к [ка]

ка-ко-ку-ке

ак-ок-ук-ек

[г] Г г [ге]

га-го-гу-ге

[к] – [г] [ка] – [га]

[х] Х х [ха]

ха-хо-ху

ах-ох-ух

[h] Г г [he]

га-го-гу

[х] – [h] [ха] – [ha]

10. Читайте.

та-кта, то-кто,

ака-ага, аку-агу,

ту-кту, ка-кат.

■ Зверніть увагу:

Буква *z* – звук [h]: бага́то, голова́, дороба́, погоба́.

¤ Розрізняйте:

[к]	[г]	[х]	[h]
ку́рка	га́нок	ха́та	пого́да
ка́рта	гра́ти	ху́стка	гра́ти
кіно́	Ко́нго	хра́м	ге́рб
Пе́кін	Ре́йна	хіру́рг	гіта́ра

—	— — —	— — —	— — — —	— — — —
хто два парк брат друг	папка буква фото карта парта куртка марка риба група	ві́кно уро́к	по́друга	кі́мната доро́га бага́то пого́да

11. Слухайте, повторюйте. Читайте. Пишіть.

[л] Л л [ел]

ла-а́л, ло-о́л, лу-у́л, ли-и́л, ле-е́л, ли-лі́,

о́л – ву́гол, а́ло – ма́ло, ла – ла́мпа.

12. Слухайте, повторюйте. Читайте. Пишіть.

[с] С с [ес]

са-а́с, со-о́с, су-у́с,

се-е́с, си-и́с, си-сі́

су – су́мка сі – сі́к,

са-ста́ – стака́н.

[ц] Ц ц [це]

ца-а́ц, цо-о́ц, це-е́ц,

та-са-ца́, то-со-цо́,

ту-су-цу́, ти-си-ци́, сі-ці́,

це, ціна́, місце́

[з] З з [зе]

за-зо-зу́, за – ва́за, зу – зву́к, за – за́втра.

[с] – [з] [са] – [за]

са-за́, со-зо́, су-зу́, си-зи́,

13. Читайте. Пишіть.

Це мі́сто. Це буди́нок.

Там парк. Тут кі́мната.

—	—	—	—	—	—
це	дата	мета	музика	будинок	молоко
так	тема	доба		дитина	телефон
ти	небо	онук		далеко	
тут	тато	завод			
там	булка	зима			
текст	слово	Павло			
сад	лампа	вона			
сік	ваза	воно			
суп	сумка	вони			
син	мало	один			
сир	масло	стакан			
звук	місто	папір			
стіл	місце				
клас	фраза				

14. Читайте.

Тут ва́за. Там вода́. Це ва́за? – Так, це ва́за. Там вода́? – Так, там вода́.

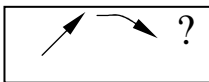
Це ма́ма, та́то і син. А це брат і сестра́. Це ба́ба і дід.

♦ Запам'ятайте:

бага́то ≠ небага́то, ма́ло
карта = ма́па

Хто це?

Це ма́ти.

Хто там? – Там та́то. Хто тут? – Тут соба́ка.

Хто вдо́ма? – Вдо́ма ма́ти.

■ Зверніть увагу:

вдо́ма = удо́ма
Хто <u>в</u> до́ма? Анто́н <u>у</u> до́ма. Га́нна <u>в</u> до́ма. Бра́т <u>у</u> до́ма?

15. Читайте.

1. Хто це? Це ма́ти? – Так, це ма́ти.

Хто це? Це та́то? – Так, це та́то.

Хто це? – Це ма́ти. Хто це? – Це та́то.

2. Це кімна́та. Там вікно́. Тут ва́за.

Це стакáн? – Так, це стакáн. Там вода́? – Так, там вода́.

Це кімна́та. Тут па́рта. Тут па́пка і ка́рта.

Це кімна́та? – Так, це кімна́та.

Тут уро́к? – Так, тут уро́к.

Там вікно́? – Так, там вікно́.

Тут па́рта? – Так, тут па́рта.

Там па́пка? – Так, там па́пка.

Тут папі́р. Там бу́ква «С».

3. – Це ма́ти, а це та́то. А хто це? Це Павло́? – Так, це Павло́, він лі́кар.

– Хто там? Там ма́ти?

– Так, там ма́ти. Ма́ти вдо́ма.

– Вона́ лі́карка?

– Ні, вона́ економі́ст.

– А та́то?

– Він програмі́ст.

– Та́то вдо́ма?

– Так, він за́раз удо́ма.

16. Читайте.

Це фо́то. Тут ма́ма, та́то, дити́на.

Це сумка. Тут бу́лка, ма́сло, молоко́.

Це Оле́на. Оле́на студéнтка. А це Макси́м. Макси́м студéнт.

Це ла́ва. Тут Мари́на, Оле́на, Том, Макси́м.

Тут Мари́на? Так, Мари́на. Мари́на тут? Так, тут.

Це Том? Так, Том. Так, це Том.

17. Читайте.

Це студéнт? Так, це студéнт. Це студéнт Максим.
 Це студéнтка? Так, це студéнтка. Це студéнтка Олена.
 Це деканáт? Так, деканáт. Там декан. Там секретáр.

18. Поставте запитання. Дайте відповіді на них.

Зразок: Тут сад.

Тут сад? Так, сад. Так, тут сад.

Тут ва́за. Там вода́.

Сад тут. Буди́нок там.

Тут студéнт. Там студéнтка.

Окса́на тут. Оле́на там.

Тут бра́т. Бра́т удо́ма.

Це лі́кар. Лі́кар тут.

■ Зверніть увагу:

Рід

<i>Він</i>	<i>Вона́</i>	<i>Воно́</i>
студéнт секретáр бра́т Іва́н Тара́с	студéнтка секретáрка сестра́ Га́нна Оле́на	сло́во мі́сто село́ мі́сце мо́ре
-Ø	-а	-о/-е
!! але: та́то, Павли́, Микола́, Микита́,	ма́ти, па́ні	

19. Пишіть слова у таблицю.

<i>Він</i>	<i>Вона́</i>	<i>Воно́</i>
-Ø	-а	-о/-е

Да́та, му́зика, буди́нок, па́ні, молоко́, дити́на, ону́к,
 те́ма, заво́д, не́бо, зима́, та́то, ра́діо, бу́лка, сло́во, пан,
 ла́мпа, ва́за, су́мка, стака́н, текст, гру́па, папі́р, сі́к, ма́сло,
 суп, мі́сто, син, місце́, ма́ти, сир, фра́за, доро́га, звук, сті́л,
 кіно́, клас, сад, ві́кно, кімна́та, впра́ва, мо́ре.

■ Зверніть увагу:

Він	Вони́	Вона́	Вони́	Воно́	Вони́
клас <u>Ø</u>	класи́	ла́мпа	ла́мпи	ві́кно	ві́кна
заво́д <u>Ø</u>	заво́ди	бу́лка	бу́лки	мі́сто	міста́
парк <u>Ø</u>	парки́	фра́за	фра́зи	сло́во	слова́
-Ø + <u>и</u>		-а → - <u>и</u>		-о → - <u>а</u>	

20. Пишіть закінчення.

Зразок: клас – класи

Кімна́та – кімна́т..., ла́мпа – ла́мп..., студе́нт – студе́нт..., па́пка – па́пк..., студе́нтка – студе́нтк..., мі́сто – міст..., еконо́міст – еконо́міст..., бу́лка – бу́лк..., бу́ква – бу́кв..., су́мка – су́мк..., гру́па – гру́п..., заво́д – заво́д..., сад – сад..., син – син..., брат – брат..., сестра́ – сестр..., но́мер – номер..., сло́во – слов..., програ́міст – програ́міст..., доро́га – доро́г..., уро́к – уро́к..., ві́кно – ві́кн... .

21. Читайте речення. Доповнюйте їх словами, які ви знаєте.

1. Це фото. Тут та́то, ма́ма ...
2. Тут клас. Там студе́нт, ...
3. Це су́мка. Там бу́лка, ...
4. Це стіл. Тут ла́мпа, ...

■ Зверніть увагу:

і = та
Іва́н <u>і</u> Та́рас.
Оле́на та Окса́на.
Та́то <u>і</u> / та ма́ти.

22. Читайте речення. Пишіть їх. Покажіть, що предметів більше одного.

Зразок: Тут клас. Тут класи.

Тут клас. Там студент і студентка. Там сумка та папка. Там лампа та ваза. Там слово і буква. Це текст і вправа. Це завод і парк. Тут брат і сестра.

23. Доберіть до кожної групи слів відповідне слово з правого стовпчика.

Мати, тато, ...
 Декан, студент, ...
 Кава, масло, ...
 Звук, буква, ...
 Тут, там, ...

удіма
 молоко
 студентка
 син
 слово

24. Говоріть.

а) Зразок: *Хто це? – Це Ганна.*

...? – Це ма́ма.   ...? – Це та́то.   ...? – Це син.
 ...? – Це бра́т.   ...? – Це Анто́н.   ...? – Це Ві́ра.

б) Зразок: *Це лікар? – Так, це лікар.*

...? – Так, це Макси́м.   ...? – Так, це дека́н.
 ...? – Так, це сестра́.   ...? – Так, це бра́т.

Лексика першого уроку

1. Ма́ма, ма́ти, та́то, дити́на, син, ону́к, ону́ка.
2. Звук, бу́ква, склад, сло́во, зразо́к, текст, те́ма, впра́ва, папі́р.
3. Студе́нт, студе́нтка, секретар, секретарка, декан, деканат.
4. Клас, уро́к, гру́па, па́пка, ла́мпа, ва́за, вода́, да́та, фо́то.
5. Лі́кар, лі́карка, еконо́міст, програ́міст.
6. Су́мка, бу́лка, ма́сло, моло́ко, ка́ва, вода́.
7. Буди́нок, заво́д, сад, парк, доро́га.
8. Тут, там, уди́ма, це, ма́ло, ба́гато, неба́гато.
9. Один, два, три.

УРОК 2

1. Слушайте, повторюйте, пишiть.

	Й й	Я я	Є є	Ю ю	Ї ї
Букви	Й	Я	Є	Ю	Ї
Звуки	[й]	[йа]	[йе]	[йу]	[йї]
	Йосип мій твій	яблуко моя твоя	Єва моє твоє	юнак Юрко маю	їду Київ мої

2. Читайте:

йо, я, ю; Йо́сип, йо́гурт, його́; край, буй;
 мій – моя́ – моє́ – мої́;
 твій – твоя́ – твоє́ – твої́;
 дай, край, басейн, музе́й;
 я, яйце́, як, який, Я́на, Ра́я, Зо́я, Мари́я, Наді́я;
 юна́к, юний, Юрко́, Ю́ля;
 Є́ва, Євге́н, є, моє́, твоє́;
 їсти, їм, їхати, мої́, твої́, Украї́на, краї́на;
 я і ти, він і вона́, ми і ви.

♦ Запам'ятайте:

голосний ≠ приголосний

3. Читайте.

- Звук [л] – це при́голосний.   Звук [а] – це голосний.
 Звук [к] – це при́голосний.   Звук [у] – це голосний.
 Звук [р] – це при́голосний.   Звук [е] – це голосний.
- [і] – це голосний? – Так, це голосний.
 [й] – це при́голосний? – Так, це при́голосний.
 [о] – це голосний? – Так, це голосний.
 [б] – це при́голосний? – Так, це при́голосний.
- [а] – це голосний звук. [з] – це при́голосний звук.
 [а] – це голосний.   [з] – це при́голосний.

■ Зверніть увагу:

і = та, й

Дени́с *та/і* Юрко́.Окса́на *та/і* Євге́н. Андрі́йко *й/та* Оле́на.Яри́на *та/й* Іван. Це тато́ *й/та/і* ма́ма.Яна́ *та/і* Йо́сип – брат *та/і* се́стра.

4. Пишіть слова в таблицю.

<i>Він</i>	<i>Вона́</i>	<i>Воно́</i>
-О, -й	-а	-о/-е

Сік, звук, сло́во, край, басе́йн, музе́й, місто, фо́то, авто́бус, парк, по́друга, ма́сло, гру́па, сті́л, ді́д, сад, ва́за, ма́ти, молоко́, му́зика, ка́рта, трамвай, буди́нок, да́та, сир, кра́їна, ла́мпа, буква, склад, яйце́, су́мка, вода́, лі́кар, юна́к, клуб, ка́ва, бу́лка, папі́р, кни́га, аудито́рія, зразо́к.

5. Читайте. Зверніть увагу на форму множини та місце наголосу.

Брат – брати́, син – сини́, ді́д – діди́, словни́к – словни́ки, а́втор – автори́, па́спорт – паспорти́, виклада́ч – виклада́чі, се́стра – се́стри, ціна́ – ціни, сторі́нка – сторі́нки, по́милка – помилки́, ві́кно – ві́кна, сло́во – слова́.

друг – дру́зі
дитина – ді́ти
ма́ти – ма́тері

6. Слухайте, повторюйте, пишіть.

	Ш ш	Ж ж	Ч ч	Щ щ
Букви	Ша	Же	Че	Ща
Звуки	[ш]	[ж]	[ч]	[шч]

Ш ш Ж ж Ч ч Щ щ

ша–аш, шо–ош, ше–еш, ши–иш;
 ша́фа, ша́пка, шо́стий, шум, зо́шит, наш, ваш;
 жа–аж, жо–ож, жу–уж, же–еж, жи–иж;
 жук, ложка, гуртожиток, книжка, журна́л;
 ча–ач, чо–оч, чу–уч, че–еч, чи–ич;
 ча́шка, дочка́, підручник, чому́, вчи́ти, час, чай, чий;
 ща–аш, що–ощ, щу–ущ, ще–ещ, щи–ищ;
 щу́ка, що, ща́стя, щеня́, щі́тка, плащ, площа́;
 ши–ші, жи–жі, чи–чі, щи–щі, наш, на́ші, ваш, ва́ші;
 жи́ти – жі́нка, ши́ти – на́ші, чи́стий – о́вочі, щі́рий – щі́тка.

7. Слухайте. Зверніть увагу на місце наголосу.

—	—́ —	— —́	—́ — —	— —́ —	— — —́
ді́д	ша́фа	обі́д	яблу́ко	кі́мната	інсти́тут
де́	ді́ти	ві́кно	ву́лиця	сні́данок	викла́дач
сті́л	удо́ма	костю́м	ді́вчина		чолові́к
жу́к	ха́та	до́чка			кабіне́т
ча́й	щі́тка				телефо́н
ча́с	кни́жка				
хлі́б	ча́шка				
ні́ж	Ки́їв				
ли́ст	зо́шит				
	жі́нка				
	ложка́				
	до́шка				

♦ Запам'ятайте:

я	ми
ти	ви
ві́н, вона́, воно́	вони́

■ Зверніть увагу:

	<i>Ві́н</i>	<i>Во́на</i>	<i>Воно́</i>	<i>Вони́</i>
	брат, батько, олівець, стіл	кімната, сестра	вікно, прізвище	брати, вікна
<i>я</i>	<i>мій</i>	<i>моя</i>	<i>моє</i>	<i>мої</i>
<i>ти</i>	<i>твій</i>	<i>твоя</i>	<i>твоє</i>	<i>твої</i>
	<i>Чий?</i>	<i>Чия?</i>	<i>Чие?</i>	<i>Чії?</i>

8. Читайте. Пишіть.

1.	Мій (дім)	Твій (друг)	Чий?
	Моя (кімна́та)	Твоя (подруга)	Чия?
	Моє (вікно́)	Твоє (фо́то)	Чие?
	Мої (кімна́ти)	Твої (се́стри)	Чії?

Це	мій друг.	Це	твій брат?
	моя подруга.		твоя подруга?
	мій клас.		твій клас?
	моя кімна́та.		твоя кімна́та?
	моє фо́то.		твоє фо́то?
	мої брати		твої брати?

- Це мій дім. Тут моя кімна́та. Там мій стіл. Тут зо́шит, ручка, підру́чник, олівець. Ось мій стіле́ць.
- Ось суп. Ось стака́н. Тут мо́локо.
Це ма́сло. Ось стака́н. Там во́да. А ось сі́к.
Це твій стака́н? – Так, це мій стака́н.
Там сі́к? – Так, там сі́к.
- Ось мій клас. Тут до́шка. Тут фра́за. Тут бу́ква.
Це бу́ква? – Так, це бу́ква. А це сло́во? – Так, це сло́во.
- Це твій дім? – Так, це мій дім.
Чий це дім? – Мій.
Це твоя кімна́та? – Так, це моя кімна́та.
Чия це кімна́та? Твоя? – Так, моя.
Це твоє фо́то? – Так, це моє фо́то.

Чи́є це фо́то? – Це мо́є фо́то.
Це тві́й бра́т? – Так, це мій бра́т.
Чий це бра́т? Тві́й? – Так, це мій бра́т.
Це тво́я ма́ма? – Так, це мо́я ма́ма.
Чия́ це ма́ма? Тво́я? – Так, мо́я.
Це тво́є вікно́? – Так, це мо́є вікно́.
Чи́є це ра́діо? – Це мо́є ра́діо.
Це тво́ї зо́шити? – Так, мої́.
Чі́й це зо́шити? Тво́ї? – Так, це мої́ зо́шити.

Буква ь (м'який знак)

“Ь” – м'який знак позначає:

- 1) м'якість приголосного в кінці слова або перед наступним приголосним: кінь, сіль, шість, стілець;
- 2) м'якість приголосного перед о: сьо́мий, льо́н.

9. Читайте.

Стіле́ць, оліве́ць, кіне́ць, пальто́, ба́тько, сіль, шість, де́сять, висі́ть, сиді́ть, сто́їть, лежі́ть.

♦ Запам'ятайте:

та́то = ба́тько

Апостроф

Після *б, п, в, м, ф, к, р* перед *я, ю, є, ї*: *ім'я́, сім'я́, хлоп'я́, інтерв'ю́, комп'ю́тер, н'є́, б'є́, об'є́кт.*

10. Слушайте. Відповідайте на питання.

Це акаде́мія. Ось мо́я аудито́рія. Тут виклада́ч і студенти́. Вони́ мої́ друзі́. Це мо́я гру́па.

Тут сто́ли. Там комп'ю́тери. Ліво́руч вікно́. По́ряд ка́рта та алфа́віт. Право́руч две́рі. До́шка пря́мо. Там крейда́.

Питання: Це акаде́мія? Хто тут? Де вікно́? Де ка́рта та алфа́віт? Де две́рі? Де до́шка?

■ Зверніть увагу:	теж = також
Том – мій друг. Роман – <i>теж/також</i> мій друг.	
Тато вдома, мати <i>теж/також</i> удома.	
Мій брат інженер. Я <i>теж/також</i> інженер.	

11. Слухайте, повторюйте, читайте.

Хто це?	– Це тато.
	– Це ма́ти і та́то.
	– Це ліка́р.
	– Це Вади́м.

Що це?	– Це буди́нок.
	– Це ва́за.
	– Це молоко́.
	– Це кни́жки.

Хто це?	– Це мій виклада́ч.
Це виклада́ч?	– Ні, це студе́нт.
	– Ні, це не виклада́ч, а студе́нт.
Що це?	– Це акаде́мія.
Це акаде́мія?	– Так, це акаде́мія. (Так.)
	– Ні, це не акаде́мія. (Ні.)
	– Ні, це інститу́т.
	– Ні, це не акаде́мія, а інститу́т.
Це твій зо́шит?	– Так, це мій зо́шит. Так, мій.
	– Ні, не мій. Я не зна́ю, чий це зо́шит.
Це твоя́ кімна́та?	– Так, моя́.

◆ Запам'ятайте:

Де?
ліво́руч ≠ право́руч
та́м ≠ ту́т
по́руч = по́ряд
нави́проти

12. Читайте.

Твоя́ кімна́та ліво́руч?	– Ні, моя́ кімна́та право́руч.
А це твоє́ місце?	– Ні, не моє́. Моє́ місце ліво́руч.
Це аудито́рія?	– Ні, це декана́т. Аудито́рія по́руч.

Хто це на ф^ото? – Це мій брат, а пор^яд – мої бат^ьк^и.
 Де зупинка? – Зупинка лівор^уч.
 Де басейн? – Басейн правор^уч.
 Де муз^ей? – Муз^ей навпр^оти.
 Це твоя сестра? – Ні, це моя под^руга, а сестра – пор^уч.
 Я програміст. А ви? – Я теж програміст.
 Мій бат^ько економіст. Я теж економіст А ти? – А я лікар.
 Вона викладач? – Ні, вона інжен^ер.

■ Зверніть увагу:

Хто це? (істоти)		
Чоловічий рід (він)	Жіночий рід (вона)	Середній рід (воно)
студ ^е нт юна ^к виклада ^ч секретар геро ^й китає ^{ць}	студ ^е нтка дівчина виклада ^{чка} секретар ^{ка} бабу ^{ся} Марі ^я	дит ^я теля кошен ^я курча дівча маля
!! але: дя ^д ько, бат ^ь ко, Мико ^{ла} , Микита, суд ^{дя}	!! але: мати, пані	
Що це? (неістоти)		
стіл парк сніг муз ^е й пла ^щ пале ^{ць}	книжка ручка шафа родина вулиця аудиторія	місто село море прізвище пита ^н ня завда ^н ня
	!! але: ніч, річ, люб ^о в, кров, сіл ^ь	таксі, меню

13. Пишіть слова в таблицю.

Він	Вона	Воно

Зо́шит, плю́ща, оліве́ць, ру́чка, сі́ль, пальто́, ша́фа, дядько́, юна́к, дівчи́на, виклада́ч, аудито́рія, пита́ння, ма́ля, бабу́ся, чолові́к, жі́нка, ба́тько, ма́ти, бра́т, дру́г, трамва́й, ні́ж, ні́ч, прізви́ще, впра́ва, завда́ння, геро́й, ща́стя, дочка́, секретар, музе́й, село́, шко́ла, пого́да, краї́на, пале́ць, таксі́, метро́.

14. Говоріть.

Зразок: Чий це словні́к? Це твій словні́к?

Мі́сце, завда́ння, зо́шит, ру́чка, оліве́ць, акаде́мія, гру́па, виклада́ч, краї́на, дочка́, дити́на, ма́ля, село́, комп'ю́тер.

15. Читайте діалоги.

1)

– Це твоя́ кни́жка?
– Ні, не моя́. Моя́ кни́жка там.

2)

– Чий це зо́шит? Твій?
– Так, мій.
– А де мій зо́шит?
– Я не зна́ю.

3)

– Чи́є це фо́то?
– Моє́.
– Хто тут?
– Тут мо́ї батьки́: та́то і ма́ма, мій діду́сь, моя́ бабу́ся і я.

4)

– Як вас зчу́ть?
– Мене́ зчу́ть Ма́ртин. А вас?
– А мене́ Юрко́?
– Ду́же приємно. Ви студе́нт?
– Так, а ви? Я теж студе́нт.

5)

– Добри́день.
– Добри́день. Скажі́ть, будь ла́ска, це декана́т?
– Ні, це аудито́рія?
– А де декана́т?
– Декана́т правору́ч.
– Дякую́.
– На все до́бре.

16. Складіть подібні діалоги. Запитайте своїх товаришів, а) чий (чия, чиє, чий) це журнал, підручник, пальто, шапка, яблуко, викладач, аудиторія, кімната, гуртожиток, друзі;

б) де знаходиться магазин, деканат, зупинка, гуртожиток, басейн, музей, метро, академія.

Лексика другого уроку

1. Зошит, ручка, підручник, книжка, олівець, словник, дошка, крейда; завдання, помилка, питання, відповідь.
2. Учитель, учителька, викладач, викладачка, інженер.
3. Інститут, академія, університет, кабінет, аудиторія, комп'ютер, гуртожиток.
4. Ім'я, сім'я, родина, батько, дядько, тітка, дідусь, бабуся, чоловік, жінка, дочка, дівчинка, хлопчик, маля.
5. Країна, столиця, автобус, тролейбус, трамвай, таксі, метро, квиток, музей, басейн.
6. Чашка, ложка, виделка, ніж, тарілка, чай, хліб, сніданок.
7. Праворуч, ліворуч, прямо, поруч, поряд, навпроти.

Мовленнєві моделі

Як вас звуть?

Менє звуть... .

Дуже приємно.

Дякую.

Добридень.

На все добре.

Скажіть, будь ласка...

Я не знаю.

УРОК 3

Сполучення *йо / ьо*

Йо вживається на початку слова або складу: *його́, ра-йо́н, міль-йо́н, буль-йо́н, Йо́сип, Йо́рданія*.

ьо вживається в середині і кінці складу: *льо́н, льо́т-чик, сьо́-мий, сьо-го́дні*.

1. Читайте.

Букви	н		л		т	
Звуки	[н]	[н']	[л]	[л']	[т]	[т']
	ни	ні	ли	лі	ти	ті
	на	ня	ла	ля	та	тя
	ну	ню	лу	лю	ту	тю
	не	не	ло	льо	то	тьо
	но	ньо				

2. Слухайте, повторюйте, читайте.

Ні-ня-ню-не-ньо. Ні́на, пі́сня, до́ню, си́не, си́ньо.

Лі-ля-лю-льо. Лі́то, коля́дка, лю́блю, льо́н.

Ті-тя-тю-тьо. Ті́ло, тя́га, тю́тюн, тьо́х.

3. Читайте склади і слова. Звертайте увагу на вимову твердих та м'яких приголосних.

Ди-ді, да-дя, до-дьо, ду-дю;

Си-сі, са-ся, со-сьо, су-сю;

Ци-ці, ца-ця, цо-цьо, цу-цю.

Пий, співа́к, бий, бі́й, бу́ти, бю́ро, пу́сто, пю́ре, вино́, вікно́, ванна́, свя́то, да́ти, дя́дько, сад, ся́ду, су́д, сю́ді, ши́ти, ши́сть, жи́ти, жі́нка, цирк, ці́лий, цап, ця, цу́кор, цю, ши́рий, ши́тка, ки́лим, кіно́, ва́ги, гі́лка, хист, хи́мія, ри́ба, рік, ра́дий, рядо́к.

Лист – ши́сть, тин – ті́нь, пил – бі́ль, рис – рись, раз – ма́зь, сад – ся́дь, цей – кіне́ць;

Ба́тько, дя́дько, скі́льки, ті́льки, бу́дьмо, альбо́м, ма́ленькі, шпильки, кі́ньми, ві́зьми.

Діфтонги

Дж, дз в одному складі – це діфтонги:

[дж]: джаз, джем, джемпер, джінси, джерелó, сиджу́, ходжу́, бю́джét, бджола́;

[дз]: дзвóник, дзві́н, дзе́ркало;

[дз'] дзьоб, дзюдó.

!! Але: від-жів, від-зна́ка.

■ Зверніть увагу на тверді та м'які приголосні:

Букви	д		т		з		с	
Звуки	[д]	[д']	[т]	[т']	[з]	[з']	[с]	[с']
	ди	ді	ти	ті	зи	зі	си	сі

ди–ді: дим – дім;   **ти–ті:** тин – тітка;

зи–зі: зима́ – зірка;   **си–сі:** син – сік.

Букви	ц		л		н		р	
Звуки	[ц]	[ц']	[л]	[л']	[н]	[н']	[р]	[р']
	ци	ці	ли	лі	ни	ні	ри	рі

ци–ці: цирк – ціна́;   **ли–лі:** літи – літо;

ни–ні: низ – ніс;   **ри–рі:** ри́ба – рік;

Міти, мій, біти, бій, піти, пісня, вино́, він, фіа́лка, факт, кит, кіт, лист, ліні́йка, дах, дя́дько.

Діфтонг	дз		дзи – дзі, дзу – дзю,
Звуки	[дз]	[дз']	дзвоник, дзига,
	дзи	дзі	дзюдó, дзьоб.

Звуки [б], [п], [в], [м], [ф], [ж], [ч], [ш], [г], [к], [х], [г] не мають парних м'яких, вони можуть тільки

пом'якшуватись перед **і** (зрідка перед іншими голосними, а також при подовженні): *вітер, шість, пір'я, похід, бюджет, ніччю, подружжя*.

Букви і звуки (узагальнення)

Голосні	Приголосні								
	дзвінкі		глухі		сонорні				
а – [a]	[б]		[п]		[в]	[л]	[н]	[м]	[р]
я – [’a]/ [йа]	[г]		[х]			[л’]	[н’]		
о – [o]	[г]		[к]						
у – [y]	[д]		[т]						
ю – [’y]/ [йу]	[д]	[д’]	[т]	[т’]					
е – [e]	[ж]		[ш]						
є – [’e]/ [йе]	[з]	[з’]	[с]	[с’]					
и – [и]	[дз]	[дз’]	[ц]	[ц’]					
і – [i]	[дж]		[ч]						
ї – [йі]	[й]								
			[ф]						
			щ – [шч]						

■ Зверніть увагу:

він, вона, воно	вони	Закінчення
Він		
брат	брати и	-∅, + -и ; -о → -и
батько	батьки и	
учитель	учител і	-ь → -і
товариш	товариш и	-ж, -ч, -ш, -щ + і
викладач	викладач и	
музей	музе ї	-й → -ї
лікар	лікар і	
секретар	секретар і	-р + -и/-і
!! але: касир	каси ри	

<i>Вона</i>		
книж <u>к</u> а	книж <u>к</u> и	-а → -и
кімн <u>ат</u> а	кімн <u>ат</u> и	
вулиц <u>я</u>	вулиц <u>ь</u>	-я → -ї/-ї
земл <u>я</u>	земл <u>ь</u>	
пл <u>о</u> ща	пл <u>о</u> щ <u>ь</u>	-(ж, ч, ш, щ)а → -ї
відп <u>ов</u> ідь	відп <u>ов</u> ід <u>ь</u>	-ь → -ї
аудитор <u>і</u> я	аудитор <u>і</u> ї	-ія → -її
сім'я	сім'я	-'я → -'ї
<i>Воно</i>		
сл <u>о</u> во	сл <u>о</u> в <u>а</u>	-о → а
прізви <u>с</u> те	прізви <u>с</u> т <u>а</u>	-(ч, ш)е → а
мор <u>е</u>	мор <u>я</u>	-е → я
завданн <u>я</u>	завданн <u>я</u>	-(tt)я → -(tt)я
волос <u>с</u> я	волос <u>с</u> я	

♦ Запам'ятайте:

дити <u>н</u> а – ді <u>т</u> и	ма <u>т</u> и – ма <u>т</u> ері
дру <u>г</u> – дру <u>з</u> і	ді <u>в</u> чина – ді <u>в</u> ч <u>а</u> та
ім'я – імен <u>я</u>	хло <u>п</u> 'я – хлоп'я <u>т</u> и

■ Зверніть увагу:

стіл <u>ь</u> це <u>ь</u> – стілю <u>ц</u> і	рі <u>ч</u> – рі <u>ч</u> і,
оліве <u>ц</u> ь – олів <u>ц</u> і	ні <u>ч</u> – но <u>ч</u> і
уче <u>н</u> ь – уч <u>н</u> і	ні <u>ж</u> – но <u>ж</u> і
де <u>н</u> ь – д <u>н</u> і	стіл – сто <u>л</u> и
будин <u>о</u> к – будин <u>к</u> и	пап <u>і</u> р – пап <u>е</u> ри
зраз <u>о</u> к – зраз <u>к</u> и	
квит <u>о</u> к – квит <u>к</u> и	

- Суфікс **-ець** втрачає **-е-**, **-є(ць)** – **й(ці)**:
українець – українка – українці;
китаєць – китаєнка – китаєцьі.
- Суфікси **-нин**, **-нк(а)**, **-н(и)**; **-ар**, **-ин(я)**, **-ар(і)** та ін.:
кисянин – кисянка – кисяни;

харків'янин – харків'янка – харків'яни;
господар – господиня – господарі;
красень – красуня – красні/красені.

- *Тільки однина:* молоко, сіль, хліб, цукор, м'ясо, залізо, золото, картопля, музика, робота, Київ та ін.
- *Тільки множина:* меблі, двері, окуляри, штани, брюки, штори, ліки, канікули та ін.

4. Утворіть форму множини, якщо це можливо.

Зразок: клас – класи

Звук, слово, басейн, музей, клуб, місто, місце, автобус, парк, подруга, друг, завдання, хліб, група, товариш, ніж, стіл, стілець, день, ніч, площа, вулиця, столиця, дід, сад, ваза, мати, карта, трамвай, будинок, дата, країна, лампа, буква, склад, яйце, сумка, лікар, учитель, батько, юнак, булка, папір, книжка, річ, аудиторія, ложка, дитина, зразок, дівчина, хлопець, хлоп'я, сім'я, вправа, помилка, господар, молоко, питання, відповідь, новина, номер, прізвище.

5. Читайте.

Це карта. Це моя країна. А це місто Харків. Ось трамвай.

Ось завод. Тут парк. Тут парк? – Так, тут парк.

Це твій будинок? – Так, це мій будинок.

Це автобус? – Так, це автобус.

Ось сумка. Це твоя сумка? – Так, це моя сумка.

Це сад. Тут мати. Тут батько. Тут син.

– Це син? – Так, це син. – Це брат? – Так, це брат.

– Хто це? – Це мій брат. – Хто це? – Це син.

– Хто він? – Він лікар. – Він лікар? – Так, він лікар.

– Хто це? – Це мої бітьки. Хто вони? – Вони викладачі.

6. Замість крапок пишіть слова: а) *мій, моя, моє, мої*; б) *твій, твоя, твоє, твої*.

Зразок: Це я. Це ... кімна́та. – Це моя́ кімна́та.

а) Це я. Це ... мі́сто. Тут інститу́т. Там ... виклада́ч. Це ...словни́к, а це ...сумка. Це ... друзі́ Юрко́ та Євге́н.

б) Це ти. Це ... кімна́та. Тут ... сті́л. Там ... сніда́нок. Це ... ча́шка. Це ... хлі́б. Це ... ка́ва і молоко́.

■ Зверніть увагу:

	<i>Ві́н</i>	<i>Во́н</i>	<i>Воно́</i>	<i>Вони́</i>
	брат, батько, оливець, стіл	кімна́та, сестра	ві́кно, прізви́ще	брати, ві́кна
<i>ми</i>	наш	наша	наше	наші
<i>ви</i>	ваш	ваша	ваше	ваші
	<i>Чий?</i>	<i>Чия?</i>	<i>Чие?</i>	<i>Чії?</i>

7. Читайте.

Ми студенти. Це наш клас. Тут на́ша до́шка, на́ше ві́кно і на́ші столи́.

- Це ваш підру́чник? – Так, мій. / Так, наш.
- Це ва́ша кімна́та? – Ні, не моя. / Ні, не наша.
- Це ва́ше фо́то? – Ні, не моє. / Ні, не наше.
- Це ва́ші ре́чі? – Так, це мої ре́чі. / Так, це на́ші ре́чі.
- Чий це зо́шит? Ваш? – Так, мій.
- Чия́ це кни́жка? Ва́ша? – Так, моя́.
- Чи́є це мі́сце? – Це моє́ мі́сце.
- Чи́ї це ре́чі? – Це на́ші ре́чі.

8. Замість крапок пишіть слова: а) *наш, на́ша, на́ше, на́ші*; б) *ваш, ва́ша, ва́ше, ва́ші*.

Зразок: Це ми. Це ... дім. – Це ми. Це наш дім.

а) Це ми. Це ... маши́на. Це ... дім. Це ... мі́сто. Це ... ву́лиця. Це ... друзі́.

б) Це ви. Це ... сума. Це ... лист. Це ... книжка. Це ... зошити. Це ... фото.

9. Ставте питання до підкреслених слів.

Зразок: *Це мій підручник. – Чий це підручник?*

а) Це мій дім. Це моя кімната. Це моє вікно. Мої мама і тато вдома.

б) Це наш клас. Там наші зошити і словники. А це ваш клас. Там ваша карта.

в) Це твій олівець. Це наша квартира. Це ваш викладач. Це мій друг. Це моя сестра. Ось твоя кімната. Моє прізвище Петренко.

10. Читайте.

Це наша академія. Тут наш клас. Там мій стіл, мій словник, мої зошити і книжки. Там мій викладач Ганна Петрівна. А це наші студенти Пол, Марк і Антон. Вони мої друзі. А ви теж наш студент? Як ваше ім'я?

11. Говоріть.

Зразок: – *Це твій будинок? – Так, це мій будинок.*

... ? – Так, це мій брат.

... ? – Так, це мій батько.

... ? – Так, це моя мати.

... ? – Так, це моя подруга.

... ? – Так, це моє фото.

... ? – Так, це моє вікно.

... ? – Так, це мій клас.

... ? – Так, це мій автобус.

12. Читайте.

Чай, музей, басейн, трамвай, ймовірно, неймовірно, Йосип, йогурт, майор, майонез, йод, Йордан, його, йому, мільйон, район, знайомий, серйозний.

Мої, твої, чий, їжа, їсти, їхати, країна, Україна, її, їхній.

■ Зверніть увагу:

	<i>Він</i>	<i>Вона</i>	<i>Вонó</i>	<i>Вони</i>
	брат, друг, оливець, стіл	кімната, сестра	вікно, прізвище	брати, вікна
<i>він</i>	його́			
<i>вона</i>	ї́			
<i>вони</i>	ї́хній	ї́хня	ї́хнє	ї́хні
	<i>Чий?</i>	<i>Чия?</i>	<i>Чие́?</i>	<i>Чий?</i>

13. Читайте.

Це Йо́сип. Тут його́ чай, його́ ложка, його́ ніж, його́ ча́шки.
 Це моя́ подруга Ма́рійка. Це ї́ зошит, ї́ ручка, ї́ фо́то, ї́ альбо́ми.

14. Читайте діалоги.

1) – Чий це сусі́д? – Це мій сусі́д. – Хто він? – Він студéнт. – Це його́ словни́к? – Так, його́.	2) – Чия́ це сусі́дка? – Це моя́ сусі́дка. – Вона́ студéнтка? – Ні, вона́ програ́міст. – Це ї́ комп'ю́тер? – Ні, не ї́. Це мій комп'ю́тер.
3) – Чия́ це сестра́? – Це його́ сестра́. – Вона́ студéнтка? – Ні, ї́ брат студéнт, а вона́ учени́ця.	4) – Хто це? – Це на́ші студéнти Самі́р та Ахме́д. – Де ї́хня сестра́ Ра́я? – Вона́ вдо́ма.
5) – Що це? – Це па́пка. – Що тут? – Тут папі́р і зо́шити. – Це твоя́ па́пка? – Так, моя́.	6) – Хто це? – Це мо́ї друзі́ Євге́н та Іва́н. – Де ї́хні підру́чники? – Вони́ там.

15. Доповнюйте речення. Скажіть, чиї речі ви маєте на увазі.

*Зразок: Це мій друг. Це ... машина.
Це мій друг. Це його машина.*

1. Це моя сестра. Це ... сумка.
2. Це Сергій. Це ... олівець.
3. Це мої батьки. Це ... дім.
4. Це мій викладач. Це ... речі.
5. Це мої друзі. Це ... кімната.
6. Це Олена. Це ... книжка.
7. Це Алі і Ахмед. Це ... документи.
8. Це Антон. Це ... зошит.
9. Це мої брати. Це ... іграшки.

16. Запитайте, чиї це речі. Дайте варіанти відповідей.

*Зразок: – Це ваш гаманець?
– Так, мій / – Ні, не мій.
– Чий це гаманець?
– Я не знаю, чий це гаманець.*

1. Це ваш паспорт?	5. Це його прізвище?
2. Це твій словник?	6. Це ваше місце?
3. Це твої гроші?	7. Це наша аудиторія?
4. Це їхні друзі?	8. Це її олівець?

17. Читайте текст і доповнюйте його.

Джон – студент. Це його кімната. Тут його письмовий стіл, ...

А це – університет. Там аудиторії, ...

Це наша група. Ось наші студенти. Тут їхні книги, ...

А це Дмитро. Ось його словник, ...

■ Зверніть увагу:

Це *моя́* сестра́. – У *мене́* є сестра́.
У вас (тебе́) є сестра́? – Так (Так, є).
 – Ні (Ні, немає́).

18. Запитайте один одного.

Зразок: ти – друг. – У тебе́ є друг?

Ви – словни́к; ти – сестра́; ти – підру́чник
 «Украї́нська мо́ва»; ви – газе́та; ти – друзі́; ви – зошити́; ви
 – книжки́; ти – гроші́; ви – час; ви – квито́к; ви – дружи́на;
 ти – діти́.

19. Складіть мікродіалоги за зразком.

Зразок: словни́к.

а) – У тебе́ є словни́к?

– Так, є.

– А у мене́ немає́.

б) – У тебе́ є словни́к?

– Так, є. А у тебе́?

– У мене́ теж є.

Ру́чка, оліве́ць, гроші́, зошит, підру́чник.

20. Закінчіть речення. Підкресліть займенники.

1. Це я. – У мене́ є ... . Ось мій ... .
2. Це ти. – У тебе́ є ... . Ось твій ... .
3. Це він. – У нього́ є ... . Ось його́ ... .
4. Це вона́. – У неї́ є ... . Ось її́ ... .
5. Це ми. – У нас є ... . Ось наш ... .
6. Це ви. – У вас є ... . Ось ва́ша ... .
7. Це вони́. У них є ... . Ось їхній ... .

21. Заповніть таблицю.

	<i>Хто це?</i>	<i>У ко́го є?</i>	<i>Що?</i>	<i>Хто?</i>
1.	Це він	У нього́ є		брат
2.	Це ти	У тебе́ є	підру́чник	
3.	Це вона́			

4.	Це ми			
5.	Це я			
6.	Це ви			
7.	Це вони			

22. Пишіть замість крапок особові займенники.

Зразок: Це мій друг Анто́н. ... тут.

Це мій друг Анто́н. Він тут.

1. Це Га́нна Іва́нівна. ... наш виклада́ч.
2. Це моя́ сестра́. ... бібліотека́рка.
3. Це Ахме́д. ... наш студе́нт.
4. Це Анто́н і Марі́я. ... брат і сестра́.

23. Пишіть замість крапок присвійні займенники.

Зразок: Це студе́нт. Це ... словни́к.

Це студе́нт. Це його́ словни́к.

1. Я Ма́рта. Це ... журна́л і ... газе́та. 2. Ось Іва́н Іва́нович і Марі́я Миха́йлівна. Ось ... кварта́ра, ... авто́. А це ... діти. 3. Познайомте́сь, це Джо́н, а це ... дружи́на Ле́слі. А там ... син Ма́кс. 4. Ми студе́нти. Ось ... клас, там ... ре́чі. 5. Це Оле́на. Тут ... місце́. 6. Ба́тько вдо́ма. Це ... пальто́ і ... капелю́х. 7. Ти наш нови́й студе́нт? Це ... підру́чник і ... ру́чка? 8. Це ... друзі? – Так, ...

24. Читайте полілоги.

1)

- Добри́день. Мо́жна познайомі́тися? Мене́ зву́ть Анто́н. А вас?
- Мене́ зву́ть Марі́йка.
- Ду́же при́ємно. Ви еконо́міст?
- Ні, я інжене́р. А ви?
- Я журна́ліст.

2)

- Познайомтесь! Це мій друг Максим, а це моя мама Ганна Петрівна.
- Дуже приємно, Максим.
- Радий познайомитися, Ганна Петрівна.

3)

- Чия це фотографія?
- Моя.
- Хто тут?
- Це мій друг Роман, а це його мама, Ганна Петрівна.
- Вона красуня. А хто поруч?
- Поруч його бабуся й дідусь.

25. Покажіть фото вашої родини і розкажіть про неї за зразком.

Зразок: Це мій батько. Його звуть Іван Петрович. Він лікар. Це моя сестра. Її звуть Ганна. Вона студентка.

26. Читайте текст і доповнюйте його необхідними словами, уживайте потрібні займенники.

Це моя сестра Тетяна. А це ... альбом. Тут ... фотографії. Ось Тетяна та ... чоловік Іван. А це ... син Сергій та ... дочка Марійка. Ось і вся родина!

27. Читайте полілоги, замість крапок вживайте потрібні займенники.

1)

- Ти знаєш, хто це?
- Так, знаю. Це ... викладач.
- Як ... звуть.
- Марина Іванівна.
- А це хто?

- Точно не знаю. Думаю, це ... декан.

2)

- Познайомтесь, це ... друг. ... звать Марк.
- Дуже приємно, Марк. ... студент?
- Ні, ... програміст. А ...?
- ... студент. У ... є подруга?
- Так, звичайно є.
- Як ... звать?
- ... звать Олена.
- ... подруга теж програміст?
- Ні, ... вчителька.

♦ Запам'ятайте числівники:

1. один	11. одинадцять	(+ -на́дцять)
2. два	12. двана́дцять	
3. три	13. трина́дцять	
4. чоти́ри	14. чотирна́дцять	
5. п'ять	15. п'ятна́дцять	
6. шість	16. ші́стна́дцять	
7. сім	17. сі́мна́дцять	
8. ві́сім	18. ві́сімна́дцять	
9. де́в'ять	19. де́в'ятна́дцять	

Деся́тки

- 10. де́сять
- 20. два́дцять
- 30. три́дцять
- 40. со́рок
- 50. п'ятдеся́т
- 60. ші́стдеся́т
- 70. сі́мдеся́т
- 80. ві́сімдеся́т
- 90. де́в'яно́сто

Со́тні

- 100. сто
- 200. дві́сті
- 300. три́ста
- 400. чоти́риста
- 500. п'я́тсо́т
- 600. ші́тсо́т
- 700. сі́мсо́т
- 800. ві́сімсо́т
- 900. де́в'ятсо́т

28. Читайте текст. Переказуйте.

Це місто Харків. Ось центр. А це наша станція метро «Архітектора Бекетова». Тут вулиця Револуції, будинок № 16 (номер шістнадцять). Тут наш підготовчий факультет.

■ Зверніть увагу:

– <i>Скільки</i> коштує підручник? – <i>30 гривень</i> . (Підручник коштує <i>30 гривень</i>).
--

1 (одну) гривню / копійку 2 (дві), 3, 4 гривні / копійки 5 – 20 гривень / копійок
---

29. Читайте.

Це кіоск. Ось ручка, а це олівець. Ручка коштує 5 гривень. – А скільки коштує олівець? – Олівець коштує 2 (дві) гривні.

30. Складіть питання й відповіді, вживайте інформацію в дужках. Пишіть мікродіалоги у зошит.

Чай (4.10), кава (5.10), ковбаса (25.00), йогурт (3.10), хліб (4.70), журнал «Наталі» (15.00), газета «Голос» (2.00), телепрограма (0.50), квиток (2.60).

◆ Запам'ятайте:

<i>Дай(те)</i> , будь ласка, книгу і журнал. <i>Покажи́ (покажіть)</i> , будь ласка, ваш паспорт. <i>Візьми́ (візьміть)</i> , будь ласка, ваш зошит. <i>Дивись (дивіться)</i> , це мої батьки.
---

31. Читайте діалоги, зверніть увагу на інтонацію. Складіть власні діалоги.

1)

- Добридень. Скажіть, будь ласка, у вас є м'ясо?
- Так, є.
- Скільки коштує один кілограм?
- Двадцять шість гривень.
- Дайте, будь ласка, один кілограм. Скажіть, будь ласка, а молоко у вас є?
- Так, звичайно є.
- Скільки коштує один пакет?
- Дві гривні.
- А скільки коштує хліб і батон?
- Хліб коштує три гривні 10 копійок, а батон – дві гривні 75 копійок.
- Дякую, ось гроші.
- Ось, візьміть ваше м'ясо, хліб і молоко.
- Дякую.

2)

- Добридень, у вас є українсько-англійський словник?
- Так, є.
- Покажіть, будь ласка, словник.
- Ось, будь ласка, дивіться.
- Скільки він коштує?
- Дев'ятнадцять гривень.
- А зошити у вас є?
- Так, звичайно є.
- Дайте чотири зошити і словник. Скільки це коштує?
- П'ятдесят гривень.
- Ось гроші.
- Візьміть, будь ласка, ваш словник і зошити.
- Дякую.

3)

- Покажіть, будь ласка, ваше домашнє завдання.
- Ось, будь ласка.
- Де вправа № 2?
- Ось вона, дивіться.
- Так, усé правильно. Дуже добре. Візьміть зошит.

– Дякую.

4)

– Покажіть ваш паспорт, будь ласка.

– Ось, візьміть.

32. Складіть мікродіалоги, використовуйте інформацію в дужках. Запишіть їх у зошит.

Словник (17.00), лінійка (1.00), зошит (4.10), папір (8.00), квиток (40.00).

33. Прочитайте текст. Опишіть ваш клас.

Наша аудиторія

Це наша аудиторія. Прямо дошка. Ліворуч вікно, праворуч двері. Там крейда. Ось стіл. Тут мої книжки і папери. Це мій зошит. Ось мої вправи і завдання. Це текст. А ось студенти і наш викладач.

34. Прочитайте текст. Опишіть вашу кімнату.

Моя кімната

Я іноземний студент. Мене звуть Джон. Я англієць. Зараз вечір. Я вдома. Це наш гуртожиток. Ось кімната № 2. Це моя кімната. Праворуч шафа. Там мої речі: мій капелюх, мій костюм, моя сорочка та мої джинси. Мій плащ теж там.

Ось мій стіл. Там мої книжки, зошити, ручки й олівці. Прямо моя полиця. Там книжки й журнали.

Тут ліжко. А ось мій диван і моє крісло. Навпроти телевізор і музичний центр.

Ось моє фото. Там мої батьки. Ось мій тато. Його звуть Мартін. Він програміст. А це моя мама. Її звуть Ненсі. Вона лікар. А ось мій брат Том і моя сестра Джесіка. Вони школярі.

Зверніть увагу на інтонаційні конструкції

ІК-1	Це мій дім. Батько вдома. Ось мій брат.	
ІК-3	Це твій дім? Батько вдома? Це твій брат?	
ІК-2	Хто це? Що тут? Де він?	
ІК-4	А вас? А батько? А ви?	

Лексика третього уроку

1. Лист, альбом, документ, газета, журнал, гроші, гривня, копійка, річ, іграшка.
2. Час, ранок, день, вечір, ніч.
3. Сіль, хліб, цукор, м'ясо, йогурт.
4. Товариш, красень, красуня, господар, господиня, сусід(ка), журналіст(ка), спортсмен(ка), дівча, хлоп'я.
5. Меблі, двері, диван, крісло, штори, дзеркало.
6. Окуляри, штани, брюки, капелюх, сорочка, костюм, джемпер, джинси, шкарпетки.
7. Дзвоник, станція, підготовчий факультет.

Мовленнєві моделі

Як тебе́ (вас) звать? – Мене́ звать ... .
 У тебе́ (У вас) є? – Так, у мене́ (у нас) є. / Ні (нема́є).
 Можна познайо́митися? Познайо́мся! Познайо́мтеся!
 Ра́дий (ра́да, ра́ді) познайо́митися.
 Да́й(те), бу́дь ла́ска! – Візьми́ (візьми́ть), бу́дь ла́ска!
 Пока́жи (пока́жіть), бу́дь ла́ска! – Диви́сь (диви́ться)!
 Скільки ко́штує ... ?

МОДУЛЬ 2

Дієслово: Дійсний спосіб. Теперішній час (недоконаний вид)

1 дієвідміна

	читати	нести	навчатися	закінчення
я	чита-ю	нес-у	навча-ю-сь	-у/-ю
ти	чита-єш	нес-єш	навча-єш-ся[с':а]	-єш/-єш
він	чита-є	нес-є	навча-єть-ся[ц':а]	-є/-є
вона				
воно	чита-ємо	нес-ємо	навча-ємо-ся	-ємо/-ємо
ми				
ви				
вони				
	чита-ють	нес-уть	навча-ють-ся[ц':а]	-ють/-ють
	Читай!	Неси!	Навчайся!	
	Читайте!	Несіть!	Навчайтеся!	

2 дієвідміна

	вчити	стояти	вчитися	закінчення
я	вч-у	сто-ю	вч-у-сь	-у/-ю
ти	вч-иш	сто-їш	вч-иш-ся[с':а]	-иш/-їш
він	вч-ить	сто-їть	вч-ить-ся[ц':а]	-ить/-їть
вона				
воно	вч-имо	сто-їмо	вч-имо-ся	-имо/-їмо
ми				
ви				
вони				
	вч-ите	сто-їте	вч-ите-ся	-ите/-їте
	вч-ать	сто-ять	вч-ать-ся[ц':а]	-ать/-ять
	Вчи!	Стій!	Вчися!	
	Вчіть!	Стійте!	Вчіть-ся[ц':а]	

■ Зверніть увагу:

Що робить студент? – Він читає.
 Що робить студентка? – Вона читає.
 Що ти робиш? – Я читаю.
 Що робити? – читати, дивитися

1. Читайте дієслова. Пишіть та перекладайте їх.

1 дієвідміна: читати, слухати, знати, нести, писати, розуміти, питати, запитувати, працювати, повторювати, розповідати, пояснювати, відповідати, готувати, снідати, обідати, вечеряти, відпочивати, вивчати, перевіряти, грати, виконувати;

2 дієвідміна: робити, вчити, вчитися, висіти, сидіти, лежати, стояти, дивитися, говорити.

2. Замість крапок пишіть особові займенники.

Зразок: ... говорю. – Я говорю.

1. ... читає. 2. ... розумієте. 3. ... пишу. 4. ... слухають. 5. ... снідаємо. 6. ... несучу. 7. ... вчить. 8. ... лежать. 9. ... стоїть. 10. ... знаємо. 11. ... розповідаєш. 12. ... розповідає. 13. ... слухаю. 14. ... висить. 15. ... відповідаємо. 16. ... вивчають. 17. ... вечеряєш.

♦ Запам'ятайте:

а) Чергування у суфіксах (-ува-/-у-, -юва-/-ю-)

	запитувати	готувати	пояснювати	повторювати
я	запиту́ю	готу́ю	поясню́ю	повторю́ю
ти	запиту́єш	готу́єш	поясню́єш	повторю́єш
він	запиту́є	готу́є	поясню́є	повторю́є
вона				
воно	запиту́є	готу́є	поясню́є	повторю́є
ми	запиту́ємо	готу́ємо	поясню́ємо	повторю́ємо
ви	запиту́єте	готу́єте	поясню́єте	повторю́єте
вони	запиту́ють	готу́ють	поясню́ють	повторю́ють
	Запиту́й(те)!	Готу́й(те)!	Поясню́й(те)!	Повторю́й(те)!

б) чергування приголосних основи:

	пи <u>с</u> ати (с / ш)	сиді <u>т</u> и (д / дж)
я	пи <u>ш</u> у	сид <u>ж</u> у
ти	пи <u>ш</u> еш	сид <u>ш</u> иш
він, вона, воно	пи <u>ш</u> е	сид <u>т</u> и <u>ть</u>
ми	пи <u>ш</u> емо	сид <u>т</u> им <u>о</u>
ви	пи <u>ш</u> ете	сид <u>т</u> и <u>ть</u> е
вони	пи <u>ш</u> уть	сид <u>т</u> я <u>ть</u>
	Пи <u>ш</u> и! Пи <u>ш</u> и <u>ть</u> !	Сид <u>т</u> и! Сид <u>т</u> и <u>ть</u> !

в) чергування приголосних основи *б/бл н/пл в/вл*

	ро <u>б</u> ити	лю <u>б</u> ити	сп <u>л</u> ати	див <u>л</u> итися
я	ро <u>б</u> лю	лю <u>б</u> лю	сп <u>л</u> ю	див <u>л</u> юся
ти	ро <u>б</u> иш	лю <u>б</u> иш	сп <u>л</u> иш	див <u>л</u> и <u>сь</u> я [с':а]
він/вона/воно	ро <u>б</u> и <u>ть</u>	лю <u>б</u> и <u>ть</u>	сп <u>л</u> и <u>ть</u>	див <u>л</u> и <u>ть</u> ся [ц':а]
ми	ро <u>б</u> имо	лю <u>б</u> имо	сп <u>л</u> им <u>о</u>	див <u>л</u> им <u>о</u> ся
ви	ро <u>б</u> ите	лю <u>б</u> ите	сп <u>л</u> и <u>ть</u> е	див <u>л</u> и <u>ть</u> ся
вони	ро <u>б</u> ля <u>ть</u>	лю <u>б</u> ля <u>ть</u>	сп <u>л</u> я <u>ть</u>	див <u>л</u> я <u>ть</u> ся[ц':а]
	Ро <u>б</u> и! Ро <u>б</u> и <u>ть</u> !	Лю <u>б</u> и! Лю <u>б</u> и <u>ть</u> !	Сп <u>л</u> и! Сп <u>л</u> и <u>ть</u> !	Див <u>л</u> и <u>сь</u> ! Див <u>л</u> и <u>ть</u> ся! [ц':а]

3. Дієслова у дужках пишуть у правильній формі.

1. Я ... (любити) футбол. 2. Він ... (писати) вірш.
3. – Що вони ... (робити)? – Вони ... (спати). 4. – Ти лежиш?
– Ні, я ... (сидіти). 5. Батько ... (працювати). 6. – Що ...
(робити) викладач? – Вона ... (пояснювати) урок. 7. – Що
ви ... (робити)? – Я ... (дивитися) телевізор. А ви? – Ми теж
... (дивитися) телевізор. 8. Я ... (повторювати) слова. 9. Що
ти ... (готувати)?

4. Доповнюйте речення, замість крапок уживайте дієслова: *читати, розуміти, писати, слухати, запитувати, нести, вчити, лежати, стояти,*

працювати, розповідати, пояснювати, сидіти, висіти, відповідати.

1. Я ... текст. 2. Ти ... завдання. 3. Він ... лист. 4. Ми ... журнал. 5. Вона ... правило. 6. Ви ... дієслова. 7. Вони ... слова. 8. Де він ...? 9. Де ... книжка? 10. Що ти ...?

■ **Зверніть увагу:**

Я читаю.	– Що ти робиш?
	– Що ви робите?
Ми читаємо.	– Що ви робите?

5. Читайте речення. Ставте питання за зразком.

Зразок: Студент читає. – 1. Хто читає?

2. Що робить студент?

1. Я пишу слова. 2. Викладач пояснює урок. 3. Тато працює. 4. Друг відпочиває. 5. Подруга розуміє правило. 6. Студенти слухають радіо. 7. Ми несемо речі. 8. Я вчу слова. 9. Мати стоїть. 10. Декан розповідає. 11. Бабуся сидить. 12. Я відповідаю урок. 13. Ви готуєте обід.

6. Ставте питання до підкреслених слів.

1. Я читаю. 2. Вона слухає. 3. Вони відповідають. 4. Ми працюємо. 5. Він сидить. 6. Я запитую. 7. Ми несемо речі. 8. Вони вчать вірш. 9. Вона стоїть.

■ **Зверніть увагу:**

– Я читаю <i>журнал і газету</i> .
– <i>Що</i> ви читаєте?
– <i>Журнал і газету</i> .

<i>Хто?</i>	<i>Що робить?</i>	<i>Що?</i>
Марат	розуміє	текст – тексти
Олена	слухає	лекці <u>ю</u> – лекції
Студенти	читають	газет <u>у</u> – газети

!! Вона: а → у, я → ю

7. Пишіть закінчення дієслів.

А) 1. Я чита... текст. 2. Ти чита... питання? 3. Він чита... журнал. 4. Вона чита... книжку. 5. Ми чита... фразу. 6. Ви чита... речення? 7. Вони чита... правило.

Б) 1. Ми слуха... радіо. 2. Вона слуха... урок. 3. Я слуха ... фразу. 4. Ти слуха... пісню? 5. Ви слуха... музику? 6. Вони слуха... лекцію.

В) 1. Ми повторю... правило. 2. Він повторю... слова. 3. Ви повторю... дієслова? 4. Я повторю... текст. 5. Вони повторю... граматику. 6. Ти повторю... фрази?

8. Пишіть. Читайте, сліdkуйте за інтонацією.

Зразок: Це газета.

– Що ти читаєш? – Я читаю газету.

1. Це текст. 2. Це лист. 3. Це книжка. 4. Це вправа. 5. Це журнал. 6. Це підручники. 7. Це фраза. 8. Це завдання. 9. Це питання. 10. Це речення. 11. Це слова. 12. Це вірш.

9. Пишіть правильно слова в дужках.

А) 1. Я читаю (газета). 2. Ми слухаємо (лекція). 3. Ти повторюєш (питання). 4. Викладач пояснює (граматика). 5. Олена не розуміє (правило). 6. Ти читаєш (текст)? 7. Студент відповідає (урок). 8. Викладач перевіряє (вправа). 9. Ахмед вивчає (фізика). 10. Ми вивчаємо (українська мова). 11. Він готує (кава).

Б) Це наш підготовчий факультет. Тут студенти вивчають (українська мова, математика, фізика, хімія, креслення). Зараз урок. Викладач пояснює (граматика). Студенти слухають (лекція). Вони розуміють (правило). Амін голосно читає (фраза).

10. Замість крапок пишть займенники.

А) 1. ... читаємо текст. 2. ... читаю журнал. 3. ... читаєш газету? 4. ... читає речення. 5. ... читають фразу. 6. ... читаю правило. 7. ... читаєте питання? 8. ... читає вірш.

Б) 1. ... повторює діалоги. 2. ... працюємо. 3. ... читаю журнал. 4. ... слухаєш музику? 5. ... працюють тут? 6. ... відпочиваєте? 7. ... перевіряє диктант. 8. Що ... робите? 9. Де ... сидить? 10. Що ... несеш? 11. Що ... готує?

11. Читайте.

Квартира № 1

Це кварти́ра № 1. Іва́н Іва́нович за́раз удо́ма. Його́ дру́жина Га́нна Петро́вна і дочка О́лена теж удо́ма. О́лена чита́є кни́жку.

- А що ро́бить Іва́н Іва́нович?
- Іва́н Іва́нович теж чита́є.
- А що чита́є Іва́н Іва́нович?
- Він чита́є журна́л.
- Га́нна Петро́вна теж чита́є?
- Ні, вона́ слуха́є му́зику.
- А де їхній син Макси́м?
- Він гуля́є.

♦ Запам'ятайте:

<i>Коли́?</i>
вранці́, вдень, ввече́рі, вночі́, вчо́ра, позавчо́ра, сьогодні́, завтра́, післязавтра́

12. Читайте.

Що ти робиш вранці́? – Вранці́ я читаю газету́.

Що ви робите вдень? – Вдень я відпочиваю́.

Що ти робиш ввече́рі? – Ввече́рі я гуляю́.

Коли́ ви працюєте? – Я працюю вранці́.

Коли́ ви гуля́єте? – Ми гуля́ємо вдень.

Коли́ ви пи́шете впра́ви? – Я пишу́ впра́ви ввече́рі.

Коли́ ви відпочива́єте? – Я відпочива́ю вночі́.

13. Відповідайте на питання.

Зразок: – Що ви робите за́раз? (відпочива́ти)

– За́раз ми відпочива́ємо.

1. Що ви робите ввече́рі? (чита́ти, вече́ряти, відпочива́ти)
2. Що Макси́м ро́бить ввече́рі? (гуля́ти)
3. Що ти ро́биш за́раз? (писа́ти тві́р)
4. Що ви робите вранці́? (сні́дати, слуха́ти ра́діо, чита́ти газе́ту)
5. Що Тетя́на ро́бить вдень? (спа́ти, оби́дати, диві́тися телеві́зор)
6. Що ро́бить виклада́ч? (поя́снювати уро́к, переві́ряти дикта́нт)
7. Що ти ро́биш ввече́рі? (повто́рювати дієсло́ва, писа́ти впра́ву, слуха́ти му́зику)
8. Що студе́нти ро́блять за́раз? (писа́ти дикта́нт, повто́рювати дієсло́ва, відпові́дати уро́к)
9. Що ви робите тут? (вивча́ти украї́нську мо́ву)
10. Що вони́ ро́блять за́раз? (писа́ти тві́р, чита́ти діало́г).

14. За відповідями відновлюйте питання.

1. – ... ?
– Вранці́ Тетя́на працює.
2. – ... ?
– За́раз ми слуха́ємо музи́ку.
3. – ... ?
– Ввече́рі Анто́н гуляє.
4. – ... ?
– За́раз вони́ снідають.

5. – ... ?
– Вдень я працюю.
6. – ... ?
– Ввечері ми виконуємо домашнє завдання.
7. – ... ?
– Вдень вона вчиться.
8. – ... ?
– Вона лежить.

◆ Запам'ятайте:

<i>Як?</i>
добре ≠ погано
го́лосно ≠ ти́хо
шви́дко ≠ пові́льно
пра́вильно ≠ непра́вильно
ува́жно ≠ неува́жно
украї́нською, англі́йською (мо́вою)

15. Читайте.

1. Він читає швидко. – Як він читає?
2. Викладач читає голосно. – Як читає викладач?
3. Ми пішемо повільно. – Як ви пишете?
4. Марат добре відповідає. – Як Марат відповідає?
5. Вони слухають уважно. – Як вони слухають?
6. Він погано розуміє урок. – Як він розуміє урок?
7. Він говорить тихо. – Як він говорить?
8. Антон говорить українською. – Як Антон говорить?

16. Відповідайте на питання.

1. Як ви читаете? 2. Як він обідає? 3. Як студенти відповідають? 4. Як викладач пояснює урок? 5. Як Тетяна знає урок? 6. Як сестра працює? 7. Як Антон пише диктант? 8. Як ти працюєш? 9. Як ви розумієте урок? 10. Як студент слухає урок?

■ Зверніть увагу:

Прислівник – як? де? коли?
<i>Як він відповідає? – Він відповідає добре.</i>
<i>Де він сидить? – Він сидить навпроти.</i>
<i>Коли він снідає? – Він снідає вранці.</i>

17. Читайте фрази. Відповідайте на питання.

1. Ганна читає голосно, а Джон тихо. Як читає Джон?
А Ганна?

2. Стіл стоїть ліворуч, а шафа – праворуч. Де стоїть стіл? А шафа?

3. Ненсі слухає уважно, а Хасан неухважно. Як слухає Ненсі? А Хасан?

4. Я снідаю вранці, а обідаю вдень. Коли ти снідаєш?
А обідаєш?

18. Читайте діалог. Побудуйте подібний діалог.

- Як ви розмовляєте?
- Ми розмовляємо українською.
- Як розмовляє Леслі?
- Леслі розмовляє англійською.
- Ви розмовляєте українською добре?
- Так, ми розмовляємо українською добре.
- Як розмовляє Хасан?
- Хасан розмовляє арабською.
- Як розмовляє викладач?
- Викладач розмовляє українською.
- Як читає Джон?
- Джон читає повільно.
- Як читає Ганна?
- Ганна читає швидко.

19. Ставте питання до підкреслених слів.

1. Я читаю голосно. 2. Студент слухає неуважно.
 3. Шафа стоїть праворуч. 4. Карта висить ліворуч.
 5. Викладач пояснює українською. 6. Студенти пишуть добре.
 7. Вона відпочиває вдень. 8. Ввечері студенти роблять домашнє завдання. 9. Ганна говорить дуже швидко.
 10. Ми читаємо повільно.

20. Відповідайте на питання.

А) 1. Ви добре пишете диктанти? 2. Ви добре знаєте українську мову? 3. Ви говорите швидко? 4. Ви уважно слухаєте? 4. Ви правильно відповідаєте? 5. Ви снідаєте ввечері? 6. Ви працюєте вночі? 7. Ви погано розумієте правило? 8. Дошка висить праворуч? 9. Мати стоїть поруч?

Б) 1. Що слухають студенти? (лекція, радіо, музика, пісня) 2. Що ви дивитесь? (фільм, концерт, новини, програма, таблиця) 3. Що читає Том? (книга, газета, журнал, вірш, лист, речення) ? 4. Що ви вивчаєте? (фізика, математика, англійська мова) 5. Що вивчає ваш друг (біологія, хімія, українська мова) 6. Що ви пишете? (твір, лист, вправа, фраза, дієслова).

21. Вибирайте потрібний сполучник – *i, й, та*.

Фізика ... хімія; Греція ... Єгипет; Київ ... Харків; хліб ... батон; кава ... молоко; її ... його; він ... вона; студент ... студентка; дівчина ... юнак; брат ... сестра; швидко ... голосно; читаю ... пишу; читаєш ... пишеш.

● Порівняйте:

<i>і, й, та, теж, також</i>	<i>а, але</i>
Брат <i>і</i> сестра розмовляють. Том снідає <i>та</i> слухає радіо.	Брат читає, <i>а</i> сестра пише. Вранці Том снідає, <i>а</i> потім слухає радіо.

Він читає голосно й уважно. Я читаю і розумію завдання.	Він читає повільно, але правильно. Я читаю, але не розумію завдання.
Я розумію правило, Антон теж розуміє. Антон читає добре, Ганна також читає добре. Шафа стоїть ліворуч, ліжко теж стоїть ліворуч.	Я розумію правило, а Антон не розуміє. Антон читає добре, а Ганна погано. Шафа стоїть ліворуч, а стіл стоїть праворуч.

22. Пишіть речення, вживайте потрібні сполучники.

1. Студент ... студентка сидять тут. 2. Викладач пояснює, ... студент уважно слухає. 3. Словник лежить, ... карта висить. 4. Марта ... Ірина гуляють. 5. Брат ... сестра відпочивають. 6. Бабуся сидить ... слухає новини. 7. Дідусь сидить, ... дівчинка стоїть. 8. Метро праворуч, ... кафе ліворуч. 9. Ми слухаємо уважно ... розуміємо нову тему. 10. Ми слухаємо уважно, ... не розуміємо тему.

23. Доповнюйте речення за зразком.

Зразок: Шафа стоїть праворуч, а стіл ... .

– Шафа стоїть праворуч, а стіл ліворуч.

1. Картина висить тут, а карта ... . 2. Викладач пояснює, а студенти... . 3. Декан запитує, а студент ... . 4. Стіл стоїть, а полиця ... . 5. Я читаю швидко, а друг ... . 6. Вранці я снідаю, а вдень ... .

24. Читайте речення. Ставте потрібні сполучники *і, й, та, теж, також, а, але*.

1. Студенти ... викладач працюють тут. 2. Комп'ютер ... принтер стоять ліворуч. 3. Студенти слухають ... пишуть. 4. Мати запитує, ... син відповідає. 5. Я читаю ... розумію.

6. Шафа праворуч, ... карта ліворуч. 7. Тут лежить ручка, ... там лежить зошит. 8. Викладач пояснює правило, ... студенти уважно слухають. 9. Я пишу диктант повільно, ... правильно. 10. Антон читає голосно ... швидко. 12. Тетяна розуміє текст, ми ... добре розуміємо текст.

25. Читайте текст. Складіть до нього питання.

Ось наша аудиторія. Тут працює наша група. Зараз урок. Викладач пояснює завдання. Він пояснює повільно й голосно. Студенти уважно слухають, але не розуміють завдання. Викладач пояснює ще один раз. Студенти слухають, а потім вони пишуть. Тепер студенти добре розуміють завдання.

26. Дієслово в дужках пишеть у правильній формі.

Зразок: Студенти ... (писати) диктант.

Студенти пишуть диктант.

1. Я добре ... (розуміти) урок. 2. Він завжди ... (снідати) рано вранці. 3. Ввечері ми ... (слухати) музику. 4. Ти добре ... (знати) дієслова? 5. Студенти ... (вивчати) українську мову. 6. Ви ... (писати) лист? 7. Ганна й Антон ... (гуляти) ввечері. 8. Ви ... (працювати) вдень?. 9. Студенти ... (відпочивати) ввечері. 10. Зараз ми ... (розмовляти). 11. Коли ти ... (обідати)? 12. Викладач ... (перевіряти) диктант.

27. Вибирайте потрібне дієслово і пишеть його у правильній формі: *читати, слухати, повторювати, вивчати, писати, знати, пояснювати, працювати, робити, розуміти, гуляти, відпочивати, нести, стояти, лежати, сидіти, снідати, обідати, вечеряти.*

1. Ввечері я ... домашнє завдання, ... листи, ... газети й журнали, ... музику. А що ви ... ввечері?
2. Вранці ми ..., вдень ..., а ввечері ... .
3. Викладач повільно ... диктант, а студенти ... .
4. Викладач ... граматику, а студенти уважно ... .
5. Сьогодні ти добре ... урок. Ганна теж добре ... слова і текст. А Марія ... урок погано.
6. Зараз урок. Що ви ...? Ми ... текст. Потім викладач ..., а ми ... .
7. Ось кафе. Зараз перерва. Студенти ... . Викладач теж ... .
8. Що ти ...? – Я ... книжку. А ти? – Я ... газету й журнал.

28. Складайте речення за зразком. Пишіть їх.

А) Зразок: Телевізор.

– Він дивиться телевізор.

– Що він дивиться?

1. Фільм. 2. Футбол. 3. Новини. 4. Книжка. 6. Журнал.
7. Фотографія. 7. Газети. 8. Таблиця.

Б) Зразок: Марія, говорити, англійською.

Марія говорить англійською.

1. Вони, говорити, арабською. 2. Ми, читати, французькою. 3. Я, не, розмовляти, російською. 4. Ви, розовляти, перською. 5. Галина, говорити, українською.

29. Складайте діалоги за зразком, використовуйте слова *добре, погано, непогано, трохи, правильно, неправильно, швидко, повільно*.

Зразок: Ви, говорити, англійською, арабською.

– Скажіть, будь ласка, ви говорите арабською?

– Ні, не говорю.

- А англійською?
- Говорю, але погано.

1. Ти, читати, арабською, українською. 2. Джон, писати, англійською, російською. 3. Він, говорити, французькою, німецькою. 4. Сестра, писати, перською, арабською. 5. Жанна, читати, китайською, українською.

Прикметник

Який це будинок? – Це **новий** будинок.

Яка це книжка? – Це **цікава** книжка.

Яке це яблуко? – Це **смачне** яблуко.

Які це студенти? – Це **іноземні** студенти.

Який?	Яка?	Яке?	Які?
новий дім	нова книжка	нове пальто	нові класи
молодий лікар	молода актриса	молове дерево	молоді люди
цікавий фільм	цікава книжка	цікаве оповідання	цікаві фільми
синій плащ	синя ручка	синє пальто	сині зошити
-ий / -ій	-а / -я	-е / -є	-і

♦ Запам'ятайте:

новий ≠ старий	великий ≠ маленький
молодий ≠ старий	теплий ≠ холодний
молодший ≠ старший	світлий ≠ темний
хороший ≠ поганий	

■ Зверніть увагу:

гарний = вродливий = красивий
гарний/ вродливий/ красивий хлопець, гарна/вродлива /красива дівчина, але гарний/ красивий будинок (вродливий – тільки особа)
гарний = чудовий
чудовий/гарний вечір, чудова/гарна погода

до́брый = хоро́ший			
добра/хороша	відповідь,	добра/хороша	книжка,
добра/хороша	людина		

30. Читайте.

Який це клас? – Це **великий** клас.

Яка це кімната? – Це **тепла** кімната.

Яке це пальто? – Це **нове** пальто.

Які це аудиторії? – Це **світлі** аудиторії.

Ваш клас **великий**? – Ні, наш клас **маленький**.

Ваша кімната **світла**? – Так, моя кімната **світла**.

Ваше пальто **тепле**? – Так, моє пальто **тепле**.

Ваші книжки **нові**? – Так, наші книжки **нові**.

Сьогодні **теплый** день? – Ні, сьогодні **холодный** день.

Це **хороша** музика? – Так, це **хороша** музика.

Це **нове** завдання? – Ні, це **старє** завдання.

Це **старі** дере́ва? – Ні, це **молоді** дере́ва.

■ Зверніть увагу на утворення порядкових числівників

Скільки?	Який по́верх? Котрий?	Яка сторі́нка? Котра?	Яке число́? Котре?
один (одна, одне, одні)	перший (по́верх)	перша (сто́рінка)	перше (число́)
два (дві)	другий	друга	друге
три	третій	третьа	третє
чотири	четвертий	четверта	четверте
п'ять	п'ятий	п'ята	п'яте
шість	шостий	шоста	шосте
сім	сьомий	сьома	сьоме
вісім	восьмий	восьма	восьме
дев'ять	дев'ятий	дев'ята	дев'яте
десять	десятий	десята	десяте
одинадцять	одинадцятий	одинадцята	одинадцять
...	...	...	...
	-ий/-ій	-а/-я	-е/-є

31. Замість крапок пишть прикметники.

1. *Новий* (-а́, -е́, -і́): ... уро́к, ... полі́ця, ... завда́ння, ... ву́лиці.
2. *Старий* (-а́, -е́, -і́): ... словні́к, ... ру́чка, ... пальто́, ... дру́зі.
3. *Теплий* (-а, -е, -і): ... гурто́житок, ... кімна́та, ... пальто́, ... ре́чі.
4. *Холодний* (-а, -е, -і): ... ра́нок, ... молоко́, ... пого́да, ... но́чі.
5. *Світлий* (-а, -е, -і): ... клас, ... буди́нки, ... соро́чка, ... воло́сся.
6. *Великий* (-а, -е, -і): ... вікно́, ... краї́на, ... конве́рт, ... мі́ста.
7. *Маленький* (-а, -е, -і): ... чашкі́, ... впра́ва, ... ре́чення, ... хлопчи́к.
8. *Хороший* (-а, -е, -і): ... відпові́дь, ... друг, ... ді́ти, ... ра́діо.
9. *П'ятий* (-а, -е): ... впра́ва, ... по́верх, ... число́.
10. *Другий* (-а, -е): ... завда́ння, ... гурто́житок, ... сторі́нка.

♦ Запам'ятайте:

бі́лий, чо́рний, сі́рий, черво́ний, жо́втий, зеле́ний, сині́й, блакитні́й, роже́вий, кори́чневий
--

32. Доберіть прикметники до цих іменників.

А) Оліве́ць, уро́к, виклада́ч, студе́нт, клас, друг, зо́шит, сті́л, журна́л, лист.

Б) Маши́на, подру́га, впра́ва, ву́лиця, ла́мпа, пого́да, сім'я́, дитина́.

В) Пальто́, молоко́, дзе́ркало, де́рево, крі́сло, вікно́, завда́ння, воло́сся, ра́діо, мі́сто, дівча́.

Г) Буди́нки, ву́лиці, оліве́ці, газе́ти, студе́нти, соро́чки, сті́льці, дवे́рі, джи́нси.

Д) Пло́ща, міста́, ре́чення, секретáр, му́зика, дру́зі, кімна́та, студенти, хлоп'я́.

33. Доберіть іменники до цих прикметників і числівників.

Чудо́вий (-а, -е, -і) ... .. , вели́кий (-а, -е, -і) ... .. , нові́й (-а́, -е́, -і́) ... .. , га́рний (-а, -е, -і) ... .. , бі́лий (-а, -е, -і) ... .. , мо́лодший (-а, -е, -і) ... .. , те́плий (-а, -е, -і) ... .. , вродли́вий (-а, -е, -і) ... .. , пе́рший (-а, -е, -і) ... .. , сьо́мий (-а, -е, -і) ... .. .

34. За відповідями відтворюйте питання.

1. ... ?
– Ввечері ми гуляємо.
2. ... ?
– Студент відповідає голосно і правильно.
3. ... ?
– Ми працюємо вдень.
4. ... ?
– Це мої речі.
5. ... ?
– Він пише лист.
6. ... ?
– Наша аудиторія світла.
7. ... ?
– Це перший поверх.
8. ... ?
– Він повторює старий урок.
9. ... ?
– Вони вивчають українську мову.
10. ... ?
– Тут лежить їхнє фото.

● Порівняйте прислівник і прикметник:

<i>Прикметник</i>	<i>Прислівник</i>
<i>Який? Яка? Яке? Які? + іменник</i>	<i>Як? + дієслово</i>
Це <u>гарний</u> студент.	Він <u>гарно</u> <u>читає</u> .
Це <u>гарна</u> <u>дівчина</u> .	Вона <u>гарно</u> <u>співає</u> .
Це <u>гарні</u> <u>студенти</u> .	Вони <u>гарно</u> <u>пишуть</u> .
Це <u>цікаве</u> <u>оповідання</u> .	Він <u>цікаво</u> <u>розповідає</u> .
Це <u>швидкий</u> <u>поїзд</u> .	Він <u>говорить</u> <u>швидко</u> .
Я знаю <u>українську</u> <u>мову</u> .	Я <u>говорю</u> <u>українською</u> .
Наш <u>клас</u> завжди <u>чистий</u> .	Тут завжди <u>чисто</u> .

35. Замість крапок пишть прикметник у правильній формі або прислівник.

*Зразок: Він ... студент. Він ... читає. (добрий, добре)
Він добрий студент. Він добре читає.*

1. Ми ще ... говоримо українською. Він завжди відповідає ... . Він ... студент. (поганий/погано)

2. Ганна говорить ... . У неї ... голос. (тихий/тихо)

3. Я дивлюся ... фільм. Сіменон пише дуже ... . (цікавий/цікаво)

4. Він відповідає ... . Його відповідь ... . (правильний/правильно)

5. Марина ... співає. Сьогодні ... погода. (чудовий/чудово)

6. Моє ліжко ... . Тут ... спати і лежати. (зручний/зручно)

5. Це дуже ... літак. Я пишу ... . (швидкий/швидко)

5. Я знаю ... мову. Ми розмовляємо ... . (український/українською)

6. Наша аудиторія завжди ... . Ось наша аудиторія, тут завжди ... . (чистий/чисто).

■ Зверніть увагу: Вказівний займенник *цей, ця, це, ці*

<i>Цей</i> студент добре розмовляє українською.	<i>Який</i> студент? – <i>Цей</i> .
<i>Ця</i> студентка добре розмовляє українською.	<i>Яка</i> студентка? – <i>Ця</i> .
<i>Ці</i> студенти добре розмовляють українською.	<i>Які</i> студенти? – <i>Ці</i> .
<i>Цей</i> стіл стоїть ліворуч.	<i>Який</i> стіл? – <i>Цей</i> .
<i>Ця</i> полиця висить ліворуч.	<i>Яка</i> полиця? – <i>Ця</i> .
<i>Це</i> фото лежить тут.	<i>Яке</i> фото? – <i>Це</i> .
<i>Ці</i> речі лежать там.	<i>Які</i> речі? – <i>Ці</i> .

36. Відповідайте на питання за зразком.

Зразок: – Ти дивишся цей альбом?

– Так, я дивлюся цей альбом.

1. Ви читаєте цей журнал? 2. Ця студентка знає українську мову? 3. Ви читаєте ці газети? 4. Цей студент вивчає українську мову? 5. Ці студенти снідають? 6. Ви розумієте цей текст? 7. Ця дівчина добре говорить українською? 8. Ця книжка лежить тут? 9. Він любить цю дівчину?

37. Замість крапок пишіть займенники *цей, ця, це, ці*.

Зразок: ... книжка лежить там. – Ця книжка лежить там.

1. Я читаю ... книжки. 2. ... студентка вивчає математику. 3. Я пишу ... диктант. 4. Ти знаєш ... дієслова? 5. Дайте, будь ласка, ... пальто. 6. Покажіть, будь ласка, ... светр. 7. Де вчиться ... дівчина? 8. Де знаходиться ... село? 9. Де лежать ... речі? 10. – Хто ...? – ... мій брат. 11. Де вчать ... студенти?

Текст

Наш факультет

1. Зверніть увагу на синоніми та антоніми.

буква = літера	довгий ≠ короткий
вузький = неширокий	широкий ≠ вузький
маленький = невеликий	високий ≠ низький
низький = невисокий	чистий ≠ брудний

2. Читайте та пишть нові прикметники. Утворіть словосполучення *прикметник + іменник*.

Зразок: довгий коридор, довга дорога, довге волосся, довгий день, довга спідниця.

Брудний, вузький, географічний, довгий, зручний, іноземний, короткий, підготовчий, чистий, широкий.

3. Читайте та пишть нові іменники. Складіть з ними речення.

Академія, інспектор, їдальня, кафедра, лаборант, оголошення, перерва, розклад, факультет.

4. Читайте речення. Спробуйте зрозуміти з контексту значення нового дієслова *знаходитися* (*знаходжусь, знаходишся, ... знаходяться*).

1. Ось перший поверх, тут *знаходиться* наш факультет.
2. Ось станція метро «Ботанічний сад». Тут *знаходиться* наш гуртожиток.
3. Це вулиця Револуції, тут *знаходиться* наша академія.
4. Скажіть, будь ласка, де *знаходиться* деканат?
5. Ось бібліотека, а навпроти *знаходяться* комп'ютерні класи.

5. а) Прочитайте речення. Зверніть увагу на виділені прийменникові сполучення.

1. Зараз урок, ми працюємо. *Після уроку* ми відпочиваємо.
2. Що ти робиш *після уроку*? – *Після уроку* я

обідаю. 3. Що ти робиш *після обіду*? – *Після обіду* я сплю або читаю. 4. Зараз перерва. *Після перерви* ми знову працюємо. А що ви робите *після перерви*? – *Після перерви* ми пишемо диктант.

б) Складіть власні речення з цими приєднаними сполученнями.

■ Зверніть увагу:

<i>Хто це?</i>	<i>Чий це стіл? Чия це книжка? Чії це речі?</i>
Це викладач <u>о</u> .	Це стіл викладач <u>а</u> . Це його стіл.
Це Ахмед <u>о</u> .	Це книжка Ахмед <u>а</u> . Це його книжка.
Це Ганна <u>а</u> .	Це речі Ганн <u>и</u> . Це її речі.

● Порівняйте:

<i>Яка це карта?</i>	
Це <u>географічна</u> карта.	Це карта <u>України</u> .

6. Читайте текст. Підкреслюйте у ньому нові слова.

Наш факультет

Я іноземний студент. Мене звуть Імад. Це наша академія. Я тут навчаюсь. Ось другий поверх. Тут знаходиться деканат. Там працюють декан, його секретар та інспектори.

Ось третій поверх, тут знаходиться наша їдальня. Вона велика і зручна. Тут завжди тепло, затишно і чисто. Тут ми відпочиваємо після уроку і обідаємо.

А ось четвертий поверх. Тут довгий, але вузький коридор. Тут знаходиться наш підготовчий факультет. Праворуч та ліворуч класи. Тут працюють іноземні студенти і викладачі. Поруч кафедра, там стоїть комп'ютер, столи і висока шафа. Ось лежать книжки, словники, зошити. Тут працюють лаборант та викладачі. Навпроти висить розклад і оголошення.

А ось аудиторія № 405. Ця аудиторія невелика, але

світла, тепла та чиста. Це наша аудиторія. Праворуч велике вікно. Прямо висить дошка, поруч – українська абетка і географічна карта. Це карта України.

А ось стоять нові столи. Там лежать книжки, зошити, ручки, олівці, словники. Тут мій стіл. Поряд стоять зручні стільці. Тут сиджу я і мій друг Ахмед. А тут стіл викладача. Там лежать книжка, зошити, журнал. Ліворуч стоїть велика шафа. Там лежать підручники і словники.

Зараз урок. Студенти і викладач працюють. Викладач голосно пояснює нову граматику. Студенти уважно слухають. Вони пишуть літери, слова, фрази, читають нові діалоги та нові тексти. Потім викладач запитує, а студенти відповідають. Ми слухаємо уважно і відповідаємо швидко. Я добре розумію питання. Ахмед теж все розуміє добре. Ми відповідаємо правильно та голосно. Потім студенти пишуть диктант. Вони пишуть диктант українською. Викладач читає диктант повільно і голосно, а студенти пишуть уважно.

7. Відповідайте на питання за текстом.

1. Це академія? 2. Ось другий поверх. Що тут знаходиться? 3. Хто там працює? 4. Ось третій поверх. Що тут знаходиться? 5. Що студенти роблять у їдальні? 6. Ось четвертий поверх. Що тут знаходиться? 7. Які студенти тут працюють? 8. Який тут коридор? 9. Де висить розклад і оголошення? 10. Ось аудиторія. Яка вона? 11. Де вікно? 12. Де дошка і абетка? 13. Ось столи. Що там лежить? 14. Тут стіл викладача. Що там лежить? 15. Де висить географічна карта? 16. Що пояснює викладач? 17. Як пояснює викладач? 18. Як слухають студенти? 19. А як вони відповідають? 20. Як Імад розуміє питання? А як розуміє Ахмед? 21. Що потім роблять студенти? 22. Як викладач читає диктант? 23. А як пишуть студенти?

8. Доповнуйте речення за текстом.

Це наша ... .. . Ось другий ... .. . Тут знаходиться ... .. . Там працює ... .. .

Ось третій ... .. , тут наша ... .. . Вона ... .. . Тут завжди ... .. . Тут ми ... .. .

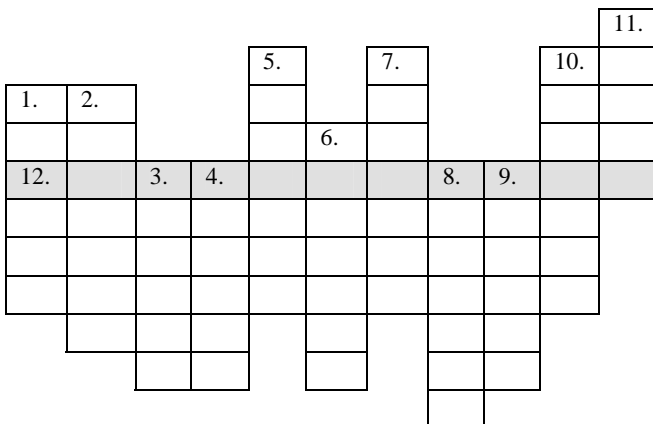
А ось четвертий ... .. . Тут ... .. . Праворуч та ліворуч ... .. . Тут працюють ... .. . Поруч ... .. , там стоїть ... .. . Ось лежать ... .. . Навпроти висить ... .. .

А ось наша ... .. . Вона невелика, але ... .. . Праворуч ... .. . Прямо ... .. , а поруч ... .. .

Зараз урок. Студенти і викладач ... .. .

* 9. а) Пишіть антоніми по вертикалі.

1. Холодний $\neq$ ...	5. Старий $\neq$ ...	9. Брудний $\neq$ ...
2. Темний $\neq$ ...	6. Молодший $\neq$ ...	10. Маленький $\neq$ ...
3. Короткий $\neq$ ...	7. Вузкий $\neq$ ...	11. Старий $\neq$ ...
4. Поганий $\neq$ ...	8. Низький $\neq$ ...	12. ...

б) Яке слово (12) ви отримали по горизонталі? Утворіть із ним словосполучення.

10. Складіть власний текст «Наш факультет» (100-150 слів).

МОДУЛЬ 3

Дієслово

Минулий час

	чита-ти	писа-ти	стоя-ти	диви-ти-ся		
я, ти, він	чита-в	писа-в	стоя-в	диви-вся	-в	
я, ти, вона	чита-ла	писа-ла	стоя-ла	диви-лася	-ла	ся
воно	чита-ло	писа-ло	стоя-ло	диви-лося	-ло	/сь
ми,ви,вони	чита-ли	писа-ли	стоя-ли	диви-лися	-ли	

*Що ти робив? Що він робив? Що вона робила?
Що воно робило? Що ви робили? Що вони робили?*

♦ **Запам'ятайте:** *нести – ніс (але неслá, неслó, несли)*

1. Утворюйте форму минулого часу від цих дієслів.

Зразок: Читати – він читав, вона читала, воно читало, вони читали.

Робити, знати, учити, говорити, слухати, нести, питати, запитувати, відповідати, писати, снідати, обідати, вечеряти, гуляти, розуміти, перевіряти, займатися, вивчати, повторювати, пояснювати, учитися, дивитися, відпочивати, працювати, розмовляти, розповідати, виконувати, грати.

2. Читайте питання й відповідайте.

Зразок: –Ти читав сьогодні газети?

– Так, я читав сьогодні газети.

1. Антон читав сьогодні цей текст? 2. Студентка читала цей журнал? 3. Викладач перевіряв це завдання? 4. Студенти писали сьогодні цей диктант? 5. Ваш друг писав вчора цю вправу? 6. Викладач пояснював сьогодні новий урок? 7. Ти гуляв вчора? 8. Твоя подружка гуляла

вчора? 9. Ви працювали вчора? 10. Антон дивився вчора цей фільм? 11. Анна дивилася вчора новини? 12. Ваш сусід слухав вчора музику? 13. Ви розмовляли раніше українською мовою? 14. Він уже обідав сьогодні?

3. Відновлюйте питання за зразком.

*Зразок: – ... .. ? – Вранці я працював.
– Що ти робив вранці? – Вранці я працював.*

1. – ... ?
– Вдень ми працювали.
2. – ... ?
– Ввечері ми гуляли.
3. – ... ?
– Вранці вона писала лист.
4. – ... ?
– Після обіду вона читала ці газети.
5. – ... ?
– Сьогодні вони слухали музику.
6. – ... ?
– Вчора я дивилася новий фільм.
7. – ... ?
– Позавчора Тетяна відпочивала.
8. – ... ?
– Після уроку ми обідали.
9. – ... ?
– Після перерви ми писали твір.
10. – ... ?
– Після обіду я спав.

Майбутній час. Складена форма

я	б ^у ду	читати (інф.)
ти	б ^у деш	вчити
він, вона, воно	б ^у де	розмовляти
ми	б ^у демо	гуляти
ви	б ^у дете	працювати
вони	б ^у дуть	снідати

*Що ти будеш робити? Що він (вона/воно) буде робити?
Що ви будете робити? Що вони будуть робити?*

Складна форма

	читати	вчити	дивитися /-сь
я	читатим ^у	вчитим ^у	дивитим ^у ся
ти	читатимеш	вчитимеш	дивитимешся [с':а]
він, вона, воно	читатиме	вчитиме	дивитиметься [ц':а]
ми	читатимемо	вчитимемо	дивитимемося
ви	читатимете	вчитимете	дивитиметесь
вони	читатимуть	вчитимуть	дивитимуться [ц':а]

*Що ти робитимеш? Що він (вона) робитиме?
Що ви робитимете? Що вони робитимуть?*

4. Читайте питання й відповідайте.

А) Зразок: – Ти будеш читати сьогодні газети?
– Так, я буду читати сьогодні газети.

1. Ти будеш слухати музику? 2. Ваш викладач буде пояснювати новий урок? 3. Ви будете снідати? 4. Він буде обідати? 5. Студенти будуть гуляти ввечері? 6. Ганна буде відпочивати? 7. Марат буде завтра працювати? 8. Ти будеш ввечері дивитися телевізор?

Б) Зразок: – Ти читатимеш сьогодні газети?
– Так, я читатиму сьогодні газети.

1. Ви дивитиметеся новини? 2. Діти гулятимуть ввечері? 3. Ваш викладач пояснюватиме новий урок? 4. Ганна відпочиватиме зараз? 5. Ти слухатимеш музику? 6. Марат завтра працюватиме?

5. Читайте питання й відповідайте.

Зразок: – Коли ви будете сьогодні гуляти?

– Я буду гуляти після уроку.

1. Коли ми будемо обідати? 2. Коли ти будеш готувати обід? 3. Коли ти працюватимеш? 4. Коли він писатиме твір? 5. Коли Антон буде спати? 6. Коли вони дивитимуться телевізор?

6. Пишіть дієслова у майбутньому (складеному або складному) часі.

Зразок: – Ви ... сьогодні газети? (читати)

– Ви будете читати / читатимете сьогодні газети?

1. Зараз викладач ... (пояснювати) новий урок. 2. Завтра ми ... (гуляти). 3. Ви ... (обідати)? 4. Після перерви студенти ... (писати) диктант. 5. Ти ... (вивчати) українську мову? 6. Ввечері вони ... (дивитися) телевізор. 7. Вранці я ... (робити) зарядку. 8. Завтра він ... (повторювати) слова. 9. Післязавтра ми ... (готувати) піцу.

7. Складіть питання.

Зразок: – Вранці він снідав. – Що він робив вранці?

1. Ввечері ми відпочивали. 2. Він читає газету. 3. Сьогодні вранці я слухав новини. 4. Завтра ввечері мій сусід буде писати лист. 5. Я працюю. 6. Сьогодні вони дивилися фільм. 7. Вчора Антон гуляв. 8. Завтра викладач пояснюватиме складний урок. 9. Вранці вона читала цей

журнал. 10. Ми вивчаємо українську мову. 11. Вчора лікар працював. 12. Ганна вже вечеряла. 13. Вчора весь вечір я робив це завдання. 14. Вчора вранці він учив дієслова. 15. Завтра вдень я працюватиму. 16. Після перерви ми будемо писати диктант.

8. Читайте питання й відповідайте.

1. Що ви робили вчора? 2. Що ви будете робити (робитимете) завтра? 3. Що ваш друг буде робити (робитиме) вранці? 4. Що ваш друг робив вчора ввечері? 5. Що студенти будуть робити (робитимуть) ввечері? 6. Що студенти робили вчора ввечері? 7. Що Ганна буде робити (робитиме) завтра вдень? 8. Що вона робила вчора вдень? 9. Що Марат буде робити (робитиме) сьогодні ввечері? 10. Що вони робили після обіду? 11. Що ви будете робити (робитимете) після перерви?

9. Пишіть тексти в минулому та майбутньому часі.

А) Що ви робите? Ми читаємо текст. Потім викладач пояснює новий урок. Студенти слухають дуже уважно. Викладач говорить повільно й голосно. Ми розуміємо урок добре. Потім викладач запитує, а ми відповідаємо. Ми повторюємо старе правило, пишемо нові дієслова й складний диктант, багато розмовляємо українською. Усі студенти працюють дуже добре.

Б) Ми перевіряємо домашнє завдання, потім виконуємо вправи, розповідаємо текст, пишемо диктант, відповідаємо на питання. Потім викладач пояснює новий урок, а ми уважно слухаємо.

Ввечері я відпочиваю, гуляю, дивлюся телевізор, слухаю музику або готую. Я і мої друзі багато говоримо українською.

В) Після обіду я відпочиваю, читаю газети й журнали. Потім я пишу вправи, вчу слова, повторюю дієслова. Ввечері я готую вечерю, а потім дивлюсь телевізор і слухаю музику.

10. За відповідями відновлюйте питання.

1. ... ?
– Ввечері ми гуляли.
2. ... ?
– Студент відповідає урок.
3. ... ?
– Ввечері ми відпочиватимемо.
4. ... ?
– Завтра вранці я буду працювати.
5. ... ?
– Він говорить українською.
6. ... ?
– Я вчив нові слова.
7. ... ?
– Вранці вона снідала.
8. ... ?
– Він буде повторювати старий урок.
9. ... ?
– Я обідаю.

◆ Запам'ятайте:

<i>жити</i>	<i>де?</i>
я живу́	ми живемо́
ти живе́ши	ви живете́
він/вона/воно живе́	вони живу́ть
Живи! Живіть!	

1. Місце (*de?*)

$$\boxed{y(v)/na + ...-i/-i}$$

Де ти жевеш? – Я живу *у/в* Пекіні } *-і*
 Києві }
 селі }
 Китаї } *-ї* (після голосного
 Росії } та апострофа)
на Уралі
 вулиці Рєпіна

1) **-к(о)** – **-у**: парк – у парку, ліжко – на ліжку, літак – в літаку, банк – у банку, будинок – в будинку.

2) чергування: *к/ц, г/з, х/с*: *рука* – в *руці*, *книжка* – у *книжці* [зц]; Рига – у Ризі, *дорога* – на *дорозі*; *поверх* – на *поверсі*.

3) чергування у корені: *і/о, і/е, ї/є*: *стіл* – на *сто́лі*, *папір* – на *папе́рі*, *Кані́в* – у *Кане́ві*, *Харкі́в* – у *Харко́ві*, *Ки́їв* – у *Киє́ві*.

4) випадання голосного: південь – на півдні, стілець – на стільці.

11. Пишіть дієслова, що керують місцевим відмінком (de?).

Бути, лежати, стояти, сидіти, висіти, жити, вчитися, навчатися, працювати, відпочивати, гуляти, снідати, обідати, вечєрати, купувати, знаходитися та ін.

■ **Зверніть увагу:** *у/в* або *на*

Це <u>стіл</u> .	<i>Де</i> лежить книжка? Книжка лежить у столі. <i>Де</i> лежить газета? Газета лежить на столі.
------------------	---

<p>● Порівняйте: у або в (див. с. 340)</p>	<p>в аудиторії, в інституті, в університеті, у/в дитинстві, у/в домі, у/в гуртожитку, у/в групі, у вазі, у Пекіні</p>
---	---

12. Задайте питання до виділених слів.

1. Ця лампа стоїть *на столі*. 2. Ця карта висить *на стіні*. 3. Книжка лежить *у портфелі*. 4. Студенти сидять *у класі*. 5. Його сестра навчається *у/в школі*. 6. Моя сім'я живе *у/в місті*. 7. Викладач пише *у/в журналі*. 8. Студент пише *у/в зошиті*. 9. Наша сестра навчається *в інституті*. 10. Я обідаю *у/в їдальні*. 11. Діти гуляють *у парку*. 12. Таблиця висить *на дошці* ([с'ц']). 13. Ці словники і підручники *у бібліотеці*. 14. Лікарня знаходиться *у центрі*.

13. Відповідайте на питання.

А) 1. Ваша сім'я живе у місті? 2. Ви навчаєтесь в університеті? 3. Ваша сестра працює в лікарні? 4. Ваші речі лежать на полиці? 5. Лампа стоїть на столі? 6. Антон сидить на дивані? 7. Ви живете у Харкові? 8. Ірина працює в бібліотеці? 9. Ваш факультет знаходиться на вулиці Революції? 10. Дідусь відпочиває на ліжку?

Б) 1. Де стоїть стіл? (клас) 2. Де лежить ця книжка? (портфель) 3. Де живе його бабуса? (село) 4. Де навчається ваш брат? (університет) 5. Де стоїть цей стакан? (стіл) 6. Де стоять ці квіти? (вікно) 7. Де грають діти? (кімната) 8. Де живе твоя сім'я? (Одеса) 9. Де друзі обідають? (буфет) 10. Де ви купуєте продукти? (магазин) 11. Де працює сестра? (банк) 12. Де пише викладач? (дошка) 13. Де ви зараз живете? (Харків) 14. Де ви жили раніше? (Африка).

14. Закінчіть речення.

Зразок: Це *стіл*. Лампа стоїть ... .

Це *стіл*. Лампа стоїть *на столі*.

1. Це *полиця*. Книжки лежать ... . 2. Це *кімната*. Батько сидить ... . 3. Ось *лікарня*. Моя мати працює ... . 4. Ось *їдальня*. Ми обідаємо ... . 5. Ось *ваза*. Квіти ... . 6. Ось *університет*. Я навчаюсь ... . 7. Це *клас*. Студенти сидять ... . 8. Це *гуртожиток № 5*. Я живу ... . 9. Це *банк*. Батько працює ... 10. *Китай* – моя батьківщина. Мої батьки живуть ... .

♦ Запам'ятайте:

<i>у/в</i>	<i>на</i>	
<i>у/в</i> інституті	<i>на</i> ... курсі	вокзалі
університеті	факультеті	мітингу
школі	уроці	екскурсії
класі	занятті	вулиці
групі	іспиті	площі
...	екзамені	стадіоні
	лекції	півдні
магазині	ринку	півночі
...	заводі	сході
музеї	фабриці	заході
...	пошті	батьківщині

15. Відповідайте на питання, слова в дужках ставте у правильну форму. Вживайте потрібний сполучник *у/в* або *на*.

1. Де працює твій батько? (завод, банк, майстерня)
2. Де працює ваш брат? (фабрика, лабораторія, магазин)
3. Де навчається ваша молодша сестра? (школа, університет)
4. Де стоїть автобус? (зупинка, площа, дорога)
5. Де гуляють діти? (сад, парк, вулиця)
6. Де сидять студенти? (аудиторія, урок, лекція)
7. Де знаходиться Одеса? (Україна, південь)
8. Де ви купуєте продукти? (магазин, кіоск, супермаркет, ринок)
9. Де знаходиться ваш факультет? (центр, вулиця Революції)
10. Де живуть ці студенти? (Харків, гуртожиток, кімната № 20)
11. Де лежать твої книжки? (полиця, шафа, сумка)
12. Де ви дивилися футбол? (стадіон)
13. Де живе його сім'я? (Англія, Лондон)
14. Де ти жив раніше? (столиця, батьківщина, Америка, Росія)
15. Де працює ваша група? (аудиторія № 15).

■ Зверніть увагу: Дієслово *бути*

<i>Минулий час (вчора)</i>	<i>Теперішній час (зараз)</i>	<i>Майбутній час (завтра)</i>
<i>був, була, було, були</i>	—	<i>буду, будеш ... будуть</i>
Він <i>був</i> удома. Де вона <i>була</i> ? Позавчора <i>був</i> дощ. Вчора <i>було</i> тепло.	Він <i>в</i> дома. Де вона <i>з</i> араз? Зараз дощ. Сьогодні тепло.	Він <i>буде</i> вдома. Де вона <i>буде</i> ? Завтра <i>буде</i> дощ. Завтра <i>буде</i> тепло.

16. Виконуйте вправу за зразком.

*Зразок: – Вчора ми були в театрі. – ... (концерт)
– А ми були на концерті.*

1. – Вчора я був у басейні. – ... (стадіон). 2. – Після обіду ми були у деканаті. – ... (аудиторія). 3. – Ми були у Києві. – ... (Полтава). 4. Позавчора я була в музеї. – ... (екскурсія). 5. Після обіду ми будемо у кімнаті. – ... (вулиця). 6. Після перерви ці студенти будуть у класі. – ... (бібліотека). 7. Завтра я буду в лікарні. ... – (ринок).

17. Заповнюйте пропуски у таблиці.

<i>Вчора, раніше</i>	<i>Сьогодні, зараз</i>	<i>Завтра, потім</i>
Вчора я <i>був/була</i> в університеті.	Зараз я в університеті.	Завтра я <i>буду</i> в університеті.
Вчора було тепло.	... ..	... ..
... ..	Де ці діти зараз?	... ..
... ..	... ..	Завтра <i>буде</i> холодно.
Студенти були у класі.	... ..	... ..
... ..	... ..	Ви <i>будете</i> після обіду в залі?
... ..	Антон у магазині.	... ..

18. Читайте діалоги.

- 1) – Де ви були вчора?   2) – Ви були у музеї?
– Я був у музеї. А ви?   – Так, була.
– А я був у кіно.   – А в кіно?
– Теж була.
- 3) – Ви вже були у деканаті?
– Так, був. А ви?
– Ні, ще не був.
– Ти не знаєш, Марат і Антон були вчора в клубі?
– Ні, не були.

19. Складіть діалоги з дієсловом *бути* за зразком.

Зразок: ти – Одеса – Том.

- *Ти був у Одесі? – Так, був.*
– *А Том?*
– *Він іще не був.*

Марат – Київ – Шон. Ганна – цирк – Хай. Вони – Крим – ви. Ніна Петрівна – театр – Олена. Він – Львів – вона.

20. Читайте текст. Задавайте питання до підкреслених слів.

В аудиторії

Я іноземний студент. Я живу в Харкові й навчаюсь в академії. Я вивчаю українську мову. У мене є чудовий друг Рамон. Раніше він жив у Мексиці, а тепер живе в Харкові. Рамон теж студент. Він живе в гуртожитку.

Зараз урок. Ми сидимо в аудиторії. На столі лежать наші книжки, зошити, ручки. Викладач пише на дошці, а я пишу в зошиті. Потім ми читаємо новий текст. Я читаю уважно, але розумію не всі слова в тексті. Я дивлюсь нові слова в словнику.

Після уроку я обідаю у їдальні. Після обіду я відпочиваю, а потім готую домашнє завдання. Іноді я

працюю у бібліотеці, а іноді вдома, в гуртожитку. Ввечері я гуляю у парку. А вчора я не був у парку, тому що ввечері було дуже холодно.

■ Зверніть увагу:

- **З ким** ви були у театрі?
 – **Із другом**. (У театрі я був **із другом**).

з/зі/із +...-ом/-ою

<i>Хто?</i>		<i>Де?</i>	<i>З ким?</i>	
Антон	був	у клубі	із друг ом	Ø + -ом
Ганна	була	у театрі	з подруг ою	-а → -ою
Друзі	були	у деканаті	з ним	
Він	був	у магазині	з нею	

21. Дайте відповіді на питання за зразком.

А) Зразок: – *Ірина гуляє з Антоном?*
 – *Так, Ірина гуляє з Антоном.*

1. Ти живеш із братом?
2. Ви були у клубі з сестрою?
3. Викладач познайомився із Марком?
4. Ганна снідає з мамою?
5. Ви говорили з деканом?
6. Тетяна познайомилась із Джоном?

Б) Зразок: *З ким ви слухаєте радіо? (Ганна)*
 – *Я слухаю радіо з Ганною.*

1. З ким ви дивилися фільм? (Марта)
2. З ким ви вчитеся? (Віктор)
3. З ким ви відпочиваєте? (Іван)
4. З ким ви часто розмовляєте українською? (сусід)
5. З ким ви гуляли у парку? (друг та подруга)
6. З ким ви живете? (Том)
7. З ким ви снідали? (Марат)

8. З ким ви обідали? (сестра)
9. З ким ви вечеряли? (Тарас)

22. Побудуйте діалоги за зразком.

Зразок: – *Вчора я був у кіно. (Тарас, Ганна)*
 – *З ким ти вчора був у кіно? З Тарасом?*
 – *Ні, не з ним.*
 – *Із Ганною?*
 – *Так, із нею.*

1. Учора я був у цирку. (брат, сестра)
2. Учора я був у театрі. (друг, подруга)
3. Учора ввечері я був у парку. (Ірина, Юрко)
4. Учора я був у академії. (Віктор, Марта)
5. Учора я була у гуртожитку. (Джон, Ліда)
6. Учора ввечері ми були в ресторані. (Антон, Олена)
7. Ми снідали у їдальні. (Том, Тетяна).

■ **Зверніть увагу:**

Чоловічий та середній рід – де?			
Це мій новий гуртожиток.	Я живу в цьому (моєму, нашому) новому гуртожитку. <i>У якому гуртожитку</i> ти живеш?	(б) -ому -єму	-і -ї -у
Це другий поверх.	Я живу на другому поверсі. <i>На якому поверсі</i> ти живеш?		
Це маленьке село.	Мої батьки живуть у цьому маленькому селі. <i>У якому селі</i> живуть твої батьки?		
Жіночий рід			
Це моя нова кімната.	Я живу в цій (моїй, нашій) новій кімнаті. <i>У якій кімнаті</i> ти живеш?	-ій -їй	-і -ї
Множина			
Це мої нові зошити.	Я пишу в цих (моїх, наших) зошитах . <i>У яких зошитах</i> ви пишете?	-их -іх -їх	-ах -іх -ях

23. Відповідайте на питання, звертайте увагу на форму місцевого відмінку прикметників, числівників та іменників.

А) 1. У якому місті ви живете, великому чи маленькому? 2. У якому будинку живе ваша родина, у новому чи старому? 3. На якому поверсі знаходиться деканат, на другому чи на третьому? 4. На якому поверсі знаходиться бібліотека, на першому чи на другому? 5. На якому поверсі знаходиться ваш факультет, на четвертому чи на п'ятому? 6. На якому факультеті ви вчитеся, на підготовчому чи на економічному? 7. В якому клубі ви були, в спортивному чи студентському? 8. У якому зошиті ти пишеш, у новому чи старому? 9. В якому селі живуть твої бабуся і дідусь, у маленькому чи великому?

Б) 1. У якій кімнаті ви живете, в маленькій чи великій? 2. В якій лікарні працює твоя сестра, районній чи студентській? 3. У якій аудиторії буде лекція, у першій чи у другій? 4. На якій вулиці знаходиться готель, на цій чи на сусідній? 5. На якій сторінці ви читаєте, на п'ятій чи на шостій? 6. В якій газеті ви читали цю статтю, у сьогоднішній чи у вчорашній? 7. У якій бібліотеці працює Ірина, у міській чи у районній? 8. В якій їдальні ви обідатимете, у великій чи маленькій?

24. Відповідайте на питання, вживайте інформацію в дужках

1. В яких гуртожитках живуть іноземні студенти? (зручні і сучасні гуртожитки) 2. У яких кімнатах живуть твої друзі? (ці теплі та світлі кімнати) 3. В яких магазинах ви купуєте підручники й словники? (книжкові магазини) 4. Де студенти слухають лекції? (ці великі аудиторії) 5. Де ви купуєте газети? (газетні кіоски) 6. Де були студенти? (різні екскурсії) 7. Де навчаються іноземні студенти?

(підготовчі факультети) 8. Де грає ця актриса? (романтичні комедії) 9. Де працював Володимир? (різні спортивні клуби) 10. Де гуляють діти? (міські парки).

25. Відповідайте на питання за зразком.

Зразок: – *Іванко живе на другому поверсі?*

– *Я не знаю, на якому поверсі він живе.*

1. Максим купив словник у цьому магазині? 2. Вони купують ліки у цій аптеці? 3. Мати купує продукти в цих магазинах? 4. Ірина працює в дитячій лікарні? 5. Деканат знаходиться на першому поверсі? 6. Максим живе у цій кімнаті? 7. Марина вчиться в медичному університеті? 8. Сашко вчиться на третьому курсі? 9. Студенти працюють у цих класах? 10. Вчора вони були в історичному музеї? 11. У нашому студентському клубі сьогодні буде концерт? 12. Його брат вчиться в п'ятому класі? 13. Він буде вчитися на підготовчому факультеті? 14. Бібліотека знаходиться на четвертому поверсі?

26. Закінчіть речення.

1. Скажіть, будь ласка, на якому поверсі ... ?
2. Скажіть, будь ласка, у якій кімнаті ... ? 3. Ви не знаєте, в якому будинку ...? 4. Я не знаю, на якій вулиці ... . 5. Ви не знаєте, в якому гуртожитку ... ? 6. Скажіть, будь ласка, на якій сторінці ... ? 7. Скажіть, будь ласка, у якому магазині ... ? 8. Я не знаю, у якій газеті ... .

■ **Зверніть увагу: 2. Місцевий відмінок. На кому?**

На моєму старшому братові (браті) нова шапка.

На лікареві (лікарі) білий халат.

На Сергієві (Сергії) модна сорочка.

На моїй молодшій сестрі красива сукня.

На моїх любих батьках новий одяг.

3. Місцевий відмінок на позначення часу (коли?)

*а) Коли, у якому місяці/році/столітті?
у/в + М.в. (місяць, рік, століття)*

27. Дивіться у таблицю. Заповнюйте пропуски. Зверніть увагу на біглий голосний -е-.

<i>Місяць, рік, століття</i>	<i>Коли він народився? (У якому місяці, році, столітті?)</i>
1. січ <u>е</u> нь	Він народився у/в січні.
2. лю <u>т</u> ий	лютому
3. бер <u>е</u> зень	березні
4. кв <u>і</u> тень	...
5. трав <u>е</u> нь	...
6. чер <u>в</u> ень	...
7. лип <u>е</u> нь	...
8. сер <u>п</u> ень	...
9. вер <u>е</u> сень	...
10. жовт <u>е</u> нь	...
11. листо <u>п</u> ад	...
12. груд <u>е</u> нь	...
1986 рік (тисяча дев'ятсот вісімдесят шостий рік)	Він народився у/в 1986 (тисяча дев'ятсот вісімдесят шост <u>о</u> му) ро <u>ці</u> .
20 (двадцять) століття	Він жив у 20 (двадцят <u>о</u> му) століт <u>ті</u> .

28. Відповідайте на питання.

1. Коли починається навчальний рік в академії? (вересень) 2. Коли закінчується навчальний рік в академії? (червень) 3. Коли будуть екзамени на підготовчому факультеті? (січень) 4. Коли будуть зимові канікули? (лютий) 5. Коли будуть літні канікули? (липень та серпень) 6. Коли жив Наполеон? (19 століття) 7. У якому столітті ми живемо? (21 століття) 8. Коли Макар народився? (жовтень, тисяча дев'ятсот вісімдесят восьмий рік) 9. Коли ви народились? 10. Коли народилася ваша мати? 11. Коли

народився ваш батько?

б) Коли, о котрій годині?
о/об + М.в. (час)

29. Дивіться у таблицю. Заповнюйте пропуски в таблиці.

<i>О котрій годині (Коли?) починається лекція? (5:00)</i>	Лекція починається о п'ятій годині.
<i>О котрій годині (Коли?) закінчується урок? (11:00)</i>	Урок закінчується об одинадцятій годині.
<i>О котрій годині (Коли?) починається велика перерва? (12:00)</i>	Велика перерва починається о ... .
<i>О котрій годині (Коли?) починаються новини? (8:00)</i>	Новини починаються о ... .
<i>О котрій годині (Коли?) закінчується фільм? (23:00)</i>	Фільм закінчується о ... .
<i>О котрій годині (Коли?) ви снідаєте (7:00) / обідаєте (15:00) / вечеряєте (18:00)?</i>	Ми снідаємо о ... , обідаємо о ... , а вечеряємо о ... .

■ Зверніть увагу:

<i>Хто починає/закінчує що Хто/що починає/закінчує+ інф.</i>	<i>Що починається/ закінчується</i>
1. Починати <u>Викладач починає</u> урок о дев'ятій годині. <u>Батько починає працювати</u> о сьомій годині. <u>Бібліотека починає працювати</u> о десятій годині.	1. Починатися <u>Урок починається</u> о восьмій годині 30 хвилин. <u>Перерва починається</u> о дванадцятій годині.

<p>2. Закінчувати <u>Викладач закінчує</u> урок о другій годині 30 хвилин. <u>Батько закінчує</u> <u>працювати</u> о четвертій годині. <u>Бібліотека закінчує</u> <u>працювати</u> о шостій годині.</p>	<p>2. Закінчуватися <u>Урок закінчується</u> о другій годині 30 хвилин. <u>Перерва закінчується</u> о першій годині.</p>
---	---

30. Відповідайте на питання.

1. О котрій годині (Коли?) починається урок? (9:00)
2. О котрій годині (Коли?) починається велика перерва? (12:00)
3. О котрій годині (Коли?) починає працювати лабораторія? (8:00)
4. О котрій годині (Коли?) ви закінчуєте уроки? (14:00)
5. О котрій годині (Коли?) закінчується велика перерва? (12:30)
6. О котрій годині (Коли?) закінчує працювати лікар? (16:00)
7. О котрій годині (Коли?) починає працювати їдальня? (8:30)
8. О котрій годині (Коли?) закінчує працювати деканат? (17:00).

♦ Запам'ятайте:

<u>Тиждень:</u>	четвер
поне́ділок	п'ятни́ця
вівторок	субо́та
среда́	неді́ля

■ Зверніть увагу: Дієслово + інф.

<i>Хоті́ти (т/ч)</i>	Я хо́чу спати. Ти хо́чеш гуляти?
<i>Люби́ти (б/бл)</i>	Він люби́ть читати. Я не люблю́ готувати.
<i>Могти́ (г/ж)</i>	Я не можу́ зараз гуляти. Ти може́ш почина́ти урок.
<i>Вмі́ти</i>	Ти вмі́єш готувати? Я не вмію́ малювати.

31. Складіть власні речення із дієсловами *хоті́ти*, *люби́ти*, *могти́*, *вмі́ти*, *почина́ти*, *закінчува́ти*.

■ Зверніть увагу:

Мій друг говорить, що Харків красиве місто.

Я думаю, що Харків красиве місто.

Я знаю, що Марат сьогодні вдома.

Я не знаю, де сьогодні Марат.

Я не знаю, коли починається вистава.

32. Закінчіть речення.

1. Я думаю, що ... . 2. Викладач говорить, що ... .
3. Ти не знаєш, де... ? 4. Ви не знаєте, о котрій годині... ?
5. Ви не знаєте, коли... ? 6. Мій батько говорить, що ... .
7. Секретар говорить, що ... .

33. а) Читайте текст. Якщо ви не розумієте значення виділених слів із контексту, дивіться їх у словнику. Складіть із ними речення.

Сьогодні неділя. Це *вихідний* день. Ми не працюємо, ми відпочиваємо. Вранці я писав листи, потім гуляв із другом. Ми хотіли подивитися парки, вулиці й площі Харкова.

Ми сидимо в автобусі і дивимося у вікно. Сьогодні чудова погода. Небо чисте й блакитне. *Попереду* вулиця Леніна. Вона не дуже широка, але красива. Праворуч стоять високі красиві будинки і нова *церква*. Ліворуч знаходиться Ботанічний сад і великий парк. Зараз жовтень, і *дерев*а у парку стоять жовті. Це дуже красиво!

А ось площа Свободи. Вона дуже велика. На цій площі знаходиться Держпром, університет, маленький *сквер* і *готель* «Харків». Навпроти сад Шевченка. У цьому саді знаходяться кафе і ресторани, великий *фонтан* і *зоопарк*. Я ще не був у зоопарку. Але наш викладач говорив, що там дуже цікаво.

Я думаю, що Харків чудове місто.

б) Розкажіть, яким був ваш вихідний день. Яка була погода? Що ви робили?

■ Зверніть увагу: **СКІЛЬКИ?**

Скільки у вас братів і сестер (друзів і подруг, уроків, пар)?

один брат, друг, урок	два (3, 4) бра́ти, уро́ки, але два други (мн. дру́зі)	скільки? 5, 6..., де́ільки, дво́є, трьо́є, че́тверо, бага́то, ма́ло... браті́в, друзі́в, уро́ків, сестерØ, подругØ, парØ
одна́ сестра, подруга, пара	дві (3,4) сестри́, подруги́, пари́	

34. Запитуйте один одного.

1. Скільки днів у тижні? 2. Скільки тижнів у місяці?
3. Скільки місяців у році? 4. Скільки днів у році?
5. Скільки тижнів у році? 6. Скільки пальців на руці?
7. Скільки у вас братів? 8. Скільки у вас сестер? 9. Скільки
у вас друзів? 10. Скільки у вас подруг? 11. Скільки у вас
сусідів? 12. Скільки у вашому гуртожитку поверхів?
13. Скільки годин ви спали сьогодні?

35. Подивіться навколо себе і дайте відповіді на питання.

1. Скільки студентів у вашій групі? 2. Скільки
юнаків зараз у класі? 3. Скільки дівчат у вашому класі?
4. Скільки викладачів у вашому класі? 5. Скільки столів у
вашій аудиторії? 6. Скільки підручників (олівців,
словників, зошитів) лежить на вашому столі? 7. Скільки
шаф стоїть у вашій аудиторії? 8. Скільки книжок лежить у
шафі? 9. Скільки уроків у вашому розкладі сьогодні?
10. Скільки пар у вашому розкладі завтра? 11. Скільки
уроків було у вашому розкладі вчора?

36. Прочитайте діалог. Складіть подібний діалог із
вашим сусідом.

- Дивись, хто це на фото?
- Це мій старший брат Дмитро.
- Він красень! А скільки у тебе братів?
- У мене двоє братів – старший та молодший.
- А сестри у тебе є?
- Так, у мене чотири сестри-красуні.
- О, яка велика родина!
- Так, у мене велика і дружна родина.

♦ Запам'ятайте:

<i>зайнятий ≠ вільний</i>	
Він <i>зайнятий</i> .	Він <i>вільний</i> .
Вона <i>зайнята</i> .	Вона <i>вільна</i> .
Воно <i>зайняте</i> .	Воно <i>вільне</i> .
Вони <i>зайняті</i> .	Вони <i>вільні</i> .
Після обіду я <i>вільний</i> . Ти будеш <i>вільний</i> завтра? Вчора ввечері я була <i>вільна</i> . Декан сьогодні дуже <i>зайнятий</i> . Ви зараз не <i>зайняті</i> ? Після обіду я буду дуже <i>зайнята</i> . – Це місце <i>вільне</i> ? – Ні, воно <i>зайняте</i> .	

37. Прочитайте діалог. Поговоріть із вашим сусідом, з'ясуйте, чи він вільний сьогодні ввечері, і запросіть його кудись.

- Привіт, Марта! Ти сьогодні дуже зайнята?
- Так, у мене багато роботи. У нас сьогодні чотири пари, а ввечері я буду виконувати домашнє завдання. А що ти хотів?
- Я хотів запросити тебе у кіно.
- У кіно? Чудова ідея! Сьогодні я не можу, але завтра ввечері я вільна. А який фільм ми будемо дивитися?
- «Перша любов». Це романтична комедія.
- Чудово! А о котрій годині?

- О сьомій годині тридцять.
- Добре, домовились!
- Тоді до завтра!
- Бувай, Антон! Дякую за запрошення!

■ **Зверніть увагу на словотворення прикметників:**

-ськ-	Україна – український, Харків – харківський, студент – студентський, село – сільський (e/i)
-ов-	зима – зимовий, ранок – ранковий (o/ø), книжка – книжковий, продукти – продуктовий
-к-	місто – міський
-н-	літо – літній, район – районний, вечір – вечірній, ніч – нічний, іноземець – іноземний, друг – дружний (z/ж), медицина – медичний (ц/ч), економіка – економічний (к/ч)
-чн-/-ичн-	історія – історичний, біологія – біологічний, географія – географічний
-шн-	сьогодні – сьогоднішній, вчора – вчорашній
-яч-	дитина – дитячий

38. Складіть із цими прикметниками словосполучення.

Зразок: студентський квиток, студентська лікарня, студентська їдальня, студентський клуб.

Український ..., арабський ..., іноземний ..., шкільний ..., університетський ..., сільський ..., міський ..., районний ..., дитячий ..., сьогоднішній ..., книжковий ..., вечірній ..., ранковий ..., дружний ... .

39. Наведіть антоніми до цих слів:

Короткий ≠ ..., широкий ≠ ..., ліворуч ≠ ..., низький ≠ ..., брудний ≠ ..., великий ≠ ..., холодний ≠ ..., швидко ≠ ..., голосно ≠ ..., погано ≠ ..., світлий ≠ ..., старий ≠ ..., молодший ≠ ..., незручний ≠ ..., вільний ≠ ... .

40. Читайте текст. Якщо ви не розумієте значення виділених слів, дивіться їх у словнику. Складіть із ними речення. Розкажіть про ваш розклад.

Я іноземний студент. Мене звуть Імад. Я вчуся в академії на підготовчому факультеті. А живу в гуртожитку № 5. Наш гуртожиток знаходиться на вулиці Отакара Яроша, у районі Павлове Поле.

Майже кожний день у мене є заняття в академії. Наша академія знаходиться у центрі, на вулиці Революції. На першому поверсі знаходяться студентська *роздягальня* і бібліотека. На другому поверсі – деканат. А на четвертому поверсі знаходиться мій факультет.

Ось моя аудиторія № 405. Навпроти на стіні висить наш розклад. Кожний день у нас три або чотири пари, *тому* я завжди дуже зайнятий. Заняття починаються о 8:30 (о восьмій годині тридцять хвилин), а закінчуються о 14:10 (о другій годині 10 хвилин).

Об 11:50 (об одинадцятій годині п'ятдесят хвилин) у нас велика перерва. *Під час* перерви ми обідаємо і відпочиваємо в їдальні на третьому поверсі. Тут завжди дуже багато студентів і викладачів.

Після перерви у нас знову заняття. Зараз ми вивчаємо тільки українську мову, а вже скоро ми будемо вивчати й інші предмети – математику, фізику, хімію, історію, інформатику та креслення.

Текст

Наша сім'я

1. Прочитайте речення, спробуйте зрозуміти з контексту значення нових дієслів *виклада́ти, отримувати, пла́вати, рості́*.

1. Мій батько викладач. Він працює в школі, *викладає* математику. 2. Коли моя мама працювала в університеті,

вона *викладала* історію. 3. Мій батько пенсіонер, він уже не працює. Він *отримує* пенсію. 4. Антон погано вчиться і завжди *отримує* погані оцінки. 5. Майже кожний день я *отримую* листи від батька. 6. Я люблю *плавати* у басейні або у *річці* ([ц':]). 7. Ти вмієш *плавати*? 8. У парку *ростуть* дерева. 9. Діти швидко *ростуть*.

2. Подивіться у словнику значення нових прикметників. Складіть речення з підкресленими словами.

Весéлий, енергі́йний, жва́вий, за́тишний, ла́гідний, простóрий, рíдний, розу́мний, справедли́вий, стрункі́й, суво́рий, турбо́тливий, че́мний.

3. Зверніть увагу на синоніми та антоніми

сім'я́ = родина́	весéлий ≠ невесéлий
жва́вий = енергі́йний	ла́гідний ≠ суво́рий

4. Прочитайте речення. Спробуйте зрозуміти з контексту значення виділених слів. Перевірте у словнику, чи правильно ви зрозуміли ці слова.

1. Моя сестра вже *замі́жня*. У неї є чоловік і маленький син. 2. Ганна ще дуже молода і *незамі́жня*. 3. Ганна *неодру́жена*, але у неї є *нарече́ний*. Його звать Юрко, він лікар. 4. Антон *неодру́жений*, але у нього є *нарече́на*. Вона студентка, її звать Марина. 5. Мій брат *одру́жений*. У нього є чудова дружина і двоє синів. 6. Мої брати народились у 2001 році. Вони *близню́ки*. Вони вчать у другому класі.

5. Подивіться у словнику значення цих іменників.

Ва́нна, віта́льня, душ, кабіне́т, кві́тка (мн. – кві́ти), ку́хня, оці́нка, спа́льня, туале́т.

6. Прочитайте текст. Знайдіть та підкресліть нові слова.

Наша сім'я

Я студент-іноземець, мене звать Імад. Зараз я живу у великому українському місті Харкові. Я вчусь в академії на підготовчому факультеті. А раніше я жив та вчився у Рабаті. Рабат – це столиця Марокко. Там зараз живе вся моя сім'я – батько, мати, троє братів і старша сестра.

Мій батько ще не дуже старий. Його звать Хасан. Раніше він жив у невеликому місті на півдні Марокко. Там він працював у міській школі, викладав історію. Моя мама ще молода і дуже вродлива жінка. Її звать Аміна. Раніше вона працювала у шкільній бібліотеці. Зараз мої батьки не працюють, вони отримують пенсію. Моя мати дуже лагідна і турботлива. А батько суворий, але справедливий.

У нашій сім'ї п'ятеро дітей – четверо хлопців і одна дівчина. Наша старша сестра вже заміжня. Її звать Рая. Рая висока, струнка і вродлива жінка. У неї чудовий чоловік і дві маленькі дочки.

Мій старший брат Мухамед вже працює. Раніше він вчився у політехнічному університеті. А зараз він інженер на великому заводі у Рабаті. Мухамед іще не одружений, але у нього є наречена. Мухамед дуже розумний і чемний. Він багато читає, любить спорт.

Мої молодші брати Самір і Джаміль – близнюки. Вони ще маленькі й вчаться у школі, у шостому класі. Самір і Джаміль дуже жваві, веселі та енергійні хлопці. Вони люблять гуляти, плавати, грати у футбол. А вчитися вони не люблять. Тому в них не дуже добрі оцінки у школі.

Моя сім'я живе у великому сучасному будинку. У цьому будинку три поверхи. На першому поверсі коридор, велика кухня, простора вітальня і туалет. На другому поверсі дві спальні, кабінет та ванна. У кабінеті працюють батько та мій старший брат. На третьому поверсі теж дві

спальні та душ. Наш будинок дуже зручний і завжди чистий. А ще у нас є невеликий сад. Моя мама дуже любить працювати у нашому саді. Там ростуть багато квітів й дерев. Ввечері мої рідні люблять відпочивати у нашому затишному саді.

7. Дайте відповіді на питання за текстом.

А) 1. Хто такий Імад? 2. Де він живе? 3. Де він вчиться? 4. Де Імад жив і вчився раніше? 5. Де зараз живе його сім'я? 6. Де батько жив і працював раніше? 7. Де працювала раніше мати? 8. Чи батьки зараз працюють? 9. Хто така Рая? 10. Хто такий Мухамед? 11. Де він вчився? 12. Де він працює? 13. Що любить робити Мухамед? 14. Хто такі Самір і Джаміль? 15. Що вони люблять робити? 16. Які у них оцінки?

Б) 1. У якому будинку живе родина? 2. Скільки поверхів у будинку? 3. Скільки кімнат на другому поверсі? 4. Скільки кімнат на третьому поверсі? 5. Де знаходиться ванна (душ, туалет, кухня, кабінет)? 6. Хто працює у кабінеті? 7. Який у них сад? 8. Що любить робити мати? 9. Де родина любить відпочивати?

8. Перекажіть текст за планом.

План

- 1) Імад.
- 2) Його батьки.
- 3) Рая.
- 4) Мухамед.
- 5) Самір і Джаміль.
- 6) Їхній будинок.
- 7) Сад.

МОДУЛЬ 4

Знахідний відмінок

1. а) Прямий об'єкт. *Що* він читає?

Він читає	текст	}	<div>ч.р.,с.р.,мн. – <i>Зн.в.=Н.в.</i></div>
	завдання		
	журнали		
	книгу	}	<div>ж.р. -<i>у/-ю</i></div>
	статтю		

Який текст він читає? – *Новий*. / Він читає *новий* текст.

Яке завдання він читає? – *Нове*. / Він читає *нове* завдання.

Які журнали він читає? – *Нові*. / Він читає *нові* журнали.

Яку книгу він читає? – *Нову*. / Він читає *нову* книгу.

1. Пишіть дієслова, що керують знахідним відмінком (*що?*). Значення незнайомих дієслів дивіться у словнику.

Чита́ти, писа́ти, слуха́ти, зна́ти, робі́ти, вико́нувати, нести́, розумі́ти, повто́рювати, розпо́відати, пояснюва́ти, відпові́дати, готува́ти, вивча́ти, вчи́ти, перевіря́ти, диві́тися, отримувати́, надсила́ти, виклада́ти, купува́ти, ї́сти, пи́ти, бра́ти, люби́ти, дава́ти, ба́чити, чу́ти, показува́ти, кла́сти, віша́ти, стави́ти, співа́ти, втрача́ти, знахо́дити, ма́ти, згадува́ти, забува́ти, пам'ята́ти, виби́рати, приби́рати, відчи́няти, зачи́няти, відвідува́ти.

2. Відповідайте на питання, вживайте інформацію в дужках.

1. Що ми бачимо на вулиці? (автобус, тролейбус, трамвай, машини, високі будинки, великий парк) 2. Що ви читаете ввечері? (ця цікава книга, вечірня газета, новий журнал) 3. Що слухають студенти в клубі? (цікава лекція, концерт, джазова музика) 4. Що ви купуєте в кіоску? (сигарети, м'ятна жуйка, яблучний сік, цукерки, печиво, мінеральна вода) 5. Що ви купуєте у цьому магазині? (хліб, м'ясо, сир, ковбаса, цукор, молоко, риба, яйця).

♦ Запам'ятайте:

	їсти	пити
я	їм,	п'ю
ти	їси	п'єш
він	їсть	п'є
вона		
воно		
ми	їмо́,	п'ємо́
ви	їсте́	п'єте́
вони	їдять	п'ють
	Їж(те)!	Пий(те)!

– Де ти їси?   – Я їм у їдальні.   – Що ти їси на обід?   – Я їм смажену картоплю.

3. Відповідайте на питання, вживайте інформацію в дужках.

1. Що ви їсте вранці? (сендвіч, яєшня, йогурт, сир, ковбаса) 2. Що ви п'єте вранці? (чай, кава, молоко, газована вода) 3. Що ви їсте на обід? (суп, макарони, рис, картопляне пюре, м'ясо або риба) 4. Що ви їсте ввечері? (сир, смажена або варена картопля, котлети) 5. Що ви п'єте у кав'ярні? (чай, кава, томатний сік, коктейль або вода).

4. Складіть мікротексти за зразком.

Зразок: пошта, надсилати, телеграма

Я був на пошті. Там я надсилав телеграму.

1. магазин, купувати, диск і фотоальбом;
2. ринок, купувати, овочі та фрукти;
3. бібліотека, брати, книжка і тлумачний словник;
4. театр, дивитися, цікава вистава;
5. аудиторія, слухати, лекція;
6. кінотеатр, дивитися, комедія;
7. банк, отримувати, гроші;

8. деканат, отримувати, довідка;
9. їдальня, їсти, смачний суп і салат;
10. кав'ярня, пити, кава.

5. Читайте речення. Зверніть увагу на керування дієслів *вивчати, вчіти, вчитися, навчатися*.

1. Зараз урок. Ми вчимо слова, правило, діалоги. Ми вивчаємо українську мову. 2. – Що ви вивчаєте? – Ми вивчаємо математику. 3. – Що ви вчите? – Я вчу дієслова. 4. – Ви працюєте або вчитесь? – Я працюю. – Твій брат теж працює? – Ні, він вчиться. – Де він навчається? – Він навчається в університеті на підготовчому факультеті. 5. Ось наш факультет. Я навчаюсь тут. Мої друзі теж вчаться на підготовчому факультеті. 6. Моя сестра добре вчиться. Вона багато вчиться. 7. – Як ти вчишся? – Я вчусь добре.

• Порівняйте:

<i>Вчіти що? (Зн.в.)</i>	<i>Вивчати що? (Зн.в.)</i>
слова, діалог, правило, дієслова, вірши	українську мову, хімію, фізику, математику
<i>Вчитися = навчатися де? (М.в.)</i>	
тут, у школі, у групі № 1, в інституті, в академії, в університеті, на підготовчому факультеті; ----- добре ≠ погано	

6. Замість крапок пишіть дієслова *вчитися, навчатися, вчити, вивчати* у правильній формі.

1. Ви ... правило? 2. Як ви ... ? 3. Ваш брат працює чи ... ? – Він ... . – Де він ...? – Він ... в університеті. 4. Я ... українську мову. 5. Як ... твій брат? 6. Він ... слова. 7. Ввечері я ... . 8. Вони ... англійську мову. 9. Студенти ... добре. 10. Я відпочиваю, а мої друзі ... . 11. Що ти ... ? – Я ... діалог. 12. Твоя сестра багато ... ? 13. Студенти ... в академії. 14. Ти ... у групі № 5? – Ні, я ... у групі № 3.

1. б) Прямий об'єкт. *Кого* ти бачив?

Я бачив

батька	}
брата	
вчителя	
Андрія	}
сестру	
Марію	
хлоп'я	}
дівча	

ч.р. **-а/-я** (Зн.в.=Р.в.)ж.р. **-у/-ю**

с.р. Зн.в.=Н.в.

♦ Запам'ятайте:

мати – матір.

Я люблю *матір*.

7. Пишіть дієслова, що керують знахідним відмінком (кого?). Значення незнайомих дієслів дивіться у словнику.

Слухати, знати, розуміти, питати, запитувати, звати, любити, кохати, вітати, бачити, чути, запрошувати, чекати, очікувати, згадувати, забувати, пам'ятати, вибирати, зустрічати, годувати, відвідувати, поважати.

8. Дайте стверджувальну відповідь на питання.

1. Ви знаєте його *брата*? 2. Ви знаєте його *друга*?
3. Ви чекаєте *декана*? 4. Вона чекає *Василя*? 5. Ви бачили сьогодні *секретаря*? 6. Ви добре розумієте *викладача*?
7. Ви добре знаєте *Юрка*? 8. Ви чекаєте його *сестру*? 9. Ви бачили сьогодні *Олену*? 10. Ти відвідував вчора *бабусю*?
11. Ти згадуєш *подругу*? 12. Ти пам'ятаєш *Андрія*?

9. Дайте відповіді на питання. Слова в дужках ставте у правильну форму.

1. Що слухають студенти? (лекція, радіо, концерт, джазова музика, українські пісні)
2. Кого слухають студенти (викладач, декан, наша секретарка, інспектор)

3. Що ви вивчали у школі? (література, історія, математика, фізика, хімія, географія, біологія)
4. Кого ви сьогодні бачили в університеті (професор, письменник, Павло, Тетяна)
5. Що ви берете на заняття? (підручник, ручка, олівець, словник, зошити)
6. Кого ви тут чекаєте? (лікар, лаборант, медсестра, друг, подруга, Василь, Галина)
7. Що ти тут купуєш? (костюм, краватка, сорочка, пальто, спідниця)
8. Кого годує мати? (син, дочка, хлопчик, маля)
9. Що отримують студенти? (стипендія, листи, зошити, віза, довідка)
10. Кого Тарас запитує? (секретарка, декан, мати).

10. Слова у дужках ставте у правильну форму.

1. Я бачу в аудиторії ... (дошка, карта, комп'ютер, шафа).
2. Я добре знаю ... (Борис, Марина, Тарас).
3. Викладач запитує ... (студент, студентка).
4. Я давно не бачив ... (мати і батько).
5. Мій брат любить ... (музика і спорт).
6. Я знаю його ... (син і дочка).
7. У бібліотеці я беру ... (книжка, словник, журнал, методичка).
8. Я чекаю ... (брат і сестра).
9. Мати готує ... (картопля, яєшня, суп, каша, сніданок, обід, вечеря).
10. Я часто згадую ... (бабуся і дідусь).
11. Студенти отримують ... (довідка, паспорти).
12. Ви знаєте, як звуть ... (декан, викладач, сусідка)?
13. Мати прибирає ... (моя кімната, будинок).

11. Відновлюйте питання за відповідями.

1. – ... ?
– Я купую в кіоску газету.
2. – ... ?
– Вранці я бачив Ганну.

3. – ... ?
– Вона вивчає фізику.
4. – ... ?
– Вона любить класичну музику.
5. – ... ?
– Мати готує яєшню.
6. – ... ?
– Ми чекаємо декана.
7. ... ?
– Тетяна надсилає телеграму.
8. – ... ?
– Вчора ми разом слухали музику.
9. – ... ?
– Викладач запитує Тараса.

■ Зверніть увагу на форму множини:

Кого ви бачите?

вчител**ів** }
геро**їв** }
хлоп'ят**Ø** }

МН. **-ів/-їв/-Ø/-ей**

Я часто згадую *батьк**ів**, брат**ів**, друз**ів**, сестер**Ø**, подруг**Ø***.

!! Але: матер**ів**, дітей, гостей, людей

■ Зверніть увагу: іменники жіночого роду на **-ка** (мн. **-ки**):

донь**ка** – донь**ок**, студент**ка** – студент**ок**, спортсмен**ка** – спортсмен**ок**.

12. Слова у дужках ставте у правильну форму.

1. Я бачу в аудиторії ... (студенти, студентки, викладачі). 2. На вулиці я бачу ... (люди, чоловіки, жінки, дівчата, хлопці). 3. Мати любить ... (діти, сини, дочки). 4. Ми запрошуємо ... (гості, сусіди, друзі). 5. Він не пам'ятає ... (батьки). 6. Ганна очікує ... (подруги). 7. Ми відвідуємо ... (друзі, вчителі).

♦ Запам'ятайте:

Кого́?

я	мене́	ми	нас
ти	тебе́	ви	вас
він	} його́	вони	їх
воно		(себе́)	себе́
вона	її́		

■ Зверніть увагу:

Я бачу *себе* у дзеркалі.
Ти бачиш *себе* у дзеркалі?
Він/вона бачить *себе* у дзеркалі.
Ми бачимо *себе* у дзеркалі.
Ви бачите *себе* у дзеркалі?
Вони бачать *себе* у дзеркалі.

13. Відповідайте на питання за зразком.

Зразок: – Хто цей чоловік?

– Я не знаю його́. Я не зустрічав його́ раніше.

1. Хто ця дівчина? 2. Хто цей молодий чоловік?
3. Хто ці хлоп'ята? 4. Хто цей юнак? 5. Хто ця жінка?
6. Хто ці молоді люди? 7. Хто ці дівчата?

14. Замість крапок пишіть займенники у правильній формі.

1. У мене є друг. Я часто запрошую ... в гості.
2. – Де Марина? – Я бачив ... у буфеті.
3. Мої батьки живуть у Києві. Я давно не бачив ... .
4. Що ти робиш завтра? Я запрошую ... у кіно.
5. – Ти не знаєш, де моя нова сорочка? – Я бачила ... у шафі.
6. – Яке смачне молоко! – Так, дуже смачне, я купую ... на ринку.
7. – Хто ця дівчина? – Я не знаю ... .
8. Ви говорите надто тихо, я не чую ... .
9. Це наші батьки. Ми любимо ... .
10. Коли я був малий, моя мати часто годувала ... .
11. Це наш новий викладач. Я не знаю, як ... звучить.
12. Тут надто шумно, я не чую навіть ... .

15. Відповідайте на питання, займенники у дужках ставте у правильну форму.

1. Кого ви зустрічали вчора на вокзалі? (він і вона)
2. Кого ви чекаєте тут? (ти і він) 3. Кого ви запрошуєте в гості? (ви і вона) 4. Кого ви давно не бачили? (ви та вони)
5. Кого він чекає коло метро? (ми) 6. Кого ти знаєш у нашій академії? (він і ти) 7. Кого він любить? (я).

● Порівняйте:

<i>Любити</i>	<i>Кохати</i>
Я люблю молоко, чай, каву.	—
Я люблю футбол, музику.	—
Я люблю батьківщину.	—
Я люблю маму, батьків, брата, цю дівчину.	Я кохаю маму, батьків, брата, цю дівчину.
Я люблю тебе (вас, його, її).	Я кохаю тебе (вас, його, її).

■ Зверніть увагу:

Ч. р.	– <i>Якого</i> студента ви бачили у коридорі? – <i>Цього (мого, вашого) нового</i> студента.	(ь)	-а
С. р. (IV відм.)	– <i>Якого</i> хлоп'я ви бачили у коридорі? – <i>Цього (мого, вашого) хлоп'я</i> .	-ого	-я
Ж. р.	– <i>Яку</i> студентку ви бачили у коридорі? – <i>Цю (мою, вашу) нову</i> студентку.	-у -ю	-у -ю
Мн.	– <i>Яких</i> студентів ви бачили у коридорі? – <i>Цих (моїх, ваших) нових</i> студентів.	-их -іх -їх	-ів -ів -ей

16. Відповідайте на питання, вживайте інформацію в дужках.

1. Який фільм ви дивились? (новий американський)
2. Яку виставу ви дивились? (цікава) 3. Яку музику ви любите? (сучасна й класична) 4. Яке завдання ви виконуєте

(складне велике) 5. Які слова ви дивитесь у словнику? (незнайомі) 6. Яку дівчину ви запрошуєте в кіно? (ця вродлива) 7. Яких студентів ви знаєте? (ці іноземні) 8. Якого викладача ви вітаєте? (наш новий) 9. Яку адресу ви знаєте? (твоя нова) 10. Яку новину ви чули? (ця чудова) 11. Якого письменника ви зустрічаєте? (відомий) 12. Які газети ви купуєте? (сьогоднішні та вчорашні) 13. Які книжки ви любите читати? (різні) 14. Які передачі ви слухаєте? (спортивні або кулінарні) 15. Якого брата він давно не бачив? (молодший).

17. Задайте питання до виділених слів.

1. Я знаю *цю* студентку. 2. Я вже бачив *цей* фільм. 3. Ми зустрічаємо *цього* юнака кожний день. 4. Я давно знаю *цю* дівчину. 5. Я відвідую *цього* лікаря. 6. Я люблю *цих* акторів. 7. Я добре пам'ятаю *цю* викладачку. 8. Він погано знає *цього* чоловіка. 9. *Цього* хлопця звуть Тарас. 10. Я кохаю *цю* дівчину. 11. Вони запрошують *цих* акторів. 12. Ми чекаємо *цю* секретарку.

■ Зверніть увагу: Займенник *свій, своя, своє, свої*

Це <i>мій</i> брат.	<u>Я</u> люблю <i>мого</i> брата.	= <u>Я</u> люблю <i>свого</i> брата.
Це <i>твій</i> брат?	<u>Ти</u> любиш <i>твого</i> брата?	= <u>Ти</u> любиш <i>свого</i> брата?
Це Самір. А це <i>його</i> брат.	Самір любить <i>його</i> брата.	= <u>Він</u> любить <i>свого</i> брата.
Це Дарина. А це <i>її</i> брат.	Дарина любить <i>її</i> брата.	= <u>Вона</u> любить <i>свого</i> брата.
Це <i>наш</i> брат.	<u>Ми</u> любимо <i>нашого</i> брата.	= <u>Ми</u> любимо <i>свого</i> брата.
Це <i>ваш</i> брат?	<u>Ви</u> любите <i>вашого</i> брата?	= <u>Ви</u> любите <i>свого</i> брата?
Це Том і Ніна. А це <i>їхній</i> брат.	Том і Ніна люблять <i>їхнього</i> брата.	= <u>Вони</u> люблять <i>свого</i> брата.

1. Самір і Джаміль – рідні брати. Самір любить *свого* брата. (= Самір любить Джаміля).
2. Ганна і Марина – подруги. Ганна не бачила вчора *свою* подругу. (= Ганна не бачила вчора Марину).
3. Антон, Марк, Сергій і Юрко – друзі. Юрко запрошує *своїх* друзів у гості. (= Юрко запрошує в гості Антона, Марка і Сергія).

18. Читайте мікродіалоги. Займеники *мій, твій, наш, ваш, її, його, їхній* або *свій* ставте у правильну форму.

1)

– Олена, я дуже турбуюсь
про ... брата.
– Я теж турбуюсь про нього.

2)

– Чому ти не пишеш?
– Я забув ... ручку вдома.
– Візьми ... ручку й пиши.

3)

– Познайомтесь, це ...
наречена Ірина.
– А ми вже знаємо ...
наречену.

4)

– Том, де ти любиш
відпочивати?
– Я люблю відпочивати у
кав'ярні або у ... кімнаті.

5)

– Іванко, дай мені, будь
ласка, ... словник.
– Вибач, але я забув
сьогодні ... словник.

6)

– Тетяна – хороша дочка,
вона дуже поважає ... батьків.
– Усі люди поважають ...
батьків.

7)

– Діти, кого ви тут
чекаєте?
– Ми чекаємо ...
викладача.

8)

– Олена, кого ти запрошуєш
у гості?
– Я запрошую тебе і ...
наречену.

2. а) Непрямий об'єкт (*про ко́го?/що?*)

Про ко́го (про що) він розповідав?

Він розповідав *про свого* батька, *про свою* молодшу сестру,
про своїх друзів, *про свою* групу, *про свій* інститут.

19. Відповідайте на питання, вживайте інформацію в дужках. Зверніть увагу на дієслова, що потребують знахідного відмінку (*про кого/що?*). Пишіть їх, значення незнайомих дієслів дивіться у словнику.

1. Про що ви розповідаєте зараз? (новий фільм)
2. Про що ви розмовляли на перерві? (погода, футбол, дівчата)
3. Про кого ви часто думаєте? (батьки, сестри, кохана дівчина)
4. Про що говорив на уроці викладач? (наші помилки)
5. Про що питає батько у своєму листі? (моє навчання, погода у Харкові, українські люди)
6. Про що завжди запитує твоя мати? (моє здоров'я, мої друзі)
7. Про що ти пишеш у листах? (наш факультет, наші викладачі)
8. Про що ви любите читати? (політика, відомі люди)
9. Про кого ви часто згадуєте? (наречена, бабуся, дідусь)
10. Про кого мати турбується? (діти).

20. Слова в дужках пишіть у правильній формі.

1. У листі брат пише про ... (його/своя наречена).
2. На уроці ми говорили про ... (наші/свої зимові канікули).
3. Він любить говорити про ... (література).
4. На уроці ми читали статтю про ... (цей відомий актор).
5. Зараз студенти думають про ... (іспити).
6. Вчора ми довго розмовляли про ... (наша/своя майбутня екскурсія).
7. Мати пише про ... (наші сусіди).
8. Ми запитували викладача про ... (наш/свій хворий товариш).
9. Я люблю читати про ... (футбольні гравці).
10. Ми дуже турбуємося про ... (його здоров'я).
11. Він запитував декана про ... (майбутні іспити).
12. Вони пишуть твір про ... (їхня/своя рідна країна і їхнє/своє рідне місто).

21. Виконуйте вправу за зразком.

Зразок: – Ви чули, про що вони розмовляли?

– Так, чув. Вони розмовляли про виставу.

(Так, я чув, про що вони розмовляли. Вони

розмовляли про виставу.)

1. Ви чули, про що ми зараз говорили? 2. Ви знаєте, про що я думаю? 3. Ти знаєш, про кого запитував декан? 4. Ви розумієте, про що говорить викладач? 5. Ти знаєш, про кого ми розповідаємо? 6. Ти чув, про що вони вчора говорили? 7. Ви знаєте, про кого розповідає ця стаття? 8. Ви знаєте, про що я турбуюсь?

♦ Запам'ятайте:

Про ко́го?

я	про ме́не	ми	про нас
ти	про те́бе	ви	про вас
він	} про ньо́го	вони	про них
воно		(себе́)	про се́бе
вона	про не́ї		

22. Читайте речення. Задайте питання до виділених займенників.

1. Мої батьки живуть у селі, а я у місті. Я знаю, що вони завжди думають *про мене*. 2. Чому *ти* не був вчора на уроці? Викладач питав *про тебе*. 3. Це твій новий друг? *Він* працює чи навчається? Я не чув раніше *про нього*. 4. Хто це маля? *Воно* таке симпатичне! Що ти знаєш *про нього*? 5. Це моя наречена, *вона* живе на півночі. Я часто думаю *про неї*. 6. Вчора *ми* не були в академії, тому декан питав *про нас*. 7. *Ви* будете завтра на екскурсії? Викладач питав *про вас*. 8. Це мої брати, *вони* навчаються у Києві. Мати турбується *про них*. 9. Вчора на уроці студенти розповідали *про себе*.

23. Закінчіть речення, замість крапок вживайте займенники.

1. Моя наречена живе в Одесі. Я часто думаю ... .
 2. Ваш старший брат вчиться у Києві? Ви згадуєте ... ?
 3. Скоро канікули. На уроці ми говорили ... . 4. Сьогодні ви

не були на лекції. Професор питав ... . 5. Вчора ми дивились новий фільм, а потім говорили ... . 6. Я знаю, що мої батьки завжди думають і турбуються ... . 7. Антон – егоїст, він турбується тільки ... .

24. Відповідайте на питання, займенники у дужках ставте у правильну форму.

1. Про кого ви говорили вчора? (він і вона) 2. Про кого батько писав у листі? (вони) 3. Про кого питав лікар? (ми) 4. Про кого ви згадуєте? (ви) 5. Про кого вони розмовляли? (ти і я) 6. Про кого він думає весь час? (вона) 7. Про кого мати турбується? (я і ви).

2. б) Непрямий об'єкт (у що?)

♦ Запам'ятайте керування дієслова: <i>грати в (у) що?</i>
<i>У що він грає? Він грає в теніс, у хокей, у шахи.</i>

• Порівняйте:

<i>Грати у що? (Зн.в.) (спорт)</i>	<i>Грати на чому? (М.в.) (музичний інструмент)</i>
Марат грає <u>у футбол</u> .	Іванко добре грає <u>на гітарі</u> .

25. а) Задайте питання до виділених слів.

1. Я люблю грати на гітарі. 2. Він добре вміє грати у шахи. 3. Хлопці хочуть грати в баскетбол. 4. Ця дівчина добре грає на піаніно. 5. Тарас не вміє грати на музичних інструментах. 6. Ганна вміє грати в теніс. 7. Завтра ми гратимемо у футбол.

б) Скажіть, у що ви граєте? На чому ви граєте?

2. в) Непрямий об'єкт (на ко́го?)

<i>На ко́го він схожий?</i>

Він схожий на свого батька, дядька, тітку, дідуся, бабусю, на мене, на них.

♦ **Запам'ятайте:** Він схожий *на матір*.

- На кого ти схожий? – Я схожий *на свого батька*.
 – На кого схожа твоя сестра? – Вона схожа *на бабусю*.
 – На кого схожий твій брат? – Мій брат трохи схожий *на мене*.

■ **Зверніть увагу:**

Самір і Джаміль – близнюки, тому вони дуже схожі <i>один на одного</i> .	<i>на ко́го?</i>
Вони люблять <i>один одного</i> .	<i>кого́?</i>
Вони турбуються <i>один про одного</i> .	<i>про ко́го?</i>

26. а) Прочитайте текст. Зверніть увагу на вживання знахідного відмінку. Задайте питання до підкреслених слів і словосполучень. Поясніть, як ви розумієте виділене словосполучення.

Імад розповідає про свою сестру і братів

Усі ми – я, мої брати та сестра – любимо один одного і турбуємося один про одного.

Старша сестра Рая дуже вродлива жінка. Вона схожа на матір. Рая вже заміжня. У неї є чудовий чоловік і дві маленькі дочки. Молодша дочка схожа на Раю, а старша дочка схожа на її чоловіка. Рая любить свого чоловіка і своїх маленьких дочок. Вона добре турбується про них.

Старший брат Мухамед працює на заводі. Він інженер. Мухамед дуже любить свою професію. Мухамед неодружений, але у нього є наречена. Її звуть Мунія. Він дуже кохає Мунію і завжди запрошує її в кіно або у ресторан. У вільний час Мухамед любить слухати музику або грати у шахи. Він часто грає у шахи з батьком або зі мною. Мухамед схожий на свого батька і трохи на матір.

Самір і Джаміль – близнюки. Вони люблять грати у футбол, гуляти, плавати. Вони все роблять разом, тому що люблять один одного. Самір і Джаміль схожі і на батька, і

на матір. І звичайно, вони дуже схожі один на одного.

Ось така дружна сім'я! Я дуже люблю свою родину.
Але особливо я люблю своїх батьків і свою старшу сестру.

б) Розкажіть студентам вашої групи про вашу сім'ю: кого ви любите, про кого турбуєтесь, на кого ви схожі, на батька чи на матір, у що (або на чому) ви граєте.

в) Запитайте студентів про їхню сім'ю: кого вони люблять, про кого вони турбуються, на кого вони схожі, у що (або на чому) вони грають.

3. Знахідний відмінок на позначення часу

Коли? Скільки часу? Як довго?

<i>Коли?</i>		
<i>у/в</i> + <i>Зн.в.</i>	<i>у/в</i> понеділок вівторок середа	– <i>Коли</i> ти був у музеї? – Я був у музеї у <i>п'ятницю</i> .
<i>Зн.в.</i> + <i>тому</i>	годину <i>тому</i> місяць три дні	– <i>Коли</i> ти бачив Антона? – Я бачив його <i>тиждень тому</i> .
<i>Через</i> /за + <i>Зн.в.</i>	<i>через</i> хвилину /за рік два роки п'ять місяців	– <i>Коли</i> ти будеш вдома? – Я буду вдома <i>через/за три хвилини</i> .
<i>Скільки часу? Як довго?</i>		
<i>Зн.в.</i>	– <i>Скільки часу (як довго)</i> ви працювали? – Ми працювали <i>весь тиждень (цілий день, одну годину, три години)</i> .	

♦ Запам'ятайте:

<i>тривати</i> (Скільки часу? Як довго?)
Урок <i>триває</i> 45 хвилин.
Канікули <i>тривали</i> 2 тижні.

27. Дайте відповіді на питання, вживайте інформацію в дужках.

А) Зразок: – *Коли ви були в театрі? (минула субота)*
– *Ми були в театрі у минулу суботу.*

1. Коли ви були на екскурсії? (минулий понеділок)
2. Коли ви не були в класі? (четвер і п'ятниця) 3. Коли вони гратимуть у футбол (вівторок) 4. Коли ти була у поліклініці? (середа) 5. Коли у вас буде фізика? (наступний четвер).

Б) Зразок: – *Коли ви бачили Тараса? (тиждень)*
– *Я бачив його тиждень тому.*

1. Коли студенти писали диктант? (2 дні) 2. Коли ви бачили декана? (година) 3. Коли він був тут? (рік) 4. Коли ви були в кіно? (три тижні) 5. Коли ти обідав? (10 хвилин) 6. Коли ви були на батьківщині? (2 місяці).

В) Зразок: – *Коли ви будете вечеряти? (15 хвилин)*
– *Ми будемо вечеряти через/за 15 хвилин.*

1. Коли ви писатимете диктант? (півгодини). 2. Коли він відпочиватиме? (20 хвилин) 3. Коли починається урок? (хвилина) 4. Коли починається перерва? (година). 5. Коли ви будете вдома? (кілька годин) 6. Коли будуть екзамени? (2 тижні).

Г) Зразок: – *Скільки часу (як довго) ви спали? (3 години)*
– *Я спав 3 години.*

1. Скільки часу працює батько? (7 годин) 2. Як довго він відпочивав? (тиждень) 3. Скільки часу він живе в Харкові? (місяць) 4. Як довго ти житимеш в Харкові? (5 або 6 років) 5. Як довго вона писала твір? (цілий день) 6. Скільки часу діти гуляли? (25 хвилин) 7. Як довго триває урок? (45 хвилин) 8. Як довго триває перерва? (15 хвилин) 9. Скільки часу триватиме концерт? (півтори години).

28. Закінчіть речення.

1. Ми чекали вас ... . 2. ... діти гуляють у парку.
3. Мої друзі були в клубі ... . 4. Я лежав у лікарні ... . 5. Він
слухає новини ... . 6. Ми будемо снідати ... . 7. Студенти
відпочивали ... . 8. Перерва тривала ... .

Слова для довідок: *годину, 15 хвилин, весь день, цілий день, весь тиждень, цілий місяць, годину тому, три дні тому, за хвилину, через рік.*

4. Знахідний відмінок на позначення напрямку (куди?) у(в)/на + Зн.в.

– Куди Іван іде? – Іван іде у їдальню.
– Куди Іван їде? – Він їде **на** завод.
– Куди ти поспішаєш? – Я поспішаю **на** урок.
Я запрошую вас у кав'ярню.

29. Пишіть дієслова, що керують знахідним відмінком (куди?). Значення незнайомих дієслів дивіться у словнику.

Іти́ (йти), ї́хати, ходи́ти, запро́шувати, поспіша́ти, кла́сти, ста́вити, ві́шати.

♦ Запам'ятайте:

Куди?

	іти́ (йти)	ї́хати
я	іду́ (йду)	ї́ду
ти	їдеш́ (йдеш)	ї́деш
він	іде́ (йде)	ї́де
вона		
воно		
ми	їдемо́ (йдемо)	ї́демо
ви	їдете́ (йдете)	ї́дете
вони	їду́ть (йдуть)	ї́дуть
	І(Й)ди! І(Й)діть!	Їдь(те)!

30. Закінчіть речення, слова в дужках ставте у правильну форму. Зверніть увагу на вживання прийменників *у/в* та *на*.

<i>у/в</i>	<i>на</i>		
інститут	урок	вокзал	збори
університет	факультет	завод	побачення
школу	заняття	фабрику	зустріч
клас	іспит	мітинг	виставу
...	екзамен	екскурсію	концерт
магазин	лекцію	вулицю	виставку
...	ринок	площу	батьківщину
музей	пошту	стадіон	...

1. Студенти йдуть ... (університет, заняття). 2. Ми з другом дуже поспішаємо ... (академія, іспит). 3. Максим завжди запрошує друзів ... (кав'ярня). 4. Діти поспішають ... (школа, уроки). 5. Олена йде ... (бібліотека, лекція). 6. Група йде ... (виставка, музей). 7. Сьогодні діти йдуть ... (зоопарк, стадіон). 8. Вранці батько поспішає ... (завод, магазин). 9. У суботу ми їдемо ... (Київ, екскурсія). 10. Через тиждень я їду ... (батьківщина, столиця). 11. Я запрошую тебе ... (театр, вистава). 12. Мати з дочкою йдуть ... (супермаркет, ринок).

31. Відповідайте на питання.

1. Куди ви з другом поспішаєте вранці? 2. Куди ви з Томом ідете обідати? 3. Куди ти йдеш після перерви? 4. Куди він їде після уроку? 5. Куди Максим запрошує свою наречену? 6. Куди вони з Ганною йдуть післязавтра? 7. Куди ви з Мариною ідете в суботу? 8. Куди ти йдеш у неділю? 9. Куди ваш друг їде в середу? 10. Куди ваша подруга їде через рік? 11. Куди ви з братом ідете сьогодні? 12. Куди Володимир їде ввечері?

32. Читайте діалоги. Замість крапок ставте дієслова *іти* або *їхати* у правильній формі. Складіть подібні діалоги, запитайте друга, куди він іде (їде).

1)

- Куди ... Марина?
- Вона ... на лекцію.
- А ви теж ... лекцію?
- Так, я теж ... туди.

2)

- Куди ви ...?
- Я ... в кіно.
- Ви ... один?
- Мої друзі вже бачили цей фільм, тому я ... один.

3)

- Куди ... Борис і Марина?
- Я не знаю, куди вони ... .
Я думаю, що вони ... у їдальню.
- А ти куди ... ?
- Я ... в деканат. Скоро закінчується перерва, тому я поспішаю.
- Ну добре, ...!

4)

- Куди ти ... в суботу?
- Я ... у Київ, на екскурсію.
- А ми з Іваном ... на екскурсію в Крим.
- Чудово! А куди ви ... зараз?
- Зараз ми ... на ринок, а потім додому.

● Порівняйте:

<i>Бути (де?) у/в/на + М.в. (місце)</i>	<i>Іти/їхати (куди) у/в/на + Зн.в. (напрямок)</i>
Де він <u>був</u> ?	Куди він <u>іде</u> (<u>їде</u>)?
Він <u>був</u> у класі, на уроці. Він <u>був</u> у Києві.	Він <u>іде</u> в клас, на урок. Він <u>їде</u> у Київ.
Він <u>був</u> там (тут, вдома).	Він <u>іде</u> туди (сюди, додому).

◆ Запам'ятайте:

<i>Ходімо (разом)! Із задоволенням.</i>
– Ти йдеш додому? – Так. – Я теж. <i>Ходімо разом!</i> – <i>Із задоволенням.</i>

33. Читайте діалоги. Замість крапок використайте дієслова *іти́*, *і́хати* або *бу́ти* у правильній формі. Складіть подібні діалоги.

1)

- Куди ти ...?
 – Я ... в їдальню, я ще не снідав. А ти?
 – Я теж ... туди. Ходімо разом!
 – Чудово! Із задоволенням!

2)

- Де ти ... вчора ввечері?
 – Я ... вдома, відпочивав. А ти?
 – А я ... у театрі, дивився чудову виставу.

3)

- Сьогодні ввечері я ... на концерт. Ходімо разом!
 – Дякую, але я не люблю музику.
 – Шкода! А я дуже люблю музику. Я вчора вже ... на цьому концерті. Це було так чудово! Тому сьогодні я знову ... туди.

4)

- Куди ти зараз ...?
 – Я ... у бібліотеку.
 – Ти ... один чи з Антоном?
 – Так, ми ... з ним. А куди ви ...?
 – Ми ... в актовий зал. Там зараз ... цікава лекція. Ходімо разом!
 – Із задоволенням!

♦ Запам'ятайте:

Що? Куди?

	кла́сти	ста́вити
я	кладу́	ста́влю
ти	кладеш	ставиш
він	кладе́	ста́вить
він		
вона		
воно	кладемо́	ста́вимо
ми		
ви		
вони	кладу́ть	ста́влять
	Клади́!	Став́!
	Кладі́ть!	Ставте́!

■ Зверніть увагу:

- Марта кладе гроші **в гаманець**.
- **Куди** вона кладе гроші?
- **У гаманець**.

<i>Хто</i>	<i>Що робить?</i>	<i>Що? (Зн.в.)</i>	<i>Куди? (у/в, на + Зн.в.)</i>
Я	кладу	газету	в портфель.
Він	ставить	лампу	на стіл.
Ніна	вішає	пальто	у шафу.

34. а) Прочитайте текст. Зверніть увагу на вживання знахідного відмінку. Задайте питання до підкреслених слів.

Сьогодні субота. У суботу я завжди прибираю свою кімнату. Спочатку я кладу кожну річ на своє місце. Зошити, ручки, олівці я кладу в письмовий стіл. Пальто, сорочки, костюми я вішаю у шафу. Книжку, підручник та словник я ставлю у книжкову шафу, а свій годинник я ставлю на полицю. Потім я відпочиваю.

б) Розкажіть, як ви прибираєте свою кімнату, куди ви кладете (вішаєте, ставите) свої речі.

35. Відповідайте на питання.

1. Куди ви кладете свої книжки і зошити, коли ідете на заняття? 2. Куди ви вішаєте свій одяг? 3. Куди ви кладете молоко, м'ясо та овочі? 4. Куди Павло кладе лист? 5. Куди ти ставиш посуд? 6. Куди мати кладе гроші? 7. Куди Дмитро вішає календар і фото? 8. Куди лаборант вішає новий розклад та оголошення? 9. Куди ти ставиш квіти? 10. Куди інспектор кладе паспорти?

Слова для довідок: конверт, кишеня, ваза, шафа, стіна, холодильник, сейф, портфель, гаманець, стіл, дошка.

● **Порівняйте:**

<i>Лежати, стояти, висіти (де?) у/в/на + М.в.</i>	<i>Класти, ставити, вішати (куди?) у/в/на + Зн.в.</i>
Де <u>лежать</u> гроші? Гроші <u>лежать</u> у <i>правій кишені</i> .	Куди він <u>кладе</u> гроші? Він <u>кладе</u> гроші в <i>праву кишеню</i> .
Де <u>стоять</u> квіти? Квіти <u>стоять</u> у <i>вазі</i> .	Куди вона <u>ставить</u> квіти? Вона <u>ставить</u> квіти у <i>вазу</i> .
Де <u>висить</u> одяг? Одяг <u>висить</u> у <i>шафі</i> .	Куди ви <u>вішаєте</u> одяг? Ми <u>вішаємо</u> одяг у <i>шафу</i> .

36. Відповідайте на питання, слова праворуч ставте у правильну форму.

1. Де лежать книжки? Куди ти кладеш книжки?	книжкова полиця
2. Куди він кладе паспорт? Де лежить твій паспорт?	ліва кишеня
3. Де стоїть лампа? Куди він ставить лампу?	письмовий стіл
4. Куди мати ставить квіти? Де стоять квіти?	підвіконня
5. Де висить розклад? Куди лаборант вішає розклад?	дошка або стіна
6. Куди батько вішає свій костюм? Де висить костюм?	ця велика шафа

37. Повторіть усі значення знахідного відмінку. Задайте питання до підкреслених слів.

1. Я добре знаю англійську мову. 2. Ми любимо своїх батьків, вони теж нас люблять і турбуються про нас. 3. Ми будемо вечеряти за 10 хвилин. 4. Декан запитував мене про тебе. 5. Викладач кладе зошити на стіл. 6. Вони були в Криму тиждень тому. 7. Ми дуже турбуємося про іспити. 8. Після перерви я іду в деканат. 9. Сестра

прибирає свою кімнату. 10. Ганна завжди зустрічає у парку цього чоловіка. 11. Антон запрошує мене у кав'ярню. 12. Студенти йдуть на екскурсію у середу.

38. Слова в дужках ставте у правильну форму. Якщо треба, використовуйте прийменники *у/в, на, про, через/за, тому*.

Зразок: *Я запрошую ... (ти, виставка).*

Я запрошую тебе на виставку.

1. Ми йдемо ... (театр, вівторок). 2. Я запрошую ... (ви, екскурсія, Крим). 3. Він буде вдома ... (хвилина). 4. Батько запитує в своєму листі ... (моє здоров'я, мої друзі). 5. Після уроку я іду ... (бібліотека). 6. Він кладе ... (продукти, холодильник). 7. Я знаю, що батьки дуже турбуються ... (я і мої брати). 8. Максим був у Києві ... (місяць). 9. Ми виконуємо ... (домашнє завдання). 10. Ганна купує ... (продукти) в супермаркеті або на ринку. 11. Я люблю ... (свої батьки) і часто думаю ... (вони). 12. У мене є наречений. ... (Він) звать Андрій. Я дуже люблю ... (він). І я знаю, що Андрій теж кохає ... (я). 13. Ви знаєте ... (їхня дочка)? 14. Вчора ми дивилися ... (цікава комедія). 15. В аудиторії ми бачимо ... (викладачі та іноземні студенти). 16. Ми зустрічаємо на вокзалі ... (старший брат).

■ Зверніть увагу: Наказовий спосіб

Особи	Однина	Множина
Проста форма		
1 (я, ми)	—	Читаймо! Пишімо!
2 (ти, ви)	Читай! Пиши!	Читайте! Пишіть!
Складена форма		
1, 2		Нумо/нумте читати, писати!
3 (він, вона, воно, вони)	Хай/нехай читає, пише!	Хай/нехай читають, пишуть!

♦ Запам'ятайте

1. Закінчення **-й, -ймо, -йте** (після голосних): снідати (снідаю) – снідай (**-йте, -ймо**); готувати (готую) – готуй (**-йте, -ймо**).

!!Але: після приголосних **б, в, м, ж, ч, ш, щ, р** **-й-** зникає: різати (ріжу) – ріж, ріж**те**, ріж**мо**. Після **д, т, з, с, л, н** **-й-** теж зникає, але з'являється **-ь-**: сісти (сяду) – сяд**ь**, сяд**ьте**, сяд**ьмо**.

2. Закінчення **-и, -ить, -імо** (після приголосних): писати (пишу) – пиш**и**, пиш**ить**, пиш**імо**; іти (іду) – ід**и**, ід**ить**, ід**імо**.

39. Від цих дієслів утворіть просту форму наказового способу.

Зразок: а) слухати – слухай, слухайте, слухаймо;

б) нести – неси, несіть, несімо;

в) виконувати – виконуй, виконуйте, виконуймо.

А) Грати, розповідати, відповідати, вивчати, готувати, обідати, вечеряти, перевіряти, надсилати, викладати, вішати, гуляти, співати, пам'ятати, вибирати, відчинати, зачинати, поспішати.

Б) Робити, спати, лежати, сидіти, говорити, іти, вчити, вчитися, дивитися, класти (*ст/д*).

В) Повторювати, пояснювати, запитувати, купувати, отримувати, запрошувати, показувати, працювати, малювати.

Кличний відмінок

■ **Зверніть увагу:** в українській мові при звертанні та разом із наказовим способом дієслова вживається кличний відмінок.

1. Іменники на **-а/-я**

Ганна – Ганно!

Микола – Миколо!

-о (тверда група)

суддя – судде!
Марія – Маріє!

}

-е (м'яка група) -є (після голосного та ')
---

2. Іменники на -ик, -ок, -к, -о та ін.; іншомовні на -г, -к, -х; на шиплячий (крім -ж):

син – сину!   батько – батьку!   Джек – Джеку!
дід – діду!   тато – тату!   товариш – товаришу!
!! Але: Олег – Олеже!

3. Іменники м'якої групи:

учень – учню!   вчитель – вчителю!   лікар – лікарю!

4. Безсуфіксні іменники твердої групи:

Богдан – Богдане!   Петро – Петре!   Степан – Степане!
Іван – Іване!   Павло – Павле!   Антон – Антоне!

5. Іменники середнього роду на -а/-я та іменники у формі множини не змінюються:

дитя – дитя!   хлоп'я – хлоп'я!   дівча – дівча!
діти – діти!   друзі – друзі!   пани – пани!

♦ **Запам'ятайте:**

пані – пані!	чоловік – чолові <u>ч</u> е!
мати – мам <u>о</u> !	хлопець – хлоп <u>ч</u> е!
дідусь – дідус <u>ю</u> !	юнак – юна <u>ч</u> е!
бабуся – бабус <u>ю</u> !	дру <u>г</u> – друж <u>е</u> !

40. Прочитайте мікродіалоги. Підкресліть іменники у кличному відмінку. Зверніть увагу на вживання дієслів у формі наказового способу.

- 1) – Привіт, Максиме! Куди ти ідеш?
– Привіт, Марку! Я іду в деканат. А чому ти запитуєш?
– Я теж іду в деканат.

- Добре. Ходімо разом!
- 2) – Добридень, Ганно Іванівно!
– Добридень, студенти. Відкривайте, будь ласка, зошити, пишть число. Тепер відкривайте підручники на сторінці 45. Сергію, читай голосно текст.
- 3) – Професоре, у мене знову багато помилок у домашній вправі.
– Максиме, будь ласка, не поспішай, пиши уважно.
- 4) – Алло, мамо! Це я, Іван.
– Алло, Іване, говори, будь ласка, голосно! Я тебе погано чую.
- 5) – Діти, ви сьогодні дуже добре працювали на уроці. А зараз перерва. Відпочивайте 15 хвилин.
– Дякуємо, Світлано Петрівно!
- 6) – Алло, це деканат?
– Так, слухаю вас.
– Скажіть, будь ласка, декан сьогодні працює?
– Так, працює. Але ідіть швидко, тому що за 30 хвилин починається перерва.

41. Від цих іменників утворіть форму кличного відмінку.

А) Юрій Петрович, Ніна Іванівна, Жак, Том, Олена, Ірина, Марк, Андрій, Ахмед, Мунія, Імад, Самір, Джаміль, Рая, Тарас, Галина, Катруся;

Б) мама, батько, дівчина, юнак, чоловік, жінка, дядько, тітка, бабуся, дідусь, брат, сестра, сусід, сусідка, друг, пан, пані, добродій, добродійка, професор, президент, директор, інженер, секретарка.

Причинні та наслідкові відношення у складнопідрядному реченні

■ Зверніть увагу:

<i>Чому</i> Іван сьогодні не був у класі? Іван сьогодні не був у класі, <i>тому що</i> він хворий. Іван хворий, <i>тому</i> він не був сьогодні у класі.
--

● Порівняйте (зверніть увагу на інверсію):

<i>Причина</i>	<i>Наслідок</i>
Вчора я не був у парку, тому що ввечері був дощ.	Вчора ввечері був дощ, тому я не був у парку
Ганна запитує викладача, тому що вона не розуміє завдання.	Ганна не розуміє завдання, тому вона запитує викладача.
Ми йдемо на річку, тому що погода сьогодні тепла та сонячна.	Погода сьогодні тепла та сонячна, тому ми йдемо на річку.
Тетяна та Іван не йдуть на річку, тому що вони сьогодні дуже зайняті.	Тетяна та Іван сьогодні дуже зайняті, тому вони не йдуть на річку.
Я завжди дуже зайнятий, тому що у нас кожний день три або чотири пари.	Кожний день у нас три або чотири пари, тому я завжди дуже зайнятий.
У Тома не дуже добрі оцінки у школі, тому що він не любить учитися.	Том не любить учитися, тому в нього не дуже добрі оцінки у школі.

42. З'єднайте два речення в одне за допомогою сполучників *тому що* і *тому*.

Зразок: Я не чую тебе. Ти говориш тихо.

1) Я не чую тебе, *тому що* ти говориш тихо.

2) Ти говориш тихо, *тому* я не чую тебе.

1. Я вже бачив цей фільм. Я не йду в кіно. 2. Ми не йдемо гуляти. На вулиці холодно. 3. Я сьогодні ще не обідав. Я хочу їсти. 4. Марта не йде в театр. Вона дуже зайнята. 5. Ганна завжди добре відповідає. Вона багато працює вдома. 6. Том два роки жив у Львові. Він добре розмовляє українською мовою. 7. Я не був на концерті. Я був зайнятий вчора. 8. Ми дуже любимо музику. Ми йдемо на концерт. 9. Я люблю плавати. Я відвідую басейн.

43. Відповідайте на питання.

1. Чому ви не були сьогодні в класі? 2. Чому Максим іде швидко? 3. Чому ти не пишеш вправу? 4. Чому студенти не йдуть у кіно? 5. Чому діти не хочуть іти гуляти? 6. Чому він погано говорить українською? 7. Чому викладач сьогодні радий? 8. Чому Ніна йде у їдальню?

44. Закінчіть речення.

1. Сьогодні він не був у басейні, тому що ... ..
2. В середу й четвер Ніна не була в академії, тому ... ..
3. Він погано говорить українською, тому що ... ..
4. Олена сьогодні дуже зайнята, тому ... ..
5. Вчора вони не були в театрі, тому що ... ..
6. Я дуже люблю музику, тому ... ..
7. Друзі йдуть на стадіон, тому що ... ..
8. На вулиці дуже холодно, тому ... ..
9. Я вивчаю іноземні мови, тому що ... ..
10. У кімнаті дуже жарко, тому ... ..
11. Жак купує машину, тому що ... ..
12. Ми вивчаємо українську мову тільки місяць, тому ... ..

* 45. Прочитайте жарти. До кожного жарту задайте питання, починаючи зі слова «Чому?».

1)

– Мамо, я їду на річку купатися!
– Не можна, тому що вода ще холодна.
– Не біда, я не роздягатимусь...

2)

– Кажуть, що мовчання – золото.
– Це неправда!
– Чому?
– Та от я мовчав на іспитах і одержав «двійку».

3)

– Як добре, що я не народився у Франції.
– Чому?
– Тому що я не знаю французьку мову.

* 46. Цих людей зв'язують складні відношення. Скажіть, хто кого розуміє (добре, непогано, погано), а хто кого зовсім не розуміє. Спробуйте пояснити, чому це відбувається.

Зразок: Макс і Олена. – Я думаю, що іноді Макс зовсім не розуміє Олену, тому що вони дуже різні.

Андрій і Марина; Жак та Ерік; бабуся та Іванко; мати та батько; директор і секретарка.

Слова для довідок: вони дуже різні; вони дуже схожі; вони зовсім не схожі; у них складні характери; вони справжні друзі; вони люблять один одного; вони турбуються один про одного.

* 47. Прочитайте фрази, висловіть своє відношення до інформації, поясніть свою думку.

А) Дивно / Не дивно

Олександр чудово розмовляє англійською мовою. Це не дивно, тому що він навчався в Америці.

1. Максим не вміє готувати.
2. Сергій та Олена часто сперечаються.
3. Андрій не знає, де знаходиться площа Свободи.
4. Стас завжди обідає у ресторані.
5. Катерина має друзів у Англії.
6. У Андрія дуже сучасний і швидкий комп'ютер.
7. Вона не слухає німецьке радіо.

Б) Не може б'ути

Максим сьогодні дуже погано
відповідав. Не може бути, тому що
він багато вчиться.

1. Марія любить класичну музику та балет.
2. Антон багато палить.
3. Стас грає на гітарі.
4. Олена часто пропускає заняття.
5. Максим і бабуса часто сперечаються.

48. Дайте негативну відповідь. Замініть іменник займенником. Зверніть увагу на різницю у порядку слів.

*Ви бачили Максима і Катю? Ні, я не бачив їх./
Ні, я їх не бачив.*

1. Ви знаєте Стаса?
2. Ви розумієте викладача?
3. Ви читаете українські газети?
4. Ви знаєте нашого ректора?
5. Ви бачили сьогодні декана?
6. Ви слухаєте батьків?

49. Прочитайте речення і скажіть, що досить це робити. Обґрунтуйте свою думку.

Вона довго розмовляє по телефону.

Досить розмовляти, час працювати!

1. Ти багато працюєш.
2. Вони сперечаються вже 2 години.

3. Вона дивиться вже третій фільм сьогодні.
4. Я думаю.
5. Вони довго гуляють.
6. Марина ще спить.
7. Студенти відпочивають.

50. Прочитайте речення. Скажіть, чи можете ви робити це так, як інша людина.

Ерік вільно говорить українською.

*Я говорю українською **не так** вільно, як Ерік.*

1. Олена погано працює на комп'ютері.
2. Максим добре вчиться.
3. Бабуся чудово готує.
4. Макс добре грає у теніс.
5. Жак погано розуміє англійську мову.
6. Ніна добре знає російську літературу.
7. Вона швидко відповідає.

51. Напишіть, що ви вмієте чи не вмієте робити. Скажіть про це вашому сусіду.

<i>Що ви вмієте робити?</i>	<i>Що ви не вмієте робити?</i>
Я вмію готувати, співати, ...	Я не вмію танцювати, плавати, ...

52. Висловіть свою думку до цих дій (явищ, понять), вживайте дієслово *любити*.

Зразок: Я дуже люблю грати на піаніно. / Я зовсім не люблю грати на піаніно.

Палити, пити пиво, багато розмовляти по телефону, пропускати заняття, хворіти, танцювати, співати, спати,

запізнюватися, витратити гроші, грати у футбол;

Іноземні мови, класична музика, джазова музика, цукерки, домашні тварини.

Текст

Я їду в супермаркет

1. Прочитайте речення, спробуйте зрозуміти з контексту значення нових дієслів *поверта́тися* та *розумі́тися*. Зверніть увагу на керування цих дієслів.

1. Концерт закінчився дуже пізно. Тому ми *поверта́ємося* в гуртожиток на таксі. 2. В магазин я їду на метро, а додому *поверта́юся* на автобусі. 3. Вона багато читає про моду і добре *розумі́ється* на сучасному одязі. 4. Він гарний письменник і дуже добре *розумі́ється* у літературі.

2. Подивіться у словнику значення нових прикметників. Якщо можете, визначте, від яких слів вони утворені?

Господарчий, дитячий, жіночий, модний, молочний, м'ясний, овочевий, письмовий, продукто́вий, сучасний, хлібний, чоловічий, шкіряний, якісний.

3. Зверніть увагу на синоніми та антоніми.

задово́лений = ра́дий	важкі́й ≠ легкі́й
дешеві́й = недоро́гий	дешеві́й ≠ доро́гий
мага́зин = кра́мниця	купува́ти ≠ продава́ти
светр = джемпер	завели́кий ≠ замали́й
вважа́ти = дума́ти	бі́льший ≠ ме́нший
<i>Я вважаю (= думаю), що це добрий светр.</i>	

4. Прочитайте мікротексти й речення. Спробуйте зрозуміти з контексту значення виділених слів та словосполучень. Перевірте у словнику, чи правильно ви зрозуміли ці слова.

1) Учора на уроці ми *споча́тку* читали, *по́тім* виконували вправи. І *наприкінці́* ми писали твір.

2) Сьогодні вихідний день. Я не йду в університет. *Споча́тку* я готую сніданок, *по́тім* прибираю кімнату, трохи читаю. І *наприкінці́* я йду спати.

3) У мене є хороший комп'ютер. Він дуже сучасний і швидкий. Мій друг хоче купити *такий са́мий*.

4) Це чудова куртка, але вона трохи завелика. У вас є *така са́ма*, але менша?

5) На столі лежать книжки, зошити, олівці, папки *то́що*.

6) У цьому магазині продають овочі, фрукти, м'ясо, молоко *то́що*.

7) У цьому магазині *мо́жна* купити різні продукти, *а са́ме* хліб, молоко, сир, м'ясо, ковбасу *та ін. (і́нше)*.

8) Сьогодні викладач дуже *задово́лений*, тому що всі студенти добре відповідають, правильно пишуть і читають.

9) – Що ви думаєте про мою нову сукню? – Чудова сукня! І *Вам* дуже *лі́чить* цей колір.

■ Зверніть увагу: <i>не тільки ... , але й /а й ... .</i>
1. Антон <i>не тільки</i> красень, <i>але й</i> дуже розумний хлопець.
2. Ми будемо вивчати <i>не тільки</i> українську мову, <i>а й</i> математику, фізику, хімію.
3. В супермаркеті я купую <i>не тільки</i> продукти, <i>але й</i> одяг.

5. Прочитайте текст. З нього ви дізнаєтесь, що можна купити у супермаркеті. Подивіться значення нових слів у словнику.

Що можна купити в супермаркеті?

Супермаркет – це дуже великий магазин. Там можна купити не тільки продукти, але й інші товари, а саме:

- Одяг: сукні, костюми, краватки, сорочки, штани, джинси, брюки, светри, піжами, білизну, шкарпетки, пальта, плащі, куртки тощо.
- Взуття: туфлі, чоботи, тапки та ін.
- Побутову техніку: телевізори, комп'ютери, музичні центри, пылососи, мікрохвильові печі, пральні машини, праски тощо.
- Господарчі товари: мило, шампунь, крем, зубну пасту, зубні щітки, мочалки, рушники, пральний порошок, віники, швабри, відра тощо.
- Посуд: тарілки, ложки, виделки, каструлі, сковороди та ін.
- Канцелярські товари: папір, зошити, олівці, ручки, лінійки, клей, папки, файли, кнопки, скріпки тощо.
- Галантерейні товари: гудзики, шкіряні вироби: ремені, рукавички, капелюхи тощо.
- Мєблє: дивани, крісла, шафи, ліжка, полиці та ін.

6. Закінчіть ці речення.

1. В овочевому магазині можна купити ... .. 2. У молочному магазині можна купити ... .. 3. У хлібному відділі можна купити ... .. 4. У господарчому відділі можна купити ... .. 5. У відділі «Канцелярські товари» можна купити ... .. 6. У відділі «Побутова техніка» можна купити ... .. 7. На ринку можна купити ... .. 8. Зараз на вулиці дуже холодно, тому я хочу купити ... ..

7. Прочитайте текст. Знайдіть та підкресліть нові слова. Зверніть увагу на вживання знахідного відмінку.

Я їду в супермаркет

Я студент-іноземець, мене звуть Імад. Зараз я живу у великому українському місті Харкові. Сьогодні субота. В суботу я завжди їду на ринок або в магазин. Там я купую м'ясо, рибу, яйця, овочі, фрукти та сік. Але сьогодні я їду у великий супермаркет. Це дуже хороший супермаркет, тому що там можна купити не тільки продукти, але й взуття, одяг, посуд і навіть меблі.

Зараз у Харкові осінь. На вулиці дуже холодно, тому я хочу купити теплі речі – теплу куртку, капелюх, рукавички та шарф. Крім того я хочу купити зошити, диски та новий портфель. Я не дуже добре вмію вибирати одяг, тому я запрошую свого друга Антона. Він добре розуміється на сучасному одязі.

Отже разом ми йдемо в супермаркет. На першому поверсі знаходяться продуктові відділи – м'ясний, овочевий, молочний, хлібний та інші відділи.

Ми йдемо на другий поверх. Там продають господарчі товари, посуд, диски, побутову техніку, канцелярські товари тощо.

Спочатку ми йдемо в канцелярський відділ. Там я купую зошити, олівці, ручки та лінійку. Потім я вибираю музичні диски і чудовий шкіряний портфель.

А далі ми йдемо на третій поверх. Там продають чоловічий, жіночий і дитячий одяг, взуття та іграшки.

Ми дивимося куртки. Спочатку я вибираю довгу синю куртку. Я приміряю її, але Антон вважає, що вона немодна. Потім ми вибираємо чудову світло-коричневу куртку. Вона тепла, зручна, якісна й дешева. Потім ми купуємо шкіряні рукавички, темно-коричневий шарф і такий самий капелюх.

Наприкінці ми повертаємося на перший поверх, тому що Антон хоче купити продукти.

Ми купили сьогодні багато. Я щасливий і дуже задоволений. Але наші сумки важкі, тому ми повертаємося в гуртожиток на таксі.

8. Дайте відповіді на питання за текстом.

1. Коли Імад іде на ринок або в магазин? 2. Що він там купує? 3. Куди він іде сьогодні? 4. Чому сьогодні Імад іде в супермаркет, а не на ринок? 5. Імад іде в супермаркет один? Чому він запрошує Антона? 6. Що можна купити в супермаркеті на першому поверсі? 7. Що Імад купує на другому поверсі? 8. Що продають у супермаркеті на третьому поверсі? 9. Яку куртку вибирають друзі? 10. Що ще купує Імад? 11. Чому наприкінці друзі повертаються на перший поверх? 12. Чому друзі їдуть додому на таксі?

9. Доповніть речення за текстом.

1. Сьогодні ... .. В суботу Імад ... .. Там він купує ... .. Але сьогодні він іде у ... .. Там можна купити не тільки ... .. , але й ... ..

2. Зараз у Харкові осінь. На вулиці ... .. , тому Імад хоче купити ... .. Крім того він хоче купити ... .. Він не дуже добре вміє ... .. , тому він ... .. Антон добре ... ..

3. Отже друзі разом ... .. На першому поверсі ... ..

4. Вони йдуть ... .. Там продають ... ..

5. Спочатку вони йдуть ... .. Там Імад купує ... .. Потім він вибирає ... ..

6. А потім друзі йдуть ... .. Там продають ... ..

7. Вони ... .. Імад приміряє ... .. , але Антон вважає, що ... .. Друзі вибирають ... .. Вона тепла ... .. Потім вони купують ... ..

8. Наприкінці друзі ... .. , тому що Антон ... ..

9. Імад і Антон купили ... .. Імад щасливий і ... ..
Але їхні сумки ... .. , тому вони ... ..

♦ Запам'ятате вирази, які ви часто можете почути у магазині, в ресторані та ін.: *Чим можу допомогти? Можу порадити...*

10. Прочитайте діалог. Значення виділених слів подивіться у словнику.

У відділі «Чоловічий одяг»

- Продавець: Добридень, пане! Чим можу допомогти?
- Покупець: Добридень, пані! Я *шукаю* теплу куртку.
- Продавець: Чудово. Який у вас *розмір*?
- Покупець: 52 (п'ятдесят другий) розмір.
- Продавець: А який ви хочете колір?
- Покупець: Я люблю не дуже темні кольори.
- Продавець: Добре, ось можу порадити цю куртку. Дуже сучасна *модель*. Красивий колір, зручний *кмір*, кишені та *застібка*.
- Покупець: Так, чудова куртка! Скільки вона коштує?
- Продавець: 575 гривень.
- Покупець: Не дуже дорого. Де я можу *приміряти* цю куртку?
- Продавець: *Примірювальна* кабінка у кінці залу. Ідіть прямо, там є дзеркало.
- Покупець: Дякую.
- Продавець: Ну як?
- Покупець: Куртка дуже зручна і тепла. І колір красивий.
- Продавець: Так, колір *приємний*. І вам дуже *лічить*.
- Покупець: Дякую, пані, я беру цю куртку.

11. Складіть власний діалог на тему «У магазині».

МОДУЛЬ 5

Родовий відмінок

1. а) Немає *кого? чого?*

Сьогодні є урок**ø**? – Сьогодні немає уро**ка**.

Сьогодні є фізика**а**? – Сьогодні немає фізико**и**.

Сьогодні є занят**тя**? – Сьогодні немає занят**тя**.

Тут є вікно**ø**? – Тут немає вікна**а**.

Тут є місце**ø**? – Тут немає місця**а**.

♦ Запам'ятайте:	Немає <i>кого? чого?</i>
Ч.р, с.р. (-о/-е) -а/-я або -у/-ю (див. таблицю на с. 349)	друг а , брата а , батька а , дідуся а , героя а , молока а , міста а , місця а , завдання а , саду а , часу а , соку а , лісу а , цукру а , голосу а , таланту а <i>випадання голосн.:</i> квиток – квитка, день – дня, стілець – стільця
Ж.р. -и/-і (-жа, -ча, -ша, -ща, -я, -ь, ø) -ї (-'я, -ія) С.р. (IV відм.) -(ат/ят)и/-(ен)і	подруг и , дівчини и , шаф и , книжки и , лікарні и , площі и , любові и , матері и (мати) сім'ї и , аудиторії и маляти и , хлоп'яти и , курчати и , імені и , племені и
Мн. -ів/-їв/-ø/-ей/-ій	друзі ів , браті ів , батькі ів , дідусі ів , герої ів ; саді ів ; міст ø , місць ø , завдань ø , подруг ø , дівчин ø , шаф ø , площ ø ; сімей и ; грошей и аудиторі ій ♦ Запам'ятайте: 1. матер ів , дітей и , людей и , гостей и , грошей и , судді ів , квіті ів , дівчат ø . 2. з'являються -о- , -е- або -є- : річка – річок ø , книж ка – книжок ø , сест ра – сестер ø , зем ля – земель ø , йй ця – яєць ø . 3. -о- у закритому складі -і- : голо ва – голі в , коро ва – корі в .

1. Скажіть, кого або чого тут немає.

Тут немає ... А) зошит, підручник, словник, журнал, телевізор, календар, ліфт, готель, молоко, місце, юнак, студент, викладач, секретар, лікар ... .

Б) вікно, місце, море, село, речення ... .

В) книжка, лінійка, кава, машина, поліція, аптека, бібліотека, лікарня, медсестра, дівчина, студентка, викладачка, бабуса ... .

Г) дівча, маля, лоша, теля, цуценя, ім'я ... .

Д) столи, книжки, зошити, словники, журнали, телевізори, готелі, місця, студенти, студентки, машини, автобуси, заводи, парки, магазини, аптеки, лікарні, бабусі, дідусі ... .

1. б) У кого є хто / що?	У кого немає кого / чого?
У брата є машина, син.	У брата немає машини, сина.
У + Р.в. + є + Н.в.	У + Р.в. + немає + Р.в.

2. Поставте іменники в дужках у родовому відмінку.

А) Зразок: У (друг) є собака.

У друга є собака.

1. У (Галина) є словник. 2. У (викладач) є вільний час. 3. У (Джон) є наречена. 4. У (Олена) є комп'ютер. 5. У (Сергій) є машина. 6. У (Ахмед) є брат. 7. У (Марія) є підручник. 8. У (друг) є телефон. 9. У (студенти) сьогодні є екзамен. 10. У (дівчата) є гроші. 11. У (маля) є іграшка.

Б) Зразок: У (друг) немає (собака).

У друга немає собаки.

1. У (Марина) немає (словник). 2. У (декан) немає (час). 3. У (Ахмед) немає (гроші). 4. У (Том) немає (друзі). 5. У (Андрій) немає (подруга). 6. У (Ганна) немає (брати і

сестри). 6. У (батьки) немає (машина). 7. У (сусід) немає (телефон). 8. У (студенти) сьогодні немає (фізика). 9. У кав'ярні сьогодні немає (кава). 10. В магазині немає (морозиво). 11. У (декан) сьогодні немає (час).

3. Складіть речення.

А) Зразок: Максим – немає – ноутбук. – У Максима немає ноутбука.

1. Перекладач – немає – досвід. 2. Ірина – немає – парасолька. 3. Секретарка – немає – робота. 4. Спортсмен – немає – тренування. 5. Ахмед – немає – віза. 6. Андрій – немає – голос. 7. Актор – немає – талант. 8. Олена – немає – мрія. 9. Бабуся – немає – ліки. 10. Том – немає – гітара.

**Б) Зразок: Ганна – немає – кішка – але є – собака. –
У Ганни немає кішки, але є собака.**

1. Марія – немає – комп'ютер – але є – факс.
2. Стас – немає – факс – але є – ноутбук.
3. Антон – немає – машина – але є – велосипед.
4. Марта – немає – велосипед – але є – машина.
5. Дідусь – немає – парасолька – але є – плащ.
6. Бабуся – немає – плащ – але є – парасолька.

**В) Зразок: Андрій – плащ, парасолька (+),
Марина – (-).**

У Андрія є і плащ, і парасолька. А у Марини немає ані плаща, ані парасольки.

1. Максим – комп'ютер, принтер (+), Дарина – (-).
2. Андрій – фотокамера, відеокамера (+), Ніна – (-).
3. Ліда – градусник, ліки (+), Том – (-).
4. Олена – брати, сестри (+), Наталка – (-).

4. Відповідайте на питання, слова в дужках ставте у родовий відмінок.

1. У кого є квитки до театру? (батько й мати) 2. У кого немає грошей? (друг) 3. У кого завжди є червона ручка? (викладачка) 4. У кого немає сьогодні математики? (друзі) 5. У кого є новий комп'ютер? (Антон та Сергій) 6. У кого сьогодні немає часу? (Надія та Максим) 7. У кого є новий журнал? (подруга) 8. У кого є маленька донька? (Ганна Петрівна) 9. У кого немає машини? (дядько) 10. У кого є квитки на літак? (Том і Наталка).

● **Порівняйте:**

<i>Що ти бачиш у класі? (Зн.в.)</i>	<i>Чого ти <u>не</u> бачиш у класі? (Р.в.)</i>
Я бачу дошку, алфавіт, столи, стільці, шафу, карту, комп'ютер.	Я не бачу дошки, алфавіту, столів, стільців, шафи, карти, комп'ютера.

5. Дайте відповіді на питання, вживайте інформацію в дужках.

1. Чого немає на вулиці? (автобус, тролейбус, трамвай, машина, аптека, стадіон) 2. Чого немає в кіоску? (книги, газети, журнали) 3. Чого завтра не буде в клубі? (лекція, концерт) 4. Чого не було в буфеті? (сигарети, жуйка, цукерки, печиво) 5. Чого немає в холодильнику? (м'ясо, сир, ковбаса, молоко, риба, яйця) 6. Чого ви не їсте вранці? (бутерброд, яєшня, йогурт, сир, ковбаса) 7. Чого ви не п'єте вранці? (чай, кава, молоко) 8. Чого ви не їсте на обід? (суп, макарони, рис, картопля, м'ясо, риба) 9. Чого ви не їсте ввечері? (сир, картопля, котлети) 10. Чого ви не п'єте у кав'ярні? (чай, кава, сік, коктейль, вода). 11. Чого немає у квартирі? (телефон, холодильник, килим) 12. Чого немає у місті? (стадіон, басейн) 13. Чого немає у вашому будинку? (ліфт, гараж) 14. Чого немає у цьому селі? (школа, кінотеатр, лікарня).

♦ **Запам'ятайте:**

(У) *кого?*

я	мене́/у мене́	ми	нас
ти	тебе́/у тебе́	ви	вас
він	} його́/у нього́	вони	їх/у них
воно			
вона	її́/у неї́	(себе́) у себе́	

■ **Зверніть увагу:**

У кого?

У мене є машина.

У мене немає машини.

У нього є комп'ютер.

У нього немає комп'ютера.

У неї є час.

У неї немає часу.

6. Дайте відповіді на питання за зразком.

Зразок: – Павло зараз на уроці?

– Ні, його сьогодні немає.

1. Батько сьогодні вдома? 2. Професор в університеті? 3. Ганна в лікарні? 4. Вони зараз у класі? 5. Твої друзі вдома? 6. Василь зараз у їдальні? 7. Борис зараз у гуртожитку? 8. Лікар у кабінеті? 9. Ваша наречена зараз вдома? 10. Батьки відпочивають у вітальні? 11. Ало, скажіть будь ласка, Стас вдома? 12. Ало, скажіть, будь ласка, Марина й Наталка у кабінеті?

7. Дайте відповіді на питання, підкреслені іменники замініть особовим займенником.

Зразок: У Ганни є телефон? – Так у неї є телефон.

1. Сьогодні у студентів групи № 3 є фізика? 2. У Аміра є українсько-арабський словник? 3. У Марти є новий журнал «Наталі»? 4. У друзів є квитки на концерт? 5. У батька є нова машина? 6. У студентки в суботу є пари? 7. У Тома є мобільний телефон?

8. Пишіть речення. Слова в дужках ставте у правильну форму.

1. У (вона) є червона ручка. 2. У (ми) є сьогодні пари в академії. 3. У (він) немає сестри. 4. У (ви) є в кімнаті комп'ютер? 5. У (вони) є сьогодні контрольна робота. 6. У (ти) є Інтернет у кімнаті? 7. У (я) є молодша сестра.

9. Замість крапок пишіть займенники у правильній формі.

1. Марія показувала нам альбом. У ... дуже гарні фото. 2. Ганна йде на виставку? У ... є квиток? 3. Батьки знають про твої справи? У ... є твій номер телефону? 4. Друзі знають, де ти живеш? У ... є твоя адреса? 5. Це моя подруга. У ... є гарна домашня бібліотека. 6. Це наша викладачка. У ... є словник. 7. Ми вивчаємо українську мову. Щодня у ... є диктант. 8. Ви вивчаєте фізику? У ... є підручник? 9. Мого сусіда звуть Володимир. У ... є сучасна відеокамера. Зараз ... немає вдома. 10. Мою сестру звуть Віра. ... немає зараз вдома. У ... зараз побачення.

■ Зверніть увагу:

<i>У мене є = Я маю</i>
<i>У мене є машина. = Я маю машину.</i>
<i>У Джона є друзі. = Джон має друзів.</i>

● Порівняйте:

<i>У кого є хто?/що?</i> У Р.в. є Н.в. <i>У кого немає кого?/чого?</i> У Р.в. немає Р.в.	<i>Хто має кого?/що?</i> Н.в. має Зн.в. <i>Хто не має кого?/чого?</i> Н.в. не має Р.в.
У мене є брат.	= Я маю брата.
У неї немає словника.	= Вона не має словника.
У нас є підручники.	= Ми маємо підручники.

10. Прочитайте діалоги. Зверніть увагу на вживання дієслів.

1)

- Ахмед має телефон?
- Так, у нього є телефон.
- А Джон?
- Ні, у Джона немає телефона.

2)

- У вас є сьогодні фізика?
- Ні, у нас немає фізики.
- А коли буде фізика?
- Фізика буде в середу.

3)

- Олено, у тебе є брат?
- Так, є.
- А сестра?
- Ні, немає.

4)

- Азіз, у тебе є паспорт?
- Ні, у мене немає паспорта.
- Чому?
- Мій паспорт у деканаті.

* 11. Прочитайте жарти. Поясніть вживання родового відмінку.

1)

- Тату, дай мені гривню.
- У мене немає гривні.
- Гаразд. Тоді дай дві.

2)

- Знову сьогодні вчителька скаржилася на тебе, Івасю.
- Це непорозуміння, мамо! Мене ж сьогодні зовсім не було у школі.

3)

У шкільній роздягальні згасло світло.

- Як ти тепер впізнаєш своє пальто? – питає Галя Дмитра.
- По гудзиках, – пояснює хлопець.
- По гудзиках? Цікаво, а які ж вони в тебе?
- У мене їх взагалі немає!

• Порівняйте:

<i>У кого що</i>	<i>У кого є що</i>
У Ніни хороший характер.	У Ніни є старший брат.
У мене висока температура.	У мене є словник.
У нас сьогодні 3 пари.	У нас сьогодні є 3 пари.
У Тома велика сім'я.	У Тома є 3 брати й 2 сестри.

12. Прочитайте речення. Зверніть увагу на наявність чи відсутність дієслова *бути* у теперішньому часі.

1. Тома немає вдома. У нього побачення. 2. – Де твій брат? – У нього тренування. 3. – У тебе є сьогодні лекції? – Ні, у мене сьогодні вихідний. 4. У нашого викладача сильний характер. 5. У Марини великі зелені очі й довге світле волосся. 6. У нього велика дружна родина. 7. У нього в диктанті багато помилок. 8. – Як у тебе справи? – Дякую, у мене все добре. 9. – Студенти, у вас є питання до професора? – Так, у мене є одне питання. 10. У цього співака чудовий голос. 11. У бабусі погана пам'ять.

■ Зверніть увагу:

<i>Раніше</i>	<i>Зараз</i>	<i>Потім</i>
Вчора у мене <i>не було</i> часу.	Сьогодні у мене <i>немає</i> часу.	Завтра у мене <i>не буде</i> часу.
Вчора у нас <i>не було</i> математики.	Сьогодні у нас <i>немає</i> математики.	Завтра у нас <i>не буде</i> математики.

● Порівняйте:

<u>Василь</u> <i>був</i> на лекції.	<u>Василя</u> <i>не було</i> на лекції.
У нас <i>була</i> <u>математика</u> .	У нас <i>не було</i> <u>математики</u> .
Завтра <u>ми</u> <i>будемо</i> вдома.	Завтра <u>нас</u> <i>не буде</i> вдома.

13. Дайте негативну відповідь на питання.

1. У вас була сьогодні лекція? 2. У них будуть завтра збори? 3. У тебе була в неділю екскурсія? 4. Завтра у клубі буде концерт? 5. У неї вчора було побачення? 6. У студентів є іспити сьогодні? 7. У четвер у нього буде консультація? 8. У нас є сьогодні математика? 9. У декана був сьогодні час? 10. У вас будуть в неділю змагання? 11. У тебе в кімнаті є Інтернет? 12. У вас є зараз гроші?

14. Дайте відповіді на питання за зразком.

Зразок: – Чому ти не пишеш вправу? – Я не пишу,

тому що у мене немає ручки.

1. Чому ти не була вчора на зборах? 2. Чому ти не був у суботу в театрі? 3. Чому він не дивиться слова у словнику? 4. Чому вона не слухає музику? 5. Чому ти не йдеш у кіно? 6. Чому ти не читаєш? 7. Чому ти не купуєш каву? 8. Чому ви не йдете сьогодні в академію? 9. Чому батьки не купують машину? 10. Чому він не йде в лікарню? 11. Чому Максим не їде у Німеччину? 12. Чому ти не робиш бутерброд?

Слова для довідок: уроки, гроші, час, температура, радіо, хліб, квиток, віза, журнал, словник, настрій, можливість.

15. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: *Марина – машина.*

У Марини ніколи не було машини.

1. Максим – температура. 2. Том – костюм. 3. Наталка – мрія. 4. Я – депресія. 5. Ліда – акцент. 6. Антон – гроші. 7. Ми – секрети. 8. Він – друзі. 9. Вона – вороги. 10. Батьки – яхта. 11. Дядько – мотоцикл. 12. Тітка – велосипед.

16. Порівняйте Харків і ваше рідне місто. Напишіть, що є у Харкові, а чого немає. Що скоро буде і т. д.

У Харкові є	А у моєму рідному місті немає ... ..
У Харкові немає	А у моєму рідному місті є ... ..
У Харкові скоро буде	У моєму рідному місті скоро буде ... ..
У Харкові ніколи не було	У моєму рідному місті ніколи не було ... ..

● **Порівняйте:**

У мене є студентський квиток.	А у Аміра немає студентського квитка. <i>Якого</i> квитка немає у Аміра?
У мене є синє пальто.	А у Наталки немає синього пальта. <i>Якого</i> пальта немає у Наталки?
У мене є нова сумка.	А у моєї подружки немає нової сумки. <i>Якої</i> сумки немає у моєї подружки?
В аудиторії є іноземні студенти.	А в деканаті немає іноземних студентів. <i>Яких</i> студентів немає в деканаті?

◆ **Запам'ятайте:**

Ч. р.	– <i>Якого</i> студента немає у коридорі? – <i>Цього (мого, вашого)</i> нового студента.	(б) -ого	-а
С. р.	– <i>Якого</i> пальта в неї немає? – <i>Цього (мого, вашого)</i> синього пальта. – <i>У якого</i> хлоп'яти є нова іграшка? – <i>У цього (мого, вашого)</i> малого хлоп'яти.		-я
Ж. р.	– <i>Якої</i> студентки немає в аудиторії?		-и
	– <i>Цієї (моєї, вашої)</i> нової студентки.		-і
Мн.	– <i>Яких</i> студентів немає в аудиторії? – <i>Цих (моїх, ваших)</i> нових студентів.	-их	-ів
		-их	ї
		-их	-ей

17. Дайте відповіді на питання.

1. Якого студента сьогодні немає в класі? (іноземний)
2. Якого соку немає в нашому буфеті? (яблучний)
3. Якого завдання немає у студента? (домашнє)
4. Якого телефону немає у бабусі? (мобільний)
5. Якого залу немає в гуртожитку? (спортивний)
6. Якої сестри

немає у Ганни? (молодша) 7. Яких підручників немає у студента? (нові) 8. Якої ручки немає у Джона? (червона).

18. Слова в дужках напишіть у правильній формі.

1. У ... (мій товариш) є ... (сучасний ноутбук). 2. У ... (наша викладачка) сьогодні немає ... (вільний час). 3. У ... (мої сусіди) є ... (сьогоднішні газети). 4. У цьому місті немає ... (ботанічний сад і оперний театр). 5. У ... (Марина) немає ... (синій олівець). 6. У ... (старша сестра) є ... (велика валіза). 7. У ... (іноземні студенти) сьогодні немає ... (домашнє завдання). 8. У ... (ця дівчина) немає ... (старший брат). 9. У ... (це маля) є новий м'яч.

19. Дайте негативну відповідь на питання.

Зразок: – У Іванка є старший брат?

– Ні, у нього немає старшого брата.

1. У Максима є тлумачний словник? 2. У Марти є вільний час? 3. У матері є нова сукня? 4. У Ірини є знайомий лікар? 5. У лаборанта є свій кабінет? 6. У Максима є новий телефон? 7. У Марини є сучасний ноутбук? 8. У Сашка є домашнє завдання? 9. У студентів є студентські квитки? 10. У тебе є чистий зошит? 11. У вашому студентському клубі є музичні інструменти? 12. У вашого брата є нова червона машина? 13. У вас є маленьке кошеня? 14. Ти знаєш її прізвище та ім'я?

2. Назва власника (*Чий? Чия? Чие? Чий?*)

<i>Чий</i> це підручник?	<i>Чия</i> це кімната?
Це підручник Івана, Андрія, Ольги, Катрі, Марії, <u>мого</u> друга, <u>моєї</u> сусідки, <u>моїх</u> сусідів.	Це кімната Тараса, Сергія, Олени, Галі, Анастасії, <u>мого</u> старшого брата, <u>моєї</u> молодшої сестри, <u>моїх</u> батьків.

20. Прочитайте речення, зверніть увагу на вживання іменників у родовому відмінку на позначення власника предмета.

Телефон <u>Андрія</u> лежить у кишені.	<i>Чий</i> телефон лежить у кишені?
Ручка <u>Ольги</u> лежить у сумці.	<i>Чия</i> ручка лежить у сумці?
Чашка <u>Марії</u> стоїть на столі.	<i>Чия</i> чашка стоїть на столі?
Пальто <u>моєї матері</u> висить у шафі.	<i>Чие</i> пальто висить у шафі?
Книжки <u>моїх батьків</u> стоять на полиці.	<i>Чий</i> книжки стоять на полиці?

21. Дайте відповіді на запитання, використовуйте слова в дужках.

1. Чия це кімната? (Ахмед і Джон) 2. Чий це олівець? (студентка) 3. Чия це тарілка? (Лідія) 4. Чий це журнал? (наш викладач) 5. Чий це капелюх? (Андрій) 6. Чие це місце? (моя подруга) 6. Чие це фото? (батько і мати). 7. Чий це речі? (мої сусіди) 8. Чий це комп'ютер? (наші друзі) 9. Чий це ліки? (наш дідусь) 10. Чия це парасолька? (ця жінка) 11. Чий це ноутбук? (мій товариш).

22. Напишіть речення за зразком. Слова в дужках ставте у потрібну форму.

Зразок: На столі (викладач) лежать журнал, ручки, підручник, папери. – На столі викладача лежать журнал, ручки, підручник, папери.

1. На другому поверсі розташований кабінет (наш декан). 2. Ось альбом (мій товариш). 3. Ми бачили в музеї картини (цей відомий художник). 4. У цій кімнаті живе подруга (Андрій). 5. У гаражі стоїть машина (мої батьки). 6. На стіні висить фотографія (його подруга).

■ Зверніть увагу:

Це (хто?) дружина брата.
Я бачив (кого?) дружину брата.
Ми говоримо (про кого?) про дружину брата.
Тут немає (кого?) дружини брата.
(У кого?) У дружини брата чудовий характер.

3. Ознака (Який? Яка? Яке? Які?)

Це карта України. – **Яка** це карта?
Це вулиця Репіна. – **Яка** це вулиця?
Це підручник (з) математики. – **Який** це підручник?

23. Прочитайте речення. Зверніть увагу на вираження ознаки предмета за допомогою іменників у родовому відмінку.

Урок <u>історії</u> буде в четвер.	Який урок буде в четвер?
Карта <u>України</u> висить у нашій аудиторії.	Яка карта висить в аудиторії?
Кафе <u>академії</u> дуже затишне.	Яке кафе дуже затишне?
Великі супермаркети <u>міста</u> працюють цілодобово.	Які супермаркети працюють цілодобово?

24. Прочитайте речення, поставте питання до підкреслених слів.

1. Студенти академії вивчають різні предмети.
2. Ось комендант гуртожитку № 5. 3. Декан факультету часто робить оголошення. 4. Викладач групи перевіряє домашнє завдання. 5. Бібліотека академії знаходиться на першому поверсі. 6. Магазин взуття знаходиться недалеко. 7. У розкладі занять є урок математики. 8. Я люблю книжки цього письменника. 9. Ми були на концерті джазової музики. 10. Операцію буде робити головний лікар міської лікарні. 11. Моя сестра – учениця десятого класу. 12. Це академія міського господарства. 13. Дайте мені список іноземних студентів. 14. Том – студент підготовчого факультету.

25. Слова у дужках поставте у правильну форму.

1. Париж – столиця ... (Франція). 2. Я люблю музику ... (сучасні композитори). 3. Ви знаєте, де знаходиться магазин ... (дитяча книга)? 4. Ось новий корпус ... (наш університет). 5. Це зупинка ... (п'ятий трамвай). 6. Іванко – учень ... (восьмий клас). 7. Це новий декан ... (наш факультет). 8. Вони відпочивають на березі ... (Чорне море). 9. Ввечері я йду на концерт ... (класична музика). 10. Де знаходиться театр ... (опера та балет)?

26. Із слів у дужках утворіть словосполучення і поставте їх у правильну форму. Якщо треба, використайте прийменники.

Зразок: Я не чув ... (питання/журналіст) – Я не чув питання журналіста.

1. У мене немає ... (телефон/директор). 2. Ви знаєте ... (дружина/колега)? 3. Ми живемо ... (будинок/дідусь). 4. Я читаю ... (життя/поет). 5. У мене немає ... (адреса/магазин). 6. Я люблю ... (дочка/сусіди). 7. Вона працює ... (фірма/чоловік). 8. Викладач відповідає ... (питання/студенти). 9. Батько мріє ... (успіх/син). 10. Де можна купити ... (карта/Харківська область)? 11. Марина вчиться ... (факультет/філологія). 12. Я ще не знаю ... (подруга/сестра). 13. Мати ставить на стіл ... (пляшка/молоко). 14. Я не бачив сьогодні ... (завідувач/кафедра).

♦ **Запам'ятайте:** зошит, підручник, книга, заняття, урок, (контрольна, домашня) робота, завдання, іспит + **з чого?**

• Порівняйте:

<i>Який?</i>	<i>Який? З чого?</i>
урок математики	= урок з математики
підручник фізики	= підручник з фізики
–	робота (іспит, зошит, завдання) з хімії

27. Дайте відповіді на питання за зразком.

А) Зразок: – *Це твоя газета?* (Борис).

– *Ні, це газета Бориса.*

1. Це твоє місце? (мій товариш) 2. Це твої речі? (мої сусіди) 3. Це твоя кімната? (моя молодша сестра Ліда) 4. Це ваша машина? (мої батьки) 5. Це твій підручник? (наша викладачка) 6. Це твоя машина? (наш професор).

Б) Зразок: – *Які студенти були на екскурсії? (підготовчий факультет)* – *На екскурсії були студенти підготовчого факультету.*

1. У якому магазині ти купив підручник? (медична книга) 2. Які вірші ти любиш? (російські поети) 3. Яку музику ти любиш? (цей композитор) 4. Яка це студентка? (наша група) 5. На яких вулицях ви гуляєте? (Харків) 6. Які це викладачі? (наша академія) 7. Який (з чого) у вас урок зараз? (українська мова) 8. У якому зошиті ти пишеш? (граматика) 9. Чий виступ ви слухали? (новий ректор).

4. Скільки?

<i>один студент, одне (одно) вікно</i>	<i>одна дівчина, книга</i>	<i>одні штани, ножиці</i>
<i>два студенти, вікна</i>	<i>дві дівчини, книги</i>	<i>двоє штанів, ножиць</i>
<i>(Н.в. мн.)</i>		<i>(Р.в. мн.)</i>
<i>!!але два друзі</i>		
<i>5, 6... скільки? декілька, багато≠мало, двоє, троє студентів, вікон, студенток, книг, штанів, ножиць (Р.в. мн.)</i>		

28. а) Прочитайте мікротекст. Зверніть увагу на вживання числівників з іменниками.

Це група № 5. У нашій групі дев'ять іноземних студентів. Зараз в аудиторії всі студенти. Один студент із Сирії, одна студентка із Зімбабве, два студенти з

Палестини, дві студентки з Китаю, три студенти з Ірану. В групі № 6 десять студентів: чотири студенти з Китаю, та шість студенток із В'єтнаму.

б) Скажіть, скільки студентів у вашій групі та звідки вони.

29. Напишіть за зразком.

Зразок: У нашій академії 5 (факультет). – У нашій академії 5 факультетів.

1. У харківському метро 38 (станція). 2. У Ахмеда є 2 (брат) і 3 (сестра). 3. На нашому факультеті навчається 102 (студент). 4. В академії 4 (буфет). 5. Ми будемо складати 6 (екзамен). 6. В Харкові багато (університет, академія). 7. У мене мало (друг). 8. В Україні 26 (область).

30. Замість крапок використайте слова з правого стовпчика у правильній формі.

1. У нашій аудиторії одна ... , дві ...	дошка, шафа, стіл,
вісім ..., шістнадцять	стілець
2. У цьому будинку сім	поверх
3. Я вивчаю українську мову три	місяць
4. У нього є три ... і дві	брат, сестра
5. Ця книжка коштує 30	гривня
6. Я був у Києві кілька	раз
7. Я читав цю книжку чотири	день
8. Іспити будуть через п'ять	тиждень
9. У мене в гаманці 22 ... і 10	гривня, долар
10. Він живе у Харкові 2	рік

31. Дайте відповіді на питання.

Зразок: – Скільки поверхів у вашому гуртожитку (9).

– У нашому гуртожитку 9 поверхів.

1. Скільки годин ви спали? (8, 1) 2. Скільки годин ви працюєте? (6, 2) 3. Скільки днів ви були в Києві? (4, 1, 5) 4. Скільки місяців ви вивчаєте українську мову? (1, 2, 6) 5. Скільки днів ви хворіли? (1, 3, 5) 6. Скільки хвилин ви розмовляли по телефону? (1, 2, 10) 7. Скільки років ви навчалися у школі? (10, 12) 8. Скільки років ви будете жити в Харкові? (1, 3, 6) 9. Скільки студентів зараз в аудиторії? (2, 4, 9) 10. Скільки столів у вашій аудиторії? (1, 4, 15) 11. Скільки сторінок у вашому підручнику? (118, 303) 12. Скільки іспитів у вас буде? (1, 4, 7) 13. Скільки пар у вас є сьогодні? (1, 3, кілька) 14. Скільки студентів живе у гуртожитку? (51, 90) 15. Скільки місць у цьому залі? (101, 124).

• Порівняйте:

<i>скільки? багато≠мало, кілограм, півтора кілограма, 300 грамів, тона, півтони, літр, півлітра, пакет тощо</i>	
бананів, огірків, яєць, помідорів, лимонів, цукерок, макаронів ...	хліба, солі, цукру, крупи, олії, масла, ковбаси, картоплі, капусти, цибулі, води, снігу, золота, срібла, вугілля ...
<i>Р.в. мн.</i>	<i>Р.в. од.</i>

32. Слова в дужках поставте у правильну форму (уважно стежте за числом іменників).

1. У мене багато ... (брати, сестри, друзі). 2. Друзі завжди купують багато ... (книжки, диски, фрукти). 3. У цьому місті багато ... (парки, сади, вулиці, площі). 4. У нашій академії багато ... (аудиторії, кабінети, коридори, студенти, викладачі). 5. На цій вулиці мало ... (дерева, квіти, машини). 6. Скільки у тебе є ... (гроші, час, зошити)? 7. У музеї висять кілька ... (картини, портрети) цього художника. 8. Ми відпочиватимемо кілька ... (дні, тижні, години, хвилини). 9. У морській воді багато ... (сіль). 10. В Україні багато ... (залізо, вугілля). 11. У цьому році було

багато ... (сніг, дощі). 12. У цьому районі декілька ... (нічні клуби).

33. Утворіть словосполучення. Слова з правого стовпчика поставте у правильну форму.

Зразок: порція морозива, пакет морозива

пакет, пакунок, пляшка, банка, пачка, мішок, коробка, порція, шматок, кілограм, літр	морозиво, картопля, вино, сірники, цукерки, цукор, сало, молоко, сіль, макарони, огірки, сигарети, хліб, ковбаса, піца, цибуля, сік.
---	--

34. Скажіть, що ви бачите у кухні – у холодильнику, у шафі, на столі, на полиці. Слова в дужках поставте у правильну форму.

1. У холодильнику лежить півкілограма ... (шинка), триста грамів ... (сир), пачка ... (масло), десяток ... (яйце).
2. На столі стоїть пляшка ... (вино), поруч лежить коробка ... (шоколадні цукерки). 3. На полиці стоїть пачка ... (зелений чай) і бляшанка ... (бразильська кава). 4. У шафі лежить пачка ... (макарони), пакунок ... (рисова крупа).
5. На полиці лежить пакунок ... (серветки), декілька ... (лимон), півтора кілограма ... (банани).

35. Побудуйте діалоги за зразком.

Зразок: Овочевий відділ у магазині: 2 (кілограм, картопля), 1 (качан, капуста), 300 (грам, цибуля).

– У вас є картопля, капуста й цибуля?

– Так, є.

– Дайте, будь ласка, 2 кілограми картоплі, 1 качан капусти і 300 грамів цибулі.

– Будь ласка. З вас сім гривень п'ятдесят копійок.

1. Фруктовий відділ у магазині: 1 (кілограм, банани), 3 (груша), 2 (лимон), 3 (апельсин). 30 (гривні).
2. Кондитерський відділ у магазині: 1 (плитка, шоколад), 1 (кілограм, цукерки). 35 (гривні).
3. Хлібний відділ у магазині: 1 (батон), 2 (кекс), 3 (лаваш). 11(гривні).
4. Молочний відділ у магазині: 2 (пакет, молоко), 1 (пакет, кефір), 1 (кілограм, сир). 55 (гривні).
5. Відділ господарчих товарів: 3 (пачка, пральний порошок), 1 (шампунь), 2 (мило), 5 (рулон, туалетний папір). 43 (гривні).
6. Відділ одягу: 1 (тепла куртка), 2 (футболка), 5 (пара, шкарпетки). 672 (гривні).
7. Відділ посуду: 4 (глибока тарілка, десертна тарілка), 5 (чашка), 5 (стакан), 3 (каструля), 1 (сковорода), 2 (ніж). 182 (гривні).

36. Читайте мікротекст. Слова в дужках ставте у правильну форму.

У нашому будинку 16 (поверх), 5 (під'їзд). У кожному під'їзді 2 (ліфт). На кожному поверсі, крім першого, 8 (квартира). На першому поверсі 2 (магазин).

Наша квартира знаходиться у другому під'їзді на п'ятому поверсі. У ній 5 (кімната), а також кухня, ванна і туалет. У квартирі 6 (вікно). 4 (вікно) виходять у двір, а 2 (вікно) – на тиху вулицю.

* 37. Прочитайте жарт. Скажіть, а скільки ж літер в українському алфавіті?

Вчителька запитує Сашка:

– Скільки літер в алфавіті?

– Сім, – відповідає школяр.

– Як це? Назви їх.

– А, Л, Ф, А, В, І, Т.

5. Напрямок а) Куди він іде (їде)? до + Р.в.**Звідки він іде (їде)? з + Р.в.**

Він іде до (≠з/із/зі)	Києва	Амери ки
	Пекі на	Украї ни
	Кита ю	Англ ії
	Ірану	книгар ні
	магаз ина	лікар ні

• Порівняйте:

Куди він іде (їде)?	
Він іде у гуртожиток.	= Він іде до гуртожитку.
Він іде в лікарню.	= Він іде до лікарні.
Він іде на пошту	= Він іде до пошти.
у/в/на + Зн.в.	до + Р.в.

38. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: Марина іде в театр. – Марина іде до театру.

1. Студенти йдуть у музей. 2. Мати іде в супермаркет. 3. Том іде у Полтаву. 4. Ми йдемо у бібліотеку. 5. Завтра вони їдуть у Київ. 6. Ти йдеш у деканат? 7. Ви їдете у академію на метро? 8. Олена іде у столицю. 9. Максим іде ввечері у басейн. 10. Незабаром ми їдемо у Вінницю.

■ Зверніть увагу:	з/із або зі:
з/із дому, з/із півдня, з/із заходу	
!! Але: зі скелі, зі сходу, зі сходів	

39. Дайте відповіді на питання. Поставте слова з правого стовпчика у правильну форму.

1. Куди ти ідеш сьогодні? Звідки ти повертаєшся?	бібліотека
--	------------

2. Куди йдуть твої друзі ввечері? Звідки вони повертаються?	міський парк
3. Куди їде батько у відрядження? Звідки він отримує листи й накази?	міністерство
4. Куди ви йдете обідати? Звідки ви повертаєтесь?	наша їдальня
5. Куди їдуть студенти на екскурсію? Звідки вони їдуть?	Одеса

5. б) До кого ($\neq$ від кого) він іде (їде)? до + Р.в. $\neq$ від + Р.в

Він іде **до** ($\neq$ **від**) брата, лікаря,
до ($\neq$ **від**) сестри, матері,
до ($\neq$ **від**) Марії,
до ($\neq$ **від**) друзів, подруг

40. Дайте позитивну відповідь на питання.

1. Ви йдете до лікаря? 2. Ви йдете до хворого товариша? 3. Марина йде у гості до подруги? 4. Ти їдеш до своїх батьків? 5. Ти їдеш до свого приятеля? 6. У п'ятницю ви йдете до своїх друзів? 7. Він повертається від декана? 8. Ти їдеш від своєї подруги? 9. Максим їде від своїх приятелів? 10. Олена повертається від стоматолога? 11. Ти їдеш до себе додому? 12. Студенти повертаються до себе?

41. Закінчіть речення за зразком.

А) Зразок: Я йду ... . – Я йду в поліклініку до лікаря.	поліклініка, лікар
1. Тетяна йде	деканат, інспектор
2. Після уроку ми йдемо	лабораторія, професор
3. На канікулах він їде	Київ, друзі
4. Скоро він їде	село, бабуся і дідусь

Б) Зразок: Я йду ... . – Я йду з поліклініки від лікаря.	поліклініка, лікар
---	---------------------------

1. Максим повертається	лікарня, хірург
2. Вони йдуть	університет, викладач
3. Ніна повертається	Ялта, подруга
4. Він їде	батьківщина, батьки

42. Прочитайте речення. Зверніть увагу на нові дієслова руху.

<i>Раніше, вчора</i> ходити	<i>Зараз, сьогодні</i> іти	<i>Потім, завтра</i> піти
Учора я <i>ходив</i> до лікарні.	Я <i>йду</i> до лікарні.	Завтра я <i>піду</i> до лікарні.
Куди ти <i>ходив</i> учора?	Куди ти <i>йдеш</i> ?	Куди ти <i>підеш</i> завтра?
Учора ввечері він <i>ходив</i> до театру.	Зараз він <i>іде</i> до парку.	Завтра він <i>підє</i> до басейну.
Ми <i>ходили</i> до друзів.	Ми <i>йдемо</i> до друзів.	Ми <i>підємо</i> до друзів.
Куди ви <i>ходили</i> у неділю?	Куди ви <i>йдете</i> ?	Куди ви <i>підете</i> після уроку?
Учора вони <i>ходили</i> до лікаря.	Вони <i>йдуть</i> до лікаря.	Завтра вони <i>підуть</i> до лікаря.
<i>Куди / До кого ти йдеш (ходив, підеш)?</i>		

● **Порівняйте:**

Завтра я <i>йду</i> до лікаря.	≈ Завтра я <i>піду</i> до лікаря.
--------------------------------	-----------------------------------

43. Замість крапок поставте потрібне дієслово *йти*, *ходити*, *піти*.

1. Учора мій друг ... до лікаря. 2. Вранці студенти ... до академії. 3. Позавчора ми ... в музей. 4. Завтра Марія ... в басейн. 5. Куди ти ... учора ввечері? 6. У суботу дівчата ... на концерт. 7. Після уроку вони ... до декана. 8. У четвер Том ... до професора. 9. Післязавтра Ганна ... до бібліотеки. 10. Куди ви зараз ...? 11. Куди ви ... позавчора?

● Порівняйте:

<i>ходив куди? до кого?</i>	<i>був де? у кого?</i>
Учора я <i>ходив</i> у лікарню.	Учора я <i>був</i> у лікарні.
<i>ходив у/в/на + Зн.в. = був у/в/на + М.в.</i>	
Ганна <i>ходила</i> до бібліотеки.	Ганна <i>була</i> в бібліотеці.
<i>ходив до + Р.в. = був у/в/на + М.в.</i>	
Ми <i>ходили</i> до друзів.	Ми <i>були</i> у друзів.
<i>ходив до + Р.в. = був у + Р.в.</i>	

44. Дайте відповіді на питання, слова з правого стовпчика поставте у правильну форму.

1. Куди Том ходив у суботу?	його українські друзі
2. Де Максим був учора?	його батьки
3. Куди викладачка ходила після уроку?	іноземний деканат, наш декан
4. Де Марина була в неділю?	шкільна подруга
5. Куди ви ходили позавчора?	ресторан
6. Де були ваші друзі?	поліклініка, лікар
7. Куди ти ходив?	він
8. Де ти була?	вона

45. Прочитайте речення. Зверніть увагу на нові дієслова руху.

<i>Раніше, вчора</i>	<i>Зараз, сьогодні</i>	<i>Потім, завтра</i>
<i>їздити</i>	<i>їхати</i>	<i>поїхати</i>
Учора я <i>їздив</i> до лікарні.	Я <i>їду</i> до лікарні.	Завтра я <i>поїду</i> до лікарні.
Куди ти <i>їздив</i> учора?	Куди ти <i>їдеш</i> ?	Куди ти <i>поїдеш</i> завтра?
Учора ввечері він <i>їздив</i> до друзів.	Зараз він <i>їде</i> до друзів.	Завтра він <i>поїде</i> до друзів.
Ми <i>їздили</i> до своїх батьків.	Ми <i>їдемо</i> до своїх батьків.	Ми <i>поїдемо</i> до своїх батьків.

Куди ви <i>їздили</i> у неділю?	Куди ви <i>їдете</i> ?	Куди ви <i>поїдете</i> після уроку?
Учора вони <i>їздили</i> до банку.	Вони <i>їдуть</i> до банку.	Завтра вони <i>поїдуть</i> у банк.
<i>Куди / До кого ти їдеш (їздив, поїдеш)?</i>		

● **Порівняйте:**

Завтра я <i>їду</i> до Києва.	≈ Завтра я <i>поїду</i> до Києва.
-------------------------------	-----------------------------------

46. Замість крапок поставте потрібне дієслово *їхати*, *їздити*, *поїхати*.

1. У вихідні я ... до столиці. 2. Вранці студенти ... до академії. 3. Позавчора ми ... в музей. 4. Завтра Марія ... в басейн. 5. Куди ти ... вчора ввечері? 6. У суботу дівчата ... на концерт. 7. Після уроку вони ... у театр. 8. У середу Антон ... до дідуся. 9. Післязавтра Ганна ... до бібліотеки. 10. Куди ви зараз ...? 11. Незабаром я ... на батьківщину.

● **Порівняйте:**

<i>їздив</i> куди? до кого?	<i>був</i> де? у кого?
Учора я <i>їздив</i> у лікарню.	Учора я <i>був</i> у лікарні.
<i>їздив</i> у/в/на + <i>Зн.в.</i> = <i>був</i> у/в/на + <i>М.в.</i>	
Ганна <i>їздила</i> до бібліотеки.	Ганна <i>була</i> в бібліотеці.
<i>їздив</i> до + <i>Р.в.</i> = <i>був</i> у/в/на + <i>М.в.</i>	
Ми <i>їздили</i> до друзів.	Ми <i>були</i> у друзів.
<i>їздив</i> до + <i>Р.в.</i> = <i>був</i> у + <i>Р.в.</i>	

47. Дайте відповіді на питання, слова з правого стовпчика поставте у правильну форму.

1. Куди ви їздили у суботу?	наша подруга
2. Де ти був учора?	моя/своя бабуса
3. Куди Максим їздив після обіду?	стоматологічна клініка
4. Де Марина була в неділю?	Київ, шкільна подруга

5. Куди вони їздили недавно?	Крим, Ялта
6. Де були ваші друзі?	Запоріжжя
7. Куди ти їздив?	вони
8. Де ти була?	викладач
9. Куди ви скоро поїдете?	батьківщина
10. Де ви відпочиватимете?	Чорне море

● **Порівняйте:**

<i>Йти/ходити, Їхати/їздити</i>	<i>Бути</i>	<i>Йти, їхати, повертатися</i>
<i>Куди? До кого?</i>	<i>Де? У кого?</i>	<i>Звідки? Від кого?</i>
у/в кабінет до кабінету до професора	у/в кабінеті у професора	з кабінету від професора

48. Читайте речення, задавайте питання до підкреслених слів.

1. Ненсі йде до деканату. 2. Студенти йдуть до музею. 3. Я вчора ходив на стадіон дивитися футбол. 4. Сьогодні Амір іде до книгарні. 5. Я і моя подруга ходили ввечері до кав'ярні. 6. Анна скоро поїде до Франції. 7. Він уже ходив до магазину. 8. Завтра Сергій поїде до Києва до матері. 9. Вчора я пізно повернувся з гуртожитку від друга. 10. Завтра Марта піде до поліклініки до лікаря.

49. Дайте відповіді на питання за зразком.

А) Зразок: – Ахмеде, куди ти йдеш? (магазин)
– Я йду до магазину.

1. Наталко, куди ти ходила вчора? (академія)
2. Куди їде студент сьогодні? (Полтава) 3. Куди йдуть друзі після уроку? (їдальня) 4. Куди ти їздив у середу?

(басейн) 5. Куди йде викладач? (кафедра) 6. Куди ти ходив сьогодні? (кав'ярня) 7. Куди він їде зараз? (супермаркет) 8. Куди ти ходив у неділю? (ринок) 9. Куди він скоро поїде? (батьківщина).

Б) Зразок: – *Звідки йде студент? (лікарня)*
– *Студент йде з лікарні.*

1. Звідки йде викладач? (деканат) 2. Аміре, звідки ти йдеш? (лікарня). 3. Звідки йде батько? (стадіон, футбол) 4. Звідки повертається дівчинка? (прогулянка, парк) 5. Звідки їде студент? (академія, іспит) 6. Звідки йде студентка? (університет, лекція) 7. Звідки йдуть друзі? (дискотека).

50. Поставте питання за зразком.

А) Зразок: *Брат скоро поїде на батьківщину. – Куди поїде брат?*

1. Викладач ходив до деканату. 2. Друг поїде до гуртожитку. 3. Дівчина ходила до академії. 4. Хлопці їздили на стадіон. 5. Студенти йдуть до бібліотеки. 6. Подруга їздила до Англії. 7. Ахмед їздив на пошту.

Б) Зразок: *Мати повертається з ринку. – Звідки повертається мати?*

1. Сестра повертається з книгарні. 2. Бабуся повертається з Києва. 3. Студенти повертаються з екскурсії. 4. Батько повертається з Китаю. 5. Марта повертається з аптеки. 6. Я повертаюсь з Одеси в суботу.

51. Дайте відповіді на питання за зразком.

Зразок: – *До кого ти йдеш? (друг)*
– *Я їду до друга.*
– *Від кого ти йдеш? (сестра)*
– *Я їду від сестри.*

1. До кого студент іде зараз? (декан) 2. До кого ти ходив вчора? (лікар) 3. Від кого їде Ненсі? (шкільна подруга) 4. Від кого ви йдете? (батьки) 5. Від кого Ахмед повертається? (дідусь) 6. До кого їздила мати? (бабуся) 7. До кого йде студентка? (викладач).

52. Дайте відповіді на питання, ставте слова в дужках у правильну форму. Вживайте сполучники *у/в, на, до, з, від*.

1. Куди іде твій батько? (завод, банк, майстерня, автосервіс) 2. Звідки повертається ваш брат? (фабрика, лабораторія, Інтернет-офіс, магазин) 3. Куди ходила ваша молодша сестра? (музична школа, балетна студія) 4. Звідки йдуть діти? (сад, зоопарк, вулиця) 5. Куди ходили студенти? (аудиторія, урок, лекція) 6. Куди їздив друг? (Україна, південь) 7. Куди мати ходила? (магазин, кіоск, супермаркет, ринок) 8. Куди підуть студенти після уроку? (гуртожиток, кабінет № 20) 9. Куди Сергій ходив дивитися футбол? (стадіон) 10. Звідки їде Марта? (Англія, Лондон) 11. Куди ти поїдеш відпочивати? (столиця, батьківщина, Америка, Крим) 12. Куди йде викладач? (аудиторія № 15).

53. Закінчіть речення.

Зразок: Київ – столиця України. Завтра я їду ... .

Київ – столиця України. Завтра я їду до Києва.

1. Це бібліотека. Амін іде з ... . 2. Це деканат. Студенти ходили ... . 3. Ось стоматологічна лікарня. Моя мати завтра піде ... . 4. Ось студентська їдальня. На перерві ми ходили ... . 5. Ось університет. Наталка їздила ... . 6. Це комп'ютерний клас. Студенти йдуть ... . 6. Це ощадний банк. Завтра сестра піде ... . 7. Китай – моя батьківщина. На канікулах я поїду ... . 8. Ось драматичний театр. Недавно ми ходили ... .

■ Зверніть увагу:	<i>Їхати як? / на чому? (М.в.)</i>
<p><i>Як (На чому)</i> ти їдеш до академії?</p> <p><i>Як (На чому)</i> вона їде на ринок?</p> <p><i>Як (На чому)</i> він повертатиметься на батьківщину?</p>	<p>Я їду до академії <i>на автобусі</i> №3 або <i>на трамваї</i> №5.</p> <p>Вона їде на ринок <i>на тролейбусі</i>, а потім <i>на метро</i>.</p> <p>Він повертатиметься на батьківщину <i>на літаку</i>.</p>

54. Прочитайте діалоги, зверніть увагу на вживання дієслів руху.

1)

- Марто, куди ти їдеш?
- Я їду до академії.
- Ти їдеш на метро?
- Ні, я не люблю метро. Я їду на трамваї.
- А до кого ти їдеш?
- До декана.

3)

- Саламе, звідки ти їдеш?
- Я їду з Одеси.
- Від кого ти їдеш?
- Від брата.
- Ти їздив на автобусі?
- Ні я їздив на потязі.

5)

- Ахмеде, куди ти їздив вчора?
- Я їздив до деканату.
- До кого ти їздив?
- До інспектора.

2)

- Сашко, куди ти йдеш ?
- Я йду до гуртожитку.
- До кого ти йдеш?
- До свого нового товариша.
- До Ахмеда?
- Так, до нього.

4)

- Куди ти їздив минулого тижня?
- Я їздив до старшого брата у Київ.
- Ти їздив на потязі?
- Так, на експресі.

6)

- Ганно, куди ти ходила вчора?
- Я ходила до лікарні.
- До кого ти ходила?
- До своєї шкільної подруги.

55. Прочитайте текст. Поставте питання до підкреслених слів і визначте їхній відмінок.

Вихідний день

Сьогодні субота. Я не йду до академії і буду відпочивати цілий день. Спочатку я поїду на ринок. Там я буду купувати овочі: картоплю, моркву, цибулю, капусту, та фрукти: яблука, апельсини, лимони, банани. Потім я піду до супермаркету. Він знаходиться неподалік. Там я буду купувати чай, каву, макарони, сік, цукор. Сьогодні особливий день, у мене буде гість – мій старий друг Амін. Він із Сирії. Там живуть і мої батьки. Зараз він живе і навчається в Києві. У Харкові він буде всі вихідні. Спочатку ми будемо разом обідати, а потім поїдемо до земляків. Ми будемо гуляти в парку і їсти морозиво. Ввечері я і Амін підемо в кіно. Ми дуже любимо дивитися фільми разом. Потім ми поїдемо до гуртожитку і будемо відпочивати. Завтра неділя і не треба поспішати на заняття. У неділю ми поїдемо до музею, потім поїдемо обідати до друга, а ввечері підемо до клубу.

6. Родовий відмінок на позначення часу (коли?)

<i>під час</i>	}	<i>під час</i> війни, уроку, канікул
<i>після</i>		<i>після</i> зустрічі, фільму, зборів
<i>до</i>		<i>до</i> обіду, екскурсії
<i>протягом</i>		<i>протягом</i> місяця, року
<i>від... до...</i>	}	<i>від</i> ранку <i>до</i> вечора,
<i>з... до...</i>		<i>з</i> першої години <i>до</i> другої

<i>минулого</i>	}	року, місяця, тижня, століття
<i>цього</i>		
<i>наступного</i>		

Першого жовтня 2005 (дві тисячі п'ятого) року

56. Прочитайте речення, зверніть увагу на вживання прийменників.

Під час іспитів студенти не можуть дивитися у підручники.

Коли студенти не можуть дивитися у підручники?

Після заняття студенти пішли до бібліотеки.

Коли студенти пішли до бібліотеки?

До диктанту студенти повторювали нові слова.

Коли студенти повторювали нові слова?

Від ранку до вечора він працював.

Коли він працював?

57. Задайте питання до виділених слів.

1. *Під час екскурсії* ми бачили багато цікавого. 2. *До екскурсії* ми ходили у кав'ярню. 3. *Після обіду* друзі ходили до парку. 4. *Під час канікул* студенти поїдуть до Криму. 5. Вона слухає музику *від ранку до вечора*. 6. *Минулого тижня* Імад був у батьків. 7. *Наступного місяця* я поїду до своєї бабусі. 8. *Під час уроку* викладач пояснює нову граматику. 9. *Після зборів* ми поїхали до гуртожитку. 10. *З сьомої до десятої ранку* Ганна прибирала кімнату. 11. *Цього року* я не поїду на канікули додому. 12. *Минулого тижня* на вулиці було дуже холодно. 13. *З дванадцятої до першої* у нашій бібліотеці перерва. 14. *Після обіду* мій дідусь любить спати. 15. Я житиму в Харкові *протягом року*. 16. Мій день народження *сімнадцятого січня*.

• Порівняйте:

Коли?	
<i>День (у/в + Зн.в.)</i>	<i>День, дата (Р.в.)</i>
У нас буде фізика у <i>наступну середу</i> .	<i>Наступної середи</i> у нас буде фізика. <i>Третього січня</i> у нас буде іспит.

<i>Тиждень, місяць, рік (у/в + Зн.в.)</i>	<i>Тиждень, місяць, рік (Р.в.)</i>
Ми їздили до Києва у минулому вересні. У наступному році я закінчую навчання.	Ми їздили до Києва <i>минулого вересня.</i> <i>Наступного року</i> я закінчую навчання.

58. Дайте повні відповіді на питання.

1. Що ви робили під час канікул/екскурсії/перерви?
2. Що ви робили в неділю після сніданку/обіду/вечері?
3. Що ви робили до іспиту/заняття ? 4. Що ви робили вчора від ранку до вечора? 5. Що ви робили в суботу з дев'ятої до другої години? 6. Що ви робили цього тижня? 7. Де ви були минулої суботи? 8. Де ви жили минулого року? 9. Де ви будете вчитися наступного року? 10. Що ви робитимете наступної неділі?

59. Слова в дужках поставте у правильну форму. Якщо треба, використайте потрібний прийменник у, до, від, після, під час.

1. Ми ходили на кафедру ... (цей новий викладач). 2. ... (цей відомий письменник) є нова книжка. 3. ... (арабський студент) є словник. 4. Ми ходили ... (хвора дівчина). 5. ... (його молодша сестра) є маленьке цуценя. 6. В неділю я поїду ... (моя/своя кохана дівчина). 7. Вони ходили у гуртожиток ... (українські друзі). 8. ... (іноземні студенти) є сьогодні іспит? 9. ... (твої молодші сестри) є багато іграшок? 10. ... (минула субота) ми були у театрі. 11. ... (перша пара) студенти писали твір. 12. Сьогодні ... (урок) ... (ми) буде екскурсія. 13. Ми підемо ... (музей) ... (наступний понеділок). 14. Я повертаюся ... (моє/своє рідне місто) ... (наступний рік). 15. ... (двадцять перше січня, наступний рік) у нас буде важливий іспит.

♦ Запам'ятайте:

щоранку,	щодня,
щовечора,	щогодини,
щохвилини,	щомісяця,
щотижня,	щороку

60. Заповніть пропуски у таблиці.

Щодня = кожного дня	Щонеділі = кожної неділі
Щовечора = ...	Щоночі = ...
Щотижня = ...	Щохвилини = ...
Щомісяця = ...	Щосекунди = ...
Щороку = ...	Щогодини = ...
Щопонеділка = ...	Щосередини = ...
Щочетверга = ...	Щосуботи = ...
Щоранку = ...	Щоп'ятниці = ...

61. Замініть підкреслені словосполучення синонімами.

Зразок: Кожного вівторка у мене тренування. – Щовівторка у мене тренування.

1. Кожної суботи я отримую повідомлення від батьків. 2. Кожної середи та п'ятниці ми маємо фізику. 3. Кожного вечора я дивлюсь телевізор. 4. Кожного ранку він робить гімнастику. 5. Кожного літа ми їздили в село до бабусі. 6. Кожного місяця я отримую гроші від батька.

62. Прочитайте мікротекст. Розкажіть, який ви маєте розклад щопонеділка, щовівторка, щосередини тощо.

Щодня у нас є заняття на підготовчому факультеті. Кожного дня ми маємо три або чотири пари. Пара – це два уроки. В школі урок триває 45 хвилин. Пара в академії, на підготовчому факультеті триває 90 хвилин. Перша пара починається о восьмій годині 30 хвилин. Після першої пари ми маємо маленьку перерву. Маленька перерва триває 10 хвилин. Після цього у нас є друга пара. Потім ми

маємо велику перерву. Вона триває 30 хвилин. Після великої перерви у нас є третя пара. Три пари закінчуються о другій годині 10 хвилин.

63. Дайте відповіді на питання.

1. До якого музею ви ходили в суботу? (історичний)
2. З якого вокзалу іде потяг до Києва? (південний)
3. До якої поліклініки ходила Марія? (студентська)
4. До якої подруги ти підеш завтра? (українська)
5. До якого театру ходила твоя сестра? (оперний)
6. З якої країни Амін? (східна)
7. До якого клубу поїдуть дівчата? (танцювальний)
8. Коли ви поїдете до Києва? (наступний рік)
9. Коли у нас буде іспит? (наступний місяць)
10. Коли ти бачив Тома (минула п'ятниця)
11. Коли ти повертаєшся на батьківщину? (наступна неділя)
12. Коли він ходив до лікаря? (минулий четвер).

64. а) Прочитайте текст. Зверніть увагу на погодження іменників та числівників. Поясніть вживання родового відмінку.

Харківський метрополітен

Харків – велике місто. У ньому дуже зручний громадський транспорт – автобуси, тролейбуси, трамваї, маршрутки і звичайно метро.

Харківське метро працює з 23 (двадцять третього) серпня 1975 (тисяча дев'ятсот сімдесят п'ятого) року. Майже 35 років тому працювали тільки 8 станцій Холодногірської лінії. А зараз у Харкові працюють 3 лінії метрополітену – Холодногірсько-Заводська (13 станцій), Салтівська (8 станцій) та Олексіївська (7 станцій). Взагалі Харківське метро має 28 станцій та довжину 35 кілометрів.

Середній інтервал руху потягів у метро в «години пік» (з сьомої до дев'ятої години ранку) – 2 хвилини 30 секунд – 3 хвилини.

Станції метрополітену працюють від шостої години ранку до дванадцятої години ночі. Від однієї станції до іншої потяг їде півтори–дві хвилини.

Середня швидкість потягів – 60 кілометрів на годину. Середня температура повітря в метро – 16–20 градусів протягом усього року. Тому метро дуже надійний, швидкий та зручний вид транспорту. Сьогодні харків'яни не уявляють свого життя без метрополітену.

б) Дайте відповіді на питання.

1. Які види транспорту є у Харкові? А у вашому рідному місті? 2. Що ви думаєте про харківське метро? 3. Який ваш улюблений вид транспорту? Чому? 4. У вас є машина? Чому?

Текст

Я їду до академії

1. Зверніть увагу на синоніми.

<i>розташовуватися = знаходитися</i>
Будинок моїх батьків <i>розташовується</i> (= знаходиться) в центрі міста.
<i>розташовуватися = сідати</i>
Проходьте будь ласка, <i>розташовуйтеся</i> (= сідайте) зручно.
<i>бо = тому що</i>
Я поспішаю, <i>бо</i> (= тому що) через 10 хвилин починається урок.

2. Прочитайте речення, спробуйте зрозуміти з контексту значення нових дієслів *орієнтуватися*, *запізнюватися*, *витрачати*, *займати*. Зверніть увагу на керування. Складіть з цими дієсловами власні приклади.

1. Я давно живу в цьому місті і добре *орієнтуюся* в

ньому. 2. Мій друг любить сучасну музику і добре орієнтується в ній. 3. Сьогодні у нас контрольна робота, тому я не хочу *запізнюватися* на заняття. 4. Сьогодні Ахмед *запізнюється* на урок, тому він дуже поспішає. 5. Батько не любить *витрачати* час на пусті розмови. 6. Ти *витрачаєш* багато грошей на книжки? 7. Скільки *займає* у тебе дорога від дому до академії? 8. На сніданок я готую яєшню, тому що це *займає* небагато часу.

● **Порівняйте:**

<i>Як зва́ти/звуть кого?</i> (Зн.в.)	<i>Як назива́ється що?</i> (Н.в.)
Цю дівчину <i>звати/звуть</i> Наталка.	Ця станція метро <i>називається</i> «Ботанічний сад».
Мене <i>звати/звуть</i> Том.	Газета <i>називається</i> «Час».

3. Виберіть дієслово *зва́ти* або *назива́тися*.

1. Я не знаю, як ... цей готель. 2. Я вже знаю, що її ... Ірина. 3. Як ... ця книжка? 4. Як вас ... ? 5. Як ... фірма, де ти працюєш? 6. Ви не знаєте, як ... ця станція метро? 7. Його собаку ... Кузя? 8. Як ... ця вулиця? 9. Я забув, як ... нашого декана. 10. Програма ... «Подобиці тижня».

4. Прочитайте мікротексти й речення. Спробуйте зрозуміти з контексту значення виділених слів та словосполучень. Перевірте у словнику, чи правильно ви все зрозуміли.

1. Коли на вулиці холодно або дощ, я їду до гуртожитку на автобусі. А коли погода хороша, я *йду пішки*. 2. Я живу недалеко від роботи, тому додому я часто *повертаюся пішки*. 3. Диктор у метро оголошує: «Обережно, двері зачиняються. *Наступна* станція «Архітектора Бекетова». Це моя станція. 4. Вибачте, пані, ви не знаєте, як називається *наступна* зупинка? 5. Спочатку я їду до станції «Історичний музей». Там я

роблю *переса́дку* на Салтівську лінію. 6. Це пряма лінія метро, тому я їду до академії без *переса́дки*. 7. Якісна зимова куртка коштує *приблизно* 700 гривень. 8. У Харкові живе *приблизно* півтора мільйони чоловік. 9. Від гуртожитку до академії я їду *приблизно* півгодини. 10. Я не знаю, де моя ручка. Можливо, у вас є *за́йва*? 11. Батько не любить витрачати *за́йвого* часу на пусті розмови. 12. Імад *недарма́* так багато працює. Він уже добре розуміє і говорить українською. 13. – Скажіть будь ласка, як сплачувати метро? – Можна купити *жето́н* або *спеціа́льну* картку.

* 5. Прочитайте слова. Проаналізуйте склад цих слів і спробуйте зрозуміти їхнє значення. З підкресленими словами складіть власні речення.

*Зразок: пе́рший + курс = першоку́рсни́к;
гурт + жи́ти = гурто́житок.*

Старожи́л, право́пис, новорі́ччя, п'ятиповерхо́вий, трику́тний, чорноо́кий, багатолю́дний, жовто-блаки́тний, східноукраї́нський, підзе́мний, міжнаро́дний.

6. Подивіться у словнику значення нових іменників.

Ваго́н, вві́чливість, ві́слів, коро́ль, ко́рпус, платфо́рма, стан́ція, то́чність, че́рга.

7. Прочитайте текст. Зверніть увагу на вживання родового відмінку. Знайдіть та підкресліть нові слова.

Я їду до академії

Мене звуть Імад. Я іноземний студент і вчуся в академії міського господарства на підготовчому факультеті. Наша академія розташовується на вулиці Маршала Бажанова. Неподалік знаходиться станція метро «Архітектора Бекетова». Це станція Олексіївської лінії метро, тому я можу їхати до нашого гуртожитку без

пересадки. Я живу в Харкові з вересня і зараз добре знаю дорогу від академії до гуртожитку. Мій новий друг Ахмед живе у Харкові недавно – лише 2 тижні – і ще не орієнтується в метро. Тому я пояснюю, як я їду до академії кожного дня.

Наші заняття починаються о 8 годині 30 хвилин. Я ніколи не запізнююсь. Від гуртожитку до станції метро «Ботанічний сад» я їду пішки, бо це недалеко. Дорога займає приблизно 7–10 хвилин. Я не купую жетони, тому що вранці в метро великі черги, а я не люблю витратити зайвого часу. Тому я маю спеціальну картку на метро. П'ять хвилин – і я на платформі, а потім і у вагоні метро. Наступна станція називається «Наукова». Потім буде «Держпром», а вже наступна – моя станція. Весь шлях у метро займає у мене 15 хвилин. Вранці в метро багатолюдно, а я не люблю запізнюватися, тому я дуже поспішаю.

Від станції метро до академії я їду 5 хвилин. Наша аудиторія розташовується на четвертому поверсі старого корпусу на вулиці Революції. Я їду до аудиторії 5 хвилин. Ось і моя аудиторія. Добре, я знову перший! Недарма мій улюблений вислів: «Точність – ввічливість королів».

8. Дайте відповіді на питання за текстом.

1. Хто навчається на підготовчому факультеті? 2. Де розташовується академія? 3. Яка станція метро розташовується неподалік? 4. Чи може Імад їхати до гуртожитку без пересадки? 5. Чому він добре знає дорогу до гуртожитку? 6. Хто ще не орієнтується в метро? Чому? 7. О котрій годині починаються заняття? 8. Чому Імад ніколи не запізнюється? 9. Чому він не купує жетони на метро? 10. Скільки часу займає весь шлях у метро? 11. Де розташовується аудиторія Імада? 12. Який його улюблений вислів? 13. Як ви розумієте цей вислів?

9. Доповніть речення за текстом.

1. Імад – іноземний студент, він вчиться ... .. Його академія ... ..

2. Неподалік ... .. Це станція ... .., тому він може ... .. Він живе у Харкові з вересня і зараз ... ..

3. Його новий друг Ахмед ще ... .., тому що ... .. Тому Імад пояснює, ...

4. Їхні заняття ... .. Імад ніколи ... .. Від гуртожитку ... .., бо ... ..

5. Дорога займає ... .. Імад має ... .., тому він ... ..

6. Весь шлях у метро ... .. Вранці в метро ... .., тому ... ..

7. Їхня аудиторія ... .. Він йде ... ..

8. Добре, ...! Недарма ... ..

* 10. Тут зашифровані назви 13 видів транспорту. Знайдіть мінімум 10 з них.

В	М	А	Р	Ш	Р	У	Т	К	А
Ч	О	В	Е	Н	Л	І	Т	А	К
Г	В	Е	Р	Т	О	Л	І	Т	Т
П	О	Т	Я	Г	Т	Н	С	А	Р
Е	Л	Е	К	Т	Р	И	Ч	К	А
Г	Е	А	В	Т	О	Б	У	С	М
Щ	Й	М	Е	Т	Р	О	М	І	В
В	Е	Л	О	С	И	П	Е	Д	А
Т	Р	О	Л	Е	Й	Б	У	С	Й
У	К	О	Р	А	Б	Е	Л	Ь	К

11. Складіть власний текст «Як я їду до академії» (мінімум 150 слів).

МОДУЛЬ 6

1. Давальний відмінок на позначення адресата (кому?)

1. Кому він написав листа?

Він написав листа	брату	}	ч.р. -у(-ові/-еві) -ю(-еві/-єві)
	батькові		
	Сергію		
	Андрієві		
	сестрі	}	ж.р. -і/-ї
	Олені		
	Марії		
	хлоп'яті	}	с.р. (IV відм.) -(ат/ят)і мн. -ам/-ям
	батькам		
	друзям		

■ Зверніть увагу!

викладач – викладачу(еві)	Чергування: дочка – доч <u>ці</u> [ц':] подруга – подру <u>зі</u> Солоха – Солос <u>і</u>
директор – директору(ові)	
лікар – лікарю(еві)	
герой – герою(еві)	

◆ Запам'ятайте: матері

1. Пишіть дієслова, що керують давальним відмінком (кому?). Значення незнайомих дієслів дивіться у словнику.

Давати, віддавати, дарувати, допомагати, купувати, показувати, співати, говорити, казати, телефонувати, дзвонити, розповідати, пояснювати, відповідати, готувати, надсилати, читати, писати, викладати, вибирати, радити, обіцяти, дозволяти, забороняти, приносити, дякувати.

2. Читайте речення, задавайте питання до підкреслених слів.

1. Скоро Новий рік. Я завжди купую подарунки брату, сестрі, батькам і друзям. 2. Батько завжди дарує

мамі на день народження червоні троянди. 3. На восьме березня студенти приносять викладачу квіти. 4. На день народження діти готують батькові сюрприз. 5. Я телефоную батькам щотижня. 6. Сергій пише друзям листи майже щодня. 7. Викладач пояснює студентам нову тему. 8. Бабуся завжди розповідає дітям цікаві казки. 9. Учора Максим показував Ганні свої фотографії. 10. Майже щотижня він надсилає сестрі повідомлення. 11. Марина допомагає подрузі писати твір. 12. Студенти відповідають професору на іспиті. 13. Професор викладає студентам математику.

3. Відповідайте на питання, слова в дужках ставте у давальний відмінок.

1. Кому ви часто пишете листи? (батько й мати)
2. Кому ви розповідаєте свої новини? (друг)
3. Кому студенти відповідають на уроці? (викладачка)
4. Кому ви показуєте своє місто? (друзі)
5. Кому викладач пояснює завдання? (Антон та Сергій)
6. Кому викладач радить багато працювати? (Надія та Максим)
7. Кому ви купуєте подарунок? (подруга)
8. Кому ви давали свій словник? (Ганна Петрівна)
9. Кому ви телефонували вчора? (дядько)
10. Кому ви купуєте квитки у театр? (Том і Наталка).

<p>■ Зверніть увагу:</p>	<div> <div> радити обіцяти допомагати дозволяти забороняти </div> <div> + <i>інф.</i> </div> </div>
<p><i>Я обіцяв батькам добре вчитися.</i> <i>Лікар не дозволяє батьку палити.</i></p>	

4. Дайте відповіді на питання.

1. Кому ви обіцяли часто писати?
2. Кому ви

обіцяли добре вчитися? 3. Кому Олена допомагає вивчати українську мову? 4. Кому ваша сестра допомагає готувати обід? 5. Кому Том допомагає прибирати? 6. Кому лікар не дозволяє палити? 7. Кому батько забороняє пити пиво? 8. Кому викладач не дозволяє запізнюватись? 9. Кому ви радите дивитися новини? 10. Кому директор радить не запізнюватись на роботу?

♦ **Запам'ятайте:**

Кому?

я	мені́	ми	нам
ти	тобі́	ви	вам
він	} йому́	вони	їм
воно		(себе́)	собі́
вона	їй		

5. Замість крапок напишіть займенники у правильній формі.

1. Сергій знає, що сьогодні будуть збори? Ти говорив ... про це? 2. Ганна йде на виставку? Ти телефонував ... ? 3. Батьки знають про твої справи? Ти писав ... про це? 4. Друзі знають, де ти живеш? Ти давав ... свою адресу? 5. Це мій друг. Я завжди розповідаю ... про своє навчання. 6. Це наша викладачка. Щодня ми показуємо ... наше домашнє завдання. 7. Ми вивчаємо українську мову. Щодня викладач пояснює ... граматику. 8. Ви вивчаєте фізику? Хто допомагає ...? 9. Ти вже знаєш про екскурсію? Хто ... про це казав? 10. Антон завжди купує ... у кав'ярні тістечко.

* 6. Прочитайте жарти. Зверніть увагу на вживання давального відмінку.

1)

– Ось тобі десять цукерок, – каже бабуся Тарасику. – Але сам не їж – дай половину братові.

- Добре, бабусю?
- То скільки ти йому будеш давати?
- Три.
- Три? Ти ще не вмієш рахувати?
- Ні, бабусю, я вже вмію, але мій брат іще не вміє...

2)

- Бабусю, а чому ти цукерок собі не купуєш?
- Ох, онучку, в мене вже зубів немає для них.
- То нічого! У мене ж є.

■ Зверніть увагу:

Ч. р.	– <i>Якому</i> студенту ви допомагаєте? – <i>Цьому</i> (<i>моєму, вашому</i>) <i>новому</i> студенту.	(б) -ому -єму	-у/-ю -ові -еві -єві -(ят)і
С. р. (IV відм.)	– <i>Якому</i> хлоп'яті ви допомагаєте? – <i>Цьому</i> (<i>моєму, вашому</i>) хлоп'яті.		
Ж. р.	– <i>Якій</i> студентці ви допомагаєте? – <i>Цій</i> (<i>моїй, вашій</i>) <i>новій</i> студентці.	-ій -ій	-і -ї
Мн.	– <i>Яким</i> студентам ви допомагаєте? – <i>Цим</i> (<i>моїм, вашим</i>) <i>новим</i> студентам.	-им -ім -ім	-ам -ам -ям

7. Дайте відповіді на питання, вживайте інформацію в дужках.

1. Якому викладачеві ви відповідали? (цей новий)
2. Якому письменнику ви телефонуєте? (цей відомий)
3. Якому студентові викладач пояснює правило? (арабський)
4. Якій дівчині лікар робить операцію? (хвора)
5. Якій сестрі він купує подарунок? (молодша)
6. Якій дівчині ви даруєте квіти? (кохана)
7. Яким друзям вони надсилають повідомлення? (українські)
8. Яким студентам читає лекцію цей професор? (іноземні)
9. Яким сестрам ти вибираєш подарунки? (мої молодші)
10. Якому сину батько забороняє грати у комп'ютерні ігри? (свій молодший).

8. Закінчіть речення. Слова з правого стовпчика поставте у правильну форму. Якщо можливо, використайте займенник *свій* (*своя, своє, свої*).

1. Викладач дає книжки	цей студент і ця студентка
2. Я показую фото	наш викладач
3. Юрко телефонує	його батьки та його сестра
4. Він часто пише листи	його родина та його друзі
5. Декан говорив про іспити	іноземні студенти
6. Я пишу листа	мої друзі, мої сусіди
7. Тамара допомагає перекладати статтю	її подруга
8. Мати читає казки	її маленька дочка
9. Де ти купуєш ... одяг?	себе
10. Викладач пояснює ... нову тему.	я

2. Скільки *вам/тобі* (кому?) років?

Кому	Скільки років?
мені	один, 21, 31... <i>рік</i>
тобі	два, 22, 32... <i>ро́ки</i>
йому	три, 23, 33... <i>ро́ки</i>
їй	чотири, 24, 34... <i>ро́ки</i>
нам	5, 6, 25, 26..., багато, кілька <i>ро́ків</i>
вам	
їм	

9. Закінчіть речення.

Мені 20 <i>років</i> .	Йому 17	Матері 51 ... .
Брату 33	Їй	Батькові скоро 60 ... .
Михайлові 12	Галині 25	Сестрі 18 ... .
Дитині 6	Маляті 2	Викладачеві 44 ... .

10. Прочитайте мікротексти. Доповніть пропущену інформацію.

Зразок: Мене звуть Імад. ... 20 ... .

– Мене звуть Імад. Мені 20 років.

1. Це мій старший брат Мухамед. ... 25 ... .
2. Це його наречена Мунія. Через місяць ... буде 23 ... .
3. Це моя старша сестра Рая. Скоро ... буде 28 ... .
4. А це її дочка Лейла. У січні ... буде 3 ... .
5. Це мій батько, він уже на пенсії. ... 62 ... .
6. Це моя мати, вона ще молода жінка, ... 48 ... .
7. Це мої молодші брати Самір і Джаміль. Вони близнюки. ... 12 ... .
8. Ось фотографія моєї родини. Я тут зовсім малий. ... було тоді лише 5 ... . Ось мій дідусь. Він був тоді ще живий. ... тут 71 ..., а це моя бабуся, зараз ... 80 ... , а тоді ... було 65 ... .

* 11. Прочитайте жарти. Поясніть вживання давального відмінку.

1)

– Скільки тобі років, Іванку?
– Сім.
– Невже? У минулому році тобі було тільки три.
– В минулому – три, в цьому – чотири, а разом – сім.

3)

– Скільки років твоїй сестрі?
– Скоро вісім, а поки три.

2)

– Галинко, тобі скільки років? – спитав Гриць.
– Поки що п'ять, – відповіла дівчинка, – але мама казала, якщо я буду слухняною і добре їстиму, в наступному році мені обов'язково буде шість.

4)

– Скільки років твоєму дідусеві?
– Я не знаю, але він у нас уже дуже давно.

■ Зверніть увагу:

3. Кому?

- **Тобі** подобається Харків?
- Так, **мені** подобається Харків.
- **Вам** подобається Бритні Спірс?
- Ні, **мені/нам** не подобається Бритні Спірс.

● Порівняйте (зверніть увагу на суб'єкт):

<i>Любити/кохати + кого/що? (Зн.в.)</i>	<i>Подобатися +хто/що? (Н.в.)</i>
<u>Я</u> люблю молоко, чай, каву.	Мені <i>подобається</i> <u>молоко, чай, кава</u> .
<u>Ти</u> любиш футбол, музику?	Тобі <i>подобається</i> <u>футбол, музика</u> ?
<u>Я</u> люблю детективи.	Мені <i>подобються</i> <u>детективи</u> .
<u>Я</u> люблю (кохаю) тебе.	<u>Ти</u> мені <i>подобашся</i> .
<u>Ми</u> любимо гуляти в парку.	Нам <i>подобється</i> <u>гуляти в парку</u> .
<u>Ви</u> любите Джорджа Майкла?	Вам <i>подобється</i> <u>Джордж Майкл</u> ?

12. Відповідайте на питання за зразком.

Зразок: – Вам подобається цей фільм?

– Так, мені подобається цей фільм.

1. Вам подобається ця книжка? 2. Вам подобаються ці будинки? 3. Вам подобається ця станція метро? 4. Вам подобаються ці підручники? 5. Тобі подобається наша академія? 6. Тобі подобається твій гуртожиток? 7. Тобі подобаються ці кімнати? 8. Тобі подобається цей журнал?

13. Змініть речення за зразком.

Зразок: Мені подобається музика. – Я люблю музику.

1. Мені подобається Харків. 2. Тобі подобається кава? 3. Нам подобається співати. 4. Вам подобається жити в гуртожитку? 5. Мені подобається осінь. 6. Мені

подобається слухати музику. 7. Тобі подобаються вірши?
 8. Вам подобається Антон? 9. Мені подобається Олена.
 10. Ти мені дуже подобаєшся.

14. Побудуйте діалоги за зразком.

Зразок: – Ви любите музику?

– Дуже. А ви?

– Мені теж подобається музика.

Слова для довідок: спорт, театр, кава, риба, теніс,
 книжки, детективи, зима.

15. Побудуйте речення за зразком.

Зразок: Він, любити, читати, вірши.

Він любить читати вірши.

1. Марина, любити, плавати, басейн.
2. Джон, любити, слухати, музика.
3. Я, любити, гуляти, парк.
4. Мої батьки, любити, дивитися, фільми.
5. Мій брат, любити, готувати.
6. Його сестра, не, любити, писати, листи.
7. Ми, любити, відпочивати, гуртожиток.
8. Ви, любити, читати, романи?
9. Ти, любити, розмовляти, брат?
10. Антон, любити, тільки, себе.

♦ Запам'ятайте: Кому?	подобатися	даватися
	хотітися	здаватися
<u>Мені</u> (батьку, матері) <i>подобається</i> наш новий будинок.		
<u>Йому</u> (Антону, Ганні) <i>хочеться</i> їсти.		
<u>Йй</u> (нам, викладачеві) <i>здається</i> , що він не дуже добре вчиться.		
<u>Їм</u> (Жаку, Марії) <i>добре даються</i> мови.		

16. Замість крапок напишіть дієслова *подобатися, хотітися, здаватися* і *даватися* у правильній формі.

1. Коли я був маленький, мені ... слухати казки.
2. Уже дуже пізно, тому мені дуже ... спати.
3. Він не снідав сьогодні, тому зараз йому дуже ... їсти.
4. Мені ..., що цей актор скоро буде мати великий успіх.
5. Наш викладач вважає, що мені погано ... фізика і математика.
6. На вулиці дуже жарко, нам ... пити.
7. Батьку ..., що син надто багато грає на комп'ютері.
8. Нашому викладачеві ..., що ми добре відповідаємо сьогодні.
9. Йому завжди непогано ... іноземні мови.

♦ Запам'ятайте:

4. Кому? (Фізичний або емоційний стан)	
Дівчині погано / страшно / зле. Маляті жарко $\neq$ холодно. Антону (Антонові) важко = тяжко. Марії весело $\neq$ сумно. Тобі цікаво?	
5. Кому? (Відношення до дії (предмета, особи))	
Мені / йому	$\left\{ \begin{array}{l} \text{шкода} / \text{жаль дитини} \\ \text{цікаво дізнатися про це} \\ \text{зрозумілі ваші думки} \\ \text{важко вчитися} \end{array} \right.$

17. Висловіть протилежну думку.

Зразок:

– Я думаю, що Тому легко вивчати іноземні мови.

– Ні, мені здається, що йому важко вивчати іноземні мови.

1. Я вважаю, що Марині важко вивчати математику.
2. Я думаю, що вам буде цікаво на концерті.
3. Я вважаю, що студентам було нецікаво у музеї.

4. Я думаю, що Сашку було приємно нас бачити.
5. Я думаю, що дитині жарко.
6. Я вважаю, що студентам усе зрозуміло.
7. Я думаю, що Мунії було сумно на святі.

6. Давальний відмінок + модальні слова

Кому?	<i>можна ≠ неможна, треба, потрібно, слід, необхідно</i>	+ інф.
<i>Йому</i> слід відпочивати. <i>Мені</i> треба йти. <i>Їй</i> неможна палити.		

18. Слова з правого стовпчика поставте у правильну форму.

*Зразок: ... треба багато працювати.
 Йому треба багато працювати.*

він

1. ... треба багато спати й відпочивати.
2. ... треба гуляти щодня.
3. ... неможна палити.
4. ... неможна запізнюватись на заняття.
5. Можна ... робити гімнастику?
6. ... слід слухати батьків
7. Можна ... іти додому?

вони
діти
спортсмени
студенти
я
вона
ми

19. Дайте пораду за зразком.

Зразок: Марина дуже багато працює. – Їй треба відпочивати.

1. Олена хоче отримувати добрі оцінки.
2. Том хоче вивчати українську мову.
3. Тетяна часто запізнюється в університет.
4. Максим мало працює.

● Порівняйте: **ВИДИ ДІЄСЛОВА**

Вчора я <u>читав</u> текст, <u>писав</u> вправи, <u>вчив</u> діалоги, <u>готував</u> домашнє завдання. Що ти <u>робиє</u>?	Вчора я <u>прочитав</u> текст, <u>написав</u> вправи, <u>вивчив</u> діалоги, <u>приготував</u> домашнє завдання. Що ти <u>зробиє</u>?
Недоконаний вид (НВ)	Доконаний вид (ДВ)
читати	<u>прочитати</u>
писати	<u>написати</u>
вчити	<u>вивчити</u>
готувати	<u>приготувати</u>
робити	<u>зробити</u>
дивитися	<u>подивитися</u>
слухати	<u>послухати</u>

◆ Запам'ятайте способи утворення видів

НВ	1. Префіксальний	ДВ
робити		зробити
писати		на писати
знайомитися		по знайомитися
вітатися		пр ивітатися
вчити		ви вчити
(-а-/-я-, -ува-/-юва-)	2. Суфіксальний	(-и-, -а-, -ну-)
кричати		крик ну ти
виконувати		виконати
лягати		лягти
пояснювати		поясни ти
3. Зміна наголосу (іноді з чергуванням у корені)		
скликати		скликати
приміряти		примі ря ти
розрізати		розрі за ти
сідати		сі сти
4. Різні основи		
брати (беру, береш...)		взяти (візьму, візьмеш...)
говорити		сказати (скажу, скажеш...)
шукати		знайти (знайду, знайдеш...)
ловити (ловлю, ловиш...)		спіймати

Головні значення видів

1. Назва дії (факт) або процес (як довго?)	1. Результат дії
Я вже <i>дивився</i> цей фільм. (факт) Він півгодини <i>розв'язував</i> задачу. (як довго? скільки часу?) Я люблю <i>готувати</i> . (факт)	Я вже <i>подивився</i> цей фільм. Ти вже <i>розв'язав</i> задачу? Вона вже <i>приготувала</i> обід.
2. Дія, що повторюється.	2. Одноразова дія
Він <i>читав</i> цю книгу багато разів, бо вона йому подобається.	Він <i>прочитав</i> цю книгу, але вона йому не сподобалась.
3. Одночасність дій $\longleftrightarrow$	3. Послідовність дій $\rightarrow \leftarrow$
Вони <i>дивилися</i> фільм та часом <i>обговорювали</i> його.	Ми <i>подивилися</i> фільм, а потім <i>обговорили</i> його.
♦ Запам'ятайте слова, які часто вживаються з тим або іншим видом:	
<i>часом, іноді, інколи, завжди, рідко, часто, зазвичай, щодня, щоранку, щовечора ...</i>	<i>раптом, несподівано, обов'язково, наприкінці, насамкінець ...</i>

20. Прочитайте мікротекст, зверніть увагу на вживання видів.

Сьогодні на уроці ми *писали* диктант. Ми *написали* диктант і *почали читати* текст. Спочатку *читав* викладач. Коли викладач *читав*, ми уважно *слухали*. Викладач *прочитав* текст і *запитав*: «Усе зрозуміло?» Потім викладач *пояснював* нову граматику. Коли він усе *пояснив*, урок *закінчився*.

Вдома ми *відпочивали*. Коли ми *відпочили*, ми *приготували* вечерю, *зробили* домашнє завдання й *подивилися* телевізор.

21. Виберіть дієслово. Поясніть свій вибір.

1. Сьогодні вранці я ... і пив каву. Я ... газети щоранку. Я швидко ... газету.	читати/прочитати
2. Сьогодні Андрій добре ... слова. Він завжди добре ... слова.	вчити/вивчити
3. Вона часто ... на урок, але сьогодні вона не	запізнюватися/ запізнитися
4. Щотижня він ... листи батькам. Учора він ... 2 листа.	надсилати/ надіслати
5. У суботу мій сусід ... повідомлення. Він часто ... повідомлення від подруги.	отримувати/ отримати
6. Кожного дня мій приятель ... свіжі газети. Сьогодні він ... 2 газети.	купувати/купити
7. Щоранку я ... каву. А сьогодні я ... молоко.	пити/випити
8. Майже щодня я ... цю людину в метро. Сьогодні я знов ... її.	зустрічати/ зустріти
9. Зазвичай ми ... працювати о другій годині. Вчора ми ... працювати о першій.	закінчувати/ закінчити
10. Він завжди ... листи ввечері. Сьогодні він ... кілька листів.	писати/написати
11. Мій старший брат завжди мені ... . Учора він ... мені вирішити завдання.	допомагати/ допомогти

22. Прочитайте мікродіалоги. Вживайте правильну форму дієслів.

1. – Що ви робили вчора ввечері? – Я ... детектив. – Ви вже ... його? – Так, ...	читати/ прочитати
---	----------------------

2. – Що робить ваш сусід? – Він ... доповідь. – Юрко, ти вже ... доповідь? – Так, я уже все	готувати/ приготувати
3. – Ганно, чому ти знову ... ? – Я ... , тому що довго чекала автобус. – Але ж ти завжди ... ! Вчора ти теж ... на півгодини.	запізнюватися/ запізнитися
4. – Хто ... цю картину? – Це я ... . – Ти чудово ... ! Можеш ... мій портрет? – Із задоволенням.	малювати/ намалювати

23. Виберіть дієслово. Поясніть свій вибір.

1. Максим не завжди ... викладача. Але сьогодні він одразу ... його.	розуміти/ зрозуміти
2. Зазвичай професор швидко ... статті. Але сьогодні він ... статтю майже 3 години і досі не ... її.	писати/ написати
3. Тамара ніколи не ... прем'єри у театрі. Але сьогодні вона ... нову виставу, тому що була дуже зайнята на роботі.	пропускати/ пропустити
4. Наша бабуся не любить ... гроші. Вона ... мінімум на продукти, а на одяг зовсім не ... . Ось і цього місяця вона ... тільки третину пенсії.	витрачати/ витратити
5. Раптом я ... красиву дівчину. Шкода, що вона не ... мене.	бачити/ побачити
6. Зазвичай батько ... роботу пізно. Вчора він ... роботу о 5 годині, тому що у них були збори.	закінчувати/ закінчити

7. Весь день Тетяна ... телефон подруги. Наприкінці мати ... його в записнику.	шукати/знайти
8. Сергій уже кілька разів ... палити. Йому дуже важко ... палити.	кидати/кинути

■ Зверніть увагу:	починати/почати продовжувати/продовжити закінчувати/закінчити кидати/кинути	} + НВ
Я <u>почав вивчати</u> українську мову 2 місяці тому. Він <u>продовжує працювати</u> у банку. Зазвичай ми <u>закінчуємо працювати</u> о 14:30. Він нещодавно <u>кинув палити</u> .		

24. Виберіть правильний вид дієслова, поясніть свій вибір.

Сьогодні мої друзі були зайняті весь день. Андрій закінчив (писати/написати) статтю. Жак продовжував (шукати/знайти) потрібну книжку. Олена почала (вирішувати/вирішити) складну проблему. Марк почав (прибирати/прибрати) у своїй кімнаті. Тамара кинула (читати/прочитати) нецікавий роман. Антон закінчив (готувати/приготувати) доповідь на збори.

25. Виберіть дієслово і поставте його у правильну форму.

1. Щодня ми ... (починати/почати) працювати о дев'ятій годині ранку. 2. У суботу ми ... (закінчувати/закінчити) читати це оповідання. 3. Учора секретарка ... (починати/почати) працювати о десятій годині. 4. Щоранку о сьомій годині я ... (починати/почати) робити гімнастику. Зазвичай я ... (продовжувати/продовжити) робити гімнастику півгодини. 5. Сьогодні після обіду батько ... (продовжувати/продовжити) читати газети. 6. Коли ви

зазвичай ... (закінчувати/закінчити) заняття? Коли ви ... (закінчувати/закінчити) вчора? 7. Тобі треба обов'язково ... (кидати/кинути) палити.

26. Доберіть слова, які супроводжують той чи інший вид дієслова. Якщо ви не впевнені, дивіться слова для довідок.

... Сергій працює вдома. ... він працює ввечері, тому він майже ... не працює вранці, тому що ... він слухає лекції в академії. І він ... їх не пропускає. Зараз він уже ... читає важкий український текст. ... він зрозумів, що страшенно хоче спати. Він ... думав, що робити: кинути читати текст чи продовжувати. ... Сергій вирішив прочитати текст, а потім поспати. Нічого дивного, у Сергія сильний характер!

Слова для довідок: *раптом, насамкінець, нарешті, щоранку, щодня, зазвичай, годину, довго, ніколи, інколи.*

27. Виберіть вид дієслова. Для цього задайте питання, чи ця дія трапилася один раз чи багато разів, чи є (був/буде) певний результат цієї дії.

1. Мати хоче ... сукню.	купувати/купити
2. Мати й Олена ... купити сукню завтра.	домовлятися/ домовитися
3. Сьогодні викладачка дуже ... на роботі.	стомлюватися/ стомитися
4. Андрій не знав дорогу, тому він ... перехожого.	питати/запитати
5. Марина швидко ... працювати на комп'ютері.	вчитися/навчитися
6. Учора Антон ... цікаву новину.	дізнаватися/дізнатися
7. Професор ... писати статтю.	закінчувати/закінчити
8. Батько ... Максима грати у шахи.	вчити/навчити

9. Раніше я ... продукти в цьому магазині.	купувати/купити
10. Том ... усі гроші на відеокамеру.	витрачати/витратити

* 28. Подивіться, чи є у цих реченнях помилки. Поясніть свою думку. Виправте помилки.

1. Том довго прочитав детектив. 2. Бабуся щодня купує молочні продукти. 3. Несподівано він закінчував вивчити граматику, тому що стомився. 4. Дві години студенти писали твір. 5. Нарешті Марина телефонувала батькам. 6. Зазвичай ми закінчили працювати рано. 7. Врешті-решт він кинув запалити. 8. Раніше люди дізнавалися новини тільки з газет. 9. Батько одразу зрозумів, що трапилося. 10. Несподівано бабуся стомлювалася.

29. Дайте зворотну репліку, щоб висловити процес або результат.

<i>Процес</i>	<i>Результат</i>
<i>Я закінчую працювати.</i>	<i>А я вже закінчив.</i>
<i>Я кидаю палити.</i>	<i>... ..</i>
<i>Я тільки починаю снідати.</i>	<i>... ..</i>
<i>... ..</i>	<i>А я вже виконав усі справи.</i>
<i>Ми закінчуємо працювати о п'ятій годині.</i>	<i>... ..</i>
<i>Я вчуся грати на гітарі.</i>	<i>... ..</i>
<i>... ..</i>	<i>А я вже вивчив усі слова.</i>
<i>Я шукаю це слово у словнику.</i>	<i>... ..</i>

30. Закінчіть речення.

1. Марина писала, писала твір і, нарешті, ... 2. Ректор і декан домовлялись, домовлялись і, нарешті, ... 3. Олена

вчилась, вчилась грати на піаніно і, нарешті, ... 4. Я шукав, шукав якісну відеокамеру і, нарешті, ... 5. Студент не розумів, не розумів нову граматику і, нарешті, ... 6. Мати готувала, готувала вечерю і, нарешті, ... 7. Максим читав, читав важкий текст і, нарешті, ...

31. Дайте зворотну репліку, щоб підкреслити, один раз відбулася певна дія чи багато разів.

Один раз	Багато разів
А я сьогодні вирішив складну проблему!	Ну то й що! Я вирішую складні проблеми щодня.
А я сьогодні вивчив нові слова!	... ..
А я сьогодні приготувала смачний сніданок!	... ..
... ..	Ну то й що! Я щодня стомлююся.
А я сьогодні витратила багато грошей!	... ..
... ..	Ну то й що! Я майже щодня пропускаю.
... ..	Ну то й що! Я завжди починаю о сьомій годині.
А я сьогодні зустрів по дорозі нашого декана.	... ..
... ..	Ну то й що! Я щомісяця купую собі новий мобільний телефон.

32. Напишіть, що ви робили вчора, як завжди. Що ви зробили незвичайного. Скажіть про це вашому сусіду.

Що ви робили вчора, як зазвичай?	Що ви зробили, що не робите щодня?
Учора я <u>гуляв</u> , <u>читав</u> детектив, ...	Я <u>пропустив</u> заняття, <u>купив</u> подарунок матері ... ..

● Порівняйте:

любити вміти (на)вчитися (с)подобатися	+НВ	(з)могти (за)хотіти (по)радити допомагати (допомогти)	(по)просіти (по)обіцяти вирішувати (вирішити)	+НВ/ ДВ
Я <u>люблю</u> співати. Я <u>вмію</u> плавати. Він <u>вчиться</u> <i>грати</i> на гітарі. Мені <u>подобається</u> <i>грати</i> на гітарі.		Я <u>можу</u> <i>грати</i> на гітарі. – Я <u>можу</u> <i>зиграти</i> на гітарі. Я <u>раджу</u> тобі <i>кинути</i> палити. – Я <u>раджу</u> тобі добре <i>працювати</i> . Я <u>хочу</u> <i>спати</i> . – Я <u>хочу</u> <i>купити</i> авто. Я <u>допомагаю</u> йому <i>вчитися</i> плавати. – Я <u>допомагаю</u> йому <i>навчитися</i> плавати.	Він <u>попросив</u> мене <i>допомогти</i> йому. – Викладач <u>просив</u> нас завжди <i>допомагати</i> один одному. Він <u>обіцяв</u> <i>зателефонувати</i> мені завтра. – Він <u>обіцяв</u> щодня <i>телефонувати</i> . Він <u>вирішив</u> <i>купити</i> це авто.	

33. Виберіть дієслово правильного виду.

1. Андрію, допоможи мені, будь ласка, ... (вибирати/вибрати) хорошу відеокамеру. 2. Лікар порадив мені ... (кидати/кинути) палити і багато ... (гуляти/погуляти) на свіжому повітрі. 3. Батько обіцяв ... (купувати/купити) мені хорошу відеокамеру. 4. Максим не вміє ... (працювати/попрацювати) на комп'ютері, але він дуже хоче ... (вчитися/навчитися). 5. Я вирішив ... (обідати/пообідати) у ресторані. 6. Ти можеш ... (допомагати/допомогти) мені? 7. Петре, ти любиш ... (малювати/намалювати)? 8. Тобі подобається ... (читати/прочитати) романи? 9. Я хочу ... (запрошувати/запросити) вас у гості. 10. Батько попросив мене ... (відправляти/відправити) лист. 11. Завтра я не можу ... (телефонувати/зателефонувати) йому.

■ Зверніть увагу:

Немає -ся/-сь (перехідні)	Є -ся/-сь (неперехідні)
<p>1. <u>Суб'єкт хто?</u> починати/почати закінчувати/закінчити продовжувати/продовжити відчиняти/відчинити зачиняти/зачинити зупиняти/зупинити Коли <u>ти починаєш</u> працювати? <u>Він закінчив</u> роботу о п'ятій. <u>Господар відчиняє</u> магазин о дев'ятій годині ранку. <u>Водій зупинив</u> машину на перехресті.</p>	<p><u>Суб'єкт що?</u> починатися/початися закінчуватися/закінчитися продовжуватися/продовжитись відчинятися/відчинитися зачинятися/зачинитися зупинятися/зупинитися Коли <u>починається урок?</u> <u>Робота закінчується</u> о п'ятій. <u>Магазин відчиняється</u> о дев'ятій годині ранку. <u>Машина зупинилася</u> на перехресті.</p>
<p>2. дієслово + <u>кого?що?</u>(Зн.в.) вмивати/вмити витирати/витерти вчити/навчити готувати/приготувати Ніна <u>приготувала обід</u> (Зн.в.). Він любить <u>фотографувати</u>.</p>	<p>дієслово з <u>ся + ін. відм.</u>(себе) вмиватися/вмитися витиратися/витертися вчитися/навчитися (чого?) готуватися/приготуватися (до чого?) Ніна <u>готується до іспиту</u> (Р.в.). Він любить <u>фотографуватися</u>.</p>

♦ **Запам'ятайте:** тривати = продовжуватися

Життя (що?) триває. = Життя продовжується.

34. Виберіть потрібне дієслово. Слідкуйте за правильним вибором виду.

а) починати(ся) – почати(ся)

1. Коли урок..., ми ... писати диктант. 2. Коли ви ... вивчати українську мову? 3. Учора ми були на концерті. Концерт ... о сьомій годині. 4. Ми гуляли в парку. Коли ... дощ, ми повернулись додому та ... грати у шахи.

б) продовжувати(ся) – продовжити(ся)

1. Після перерви урок ... . Ми ... читати текст.
2. Збори тривали майже дві години. Усі стомилися, але ... слухати доповідь декана.
3. Том не помітив мене і ... розмовляти по телефону.
4. До якого часу ... зимові канікули?
5. Після реклами ... трансляція футбольного матчу. І ми могли, нарешті, ... дивитися цікаву гру.

в) закінчувати(ся) – закінчити(ся)

1. Учора ми ... працювати не дуже пізно.
2. Наш урок ... о другій годині.
3. Коли перерва ..., ми повернулись у клас.
4. Концерт ... о дев'ятій, але ми не поспішали додому.
5. Коли ресторан ... працювати сьогодні?

35. Продовжіть мікротексти. Скажіть, скільки часу продовжувалась подія.

1. Викладач почав заняття рівно о 9 годині. Викладач закінчив заняття рівно о 2 годині. Заняття ... ..
2. Тренер почав тренування о 5 годині. Тренер закінчив тренування о 7 годині. Тренування ... ..
3. Директор фірми почав зустріч об 11 годині. Директор фірми закінчив зустріч о першій. Зустріч ... ..
4. Співак почав концерт о 7 годині. Співак закінчив концерт о 8:30. Концерт ... ..

36. Складіть речення за зразком.

Зразок: Зустріч (вчора) 10–10:30. – Зустріч почалась о 10 годині. Зустріч закінчилась о пів на одинадцятую. Зустріч тривала півгодини.

1. Іспит (вчора) – 10:00 – 14:00.
2. Уроки (зазвичай) – 8:30 – 14:30.
3. Збори (позавчора) 13:00 – 13:45.
4. Фільм (зазвичай) – 19:00 – 21:00.
5. Переговори (у середу) – 11:30 – 15:30.

37. Виберіть потрібне дієслово. Слідкуйте за правильним вибором виду.

1. Марина довго ... готувати справжні українські вареники і, нарешті, ...	вчити/навчити вчити/вивчити
2. Батько поки не ... мене грати у шахи, але він продовжує мене	вчитися/ навчитися
3. Людмила дві години ... нові дієслова. Насамкінець вона їх	
4. Ніхто не ... Тараса малювати. Він сам	
5. Я одразу ... адресу й телефон Ніни.	
6. Ти хочеш ... добре працювати на комп'ютері?	
7. Мої батьки ... мене завжди говорити правду.	

38. Виберіть правильне дієслово із -ся або без -ся.

1. Ми вже ... свою роботу. Зима ..., і настала весна.	закінчити(ся)
2. Ця дівчина добре ... . Зараз вона ... вірші Шевченка.	вчити(ся)
3. Дівчина ... вікно. Ти знаєш, коли учора ... бібліотека?	відчинити(ся)
4. Юнак ... таксі. Автобус ... на зупинці.	зупинити(ся)
5. Продавець ... кіоск. Був сильний вітер, і вікно	зачинити(ся)
6. Я ... працювати о сьомій годині. Урок ... о дев'ятій годині.	починати(ся)

39. Прочитайте текст. Виберіть дієслово доконаного або недоконаного виду. Поставте його у правильну форму.

Розповідає Жак

Нарешті я вирішив ... (купувати/купити) українське авто. Я довго ... (вирішувати/вирішити), яку машину

купити – українську чи іноземну. Коли я жив у Китаї, у мене була китайська машина. Коли я жив у Японії, у мене була японська машина. Тому я твердо ... (вирішувати/вирішити) ... (купувати/купити) українське авто «Део».

Я ... (починати/почати) ... (шукати/знайти) хорошу, але недорого машину, тому що я ... (стомлюватися/стомитися) їздити на метро та автобусі. Вранці там так багато людей! І всі штовхаються, тому що дуже поспішають.

Спочатку я ... (запитувати/запитати) у Сергія, де можна ... (купувати/ купити) таке авто. Але він не знав. Тоді я ... (починати/почати) ... (дивитися/подивитися) рекламу та оголошення в газетах. Я ... (вчитися/навчитися) добре розуміти текст реклами. Нарешті я ... (стомлюватися/стомитися) ... (шукати/знайти) і ... (купувати/купити) машину у автосалоні недалеко від мого офісу.

Мої друзі-іноземці ... (говорити/сказати), що я дурень, тому що українські авто неякісні. Але я ... (вирішувати/вирішити), що досить ... (витрачати/витратити) час. І зараз у мене є чудова машина. Вона зовсім невелика, але зручна. У неї є свій характер. До того ж моя машина ... (витрачати/ витратити) небагато бензину. І тепер я ніколи не ... (запізнюватися/запізнитися). Тому я дуже задоволений. І мій бос теж!

* 40. Прочитайте жарти. Поясніть вживання дієслів НВ та ДВ.

1) Вчитель скаржиться колезі: «У цьому класі такі нерозумні учні! Я пояснюю їм теорему, а вони не розуміють. Другий раз пояснюю – не розуміють. Третій раз пояснюю – сам зрозумів, а вони все одно не розуміють...

2) Учитель перевірив домашнє завдання учня й питає його: «Як це одна людина могла зробити так багато

помилко?» Учень каже: «Зовсім не одна. Тато допомагав мені».

3)

- Чому ти так пізно повернулася додому, доню?
- Я була в Марійки, мамо, – допомагала їй робити уроки.
- Та вона ж відмінниця!
- А я допомагала Марійці робити мої уроки.

4)

- Світланко, смачна шоколадка? – запитує бабуся.
- Та смачна...
- Чого ж така невесела?
- Бо я її вже з'їла.

5)

- Татусю, допоможи мені розв'язати задачу.
- А ти вже над нею думав?
- Думав.
- Ну і що придумав?
- Що треба буде спитати у тебе або списати у Романа.

■ Зверніть увагу:

<i>Котра година?</i>		<i>Коли? О котрій годині?</i>	
7:00	сьома година	о сьомій годині	
7:05	сьома година п'ять хвилин	о сьомій годині п'ять хвилин	о п'ять хвилин по сьомій
7:10	сьома година десять хвилин	о сьомій годині десять хвилин	о десять хвилин по сьомій
7:15	сьома година п'ятнадцять хвилин	о сьомій годині п'ятнадцять хвилин	о чверть по сьомій
7:20	сьома година двадцять хвилин	о сьомій годині двадцять хвилин	о двадцять хвилин по сьомій
7:25	сьома година двадцять п'ять хвилин	о сьомій годині двадцять п'ять хвилин	о двадцять п'ять хвилин по сьомій

7:30	сьома година тридцять хвилин	о сьомій годині тридцять хвилин	о пів на восьму
7:35	сьома година тридцять п'ять хвилин	о сьомій годині тридцять п'ять хвилин	о тридцять п'ять хвилин по сьомій
7:40	сьома година сорок хвилин	о сьомій годині сорок хвилин	за двадцять хвилин восьма
7:45	сьома година сорок п'ять хвилин	о сьомій годині сорок п'ять хвилин	за п'ятнадцять хвилин восьма/ за чверть восьма
7:50	сьома година п'ятдесят хвилин	о сьомій годині п'ятдесят хвилин	за десять хвилин восьма
7:55	сьома година п'ятдесят п'ять хвилин	о сьомій годині п'ятдесят п'ять хвилин	за п'ять хвилин восьма

■ Зверніть увагу:

14:00 – чотирнадцята година
(о чотирнадцятій годині) =
друга година (о другій годині дня)

41. Напишіть цифрами.

Зразок: Пів на шосту	5:30 / 17:30
Сьома година вечора	
За десять хвилин до восьмої	
Одинадцята година ранку	
Одинадцята година вечора	
Перша година ночі	
Пів на першу	
Двадцять хвилин на другу	
Чверть на другу	
Вісімнадцята година сорок хвилин	
Дев'ята година п'ятдесят п'ять хвилин	
Восьма година двадцять хвилин	
Тридцять п'ять хвилин на четверту	

42. Скажіть, котра зараз година.

6:00, 6:45, 18:30, 2:05, 1:00, 11:50, 7:15, 12:00, 23:30, 4:20, 14:10, 12:35, 19:00, 21:30, 15:45, 22:35, 16:15, 8:50, 17:25.

43. Скажіть, котра зараз година і що ви робите о цій порі.

Зразок: 8:00 – Зараз восьма година. О восьмій годині я снідаю.

8:30 –	15:30 –	20:45 – ... ..
12:00 –	16:15 –	23:00 – ... ..
14:00 –	18:30 –	

Дієслова для довідок: *снідати, обідати, вечеряти, дивитися, писати, працювати, відпочивати, гуляти, починати, їти, їхати, повертатися.*

44. Прочитайте, що Максим робив учора. Скажіть, о котрій годині відбувалися ці події.

Вчора у Максима була дуже важлива зустріч о ... (15:00). Але він почав до неї готуватися о ... (10:30). Зустріч закінчилася о ... (17:15). О ... (18:00) Максим та його партнер були у ресторані. А о ... (20:30) у нього була ще одна зустріч. Вона закінчилась дуже швидко – о ... (21:10). Тому вже о ... (22:00) він повернувся додому.

45. а) Розкажіть, що й коли робила/зробила вчора Ніна.

7:30 – поснідати;	14:15 – пообідати;
9:00 – почати роботу в офісі;	17:45 – закінчити працювати;
11:00 – зателефонувати партнерам;	18:30 – бути вдома;
	19:00 – приготувати вечерю і повечеряти.

б) Розкажіть, що й коли ви робили/зробили вчора. Спитайте друга, що й коли він робив/зробив учора.

* 46. Прочитайте жарти. Скажіть, чи легко вам вставати рано. О котрій годині ви встаєте у неділю?

1)

– Синку! Вставай, до школи пора.

– Не хочу, тату!

– Вставай! Невже у тебе немає сили волі?

– Є, але вона ще спить.

2)

– Що тобі найбільше подобається робити вдома?

– Готувати їсти.

– Чому?

– Бо мама не дозволяє мені цього.

3)

– У мене весь ранок розписаний. Встаю о шостій, роблю зарядку, обливаюся холодною водою, застеляю ліжко, снідаю, збираюся і йду до школи.

– Як ти можеш щодня це витримувати?

– Не знаю, бо я щодня від завтра починаю.

47. Напишіть правильне питання *Котра година?*, *О котрій годині?* або *Скільки часу (як довго)?*

1. У мене сьогодні о третій годині зустріч. 2. Зараз пів на третю. 3. Зустріч продовжувалася майже дві години. 4. Ми закінчуємо працювати сьогодні о чверть на шосту. 5. Урок починається о пів на дев'яту. 6. Заняття тривають шість годин. 7. Перерва закінчується о четвертій годині. 8. Зараз ще тільки перша. 9. Зустрічаємося об одинадцятій тридцять! 10. Коли закінчився фільм, було вже майже пів на другу ночі. 11. Я зробив усе домашнє завдання о шостій. 12. Коли я закінчив працювати, була четверта година. 13. Я працював майже три години.

48. Дайте відповіді на питання.

1. О котрій годині починається урок? 2. Як довго продовжується велика перерва? 3. О котрій годині перерва в деканаті? Скільки часу вона продовжується? 4. О котрій годині ви повертаєтеся в гуртожиток? 5. О котрій годині ви

обідаєте? 6. Скільки часу ви відпочиваєте? 7. Котра зараз година?

■ Зверніть увагу:	<i>від (з) першої години до другої від/з + Р.в. до + Р.в.</i>
<i>Я працюю від сьомої години ранку до другої.</i>	

49. Закінчіть речення, вживайте цифри в дужках.

Зразок: Деканат працює (9 – 17). – Деканат працює від дев'ятої до сімнадцятої (п'ятої вечора).

1. Магазин відкритий ... (8:00 – 18:00). 2. Заняття продовжуються ... (8:30 – 14:00). 3. Ми дивилися футбол ... (18:00 – 20:15). 4. Лікар приймає ... (10:00 – 13:00). 5. Їдальня працює ... (9:00 – 16:30). 6. Після обіду, ... (14:00 – 16:00), діти сплять. 7. Метро працює ... (6:00 – 12 ночі).

50. Напишіть прийменники *через/за* або *після*.

1. Він повернувся ... півгодини. 2. ... роботи мати йде в магазин. 3. ... місяць у нас будуть іспити. 4. ... 10 хвилин ми будемо обідати. 5. ... іспитів у нас будуть канікули. 6. Я зателефоную тобі ... свят. 7. ... обіду він завжди відпочиває. 8. Він закінчить університет ... рік. 9. Що ми робитимемо ... перерви? 10. Вам треба повернути книжки до бібліотеки ... тиждень.

51. Закінчіть речення.

1. Урок триває ... . 2. Концерт почався ... . 3. Ми домовилися зустрітися ... . 4. Наша їдальня відчинена ... . 5. Вам треба бути на вокзалі ... . 6. Я надіслав листа батькам ... . 7. Ми поспішаємо, тому що урок починається ... .

Слова для довідок: *скоро; після уроку; після обіду; півгодини тому; тиждень тому; рік тому; о пів на шосту; о першій; від десятої ранку до четвертої години; через п'ять хвилин; сорок п'ять хвилин.*

* 52. Подивіться програму телевізійних передач. Скажіть, коли починаються та коли закінчуються ці програми. Скільки часу вони тривають?

<p>7:00. Новини. 7:15. Інформаційно-розважальна програма «Доброго ранку, країно!» 8:45. Художній фільм «Ювілей». 10:00. Навчальна програма для дітей «Букварик». 10:30. Програма «Здоров'я». 11:15. Новини. 11:25. Спорт-експрес. 12:00. Молодіжний серіал «Друзі». 12:40. Ваш сад. 13:30. Документальний фільм «Формула щастя».</p>	<p>14:05. Фільм дітям «Червона шапочка». 15:30. Новини. 15:45. Художній фільм «Моя старша сестра» (1-2 серії). 19:00. Новини. 19:45. Телевізійна гра «Перший мільйон». 20:35. Серіал «Сусіди». 21:30. Інформаційна програма «Події дня». 22:00. Спорт-експрес. 22:20. Художній фільм «Зірка». 23:45. Нічні новини.</p>
---	---

* 53. Дайте зворотну репліку за змістом іншого висловлювання.

– У мене є чудова ідея!	– У мене є одна умова.
– ... .. ?	– ... .. ?
– О котрій ви домовились?	– Ти вже все виконав?
–	– ... .. .
– Юрко, ти вже закінчив роботу?	– Я теж хочу подивитися цей фільм. Можна?
–	– ... .. .
– ... .. ?	– ... .. .
– У мене зустріч о 3 годині.	– Зараз точно 3 година.

– ... .. ?

– Звичайно, можна.

– ... .. ?

– Я думаю, що це можливо.

– ... .. ?

– Тільки сучасну.

– ... .. .

– Це правильне рішення.

– ... .. ?

– Ні, я ніколи цього не робив. Це вперше.

– ... .. ?

– Так, я одразу його побачив.

54. Прочитайте, де знаходяться зараз ці люди. Поясніть, чому вони знаходяться саме там.

Зразок: Марина зараз в консерваторії, тому що... .. .

– Марина зараз в консерваторії, тому що у неї там заняття.

1. Стас зараз на тенісному корті, тому що ... .. .

2. Бабуся зараз вдома, тому що ... .. . 3. Катя зараз в академії, тому що ... .. . 4. Галина зараз у кіно, тому що ... .. . 5. Мати зараз на ринку, тому що ... .. . 6. Студенти зараз в аудиторії, тому що ... .. . 7. Андрій слухає радіо, тому що ... .. .

55. а) Прочитайте текст. Замість крапок вставте слова *зараз, спочатку, потім, нарешті, наприкінці, отже, скоро, тому, тому що, звичайно, зовсім, трохи, багато*.

Я вчусь на економічному факультеті в академії. Я вивчаю економіку. Я думаю, що економіка – це дуже важливо ... .. у мене були проблеми. Я погано розумів наших викладачів, ... вони говорили дуже швидко. Я ... не пропускав заняття, ... працював, читав. І ... я почав ... розуміти викладачів. Тепер я розумію все дуже добре. Я задоволений, що я вчуся саме тут, ... у нас чудові викладачі.

б) Складіть подібний текст про себе й своє навчання.

56. Виконайте завдання за зразком.

Зразок: Учора у Максима була зустріч. – Завтра у нього не буде зустрічі.

1. Учора у Андрія були справи. 2. Учора у Жака були заняття. 3. Учора у Стаса було побачення. 4. Учора у нас були збори. 5. Учора у Марини були гості. 6. Учора у мене були великі проблеми. 7. Учора в Олени був вільний час. 8. Учора в мене були гроші.

57. Скажіть у майбутньому часу.

1. Все було добре. 2. Взимку в Харкові було холодно. 3. На дискотеці було весело. 4. Мені було жарко. 5. На іспиті було важко. 6. У музеї студентам було нецікаво. 7. Тетяні було сумно на святі. 8. Максиму було цікаво на уроці. 9. Дітям було страшно. 10. Студентам було не все зрозуміло.

58. Дайте пораду за зразком.

Зразок: Мати дуже стомилася. – Мамо, тобі треба відпочити.

1. Батько багато палить. 2. Олена хоче добре скласти іспити. 3. Сергій хоче почати вивчати українську мову. 4. Тетяна хоче побачити Париж, але в неї небагато грошей. 5. Максим хоче знайти хорошу роботу, але він не знає іноземної мови. 6. Жак забув, як звуть нового викладача. 7. Лариса хоче навчитися танцювати.

59. Дайте відповіді на питання, слова з правого стовпчика ставте у правильну форму.

Коли Іванко закінчив університет?

Коли Олена почала працювати у Києві?

Коли у тебе будуть іспити?

цей рік

минулий рік

наступний тиждень

Коли Андрій запросив Тома у гості?	цей тиждень
Коли він закінчив переклад?	минулий тиждень
Коли вона зробила свою доповідь?	минулий місяць
Коли Антон кинув палити?	цей місяць
Коли Тетяна була у Львові?	минулі вихідні
Коли у вас будуть канікули?	наступний місяць

● **Порівняйте:**

Потрі́бний (-а, -е, -і) <i>хто?/що?</i>	Потрі́бно+інф.
Мені <i>потрі́бний</i> <u>новий</u> телефон.	Мені <i>потрі́бно</i> <u>купити</u> новий телефон.
Дитині <i>потрі́бна</i> <u>турбота</u> .	Дитині <i>потрі́бно</i> <u>спати</u> .
Нам <i>потрі́бні</i> <u>гроші</u> .	Нам <i>потрі́бно</i> <u>поспішати</u> .
Їй <i>потрі́бне</i> <u>пальто</u> .	Що тобі <i>потрі́бно</i> <u>зробити</u> ?

60. Замість крапок використайте слово *потрі́бний* (-а, -е, -і) або *потрі́бно*. Поясніть свій вибір.

1. – Хто вам ... ? – Мені ... секретарка. 2. Я іду до бібліотеки, тому що мені ... тлумачний словник. 3. Я іду до бібліотеки, тому що мені ... взяти тлумачний словник. 4. Що тобі тут ...? 5. Що тобі ... купити? 6. Кому вам ... зателефонувати? 7. Мені дуже ... гроші. 8. Олені ... нове пальто. 9. Оксані не ... зараз допомога. 10. Ми запізнюємося, тому нам ... поспішати. 11. Я обов'язково перекладу цю статтю, але мені ... час.

■ **Зверніть увагу:**

<i>пови́нен, пови́нна, пови́нне, пови́нні</i> + інф.
Діти <i>повинні</i> <u>слухати</u> батьків. Я <i>повинен</i> <u>купити</u> подарунок мамі. Ганна <i>не повинна</i> <u>брехати</u> батькам.

● Порівняйте:

Повинен (повинна, повинне, повинні)	Треба, потрібно, слід, необхідно
<i>Хто повинен що зробити?</i>	<i>Кому треба що зробити?</i>
Завтра я повинен надіслати телеграму батькам.	Завтра мені треба надіслати телеграму батькам.
Мати дуже стомилася, вона повинна відпочити.	Мати дуже стомилася, їй потрібно відпочити.
Маля повинне спати.	Маляті треба спати.
Студенти повинні багато працювати.	Студентам слід багато працювати.
Ти обов'язково повинен кинути палити.	Тобі необхідно обов'язково кинути палити.

61. Замість крапок поставте слова *можна, неможна, треба, потрібно, слід, необхідно, повинен (повинна, повинне, повинні)*.

1. Студентам ... сьогодні взяти книжки у бібліотеці.
 2. Том ... зателефонувати мені ввечері. 3. ... мені взяти твій словник? 4. Антоне, у тебе багато помилок. Тобі ... багато працювати. 5. Ганна ... йти до лікаря. 6. Дітям ... слухатися своїх батьків. 7. Мій брат ... скоро складати іспити. 8. Мені ... обов'язково побачити сьогодні професора. 9. Лікар каже, що дідусеві ... обов'язково кинути палити. 10. Що вам ... зробити? 11. Що ви ... зробити?

62. Напишіть у таблицю, що ви повинні зробити. Скажіть про це вашому сусіду.

<i>Що ви повинні зробити цього тижня?</i>	<i>Що ви повинні зробити наступного року?</i>
Цього тижня я повинен купити продукти, написати листи, зателефонувати батькам, ...	Наступного року я повинен закінчити навчання, знайти хорошу роботу, одружитися ... ..

Текст

Звичайний день Олени

1. Запам'ятайте синоніми.

<i>десь = приблизно</i>	
Він повернувся додому <i>десь</i> о шостій вечора.	Він повернувся додому <i>приблизно</i> о шостій вечора.
В Україні живе <i>десь</i> 45 мільйонів чоловік.	В Україні живе <i>приблизно</i> 45 мільйонів чоловік.
<i>в будні й у свята = завжди, щодня</i>	
Метро працює <i>в будні й у свята</i> .	Метро працює <i>щодня</i> (=завжди).

2. а) Прочитайте нові дієслова. Зверніть увагу на парадигму деяких із них.

Встава́ти (встаю, встаєш... встають) – *вста́ти*;

вмива́тися – *вми́тися*;

чи́стити (чищу, чистиш... чистять) – *почи́стити*: чистити зуби, чистити взуття;

прийма́ти – *прийма́ти*: приймати душ, ванну;

ляга́ти – *лягти́* (мин. час.: він ліг, вона лягла, воно лягло, вони лягли);

пра́ти (перу, переш... перуть) – *ви́прати*: прати одяг, білизну;

прасува́ти – *ви́прасувати*: прасувати одяг, сорочку.

б) Прочитайте речення, зверніть увагу на дієслова. Складіть із цими дієсловами власні речення.

1. Я завжди встаю о 7:30. У неділю я встав о 9:00.

2. Спочатку я вмиваюсь і чищу зуби, а потім приймаю душ. Спочатку я вмився, почистив зуби, а потім приймав душ.

3. Я завжди лягаю спати о 23:00. Учора я дивився цікавий

фільм, тому я ліг спати дуже пізно.

4. У суботу я перу білизну. Мені треба випрати джинси.

5. Я зовсім не вмію прасувати. Олено, допоможи мені, будь ласка, випрасувати сорочку!

♦ Запам'ятайте:

Хто він за <i>фа́хом</i> (= за спеціальністю, за освітою)? За <i>фа́хом</i> (= за спеціальністю, за освітою) він лікар.
--

3. Прочитайте мікротексти й речення. Спробуйте зрозуміти з контексту значення виділених слів та словосполучень. Перевірте у словнику, чи правильно ви все зрозуміли.

1. Олена за *фа́хом* перекладач, але працює у школі, викладає англійську мову. 2. Коли він закінчив університет, він одразу знайшов роботу за *фа́хом*. 3. Раніше моя мати робила усі *дома́шні справи*. Тому я не дуже добре вмію готувати й прибирати. 4. Зараз я живу в гуртожитку, тому я повинен робити *дома́шні спра́ви* сам. 5. *По дорозі* додому я купив хліб та молоко. 6. Я зустрів нашого декана *по дорозі* в академію. 7. Учора у мене був *напру́жений* день: я купила продукти, приготувала обід, прибрала квартиру, попра́ла і попра́сувала одяг, а потім ще допомогла сусіду перекласти статтю.

■ Зверніть увагу:

<i>Спра́ва у то́му, що ... .</i>
1. – Олено, ти можеш допомогти мені вибрати сукню для мами? <i>Справа у тому, що</i> у неї скоро день народження, а я нічого не розумію в жіночому одязі.
2. – Марку, ти можеш пояснити мені цю тему? <i>Справа у тому, що</i> я вчора не був на уроці.

4. До цих слів доберіть однокореневі.

Журна́л – ... ..

Батько – ... ..

Земля́ – ... ..

Жі́нка – ... ..

Рі́д – ... ..

Зима́ – ... ..

Лі́то – ... ..

Люби́ти – ... ..

Вчи́ти – ... ..

Вихо́вувати – ... ..

Розу́міти – ... ..

Готува́ти – ... ..

Журна́льний, взі́мку, ви́хований, батьківщи́на, земля́к, уче́нь, жіно́чий, вчителька, виховате́лька, ро́дина, улю́блений, учени́ця, зимóвий, журналі́стка, невихо́ваний, учéний, розу́мний, влі́тку, учи́тися, журналі́стика, лю́бий, вчи́тель, рі́дний, навча́ння, інозе́мний, лі́тній, навча́тися, гото́вий, розу́м.

♦ Запам'ятайте:

Що?	Коли?
зима́	взі́мку
весна́	навесні́
лі́то	влі́тку
осі́нь	восе́ні

● Порівняйте:

Що?	Коли?
Зараз <u>осінь</u> .	<u>Восени</u> на вулиці дуже красиво. Листя на деревах зелене, жовте й червоне.
Скоро <u>зима</u> .	<u>Взимку</u> в Україні дуже холодно, часто йде сніг.
Зараз <u>весна</u> .	<u>Навесні</u> я поїду до Криму.
Скоро <u>літо</u> .	<u>Влітку</u> у нас будуть випускні іспити.

5. Прочитайте текст. Зверніть увагу на вживання давального відмінку. Знайдіть та підкресліть нові слова.

Звичайний день Олени

Імад і Олена познайомились недавно. Імад був дуже радий познайомитися з нею, тому що він давно мріяв зустріти таку дівчину – розумну, вродливу та веселу. До того ж Олена чудово знає українську мову, тому вона може допомагати Імаду в навчанні. Ось і сьогодні він попросив Олену допомогти. Справа в тому, що Імаду треба написати твір «Мій день». Це його домашнє завдання. А він не знає, як писати. Імад зателефонував Олені. Ось що вона йому сказала: «Імаде, я можу розповісти тобі про свій день. Я думаю, що тоді тобі буде легко написати твір.

Отже, ти знаєш, що за фахом я вихователька. Я працюю в дитячому садку. Мій робочий день починається о 7:00, тому мені треба рано вставати. Я встаю о 5:30, вмиваюсь, чищу зуби, швидко приймаю душ і п'ю каву. Через півгодини я вже готова.

Мій дитячий садок знаходиться недалеко, тому я йду на роботу пішки, десь 10–15 хвилин. Я працюю без перерви до 14:00. Потім я обідаю та повертаюсь додому. По дорозі я купую продукти, і десь о 15:30 я зазвичай вже вдома.

Спочатку я трохи відпочиваю, а потім починаю займатися домашніми справами – прибираю квартиру, перу одяг, прасую, готую вечерю. О 19:00–19:30 я вечеряю. Після вечері я читаю, телефоную подругам або дивлюся телевізор. Іноді ввечері я працюю, якщо мені треба підготуватися до занять у дитячому садку.

Я лягаю спати не дуже пізно – о 22:00 або о 22:30, тому що мені треба рано вставати. Ось такий у мене напружений день».

Імад подякував Олені й почав писати твір.

6. Дайте відповіді на питання за текстом.

1. Хто така Олена? 2. Чому Імад радий, що познайомився з нею? 3. Чому Імад попросив Олену допомогти йому? 4. Хто Олена за фахом? 5. Де вона працює? 6. О котрій годині Олена встає? 7. Чому вона повинна вставати рано? Що Олена робить вранці? 8. Чому Олена іде на роботу пішки? 9. Скільки часу вона іде до роботи? 10. О котрій годині Олена закінчує працювати? 11. Коли у неї перерва? 12. Олена одразу повертається додому? 13. О котрій годині вона зазвичай уже вдома? 14. Що робить Олена після роботи? 15. О котрій годині вона вечеряє? 16. Що робить Олена після вечері? 17. О котрій годині вона лягає спати?

7. Доповніть речення за текстом.

1. Олена – нова знайома Імада. За фахом вона ... ..
Олена працює ... .. Її робочий день ... .. , тому їй треба ...
... . Олена встає ... .. А через півгодини вона ... ..

2. Її дитячий садок ... .. , тому вона ... .. Олена працює ... .. Потім вона ... .. По дорозі Олена ... ..

3. Спочатку вона ... .. О 19:00 – 19:30 Олена ... ..
Після вечері вона ... .. Іноді ... ..

4. Олена лягає спати ... .. , тому що їй ... .. Ось такий у неї ... ..

8. Прочитайте діалоги. Спробуйте зрозуміти значення виділених слів з контексту. Складіть з цими словами речення.**1)**

- Ганно Миколаївно, о котрій годині ви встаєте?
- О сьомій.
- А в неділю?
- І в неділю теж о сьомій.

- Чому так рано? Вам же не треба поспішати на роботу!
- *Звичка*. Я все життя – взимку і влітку, в будні й у свята – вставала рано.

2)

- Богдане, о котрій годині починає працювати твій банк?
- О десятій.
- Скільки годин ви працюєте?
- *Офіційно* вісім годин – з десятої до сьомої. А неофіційно – працюємо стільки, скільки треба.
- *Наприклад?*
- Ну, іноді до десятої.

3)

- Маріє, привіт! Давно тебе не бачив. Як *спра́ви*?
- Привіт, Антоне. У мене все добре.
- Я чув, що ти не тільки працюєш, але й займаєшся у консерваторії. Як ти *встигаєш* і працювати, і вчитися?
- Я працюю до п'ятої, а у консерваторії займаюсь від шостої до восьмої.
- Щодня?
- Ні, звичайно. Тільки один раз на тиждень, у середу.
- А домашні справи? Ти все встигаєш робити вдома?
- Домашні справи я роблю в суботу. В цей день я не працюю. Крім того мені допомагає мій чоловік.

4)

- Скажіть, будь ласка, котра година?
- Чверть на шосту.
- Дякую, а ваш годинник точний?
- Так, я сьогодні перевіряв.
- Значить, мій годинник *відстає*. На ньому тільки десять хвилин на шосту. Треба показати його *ма́йстру*.

9. Задайте один одному ці питання.

1. Коли ти зазвичай встаєш у будні? Коли ти встаєш у вихідні? Коли ти встав сьогодні? 2. Ти робиш ранкову гімнастику? Ти зробив її сьогодні? 3. Коли ти снідаєш? Коли ти поснідав сьогодні? 4. Ти ідеш в академію пішки чи їдеш? 5. О котрій годині починаються ваші уроки? Коли вони почалися сьогодні? 6. Де та коли ти обідаєш? Де ти обідав учора? Ти вже пообідав сьогодні? 7. О котрій годині закінчуються ваші уроки? Коли ви закінчили працювати вчора? 8. О котрій годині ти повертаєшся додому? Коли ти повернувся вчора? 9. Що ти робиш ввечері? Що ти робив учора ввечері? 10. Коли ти лягаєш спати? Коли ти ліг спати вчора?

* 10. Прочитайте жартівливий вірш Грицька Бойка. Скажіть, чи можна цю телефонну розмову і справді назвати діловою. Чому?

Ділові розмови

- Здоров! Як справи?
- Що робиш? – я питаю.
- Та ось по телефону
- З тобою розмовляю...
- А як у тебе справи?
- Та справи – те що треба!
- А що ти зараз робиш?
- Та от дзвоню до тебе...
- Ну що ж, бувай здоровий,
- Бо вже пора кінчати:
- Ще ж треба подзвонити
- До Роми і до Гната.

11. Напишіть, як проходить ваш робочий (вихідний) день (мінімум 150 слів).

МОДУЛЬ 7

Орудний відмінок

1. а) Спільність дії (з ким?)

З *ким* він розмовляє?

Він розмовляє з **братом**

батьком

вчителем

лікарем

товаришем

Сергієм

сестрою

бабусею

Марією

дитям

братами

друзями

дітьми

дверима

ч.р.	} ом/-ем (-ж, -ч, -ш, -щ, -ь, -ар)
с.р.	

ж.р.	}	-ою
		-ею (-тя, жа, ча, ша, ща)
		-сю (-ія, -'я)

с.р.(-а/-я)	-ам/-ям
-------------	----------------

мн.	-ами/-ями/-ьми/-има
-----	----------------------------

♦ Запам'ятайте: матір'ю

1. б) з чим?

Він п'є чай з **цукром**, з **молоком**, з **варенням**, з **цукерками**.

♦ Запам'ятайте:

Ж.р. -ь/- $\emptyset$: ніч <u>о</u> , сіл <u>ь</u> , тін <u>ь</u> , молод <u>ь</u>	<i>ніч<u>ю</u>, сіл<u>лю</u>, тін<u>ню</u>, молод<u>дю</u></i> !!Але: рад <u>і</u> стю, молод <u>і</u> стю, ненав <u>и</u> стю
<i>б, п, в, м, ф та р не подвоюються: люб<u>о</u>'ю, кров<u>о</u>'ю, вер<u>ф</u>'ю, мат<u>і</u>р'ю.</i>	

■ Зверніть увагу:	з, із або зі
-------------------	---------------------

Ніна з другом, Іван із подругою, Марина з Оленою, мати з батьком, борщ зі сметаною
--

1. Запишіть дієслова, що керують орудним відмінком (з *ким?*). Значення незнайомих дієслів подивіться у словнику, запишіть форми доконаного виду.

Жіти, бу́ти, говори́ти, розмовля́ти, сніда́ти, обіда́ти, вече́рати, гуля́ти, гра́ти, працюва́ти, відпочива́ти, зустріча́тися, знайоми́тися, віта́тися, проща́тися, ра́дитися, ба́читися, дружи́ти, товаришува́ти, спереча́тися, сварі́тися, домовля́тися.

2. Дайте позитивну відповідь.

А) 1. Ви були в театрі з братом? 2. Ви поїдете влітку відпочивати з батьками? 3. Сьогодні ти снідав із другом? 4. Ви ходили до театру з викладачем? 5. Олена була у кав'ярні з подругою? 6. Іванко розмовляв по телефону із батьком? 7. Викладач розмовляє з Марією? 8. Мати ходила до магазину з дочкою? 9. Декан говорить із секретарем? 10. Ти познайомився з Андрієм? 11. Ти був на стадіоні з тренером? 12. Ви їхали сьогодні в автобусі з Юрком?

Б) 1. Ти п'єш каву з молоком? 2. Ти любиш чай з лимоном? 3. Вона п'є чай з варенням? 4. Ви хочете бутерброд з ковбасою? 5. Ви будете пити чай з печивом? 6. Дитина хоче чаю з цукерками? 7. Ти будеш їсти картоплю з м'ясом? 8. Ви будете їсти рис із рибою? 9. Твоя мати готує яєшню з томатами? 10. Ви замовили піцу з грибами? 11. Батько любить курку з овочами? 12. Ти готуєш м'ясо із соусом?

3. Слова в дужках поставте у правильну форму.

1. Я ходив у кіно з ... (друг, подруга, сестра, батько, мати). 2. Він грає у шахи з ... (Іванко, Том, Сергій, Марина, друзі). 3. Я говорив по телефону з ... (лікар, професор, декан, секретарка). 4. Студенти були в музеї з ... (викладач). 5. У театрі ми зустрілися з ... (Наталка і Максим). 6. Викладач привітався зі ... (студенти). 7. Ганна

завжди радиться з ... (сестра або подруги). 8. Я давно не бачився з ... (Сашко та Віктор). 9. Тобі треба порадитися з ... (лікар). 10. Том завжди обідає з ... (друзі), а вечеряє з ... (брат). 11. Раніше вона жила з ... (бабуся й дідусь). 12. Діти гуляють із ... (мати) у парку.

4. Дайте відповідь за зразком:

Зразок: – *Ви знаєте, з ким він розмовляв? (декан)*
– *Так, знаю. Він розмовляв з деканом.*

1. Ви знаєте, з ким Том привітався? (лікар) 2. Ви знаєте, з ким вона поїде влітку відпочивати? (Максим) 3. Ви знаєте, з ким Антон познайомився вчора? (Наталка й Олена) 4. Ви знаєте, з ким я випадково зустрівся у метро? (Іван Петрович) 5. Ви знаєте, з ким вона порадилася? (хірург) 6. Ти знаєш, з ким Ганна потоваришувала? (Дарина й Ліда) 7. Ти запитав, з чим він любить каву? (цукор і вершки) 8. Ти знаєш, з чим вона буде їсти борщ? (сметана) 9. Ви запитали, з чим він буде пити чай? (мед).

● **Порівняйте:**

<i>що? з чим?</i> з + Ор.в.	<i>що? без чого?</i> без + Р.в.
<i>кава з вершками</i> <i>чай із цукром</i>	<i>кава без вершків</i> <i>чай без цукру</i>

5. Скажіть, що ці люди їдять і п'ють. Слідкуйте за правильним вживанням відмінків.

Зразок: *Катерина їсть на сніданок ... (томати +/- шинка) і п'є ... (яблучний сік +/- цукор).* – *Катерина їсть на сніданок томати з шинкою і п'є яблучний сік без цукру.*

1. Максим – спортсмен, тому на сніданок він їсть ... (яєшня +/- томати та цибуля) і п'є ... (апельсиновий сік).
2. У Марини чудова фігура, тому що на вечерю вона їсть

тільки ... (вівсянка +/- масло) і п'є ... (мінеральна вода +/- газ або фруктовий чай +/- цукор).

3. Вранці Олена запізнюється, тому на сніданок вона їсть ... (печиво +/- джем) і п'є ... (чорний чай +/- лимон).

4. Бабуся й дідусь старі, але дуже активні. На сніданок вони їдять ... (тости +/- сир та шинка) і п'ють ... (йогурт +/- фрукти).

5. Том довго жив у Китаї, тому на обід він любить їсти ... (суп +/- локшина та м'ясо +/- рис), а пити ... (зелений чай +/- лимон).

6. Ліда 3 роки жила в Італії, тому на обід вона часто їсть ... (паста +/- сир) і п'є ... (кава +/- вершки).

■ **Зверніть увагу:** **знайомий – із ким?**

Я не знайомий *із* Тарасом.

Ви знайомі з Ганною Петрівною?

◆ **Запам'ятайте:**

(3) *ким?*

я	зі мною	ми	з нами
ти	з тобою	ви	з вами
він	} з ним	вони	з ними
воно		(себе) з собою	
вона	з нею		

6. Дайте відповідь на питання за зразком.

Зразок: – Ви знайомі з Ганною Петрівною?

– Так, я знайомий із нею.

1. Ви знайомі з Максимом? 2. Ти знайомий із Марією? 3. Твої батьки знайомі з Ганною? 4. Ви знайомі з Віктором Івановичем? 5. Ти знайома з Юрком і Сашком? 6. Марина знайома з тобою? 7. Дівчата, професор уже знайомий з вами? 8. Ви знайомі з перекладачем?

7. Виділені слова замініть особовими займенниками в орудному відмінку.

Зразок: *Це мій друг. Ви знайомі з ... ? – Це мій друг. Ви знайомі з ним?*

1. Це наша викладачка. Ви знайомі з ... ? 2. Це мій друг Антон. Ми разом із ... навчаємося у групі. 3. Це Наталка. Чому ви не привіталися із ... ? 4. Василь і Олена – наші студенти. Вчора ми ходили з ... до студентського клубу. 5. Ми йдемо до стадіону. Ви підете з ... ? 6. Ви були вчора на концерті? Хто ходив з ... ? 7. Ти йдеш у басейн? Я піду з ... ? 8. Я поїду до бібліотеки. Ти поїдеш зі ... ?

8. Поставте особові займенники у правильну форму.

1. Моя сестра часто сперечається ... (я). Я теж сперечаюся ... (вона). 2. Учора ми зустріли в коридорі Юрка. Чому він не привітався ... (ми)? 3. Це Максим. Я дуже давно дружу ... (він). 4. Де ви познайомилися ... (вони)? 5. Я хочу порадитися ... (ти). 6. Мої батьки хочуть зустрітися ... (ви). 7. Я бачився ... (вона) недавно.

* 9. Прочитайте жарт. Знайдіть у ньому форму орудного відмінку, поясніть її вживання.

– Дайте мені, будь ласка два зошити в лінійку.
– Яких? Польських, німецьких чи українських?
– Мені однаково. Я не буду з ними розмовляти.

* 10. Відповідайте на питання за зразком.

Зразок: *З ким ви любите розмовляти?*

Мені подобається розмовляти з подругою.

1. З ким ви любите снідати? 2. З ким ви любите обідати? 3. З ким ви любите відпочивати? 4. З ким ви любите гуляти? 5. З ким ви любите дивитися фільми? 6. З ким ти любиш слухати музику? 7. З ким ти любиш працювати?

11. Прочитайте, що розповідає Сашко. Підкреслені слова замініть особовими займенниками з

прийменником *з/із/зі*.

Розповідає Сашко

Це я, Сашко. Моя наречена Марійка любить зустрічатися й розмовляти ... . А це мій друг Іванко. Іноді я люблю ... посперечатися. Це моя молодша сестра Катерина. Ввечері я люблю розмовляти ... . А це Юля й Ліда. Я навчався ... у школі. Ось фото. Тут я і Катруся. Наші батьки хочуть поговорити сьогодні ... . Зараз я телефоную Катрусі й кажу: «Катрусю, мені треба зустрітися ... ».

■ Зверніть увагу:	<i>Що (тра́пилося) із ким?</i>
Що з тобою трапилося? = Що з тобою?	
Що трапилося з <i>Томом</i> ? Його немає на уроці.	
– Що з вами? – <i>Зі мною</i> все гаразд.	

12. Дайте відповіді на питання.

Зразок: – Що з вами сьогодні?

– Я трохи стомився.

1. Що з тобою сьогодні? 2. Що з ним трапилося учора? 3. Що з нею? 4. Що з вами? 5. Що з ними? 6. Що трапилося з Антоном? 7. Що трапилося з викладачкою?

Слова для довідок: *болить голова (у кого?); все гаразд (у кого?); хворий; зайнятий; багато справ (у кого?); стомитися; загубити окуляри; отримати погану новину.*

■ Зверніть увагу:

Ч.р.	– З яким студентом ви зустрілися? – <i>Із цим (моїм, вашим) новим</i> студентом.	-им -ім	-ом -ем
С.р.	– З яким хлоп'ям ви бачилися у коридорі? – <i>Із цим (моїм, вашим) малим</i> хлоп'ям.	-ім -їм	-ам -ям
Ж.р.	– З якою студенткою ви бачилися вчора? – З <i>цією (моєю, вашою) новою</i> студенткою.	-ою -єю	-ою -ею -єю
Мн.	– З якими студентами ви бачилися вчора? – З <i>цими (моїми, вашими) новими</i> студентами.	-ими -іми -їми	-ами -ями

13. Дайте відповіді на питання. Слова в дужках поставте в правильну форму.

1. З яким викладачем ви ходили на екскурсію? (наш) 2. З якою студенткою розмовляє декан? (нова) 3. З яким лікарем радиться Антон? (досвідчений) 4. З якими друзями зустрічався Максим? (його старі) 5. З якою сестрою ти завжди сваришся? (молодша) 6. З якою групою ви будете грати у футбол? (сьома) 7. З якою дівчиною ви познайомились на зборах? (ця чудова) 8. З якими хлопцями він потоваришував? (ці українські) 9. З яким хлоп'ям гуляє мати? (мале) 10. З яким співробітником зустрічається директор? (новий).

14. Закінчіть речення. Слова в дужках поставте в правильну форму.

1. Ми привіталися ... (наш новий декан). 2. Я ходив у парк ... (моя/своя наречена). 3. Марина дружить ... (одна африканська дівчина). 4. У неділю ми познайомилися ... (один цікавий юнак). 5. Я не знайомий ... (цей хлопець). 6. Викладач розмовляє ... (новий лаборант). 7. Антон часто свариться ... (його/своя бабуся). 8. Я ніколи не сперечаюсь ... (мої/свої батьки). 9. Студенти попрощалися... (їхній/свій викладач). 10. Мені треба поговорити про свої проблеми ... (мої/свої друзі). 11. Мій батько раніше працював ... (ця літня жінка). 12. Вам треба порадитися ... (кваліфікований фахівець). 13. Ти повинен сьогодні зустрітися ... (наш шеф). 14. Максим домовився ... (нові партнери).

15. Складіть із цих слів речення.

Зразок: Вчора – офіс – я – познайомитися – твій шеф.

Вчора в офісі я познайомився з твоїм шефом.

1. Вранці – Сергій – бути – його/свій колега – редакція.
2. Минулий місяць – бабуся – дідусь – бути – село.
3. Вчора – ми – розмовляти – наш партнер – офіс.

4. Вчора – президент – домовитися – прем'єр.
5. Цей тиждень – мати – відпочивати – діти – Чорне море.
6. Позавчора – він – грати в теніс – твій тренер.
7. Сьогодні – Марійка – зустрічатися – її/свій перекладач.
8. Минулий рік – Том – працювати – його/свій батько – банк.

♦ Запам'ятайте:	<i>вітати/привітати</i> <i>кого? (Зн.в.) з чим?(з/зі/зі+Ор.в.)</i>
Ми <i>вітаємо</i> вас із днем народження (зі святом , з Новим роком , із Різдвом , із перемогою ...).	

■ **Зверніть увагу:**

Немає -ся/-сь (перехідні)	Є -ся/-сь (неперехідні)
дієслово + <i>кого?що?</i> (Зн.в.) бачити/побачити зустрічати/зустріти вітати/привітати знайомити/познайомити Ми <i>вітаємо друзів</i> . Він <i>зустрів подругу</i> .	дієслово з <i>ся</i> + <i>з ким?</i> (з+Ор.в.) бачитися/побачитися зустрічатися/зустрітися вітатися/привітатися знайомитися/познайомитися Вони <i>привіталися з деканом</i> . Вона <i>зустрілася з подругою</i> .
радити/порадити <i>кому?+інф.</i> Лікар <i>порадив йому</i> <u>кинути палити</u> .	радитися/порадитися <i>з ким?</i> Мені треба <i>порадитися з</i> <u>лікарем</u> .

16. Виберіть правильне дієслово із або без **–ся**.

<p>А) Ми ... у Харкові рік тому. Я з нею ... в клубі 2 роки тому. Я ... його з Оленою минулого тижня. Ми ... випадково. Коли я побачила тебе, я одразу захотіла з тобою ... . Мій приятель ... нас.</p>	<p>знайомити(ся)/ познайомити(ся)</p>
---	---

Б) Вчора я випадково ... Максима. Ми ... в метро. Я обов'язково ... з ним завтра в офісі. Ми домовилися ... за тиждень.	зустрічати(ся)/ зустріти(ся)
В) Коли у мене є проблеми, я завжди ... з батьками. Він не ... мені кидати цю роботу. Я хочу ... з вашим менеджером.	радити(ся)/ порадити(ся)

17. Оберіть правильну відповідь.

З ким треба порадитися, коли...

А) у вас висока температура й болить голова;	викладач
Б) вам треба купити подарунок друзі;	лікар
В) вам треба написати доповідь на збори.	сестра

18. Закінчіть речення. Слова з правого стовпчика поставте у правильну форму. Якщо потрібно, використайте прийменник *з/із/зі, від, у/в, до*.

А) 1. Я давно не бачився ... . 2. Сьогодні я бачив ... . 3. Мені треба зателефонувати ... . 4. У неділю я був у гостях ... . 5. Я отримав повідомлення	мій/свій шкільний друг
Б) 1. У театрі ми зустріли ... . 2. Ми привіталися... . 3. ... добре пояснює урок. 4. Я допоміг ... відчинити двері. 5. Ми йдемо на консультацію	наша/своя нова викладачка
В) 1. Учора я був у гостях ... . 2. Я зустрів у клубі ... . 3. Мені часто допомагає ... . 4. Мені треба зустрітися	один знайомий юнак

5. Я купив подарунок ... .

Г) 1. Я йду гуляти ... .

2. Я часто отримую листи ... .

3. Я хочу написати листа ... .

4. Я запрошую у кав'ярню ... .

5. Учора до мене приходили ... .

мої/свої
подруги

2. Інструмент (чим?)

Він любить малювати олівцем або фарбою.

Вона не вміє їсти паличками.

■ Зверніть увагу: немає з

19. Запишіть дієслова, що керують орудним відмінком (чим?). Значення незнайомих дієслів подивіться у словнику, запишіть форми dokonаного виду.

Писати, малювати, різати, розрізати, відрізати, підстригати, чистити, фотографувати, міряти, прасувати, мити, пилососити, підмітати, витирати.

20. Дайте відповіді на питання. Слова в дужках поставте у правильну форму.

1. Чим ви пишете у зошиті? (синя ручка) 2. Чим пише викладач на дошці? (крейда) 3. Чим малює художник? (олійна фарба) 4. Чим ми ріжемо ковбасу? (гострий ніж) 5. Чим ти ріжеш папір? (великі ножиці) 6. Чим він підстригає нігті? (манікюрні ножиці) 7. Чим ви чистите зуби? (зубна щітка) 8. Чим він фотографує? (мобільний телефон) 9. Чим ви міряєте температуру? (електронний термометр) 10. Чим мати прасує білизну? (електрична праска) 11. Чим ви миєте підлогу? (швабра) 12. Чим ви пилососите килим? (пилосос) 13. Чим прибиральниця підмітає коридор? (віник) 14. Чим можна витерти руки? (рушник) 15. Чим ви витираєте дошку? (ганчірка або губка).

* 21. Прочитайте жарти. Поясніть вживання орудного відмінку.

1)

Іванко повернувся з лікарні.
Батько запитує його:
– Чим тебе лікували?
– Термометром.

2)

– Юрко, чому ти читаєш
книжку одним оком?
– Економлю зір.

3. *Бу́ти, працюва́ти, ста́ти* – ким?

Він хоче стати дипломатом.

Батько працював будівельником.

Я буду перекладачкою.

■ Зверніть увагу: дієслово <i>бути</i>		
Сергій	<i>був/є/буде</i>	програмістом.
Олена	<i>була/є/буде</i>	актрисою.
Тарас та Василь	<i>були/є/будуть</i>	відмінниками.

● Порівняйте:

<i>Хто – (це) хто (Н.в.)</i>	<i>Хто є (став, працює) ким (Ор.в.)</i>
Павло – (це) мій сусід.	Павло <i>є</i> моїм сусідом.
Мій брат - лікар	Мій брат <i>є</i> лікарем.

22. Використайте у реченнях дієслова *бути, працювати, стати*. Слідкуйте за керуванням цих дієслів.

Зразок: Моя сестра – лікар. – Моя сестра стала (є, працює) лікарем.

1. Мій старший брат – інженер. 2. Моя маленька сестра – учениця першого класу. 3. Я студент підготовчого факультету. 4. Вона кваліфікований фахівець. 5. Мій батько – фермер. 6. Його сестра – медсестра. 7. Її наречений – інженер. 8. Дідусь Іванка – офіцер. 9. Сусідка Ірини – хороший економіст. 10. Вони перспективні спортсмени.

23. Дайте аргументовану відповідь на питання. Використайте дієслова *хотіти*, *мріяти*.

Зразок: – Чому він вступив до медичного університету? – Він вступив до медичного університету, тому що (він) мріє стати хірургом.

1. Чому Марія вступила до консерваторії? 2. Чому Олена вступила до педагогічного університету? 3. Чому Максим вступив до інституту іноземних мов? 4. Чому Том обрав історичний факультет? 5. Чому Ірина обрала юридичну академію? 6. Чому Ганна обрала хімічний факультет? 7. Чому Василь вступив до економічного університету? 8. Чому Оксана вступила до балетної школи? 9. Чому Сергій так багато тренується?

24. Слова в дужках поставте у правильну форму.

1. Максим став ... (досвідчений перекладач). 2. Ірина мріє стати ... (відома актриса). 3. Він завжди був ... (чесна людина). 4. Моя молодша сестра вже виросла й стала ... (справжня красуня). 5. Раніше він був ... (сильний тенісист). 6. Після університету я працюватиму ... (офісний менеджер). 7. Марійка мріє стати ... (популярна співачка). 8. Брат Антона працює ... (телевізійний журналіст). 9. – ... (Хто) є твій наречений? – Він є ... (здібний музикант). 10. У дитинстві Тетяна була ... (слухняна дівчинка).

25. Скажіть, хто, де і ким працює.

Зразок: Том – лаборант, кафедра вищої математики. – Том працює лаборантом на кафедрі вищої математики.

1. Олена – журналіст, молодіжна газета. 2. Ніна Василівна – викладачка хімії, середня школа. 3. Сергій – майстер, автосалон. 4. Микола – водій, автопарк. 5. Віктор Костенко – агент, рекламна компанія. 6. Олена Петрівна – директор, книжкова фабрика. 7. Антон – інженер, велика

будівельна фірма. 8. Іван Іванович – завідувач кафедри, медичний університет.

* 26. Прочитайте жарти. Скажіть, ким ви хочете стати. Чому ви вибрали свою спеціальність?

1) Програмісти шуткують

Мріяв стати письменником, але не міг написати жодного рядка.

Мріяв стати математиком, але не міг вивчити таблицю множення.

Мріяв стати фізиком, але не міг запам'ятати жодної формули.

Мріяв стати музикантом, але не міг зіграти жодної гами.

Не залишилося іншого вибору – він став програмістом.

2)

– Юрко, ким ти збираєшся стати, коли виростеш?

– Офіцером.

– Але ж тебе можуть убити на війні.

– Хто?

– Противник.

– Тоді краще я стану противником.

3)

– Чому ти, Іванку, сьогодні довго сидиш над книжкою?

– Не можу розв'язати задачу з фізики.

– А вчителька пояснювала вам, як це треба робити?

– Пояснювала. Але я прослухав, бо був зайнятий у цей час.

– Чим?

– Думав.

– Про що?

– Як стати відмінником.

4)

– Ким ти хочеш стати, коли виростеш?

– Учителем і будівельником.

– Чому?

– Тому що вчитель має канікули влітку, а будівельник – взимку.

* 27. Прочитайте два вірші, скажіть, який із них правильний. Нові слова знайдіть у словнику.

1)

Професор працює в їдальні,
Обіди готує провізор.
Учитель працює в лікарні,
Спортсмен продає
телевізор.

2)

Професор студентів навчає,
Провізор таблетки готує.
Рекорди спортсмен
здобуває,
А лікар усіх нас лікує.

4. Об'єкт (ким? чим?)

♦ **Запам'ятайте** керування дієслів (ким? чим?):

захо́плюватися музикою

ціка́витися історією

розважа́тися читанням

пиша́тися успіхами

насолоджува́тися відпочинком

ми́лува́тися картиною

ба́витися іграшками

займа́тися спортом

горди́тися дітьми

28. Складіть мікродіалоги за зразком.

Зразок: я – ти – цікавитися – футбол – музика.

– Я цікавлюсь футболом. А ти?

– А я цікавлюсь музикою.

1. Я – він – захоплюватися – спорт – література.

2. Ми – вона – розважатися – книжки – фільми.

3. Я – ти – насолоджуватися – природа – тиша.

4. Вона – він – цікавитися – театр – шахи.

29. Дайте аргументовану відповідь на питання. Використайте дієслова *ціка́витися*, *захо́плюватися*, *займа́тися*.

Зразок: – Чому він часто ходить на стадіон? – Він часто ходить на стадіон, тому що він займається спортом.

1. Чому вона часто ходить на концерти класичної музики? 2. Чому наша викладачка часто дивиться балет? 3. Чому ти купуєш так багато книжок? 4. Чому Антон витрачає багато часу в басейні? 5. Чому Марія часто ходить до музеїв? 6. Чому ти витрачаєш так багато грошей на комп'ютерні ігри? 7. Чому ти купуєш так багато одягу? 8. Чому у Тараса так багато фотографій?

30. Замість крапок використайте дієслова *захоплюватися, цікавитися, займатися, розважатися, насолоджуватися, милуватися, бавитися, пишатися, гордитися* у правильній формі.

1. Ми разом ... чудовим краєвидом. 2. Моя молодша сестра ... плаванням. 3. Мати ... своїми дорослими дітьми. 4. Я дуже ... своїм старшим братом, тому що він чудовий лікар. 5. Після важкої роботи ми ... спокоєм та тишею. 6. Марина ... спортивними танцями. 7. Малі цуценя ... іграшкою. 8. Її чоловік зовсім не ... домашніми справами.

■ Зверніть увагу:	5. як? (із чим?)
<i>із задоволенням, з радістю, із жалем, з нетерпінням, з цікавістю</i>	
Він <i>із задоволенням</i> прийняв наше запрошення.	

31. Задайте питання до підкреслених слів та словосполучень.

1. Бабуся зустріла нас із великою радістю. 2. Студенти слухали викладача з великою увагою. 3. Батько ставиться до матері з повагою. 4. Ми із задоволенням вдруге подивились цей фільм. 5. Мати з гордістю говорить про свого сина. 6. Антон з інтересом прочитав цей детектив.

32. Закінчіть речення.

1. Коли ми повернулись додому, батьки зустріли нас ... . 2. Ми завжди ... слухаємо лекції цього професора. 3. Він подивився на батьків ... . 4. Ми сприйняли цю жахливу новину ... . 5. Я ... прочитав про свого старшого брата у газеті. 6. Діти ... залишилися вдома. 7. До старих людей треба ставитися ... .

Слова для довідок: із задоволенням, з радістю, з інтересом, з гордістю, з жалем, з болем, з подивом, з повагою.

♦ **Запам'ятайте:**
(із/з) *собою*

У мене немає з *собою* грошей.
Візьми/Візьміть з *собою* підручники.
Мати пообіцяла взяти мене з *собою*.
У вас є *із собою* документи?
Вони можуть *собою* пишатися.

6. Місце (де?)

♦ **Запам'ятайте: Де?**

<i>Під</i> ≠ <i>над</i> землею, будинком	<u>Під</u> землею знаходиться великий тунель. Картина висить <u>над</u> столом.
<i>Між</i> вікном і дверима	Він знайшов листа <u>між</u> книжками.
<i>За</i> ≠ <i>перед</i> площею, будинком	Зупинка знаходиться <u>за</u> рогом. Валіза стоїть <u>за</u> (≠ <u>перед</u>) шафою.
<i>Поряд</i> з = <i>поруч</i> з їдальнею	Студент сидить <u>поряд</u> з (= <u>поруч</u> з) <u>вікном</u> .
містом, вулицею	Ми гуляли <u>парками</u> та <u>вулицями</u> міста.

33. Задайте питання до підкреслених слів.

1. Лампа висить над столом. 2. Я знайшов свій зошит за шафою. 3. Твоя ручка впала й лежить під стільцем. 4. Поруч з нашим будинком багато квітів і дерев.

5. Зупинка знаходиться перед супермаркетом. 6. На уроці Наталка завжди сидить поряд зі мною. 7. У театрі вони сиділи за нами. 8. Мати довго ходила магазинами.

34. Прочитайте, що розповідає Юрко. Слова в дужках поставте у правильному відмінку.

Розповідає Юрко

Вчора я почув ... (важлива новина). Мій приятель Том нарешті домовився з ... (партнери) и підписав контракт з ... (одна велика фірма). ... (Минулий рік) Том познайомився з ... (керівник фірми) на ... (міжнародна конференція). Том розмовляв з ... (він) майже годину про ... (проблеми бізнесу) в ... (Україна і світ). Вони домовилися про ... (зустріч) через ... (місяць). Але на жаль, вони не змогли зустрітися. Справа у тому, що у ... (Том) були серйозні проблеми з ... (його український партнер). Том тоді не дуже добре розумівся на ... (українське законодавство), тому він вирішив запросити ... (досвідчений юрист). Юрист допоміг ... (мій приятель) і порадив ... (він) знайти ... (інший партнер).

35. Дайте зворотну репліку за змістом іншого висловлювання.

— Що трапилося?

— У вас є час сьогодні?

— ... ..

— ... ..

— Ви не забули, про що ми з вами домовились?

— Я хочу з вами познайомитися.

— ... ..

— ... ..

— ... ..

— ... ..

— З радістю.

— Із задоволенням.

— ... .. ?

— ... .. ?

— Вибачте я не можу сьогодні.

— Ні, тільки з лимоном.

МАЙБУТНІЙ ЧАС ДІЄСЛІВ ДОКОНАНОГО ВИДУ

■ Зверніть увагу на парадигму дієслів (НВ і ДВ).

Минулий час	Теперішній час	Майбутній час
НВ. Інф. <u>читати</u>		
він читав вона читала воно читало вони читали	я читаю ти читаєш ... вони читають	я буду читати ти будеш ... вони будуть
	Наказовий спосіб: Читай (-те, -мо)!	я читатиму ти читатимеш ... вони читатимуть
ДВ. Інф. <u>прочитати</u>		
він прочитав вона прочитала воно прочитало вони прочитали	—	я прочитаю ти прочитаєш ... вони прочитають Наказовий спосіб: Прочитай (-те,-мо)!
НВ. Інф. <u>пояснювати</u>		
він пояснював вона пояснювала воно пояснювало вони пояснювали	я пояснюю ти пояснюєш ... вони пояснюють	я буду пояснювати ти будеш ... вони будуть
	Наказовий спосіб: Пояснюй (-те, -мо)!	я пояснюватиму ти пояснюватимеш ... вони пояснюватимуть
ДВ. Інф. <u>пояснити</u>		
він пояснив вона пояснила воно пояснило вони пояснили	—	я поясню ти поясниш ... вони пояснять Наказовий спосіб: Поясни (-іть, -імо)!

<i>НВ. Інф. <u>говорити</u></i>		
він говорив вона говорила воно говорило вони говорили	я говорю ти говориш ... вони говорять	я буду говорити ти будеш ... вони будуть
	<i>Наказовий спосіб:</i> Говор и (-іть, -імо)!	я говоритиму ти говоритимеш ... вони говоритимуть
<i>ДВ. Інф. <u>сказати</u></i>		
він сказав вона сказала воно сказало вони сказали	—	я скажу ти скажеш ... вони скажуть <i>Наказовий спосіб:</i> Скаж и (-іть, -імо)!

♦ **Запам'ятайте:** дієслова *авансувати, адресувати, веліти, ранити, наслідувати, організувати* та деякі ін. однією формою виражають **НВ** і **ДВ**.

36. Прочитайте речення. Порівняйте вживання дієслів майбутнього часу **НВ** і **ДВ**.

НВ	ДВ
Завтра Ганна <i>буде читати</i> (<i>читатиме</i>) цю книжку. О шостій годині вона <i>буде вечеряти</i> (<i>вечерятиме</i>). Сьогодні Ганна <i>буде вчити</i> (<i>вчитиме</i>) нові дієслова.	Завтра Ганна <i>прочитає</i> цю книжку і дасть її мені. Вона <i>повечеряє</i> й піде у парк. Сьогодні Ганна <i>вивчить</i> нові дієслова.
<i>Що Ганна буде робити</i> (<i>робитиме</i>)?	<i>Що Ганна зробить?</i>

37. Напишіть у таблицю форму майбутнього часу цих дієслів доконаного виду: *почати, стати, встати, перекласти, сказати, надіслати, зрозуміти*,

*почека́ти, отримати́, привіта́ти, да́ти, розпо́вісти́,
закі́нчити, відчи́нити, за́просити, пора́дити,
навчи́тися, домо́витися.*

я	ти	він/воно/ вона	ми	ви	вони
почну́	почне́ш	почне́	...	...	...
стану́	...	...	...	...	...
встану́	...	...	...	...	...
перекладу́	перекладе́ш	перекладе́	...	...	...
скажу́	скажеш	скаже	...	...	...
надішлю́	надішлеш	надішле́	...	...	...
зрозумію́	зрозумієш	зрозуміє	...	...	...
почекаю́	...	...	...	...	...
отримаю́	...	...	...	...	...
привітаю́	...	...	...	...	...
дам	дасі́	дасть	...	...	...
розповім	розповісі́	розповість	...	...	...
закінчу́	закінчи́ш	закінчи́ть	...	...	...
відчиню́	відчини́ш	...	...	...	...
запрошу́	запроси́ш	...	...	...	...
пораджу́	поради́ш	...	...	...	...
навчу́ся	навчи́шся	...	...	...	...
домовлюсь	домови́шся	...	...	...	...

38. Прочитайте речення. Задайте питання до виділених дієслів.

1. Завтра Віктор *буде розповідати* нам про свою подорож. 2. Завтра Віктор обов'язково *розповість* нам про свою подорож. 3. Сьогодні на уроці ми *писатимемо* диктант. 4. Ми *напишемо* диктант і підемо додому. 5. Я *готуватиму* сьогодні смажену картоплю. 6. На обід я *приготую* смажену картоплю. 7. Я *не буду запрошувати* багато гостей. 8. Я *запрошу* тільки родичів. 9. Він *щодня надсилатиме* подрузі повідомлення. 10. Завтра він *надішле*

їй телеграму. 11. Ввечері я *буду перекладати* текст.
12. Коли я *перекладу* текст, я вам зателефоную.

39. Прочитайте речення. Проаналізуйте та поясніть вживання майбутнього часу дієслів ДВ і НВ (процес – результат, багато разів – один раз, факт).

Завтра Антон вирішуватиме складну проблему.

Я купуватиму продукти у цьому магазині.

Ганна буде вчити сьогодні нові слова й граматику.

Макс буде вчитися грати у шахи.

Наступного тижня ми рано будемо закінчувати заняття.

– Що ти робитимеш ввечері? Гулятимеш?

– Можливо, буду гуляти, а можливо, спатиму.

Завтра Антон вирішить складну проблему.

Я куплю продукти у цьому магазині.

Ганна вивчить сьогодні нові слова й граматику.

Макс скоро навчиться грати у шахи.

Викладач сказав, що завтра ми рано закінчимо заняття.

40. Прочитайте речення та проаналізуйте вживання видів дієслів. Напишіть у дужках букву Ф (факт), Р (результат), П (процес), Б (багато разів) або О (один раз).

1. Максим буде перекладати ( ) статтю, а Андрій точно її перекладе ( ). 2. Лариса буде вчитися працювати ( ) на комп'ютері і нарешті навчиться ( ). 3. Зараз Наталка не може ( ) грати на гітарі, але я думаю, що дуже скоро вона зможе ( ). 4. Я впевнена, що завтра я отримаю ( ) листа від батька, а потім я буду отримувати ( ) листи

майже щотижня. 5. Ввечері мати буде готувати ( ) мою улюблену страву, а я буду їй допомагати ( ). 6. Завтра він фотографуватиме ( ) вулиці й будинки міста. Завтра він обов'язково сфотографує ( ) цю церкву.

41. Прочитайте репліки. Виберіть правильний вид дієслова. Подумайте, чи можливо використати обидві форми.

1. Професоре, боюся, що я не ... (перекладатиму/перекладу) цю статтю. Вона надто велика й важка. 2. Мамо, я обов'язково ... (запрошуватиму/запрошу) Макса й Олену в гості. 3. Максиме, я ... (чекатиму/почекаю) тебе максимум півгодини. 4. Олено, я ... (буду робити/зроблю) цей переклад завтра. 5. Батьку, скоро я ... (шукатиму/знайду) нову роботу. 6. Віро, коли ти ... (будеш закінчувати/закінчиш) університет? 7. Антоне, говори голосно й повільно! Можливо тоді я ... (буду розуміти/розумію) тебе.

42. Доповніть репліку. Дієслово поставте у форму майбутнього часу.

<i>Уже</i>	<i>Скоро, потім, ...</i>
<i>Том уже <u>запросив</u> мене до себе в гості.</i>	<i>А потім я <u>запрошу</u> його.</i>
Батько вже <u>отримав</u> мого листа.	А брат ... ..
Андрій уже <u>закінчив</u> роботу.	А ми ... ..
Катя вже <u>зробила</u> вправу.	Я теж ... ..
Жак уже <u>зателефонував</u> батькам.	А Марина ... ..
Антон уже <u>навчився</u> грати у шахи.	І ти теж ... ..
Марина вже <u>зрозуміла</u> тему.	Ви теж ... ..
Стас уже <u>написав</u> твір.	А я ... ..
Діти вже <u>поснідали</u> .	А батьки ... ..
Ми вже <u>подивилися</u> цей фільм.	А наші друзі ... ..

43. Виберіть правильний вид дієслова.

1. Сьогодні ми ... твір. Коли ми ... твір, ми покажемо його викладачу.	писати/написати
2. Мій брат ... портрет. Коли він ... портрет, він подарує його мені.	малювати/ намалювати
3. Після обіду я ... . Я трохи ... і почну працювати.	відпочивати/ відпочити
4. Сьогодні ми ... рано, о 18:00. Ми ... і підемо в театр.	вечеряти/ повечеряти
5. Коли ви ... цю книжку, принесіть її до класу. Ми ... її разом.	читати/прочитати
6. Що ти ... сьогодні після уроку? Коли він обіцяє ... переклад?	робити/зробити

44. Підкреслені дієслова напишіть у формі майбутнього часу.

Зразок: Ми повечеряли й почали дивитися фільм.

Ми повечеряємо й почнемо дивитися фільм.

1. Мій молодший брат цього року скінчив школу й вступив до університету. 2. Антон сьогодні дівнався, коли будуть іспити, і сповістив мене. 3. Я написав вам записку й залишив її на столі. 4. Олена взяла словник і подивилася у ньому незнайомі слова. 5. Коли батько надіслав мені лист, я відповів йому. 6. Ми написали твори й дали зошити викладачеві. 7. Марина встала о сьомій годині та зробила ранкову гімнастику. 8. Лаборант відчинив двері й дав нам ключі. 9. Максим сьогодні переклав статтю й почав готуватися до виступу. 10. Я допоможу вам, якщо ви не зрозуміли це завдання. 11. О котрій годині ви домовилися зустрітися?

45. Читайте речення. Стежте за видом дієслів.

Коли батько снідає (НВ), він читає (НВ) газету.	
Коли батько снідав (НВ), він читав (НВ) газету.	
Коли батько снідав (НВ), він прочитав (ДВ) газету.	
Коли батько снідатиме (НВ), він читатиме (НВ) газету.	
Коли батько снідатиме (НВ), він прочитає (ДВ) газету.	
Коли батько поснідав (ДВ), він читав (НВ) газету.	
Коли батько поснідав (ДВ), він прочитав (ДВ) газету.	
Коли батько поснідає (ДВ), він читатиме (НВ) газету.	
Коли батько поснідає (ДВ), він прочитає (ДВ) газету.	

46. Прочитайте, що розповідає Максим. Поясніть вживання видів дієслів.

Одночас- ність двох дій	Послідовність двох заверше- них дій	Одна дія завершилась під час іншої	Послідовність дій, але друга дія не завершилась
НВ+НВ	ДВ+ДВ	НВ+ДВ	ДВ+НВ

Розповідає Максим

Коли я навчався в університеті, я вивчав англійську мову.

Коли я закінчив університет, я почав працювати в американській фірмі.

Коли я жив у Китаї, я навчився готувати.

Коли я розмовляю українською, я іноді роблю помилки.

Коли я знайшов квартиру в Харкові, я купив машину.

Коли я закінчу навчання в Україні, я житиму в Америці.

Коли я працюю на комп'ютері, я слухаю музику.

Коли я готую, я ніколи не стомлююсь.

Але я завжди стомлююсь, коли мию посуд.

Коли ми відкриємо філію у Києві, я обов'язково вас запрошу.

47. Складіть речення за схемою.

	Зараз	снідати/поснідати – слухати/послухати <i>Коли я <u>снідаю</u>, я <u>слухаю</u> радіо.</i>
	Зараз	дивитися/подивитися у вікно – бачити/ побачити парк ... ..
	Завтра	закінчувати/закінчити переклад – телефонувати/зателефонувати друзі ... ..
	Учора	перекладати/перекласти оповідання – знаходити/знайти помилку ... ..
	Учора	дивитися/подивитися фільм – телефонувати/зателефонувати – подруга ... ..
	Учора	відкривати/відкрити книжку – бачити/ побачити фотографію. ... ..

48. Прочитайте, що розповідає Олена. Виберіть дієслово і поставте його у правильну форму.

Розповідає Олена

Раніше, коли я нічого не ... в українській граматиці, я ... Ліду.		розуміти/зрозуміти запитувати/запитати
---	--	---

Коли я ... університет, я ... в українському журналі.	закінчувати/закінчити працювати/попрацювати
Коли я ... працювати, я обов'язково ... машину.	починати/почати купувати/купити
Коли я ... пізно ввечері зі своїм собакою, я ніколи не	гуляти/погуляти боятися/злякатися
Учора, коли я ... подругу, я ... відомого режисера.	чекати/почекати бачити/побачити
Завтра, коли я ... цей текст, я ... незнайомі слова у словнику.	перекладати/перекласти дивитися/подивитися
Коли я ..., я завжди дуже	працювати/попрацювати стомлюватися/стомитися

49. Прочитайте, що розповідає Тетяна. Виберіть дієслово доконаного або недоконаного виду і поставте його у правильну форму.

Розповідає Тетяна

Минулого тижня я ... (знайомитися/ познайомитися) з однією цікавою людиною. Він художник. Ми швидко ... (знаходити/знайти) спільну мову. Коли він ... (дивитися/ подивитися) мої роботи, він одразу ... (радити/порадити) мені кинути академію і ... (вступати/вступити) до худпрому. Я довго ... (сперечатися/посперечатися) з ним, але він нічого не ... (хотіти/схотіти) ... (слухати/послухати). Він ... (говорити/сказати), що у мене є хист і я обов'язково повинна ... (продовжувати/продовжити) малювати. Я ... (вирішувати/вирішити), що завтра я ... (радитися/ порадитися) зі своїм братом. Я завжди ... (радитися/ порадитися) з ним, коли не можу самотійно ... (вирішувати/вирішити) проблему.

♦ Запам'ятайте: <i>Коли?</i>	
<u>У/в</u> понеділок, середу	<i>Зн.в.</i>
<u>Через/за</u> тиждень, тиждень <u>тому</u>	
<u>У/в</u> січні, березні, лютому	<i>М.в.</i>
<u>По</u> середах та суботах	
<u>По</u> обіді, <u>по</u> закінченні	
<u>Під час</u> уроку	<i>Р.в.</i>
<u>До</u> обіду, <u>після</u> обіду	
<u>З/від</u> ранку <u>до</u> вечора	
<u>Протягом</u> (на початку, <u>наприкінці</u>) року	
<u>Перед</u> обідом	<i>О.в.</i>
Весною, літом, зимою	

Прислівники:

вранці
ввечері
вдень
вночі
взимку
= зимою
навесні
= весною
влітку
= літом
восени

у/в понеділок, вівторок, середу...
у/в + *Зн.в.*
за, через тиждень, місяць, рік
за/через + *Зн.в.*
місяць, 5 років *тому*
Зн.в. + *тому*

КОЛИ?

цього року
наступного місяця
минулого тижня
першого вересня 1991
(... першого) року
під час, до ≠ після перерви
протягом, на початку,
наприкінці року
Р.в. / *під час, до, після...* + *Р.в.*

у/в січні, лютому,
грудні
у/в минулому році
на цьому тижні
у/в майбутньому
році
по закінченні
по п'ятницях
у/в, на, по + *М.в.*
перед обідом
перед + *Ор.в.*

50. Скажіть, коли це відбувається/сталось.

1. У Сашка тренування по ... (понеділки та четверги). 2. У ... (червень) у нас будуть іспити. 3. Наша група поїде на екскурсію до Львова за ... (тиждень). 4. Під час ... (урок) ми зробили дуже багато вправ. 5. Ти повинен пити ці ліки через ... (півгодини) після ... (їжа). 6. По ... (обід) ми вирішили відпочити. 7. Протягом ... (цей місяць) я не бачив свою наречену. 8. ... (Минулий тиждень) була чудова погода. 9. Ми зустрілися ... (рік) тому.

51. Дайте відповіді на питання.

1. Коли ви народились? 2. Коли ви маєте вихідні? 3. Коли у Максима побачення? 4. Коли ви повернетесь на батьківщину? 5. Коли ви ходили на екскурсію? 6. Коли ви йдете до деканату? 7. Коли ви готуєте домашнє завдання? 8. Коли ви бачили своїх батьків? 9. Коли ви отримали повідомлення від подруги? 10. Коли ви купуватимете подарунки своїй родині? 11. Коли ви дивитиметесь фільм? 12. Коли у вас починаються канікули? 13. Коли у них зустріч?

* 52. а) Чи знаєте ви, коли і яке свято відбувається в Україні?

1. Новий рік	а) 1 вересня
2. Міжнародний жіночий день	б) 24 серпня
3. День Перемоги	в) 1-2 травня
4. День Конституції	г) 28 червня
5. Свято весни й праці	д) 8 березня
6. Різдво	е) 1 січня
7. День Незалежності	є) 9 травня
8. День знань	ж) 7 січня

б) Привітайте друзів із цими святами.

Зразок: Новий рік. – Вітаю вас з Новим роком.

Складні речення з підрядними часу та умовними підрядними

• Порівняйте:

<i>Коли</i>	<i>Якщо ... (то)</i>
<i>Коли він повернеться на батьківщину, він працюватиме у банку. – Коли він працюватиме у банку?</i>	<i>Якщо він повернеться на батьківщину, (то) він працюватиме у банку. – За якої умови він працюватиме у банку?</i>
<i>Ми підемо додому, коли закінчимо писати твір. – Коли ви підете додому?</i>	<i>Ви можете йти додому, якщо ви вже закінчили писати. – За якої умови ми можемо йти додому?</i>
<i>Ми поїдемо до парку, коли погода буде добра.</i>	<i>Ми поїдемо до парку, якщо погода буде добра.</i>
<i>За якої умови ви поїдете до парку?</i>	

53. Дайте відповіді на питання.

1. Що ви робитимете в неділю, якщо буде тепло? 2. Що ви робитимете, якщо буде дощ? 3. Що ти робитимеш ввечері, якщо у тебе буде вільний час? 4. Що ти будеш робити, якщо у тебе буде зайвий квиток у театр? 5. Що ти робитимеш сьогодні, якщо завтра у тебе контрольна робота? 6. Що ви робитимете, коли почнуться канікули?

54. З'єднайте два речення за допомогою сполучника *якщо ... (то)*.

1. Ти даси мені книжку. Я поверну її тобі через тиждень. 2. Ви хочете вивчати українську мову. Я вам допоможу. 3. Я зателефоную тобі. Ввечері ти будеш вдома. 4. Ми не підемо до басейну. Завтра буде холодно. 5. Ви зателефонуєте мені завтра. Ми зможемо зустрітися у моєму офісі. 6. Ми зустрінемося завтра. Ми обговоримо

умови нашого контракту. 7. Ми обговоримо умови нашого контракту. У нас буде час. 8. Ми витратимо занадто багато часу. Ми сперечатимемося так довго. 9. Ви погано розумієтеся на українському законодавстві. Ми можемо порадитися з юристом. 10. Ви не дуже добре розумієте українську мову. Ми запросимо перекладача. 11. Ми завершимо роботу вчасно. Ви вирішите цю проблему. 12. Ви отримаєте візу. Ви зможете відвідати цю конференцію. 13. Ти вчитимешся добре. Ти отримаєш диплом з відзнакою.

55. Закінчіть речення.

1. Я допоможу тобі, якщо ... .. 2. Я куплю вам квиток, якщо ... .. 3. Якщо у мене буде зайвий квиток на концерт, то ... .. 4. Якщо Дарина навчиться працювати на комп'ютері, то ... .. 5. Якщо Антон швидко й добре перекладе цю статтю, то ... .. 6. Якщо у мене будуть проблеми у Києві, ... 7. Якщо ти кинеш університет, ... 8. Якщо Марійка добре складе іспити, ... 9. Якщо у Тома будуть зайві гроші, ... 10. Якщо Ганна закінчить роботу не пізно, ... 11. Він обов'язково отримає диплом з відзнакою, якщо ... ..

56. Скажіть, за якої умови ви зможете це робити/зробити.

Зразок: – Ви любите довго говорити по телефону?

– Так, люблю, якщо телефонує моя наречена.

1. Ви добре розумієте українську мову?
2. Ви хочете зустрітися з деканом?
3. Ви хочете поговорити з ректором?
4. Ви можете написати статтю в газету?
5. Ви хочете прочитати цей детектив?
6. Ви добре запам'ятовуєте номери телефонів?
7. Ви швидко знаходите спільну мову з незнайомими?

57. З'єднайте два речення з лівого та правого стовпчиків за допомогою сполучника *якщо*.

1. Я буду вивчати українську мову.	а) Ти повинна знати іноземні мови.
2. Я повернуся непізно.	б) Я запрошу вашу дочку на побачення.
3. Він може з вами зустрітися.	в) Я вам зателефоную ввечері.
4. У мене будуть великі проблеми.	г) Я поїду до України.
5. Ти хочеш працювати у цій фірмі.	д) Ви мені не допоможете.
6. Ви згодні.	е) У вас є вільний час.

58. З'єднайте два речення за допомогою сполучників *коли* або *якщо ... (то)*.

1. Мені сумно. Я хочу почути твій голос. 2. Я легко забуваю інформацію. Вона неприємна. 3. Погода буде хороша. Ми довго гулятимемо у лісі. 4. Ви закінчили урок. Ми можемо поговорити про справи. 5. У мене поганий настрій. Я слухаю класичну музику. 6. Ми підпишемо контракт. Ми обговоримо всі умови. 7. Максим матиме шанс знайти престижну роботу. У нього буде диплом з відзнакою.

59. Замість крапок напишіть сполучники *тому що*, *тому, коли, якщо ... (то)*, *що, де, куди*.

1. Я не знаю, ... був Максим минулої суботи. 2. Я повернуся додому, ... закінчиться семестр. 3. Я обов'язково допоможу тобі, ... ти не зрозумієш нову тему. 4. У Марини небагато грошей, ... вона не може зараз купити ноутбук. 5. Ми зустрінемося, ... він повернеться до Харкова. 6. Бабуся купує продукти на цьому ринку, ... він дуже дешевий. 7. ... Антон хоче працювати у цій фірмі, йому треба вчитися день і ніч.

8. Олена добре вчиться, ... у неї є шанс отримати цікаву роботу. 9. Скажіть, ... можна покласти сумку? 10. Викладач сказав, ... завтра ми працюватимемо до третьої години. 11. ... він зателефонує сьогодні, ми разом підемо до клубу. 12. Скоро іспити, ... у Тома поганий настрій.

60. Скажіть, чи зможете ви зробити це у певний час. Якщо ні, то поясніть причину (**тому що**). Якщо так, то за якої умови (**якщо**).

1. Ви зможете бути у Лондоні наступного тижня? 2. Ви зможете вільно говорити українською мовою наступного року? 3. Ви зможете нічого не робити цього тижня? 4. Ви зможете запросити мене у гості наступного місяця? 5. Ви зможете бути у Києві цього місяця? 6. Ви зможете отримати диплом з відзнакою?

* 61. Прочитайте жарти. Зверніть увагу на вживання дієслів НВ і ДВ в умовних конструкціях із сполучниками *коли* і *якщо*.

1)

Маленький хлопчик
говорить сестрі:

– Коли я виросту, то
зароблятиму так багато
грошей, як батько.
– А я коли виросту, то
витрачатиму їх, як мама.

2)

– Тату, пригадуєш, ти
обіцяв мені 100 гривень,
якщо я з гарними оцінками
закінчу навчальний рік?
– Так, так, звичайно. Ну і як
твої справи?
– Вітаю тебе, тату. Ти
заощадив 100 гривень!

3)

– Ти вже вивчив уроки? –
питає бабуся Сергійка.
– Якщо йти до магазину, то
ще ні, а якщо у кіно, то вже!

4)

– Сюди не можна сідати! Це
крісло Петра І!
– Ну то й що? Коли він
з'явиться, я встану.

5)

- Тату, купи мені барабан.
- Ти й без барабана не даєш мені заснути. А якщо купити барабан, не уявляю, що буде.
- А я буду барабанити, коли ти заснеш.

6)

- Якщо Ви хочете дожити до ста років, – радить хворому лікар, – не вживайте алкоголю, їжте тільки овочі, відмовтеся від м'яса. Забудьте про пироги і цукерки. Спати лягайте о восьмій вечора.
- І так я доживу до ста років?
- Може, й не до ста, але ці роки здадуться вам дуже довгими!

Текст

Мій друг

1. Зверніть увагу на синоніми.

<i>купити = придбати</i>
Мій сусід <i>придбав</i> (= купив) нове авто. Де ти <i>придбала</i> (= купила) таке чудове пальто?
<i>настати = початися</i>
Закінчилася осінь і <i>настала</i> (= почалася) весна.
<i>(у кого?) немає сумніву = (хто?) впевнений</i>
У мене <i>немає сумніву</i> (= я впевнений), що він буде хорошим перекладачем. У батька <i>ніколи не було сумніву</i> (= батько був завжди впевнений), що я стану архітектором.

2. Прочитайте речення, спробуйте зрозуміти з контексту значення нових дієслів *подавати/подати, відрізнятися, відчувати/відчутти, проводити/провести, пропуска́ти/пропусти́ти, бува́ти, затримуватися/*

затриматися. Зверніть увагу на керування. Складіть з цими дієсловами власні приклади.

1. Якщо ви хочете отримати візу, треба *пода́ти* документи до посольства. 2. Погода в Україні дуже сильно *відрізняється* від погоди у Марокко. 3. Я завжди *відчува́в* любов і турботу батьків. 4. Максим захоплюється літературою, тому він *прово́дить* багато часу в бібліотеці. 5. Учора я весь день *прові́в* вдома. 6. Марина довго хворіла, тому вона *пропусти́ла* багато занять. 7. Якщо ти хочеш добре вчитися, неможна *пропуска́ти* заняття. 8. – Ви живете у Києві? – Ні, але я часто там *бува́ю*. 9. Він часто *бува́є* у музеях. 10. Мамо, я сьогодні *затри́маюся*, тому що після роботи у нас збори.

3. Подивіться у словнику значення цих прикметників. Доберіть до них якнайбільше іменників.

Зразок: *суво́рий клі́мат, суво́рий ха́рактер, суво́рий контро́ль, суво́рий ба́тько, ...*

Висо́кий, легкі́й, м'які́й, низькі́й, прести́жний, прива́бливий, складни́й, скро́мний, солі́дний, спо́кійний, стрі́маний, стрункі́й, суво́рий, худорля́вий, щі́рий.

4. а) Розподіліть ці шкільні предмети на дві групи.

<i>Гу́маніта́рні нау́ки</i>	<i>То́чні нау́ки</i>

Літе́рату́ра, фі́зика, геогра́фія, украї́нська мо́ва, біоло́гія, матема́тика, хі́мія, інформати́ка, кресле́ння, англíйська мо́ва, еконо́міка.

б) Які предмети вам подобалися в школі? Чому? Які предмети вам зовсім не подобалися? Чому?

5. Ці однокореневі слова напишіть у таблицю.

<i>Хто?</i>	<i>Що?</i>	<i>Який?</i>	<i>Як?</i>	<i>Що робити?</i>

Гуманітарій, гуманітарний; програміст, програмування, програмувати; комп'ютер, комп'ютерний; місце, місцевий; радість, радісний, радіти, із радістю; відмінник, відмінно, відмінний; різний, відрізнятися; знайомий, познайомитися; вступити, вступний; гордітися, гордий, гордість; викладати, викладач, викладацький; діти, дитина, дитячий, дитинство.

6. а) • **Порівняйте:**

<i>у дитинстві</i>	<i>з дитинства</i>
У дитинстві він захоплювався футболом. А тепер тільки іноді дивиться футбольні матчі по телевізору.	Він з дитинства захоплюється футболом, не пропускає жодного матчу.

б) Скажіть, чим ви захоплювались у дитинстві? Ви любите це зараз? Чим ви захоплюєтеся з дитинства?

7. Прочитайте речення. Подивіться у словнику значення незнайомих слів. Замініть займенник *він* займенником *вона*. Зробіть потрібні зміни.

Зразок: Він дуже привабливий. – Вона дуже приваблива.

1. Він людина з почуттям гумору. 2. У нього веселий і легкий характер. 3. Він справжній красень. 4. Він зовсім не привабливий зовні – низький на зріст, худорлявий. Але він надзвичайно розумна людина. 5. Він високий на зріст, у нього приємне обличчя. 6. Він зовсім не красень, але дуже симпатичний. 7. У нього великі блакитні очі та довге кучеряве волосся. 8. Він дуже високий і стрункий. 9. У

нього хороша спортивна фігура. 10. Він скромний, стриманий, ширий і дуже спокійний. 11. Мені здається, що він надто сором'язливий.

8. а) Прочитайте текст. Підкресліть нові слова.

Вона

Вона дуже вродлива. Коли я йду з нею вулицею, усі дивляться тільки на неї. Жінки заздять, чоловіки теж заздять – мені. Усі юнаки хочуть зробити для неї щось приємне: купити морозиво, допомогти нести важку сумку, запросити в кіно або у кав'ярню. Вона всім подобається, у неї багато друзів, на роботі її поважають. Вона розумна й талановита. Усе знає й усе пам'ятає. Говорить на трьох мовах. Пише вірші, грає на гітарі, співає. Чудово готує. Ходить на всі виставки й кінофестивалі.

Вона добра й уважна. Я тільки подумаю, а вона вже говорить: «Яка чудова погода! Може ти хочеш піти із друзями на футбол?» Вона гостинна, доброзичлива, скромна, життєрадісна і весела. З нею ніколи не нудно. Вона кохає тільки мене. Ось яка вона, дівчина, про яку я мрію...

Хто знає таку дівчину, будь ласка, познайомте мене з нею!

б) Скажіть, про кого йдеться у тексті? Чи існує ця особа? Чи ви зустрічали в житті таких дівчат?

в) Складіть 5-7 питань до цього тексту й попросіть своїх товаришів відповісти на них.

9. Розкажіть про характер та зовнішність вашого друга (подруги, брата, сестри, сусіда, нареченої тощо), вживайте лексику з попереднього тексту і завдання 7.

* 10. Прочитайте жартівливі вірші Грицька Бойка. Якими, на вашу думку, є герої цих віршів?

Де букварик?

- Де твій букварик?
- В портфелі новому.
- Ну а портфель де?
- У столику вдома.
- Візьми же зі столу!
- Так стіл же замкнувся...
- То відімкни.
- Ключа я позбувся...
- Де ж це той ключ?
- У портфелі новому.
- Ну, а портфель де?
- У столику вдома.

Сашко

- В трамваї переповненім
Сашко з м'ячем сидить,
А біля нього згорблений
Старий дідусь стоїть.
Хтось до Сашка звертається:
– Чи вас у школі вчать,
Як місце дати старшому,
Як старших поважать?
– Та вчать, – Сашко відказує,
– Але оце якраз
Розпочались канікули –
Ніхто не учить нас.

11. Прочитайте текст. Зверніть увагу на вживання орудного відмінку. Знайдіть та підкресліть нові слова.

Мій друг

Я іноземний студент, мене звуть Імад. Ви вже знаєте, що я вчусь на підготовчому факультеті Харківської національної академії міського господарства. Ви вже знайомі зі мною та з усією моєю родиною – з моїми батьками, моїм старшим братом Мухамедом, моєю сестрою Раєю та моїми молодшими братами-близнюками Саміром та Джамілем.

А сьогодні я хочу познайомити вас із своїм українським другом Максимом. Ми зустрілися з ним у студентському клубі. Максим, як і я, захоплюється шахами. Вдома я майже щодня грав з батьком та старшим братом. А тут, у Харкові, у мене не було партнера. Тому я

був дуже радий познайомитися з Максимом. Тепер ми з ним часто зустрічаємося, якщо маємо вільний час. Ми з Максимом граємо у шахи, розмовляємо й іноді ходимо у кав'ярню або ресторан. Мені завжди дуже цікаво з моїм новим другом, тому що він людина з почуттям гумору.

Максим – харків'янин. У його сім'ї усі гуманітарії: батько працює викладачем історії, мати була бібліотекарем, брат – перекладач, а сестра працює у школі вчителем англійської мови. І тільки Максим з дитинства захоплювався точними науками – математикою, фізикою та інформатикою. У школі з цих предметів він отримував тільки «п'ятірки». Й у нього ніколи не було сумніву, ким стати. Максим завжди знав, що буде займатися інформатикою і програмуванням. Він завжди мріяв стати програмістом і працювати у великій комп'ютерній фірмі. Тому по закінченні школи Максим подав документи до Харківського університету радіоелектроніки. Він відмінно склав вступні іспити і став студентом факультету обчислювальної техніки. Це була велика радість для всіх. Батьки Максима дуже пишалися ним.

Але студентське життя дуже відрізняється від шкільного: немає суворого контролю батьків та вчителів. Максим відчув свободу. Він не завжди готувався до занять, багато часу проводив із друзями, іноді він навіть пропускав лекції. Перший семестр закінчився дуже швидко, настав січень, а разом із ним і перша екзаменаційна сесія. Усі п'ять іспитів Максим склав ледь на «трійки». Це був великий шок і ганьба для нього. І дуже хороший урок! Максим зрозумів, що навчатися в університеті нелегко. Програма дуже складна, багато різних предметів, і треба ретельно й регулярно працювати.

Тепер Максим не пропускає лекцій та семінарів,

виконує усі домашні завдання вчасно. І тому навчатися стало цікаво й легко. А на іспитах він тепер отримує тільки «п'ятірки». Тому рідні Максима можуть ним гордитися.

Зараз Максим навчається на четвертому курсі, через рік він закінчує університет. І якщо Максим отримає диплом з відзнакою, він зможе знайти престижну роботу в солідній фірмі.

12. Дайте відповіді на питання за текстом.

1. Про кого розповів Імад? 2. Хто такий Максим? 3. Де Імад зустрівся з Максимом? 4. Чим захоплюються обидва хлопці? 5. Що роблять Імад і Максим, якщо вони зустрічаються? 6. Куди вони ходять? 7. Чому Імаду цікаво з Максимом? 8. Яка родина у Максима? 9. Чим захоплювався Максим з дитинства? 10. Ким він завжди мріяв стати? Чому? 11. Куди від вступив після школи? 12. Чому батьки пишалися Максимом? 13. Чи згодні ви, що студентське життя відрізняється від шкільного? Поясніть свою думку. 14. Як Максим вчився у першому семестрі? 15. Як він склав свої перші іспити? 16. Чому це стало хорошим уроком для Максима? 17. Що він зрозумів? 18. Як Максим зараз вчиться? 19. Чи подобається йому вчитися? 20. На якому курсі Максим вчиться зараз? 21. Які у нього успіхи? 22. Де Максим зможе працювати, якщо отримає диплом з відзнакою?

13. Перекажіть текст від імені Максима. Розпочніть словами «Мене звуть Максим. Я ... ..».

14. Запам'ятайте мовленнєві моделі.

Привітання

Здрастуйте!

Добридень!

Доброго

здоров'я!

Привіт!

Доброго ранку!

Доброго дня!

Доброго вечора!

Доброї ночі!

Спокійної ночі!

Прощання

До побачення!

До завтра!

До зустрічі!

На все добре!

Бувайте здорові!

Бувай (здоровий/-а)!

Щастя тобі (вам)!

Усього

найкращого!

Подяка

(Щиро)

дякую!

Дуже вам/тобі

вдячний (-а, -і)!

Спасібі!

Ви дуже

люб'язні!

Нема за що!

Знайомство

Як Вас звуть? – Менé звуть ...

Дуже радий познайомитися! = Дуже приємно!

Дозвольте відрекомендуватися ...

Дозвольте відрекомендувати ... = Познайомтесь ...

15. Прочитайте діалоги. Спробуйте зрозуміти значення виділених слів та словосполучень з контексту. Складіть з ними речення.

1)

– Добридень!

– Доброго здоров'я!

– Дозвольте відрекомендуватися, я – Костенко Ірина Миколаївна, викладач Київського університету.

– Дуже приємно. А Ви *часом* не знаєте Олени Золотько? Це моя приятелька, вона теж працює викладачкою у Київському університеті.

– Так, ми з нею добре знайомі.

– *Передайте* їй мої щирі *вітання*.

– Обов'язково. На жаль, я повинна йти.

– Дуже приємно було з Вами познайомитися. До побачення.

– На все добре.

2)

- Наталко, доброго дня! Де ти так довго гуляла?
- Я була у своїй подруги Олени.
- Якої Олени? Я не чув про неї.
- Так, ти не знайомий з нею. Вона дуже мила дівчина, з хорошим почуттям гумору й легким характером. Якщо хочеш, завтра я познайомлю тебе з нею.
- *Гаразд*. До зустрічі.
- Бувай здоровий!

3)

- Тату, я трохи затримуюсь, не *хвилюйся*.
- Що трапилось?
- Нічого, просто я недавно познайомилася з цікавим хлопцем і сьогодні у мене з ним побачення.
- Звідки він?
- Він харків'янин. Дуже привабливий, з почуттям гумору.
- Добре, *сподіваюсь*, ти мене з ним познайомиш. А сьогодні *постарайся* не запізнитися.
- Добре, тату, до зустрічі.
- Бувай.

4)

- Пробачте, скажіть, де можна придбати відеокамеру?
- Ви *місцевий*?
- Ні, з Криму й тут *уперше*.
- Ходімо разом, я покажу Вам великий супермаркет електроніки «МКС». Я сам там часто буваю.
- Ви, *певно*, фотограф?
- Ні, за фахом я програміст. Але з дитинства захоплююсь технікою. А ось і ваш магазин.
- Дуже Вам вдячний за допомогу.
- Нема за що! На все добре!

16. Напишіть твір «Мій друг» (мінімум 150 слів).

МОДУЛЬ 8

Дієслова руху без префіксів

Максим *іде* пішки до гуртожитку.

Максим завжди *ходить* пішки до гуртожитку.

♦ Запам'ятайте безпрефіксні дієслова з ознакою руху

<i>1 група</i> → <i>односпрямований рух</i>	<i>2 група</i> ⇨⇨⇨ <i>різноспрямований рух</i>
іти /йти	ходити
їхати	їздити
бігти	бігати
нести	носити
везти	возити
вести	водити

1. Заповніть пропуски у таблиці.

А)

<i>іти(йти)</i>	<i>ходити</i>	<i>їхати</i>	<i>їздити</i>	<i>бігти</i>	<i>бігати</i>
Теперішній час					
я іду	ходжу	їду	їжджу	біжу	бігаю
ти ...	ходиш	...	їздиш	біжиш	бігаєш
він ...	...	...	...	...	...
ми ...	...	...	...	...	...
ви ...	...	...	...	...	...
вони ...	...	...	...	біжать	...
Минулий час					
ішов/йшов	ходив	їхав	їздив	біг	бігав
ішла/йшла	...	...	...	бігла	...
ішло/йшло	...	...	...	...	...
ішли/йшли	...	...	...	...	...

Б)

<i>нести</i>	<i>носити</i>	<i>везти</i>	<i>возити</i>	<i>вести</i>	<i>водити</i>
Теперішній час					
я несу	ношу	везу	вожу	веду	воджу
ти несеш	носиш	везеш	возиш	ведеш	водиш
він ...	носить	...	возить	...	водить
ми ...	...	...	...	...	...
ви ...	...	...	...	...	...
вони ...	...	...	...	...	...
Минулий час					
ніс	носив	віз	возив	вів	водив
несла	...	везла	...	вела	...
несло	...	...	...	...	...
несли	...	...	...	...	...

■ **Зверніть увагу** на вживання дієслів руху без префіксів

А)

1 група		2 група	
Теперішній час			
Один раз, зараз →	Багато разів, завжди ⇒⇒⇒	У різних напрямах ↔	
Зараз він <i>іде</i> до бібліотеки. Завтра ми <i>ідемо</i> до театру.	Він часто <i>ходить</i> до бібліотеки. По суботах ми <i>ходимо</i> до басейну.	Ми довго <i>ходимо</i> по книгарні, вибираємо нові книжки.	
Том <i>іде</i> швидко.	Том завжди <i>їздить</i> швидко.	Том <i>їздить</i> у різні країни світу.	
Діти <i>біжать</i> до їдальні.	Том щодня <i>бігає</i> на стадіоні.	Спортстмен <i>бігає</i> по стадіону.	
Викладач <i>іде</i> і <i>несе</i> підручник.	Викладач завжди <i>носить</i> на урок підручник.	Дитина плаче, і мати <i>носить</i> її на руках.	

Батько <i>везе</i> сина до школи.	Батько <i>возить</i> сина до школи щодня.	Батько часто <i>возить</i> сина по музеях.
Мати <i>веде</i> сина до школи.	Вона <i>водить</i> сина до школи щодня.	Мати <i>водить</i> сина по парку.

♦ **Запам'ятайте** слова, з якими вживаються дієслова 2 групи: *завжди, часто, зазвичай, іноді, рідко, багато разів, щодня, щонеділі, щомісяця, щороку* тощо.

Б)

1 група		2 група	
Минулий час			
Один раз →	Багато разів, у різних напрямках	= був (тепер не там)	
Він ішов до зупинки 7 хвилин.	Раніше він часто ходив на стадіон. Ми довго ходили по книгарні, вибирали книжки.	Вчора він ходив на футбольний матч.	
Том їхав на метро 3 зупинки.	Том раніше їздив на іншому авто. Раніше по цій вулиці їздили трамваї.	Том їздив у неділю до подруги.	

2. Прочитайте текст, знайдіть і підкресліть у ньому дієслова руху, визначте їхні групи. Поясніть вживання дієслів руху.

Я живу в центрі міста. Наша вулиця дуже багатолюдна. З ранку до вечора по ній їздять машини, тролейбуси та маршрутки. Щодня вони возять людей на

роботу і з роботи. Неподалік від мого будинку розташована школа, тому кожного ранку я бачу, як туди йдуть діти. Старші школярі йдуть самі і несуть свої портфелі, а малечу ведуть до школи батьки. Багато дітей після школи ходять на спортивні майданчики. Мій молодший брат сьогодні разом із друзями іде грати у футбол. Вони ходять грати у футбол кожної середи. А моя мама любить ходити до басейну. Вона ходить туди щосуботи і водить із собою мою молодшу сестру. Я також займаюся спортом. Кожного ранку я бігаю в парку.

3. Замість крапок поставте потрібне дієслово руху.

1. Зараз наша група ... на екскурсію. Ми часто ... на екскурсії. Але минулого тижня ми не ... на екскурсію через погану погоду. 2. Ненсі ... до бібліотеки. Вона щотижня ... до бібліотеки. Останнього разу вона ... до бібліотеки тиждень тому. 3. Ахмед ... до театру на балет. Він рідко ... до театру, бо не має вільного часу. Він не пам'ятає, коли востаннє ... до театру. 4. Мій друг ... до супермаркету. Він зазвичай ... до супермаркету купувати продукти по суботах. А минулого тижня він ... до супермаркету у п'ятницю. 5. Ганна в новій сукні ... на вечірку. Вона іноді ... на вечірки з подругами. А минулої суботи вона ... на вечірку з Максимом. 6. Імад ... до аптеки. Він завжди ... до аптеки, коли треба купити ліки. 7. Я ... на концерт гурту «Океан Ельзи». Я багато разів ... на концерти цього гурту, бо мені подобається така музика. 8. Ганна ... до Києва. Вона часто ... до Києва, бо там живе її молодша сестра. Цього місяця Ганна ще не ... до сестри у Київ. 9. Куди ти так ... ? 10. Я дивлюсь у вікно і бачу дітей, які ... на майданчику. 11. Зазвичай діти ... на канікулах до бабусі у село. Минулого літа вони не ... до неї. Але наступного літа діти обов'язково ... до села.

■ Зверніть увагу:	<i>іде (йшов)</i> дощ, сніг, фільм, футбольний матч
В Україні навесні часто <i>йдуть</i> (= бувають) дощі. Вчора <i>йшов</i> (= був) сильний сніг і було холодно. Вчора по телевізору <i>йшов</i> (= був) важливий футбольний матч. З понеділка на каналі «1+1» <i>буде йти</i> / <i>йтиме</i> новий серіал. В нашому кінотеатрі <i>йде</i> цікавий фільм.	
!! Автобус <i>іде</i> (їде) у депо.	

4. Прочитайте текст. Зверніть увагу на вживання дієслова *йти*.

Тепер ви знаєте дієслово *йти* (*йти*). Це дуже цікаве дієслово. Українці говорять: «Студент *іде*. Він *іде* в університет». Але вони говорять також: «Трамвай *іде*. Урок *іде*. Фільм *іде*. Вистава *іде*. Час *теж іде*. Годинник *іде*. Дощ *іде*. Сніг *іде*».

А ось дієслово *їхати* не таке цікаве. Українці говорять: «Студент *їде* в університет. Він *їде* на автобусі (тролейбусі, трамваї, метро, таксі, машині тощо)». Або: «Трамвай *їде*. Таксі *їде* швидко».

● Порівняйте:

Зараз хлопці <i>йдуть</i> на стадіон.	Зараз по телевізору <i>йдуть</i> новини.
Хлопці щодня <i>ходять</i> на стадіон.	Новини <i>йдуть</i> щодня о 21:00.
Вчора хлопці <i>ходили</i> на стадіон.	Вчора о 21:00 <i>йшли</i> новини.
Завтра хлопці <i>підуть</i> на стадіон.	Завтра о 21:00 <i>будуть йти/йтимуть</i> новини.

5. Почитайте діалоги. Зверніть увагу на дієслова руху.

1)

- Добридень, Імаде.
- Добридень, Ахмеде! Давно тебе не бачив. Як справи?
- Дякую, добре.
- Куди ти йдеш?
- Я їду на стадіон. Скоро змагання з бігу, мені треба добре підготуватися.
- Ти любиш бігати?
- Так, я дуже люблю бігати, тому бігаю щодня.

2)

- Ненсі, куди ти ходила вчора?
- Вчора я ходила до лікарні.
- А куди ти йдеш зараз?
- Я їду до аптеки. Хочу купити ліки.
- Ходімо разом. Я знаю недорого аптеку. Я зазвичай купую ліки там.
- Добре, ходімо.

3)

- Саліме, звідки ти їдеш?
- Я їду зі стадіону.
- Цікаво! Я не знав, що ти любиш спорт.
- Так, я люблю бігати, тому я записався до секції легкої атлетики.
- Як часто ти тепер будеш їздити на тренування?
- З наступного тижня я буду їздити на стадіон тричі на тиждень.

4)

- Куди ти йдеш, Олю?
- Я їду до бібліотеки. Мені треба підготуватися до тесту. А ти куди йдеш?

- У кіно. Сьогодні у кінотеатрі «Парк» іде нова романтична комедія.
- Ти часто ходиш у кіно?
- Ні, не дуже часто. У мене мало вільного часу. Я багато працюю.

6. Прочитайте речення. Зверніть увагу на вживання дієслів *нести-носити, везти-возити, вести-водити*.

1. Хлопець іде до спортивного залу. В руках у нього велика сумка. Хлопець іде до спортивного залу і несе велику сумку. Він завжди носить свої речі у цій сумці.

2. Дівчина їде потягом з Києва. У неї в руках торт «Київський». Дівчина їде потягом з Києва і везе торт «Київський». Вона часто возить цей смачний торт для своєї мами.

3. Бабуся разом з онуком ідуть до цирку. Бабуся веде онука до цирку. Бабуся часто водить онука до цирку.

7. Доповніть речення, вживайте потрібне дієслово *нести/носити, везти/возити, вести/водити*.

1. Ось іде мій друг. Він ... книжки, зошити і словник. Щодня він ... книжки, зошити і словник на урок. 2. Ця маршрутка іде до станції метро «Університет». Вона ... пасажирів. Щодня вона ... пасажирів до цієї станції метро. 3. Це мій тато з нашим собакою. Він ... його гуляти. Батько ... його на прогулянку тричі на день. 4. Ось іде листоноша. Він ... газети, листи та журнали до нашого будинку. Кожного ранку листоноша ... газети та листи. 5. Я живу неподалік від басейну. Я часто бачу, як батьки ... своїх дітей на тренування. 6. Біля університету стоїть автобус, який часто ... студентів на екскурсії. 7. Онук ... стару бабусю, тому що їй важко ходити самостійно. 8. Ця машина завжди ... молоко до нашого магазину. Ось і зараз вона ... молоко.

8. Поєднайте два речення в одне, використовуйте дієслова *нести/носити, везти/возити, вести/водити*.

Зразок: Секретар іде до деканату. В руках у неї наші паспорти. – Секретар несе (до деканату) наші паспорти.

1. Дівчина їде в гості. В руках у неї коробка цукерок. 2. Викладач хімії їде до аудиторії. В руках у нього таблиця хімічних елементів. 3. Жінка їде в таксі. В руках у неї валіза. 4. Ось їде трамвай. У цьому трамваї багато пасажирів. 5. Дідусь їде через дорогу. Разом із ним маленький онук. 6. Мій друг їде з магазину. В руках у нього фрукти. 7. Ось їде молодий хлопець. У нього в руках букет квітів. 8. Декан підготовчого факультету йде до деканату. Поруч з ним студент, цей студент ще не знає, де знаходиться деканат. 9. Ось їде маленький хлопчик. В руках у нього іграшковий автомобіль. 10. Потяги метро їздять через 3-5 хвилин. Там завжди багато пасажирів.

■ Зверніть увагу:	<i>вести/водити</i> що? машину, автобус, таксі, вантажівку ...
– Ти <i>водиш</i> машину? – Ні, я не вмію <i>водити</i> .	
Мій батько дуже добре <i>водить</i> машину.	
Цей автобус <i>веде</i> досвідчений водій.	

9. Замість крапок поставте потрібне дієслово.

1. Мої друзі ... в кіно щонеділі. 2. Зараз ми ... на екскурсію до Криму. 3. По вулиці повільно ... машина, бо за кермом водій-новачок. 4. На проспекті Гагаріна завжди шум, бо тут ... тролейбуси, автобуси та маршрутки. 5. Час ... так швидко, я майже нічого не встигаю! 6. Студент ... до бібліотеки і ... туди багато книжок. 7. У кінотеатрі ... новий фільм за участі Бреда Піта та Анжеліни Джолі.

8. Ми завжди ... на заняття електронний або звичайний словник. 9. Чоловік ... на зупинку таксі, бо він сильно запізнюється на потяг. 10. Скільки часу ... іспит? 11. Мій старший брат – шофер, він ... велику вантажівку. 12. Я ще не була у Харківському дельфінарії, мій друг сьогодні ... мене туди. 13. Водій дуже обережно ... автобус, тому що його пасажери – маленькі діти. 14. Він добре ... машину?

Дієслова руху з префіксами *п-/по-*, *при-*

• Порівняйте:

<i>Початок руху п-/по-</i>	<i>Кінець руху при-</i>
піти (піду, підеш ... підуть; <i>мин.ч.</i> пішов, пішла, пішло, пішли)	прийти (прийду, прийдеш... прийдуть; <i>мин.ч.</i> прийшов, прийшла, прийшло, прийшли)
Студенти пообідали та <i>пішли</i> до парку.	Студенти <i>прийшли</i> (= повернулись) додому і швидко пообідали.
поїхати (поїду, поїдеш ... поїдуть)	приїхати (прийду, прийдеш ... прийдуть)
Завтра ми <i>поїдемо</i> на екскурсію.	Завтра ми пізно <i>приїдемо</i> (= повернемося) додому.
побігти (побіжу, побіжиш ... побіжать; <i>мин.ч.</i> побіг, побігла, побігло, побігли)	прибігти (прибіжу, прибіжиш ..., прибіжать; <i>мин.ч.</i> прибіг, прибігла, прибігло, прибігли)
Сашко встав, швидко поснідав і <i>побіг</i> до школи.	Коли Сашко <i>прибіг</i> (= повернувся) зі школи, була вже четверта година.
понести (<i>мин.ч.</i> поніс, понесла, понесло, понесли)	принести (<i>мин.ч.</i> приніс, принесла, принесло, принесли)
Тома немає вдома, він пішов у деканат і <i>поніс</i> туди паспорт.	Мати <i>принесла</i> з ринку продукти.

повезти́ (мин.ч. повіз, повезла́, повезло́, повезли́)	привезти́ (мин.ч. привіз, привезла́, привезло́, привезли́)
Батька немає вдома, він <i>повіз</i> на вокзал нашу бабусю.	Батько <i>привіз</i> нашу бабусю з вокзалу.
повести́ (мин.ч. повів, повела́, повело́, повели́)	привести́ (мин.ч. привів, привела́, привело́, привели́)
Олени немає вдома, вона <i>повела</i> на тренування молодшого брата.	Олена <i>привела</i> молодшого брата з тренування о п'ятій годині.

■ Зверніть увагу:

давай / давайте	
+ інф. НВ	+ дієсл. 1 ос. (од. / мн.) майб.ч. ДВ
<i>Давай(те) разом працювати.</i>	<i>Давай я тобі принесу ліки. Давайте я вам допоможу.</i>
<i>Давай(те) грати у шахи.</i>	<i>Давай(те) зіграємо у шахи. Давай(те) підемо гуляти.</i>

10. Почитайте діалоги. Зверніть увагу на дієслова руху.

1)

- Ганно, давай завтра підемо до парку.
- Вибач, не можу.
- Чому? Що ти роби́тимеш?
- Завтра я домовилася піти з друзями на концерт джазової музики.
- Але ж ти ходила на концерт минулого тижня.
- Дійсно, але я дуже люблю джаз, тому часто буваю на концертах.

2)

- Доброго ранку. Можна поговорити з деканом?
- Декана нема. Він іще не прийшов.

- А коли він прийде?
- Він обіцяв прийти сьогодні об 11 годині.
- Дякую. Тоді я прийду до нього на великій перерві.
- Гарзд.

■ Зверніть увагу на керування дієслів руху з префіксами *п-/по-* та *при-*.

Батько пішов на роботу. (куди?)

Батько пішов з роботи о 5 годині. (звідки?)

Батько пішов до приятеля. (куди? до кого?)

Батько пішов від приятеля о 5 годині. (звідки? від кого?)

Батько прийшов на роботу о 8 годині. (куди?)

Батько прийшов з роботи о 6 годині. (звідки?)

Батько прийшов до приятеля о 4 годині. (куди? до кого?)

Батько прийшов від приятеля о 7 годині. (звідки? від кого?)

11. Прочитайте речення. Поясніть вживання дієслів руху.

1. Студенти поснідали і поїхали до академії. Коли вони приїхали, до початку уроку залишалося ще 10 хвилин. 2. Імад купив продукти в супермаркеті та пішов до гуртожитку. Коли він прийшов у гуртожиток, він поклав продукти в холодильник. 3. Ненсі взяла довідку в деканаті і поїхала додому. Коли вона приїхала додому, вона зателефонувала подрузі. 4. Студенти поїхали до Києва ввечері. Вони приїхали туди вранці. 5. Я поїхав на день народження до подруги. Я приїхав, коли ще не усі гості зібралися. 6. Продзвонив дзвоник, і ми пішли до класу. Коли ми прийшли до класу, урок уже почався. 7. Юрко прибіг додому, швидко пообідав і знову побіг на вулицю.

12. Прочитайте текст. Замість крапок поставте

потрібні дієслова руху.

Студенти нашого підготовчого факультету часто ... і ... на екскурсії. Вчора я і мої друзі разом із викладачем ... в художній музей. Коли ми зібралися біля входу в академію, наш викладач сказав: «... до музею пішки. Це недалеко. На вулиці чудова погода, і буде добре трохи прогулятися. До музею треба ... 10 хвилин. По дорозі я буду розповідати вам про наше місто».

Ми уважно слухали викладача. Це було цікаво і корисно. Коли ми ... до музею, ми купили квитки і ... дивитися експозицію.

Коли екскурсія закінчилась, до метро ми також ... пішки. Нам дуже сподобалася наша екскурсія, тому ми вирішили, що будемо ... на різні екскурсії щомісяця.

13. Прочитайте мікротекст. Доповніть речення дієсловами руху *ходити*, *йти*, *піти*, *прийти* у формі минулого часу.

Вчора ми ... на стадіон. Ми вийшли з гуртожитку і ... на стадіон. Ми ... туди пішки. Коли ми ... на стадіон, футбольний матч ще не почався. Ми купили квитки і ... на свої місця. Футбольний матч ... приблизно 2 години. Після матчу ми ... додому.

■ Зверніть увагу:	<i>їхати/їздити</i> <i>як? на чому? чим?</i>
<i>Як (на чому?/чим?) батько їздить на роботу?</i>	
Батько їздить на роботу <i>на машині</i> . (на + М.в.) = Батько їздить на роботу <i>машиною</i> . (Ор.в.)	

14. Прочитайте речення. Дайте відповіді на питання, слова в дужках вживайте у правильній формі.

1. Як ви поїдете до Львова? (потяг) 2. На чому

Ганна їздить на роботу? (маршрутка) 3. Чим Антон їздив у Київ? (автобус «Автолюкс») 4. На чому твій брат їздить до банку? (власна машина) 5. На чому вас возили на екскурсію? (автобус) 6. Як Олена їздить до академії? (метро) 7. На чому ви їздили раніше? («Мерседес») 8. Як ви сюди приїхали? (таксі) 9. На чому ви поїдете до Одеси? («Експрес») 10. Чим привозять хліб до кіоску? (вантажівка).

15. Прочитайте речення і мікротексти, доповніть їх дієсловами руху. Поясніть свій вибір.

1. Зараз я ... до академії. Я ... до академії щодня.
2. Вчора я ... до банку. Я ... туди на таксі. Коли я ... до банку, я запитав у касі, чи надійшли гроші на мій рахунок. Я отримав гроші і ... платити за другий семестр навчання.
3. Завтра я ... до супермаркету. Коли я ... туди, я куплю продукти на весь тиждень. 4. Ввечері я вирішив ... до кінотеатру. Я ... до каси і купив квиток. Але я трохи спізнився: коли я ... до залу, фільм уже розпочався.
5. Коли я ... додому, по телевізору ... моя улюблена спортивна програма. 6. Вчора Том ... на роботу о 8 годині, а ... з роботи о 10 годині вечора. 7. – Максим вдома? – Ні, він ... до приятеля. 8. Коли ти сьогодні ... додому? 9. У неділю я ... до Сашка, ми грали допізна у шахи. Додому я ... о 21:30. 10. Ти не знаєш, куди ... ця маршрутка?

16. Доповніть питання дієсловами *іти, ходити, прийти, піти*. Дайте відповіді на ці питання, вживайте слова в дужках.

1. Ахмеде, куди ти ... учора? (вечірка, друзі)
2. Марино, куди ти ... зараз? (магазин) 3. Імаде, коли ти вчора ... до гуртожитку? (17:30) 4. Коли ми ... на екскурсію? (наступний тиждень) 5. Ганно, куди ти ... часто? (басейн, тренування) 6. Сашко, куди ти ... завтра

вранці? (академія, заняття) 7. Марто, куди ти ... в неділю? (парк, атракціони) 8. Сергію, куди тобі потрібно ... зараз? (поліклініка, лікар) 9. На чому ви ... , якщо запізнюєтесь на заняття? (власний автомобіль) 10. Куди ... Василь? (кіоск).

17. Напишіть речення. Виберіть потрібне дієслово *іти*, *йти* або *ходити* і поставте його у правильну форму.

1. Зараз студент ... до деканату. 2. Учора мої друзі ... на стадіон. 3. Вранці моя подруга ... до академії. 4. Сьогодні викладач ... до бібліотеки. 5. Іноді моя сестра ... до театру. 6. Зараз студент ... на іспит. 7. Вчора ... сильний дощ. 8. Щомісяця я ... до банку отримувати гроші. 9. Взимку часто ... сніг. 10. Наступної неділі він ... до музею. 11. Вчора по телевізору ... цікавий футбольний матч. 12. Зараз батько ... на роботу. 13. Зазвичай від метро до гуртожитку я ... пішки. 14. Завтра Марта ... до бібліотеки. 15. Ти не знаєш, який фільм ... сьогодні ввечері по телевізору? 16. – Ти не знаєш, де Андрій? – Він ... на тренування. 17. Ця гумористична програма ... щонеділі.

* 18. Прочитайте жарти. Поясніть вживання дієслів руху.

1)

– Не бійся, синку, лікар тобі нічого не зробить!
– Тоді навіщо ми до нього прийшли?

2)

– Мий гарно вуха й шию, бо сьогодні прийдуть гості.
– Ну, а що, як я помию, а вони не прийдуть?

3)

Хлопчик звертається до мами:

– Тато вже прийшов. Що ми йому спочатку покажемо – твою нову сукню чи мій щоденник?

19. Прочитайте текст. Знайдіть і підкресліть у ньому дієслова руху. Поясніть вживання дієслів руху. Складіть власні приклади з виділеними словами.

Мій гуртожиток

Мене звуть Імад. Я приїхав в Україну з Марокко. Тепер я живу у Харкові, у гуртожитку. До Харкова я приїхав разом зі своїми товаришами. Вони вже навчаються в Україні два роки. Я живу в кімнаті разом з Гасаном. Гасан допоміг мені *облаштува́тися* в гуртожитку.

Спочатку ми пішли до *коменда́нта* і отримали ключі від нашої кімнати. Ми прийшли до кімнати, поставили речі і вирішили одразу поїхати до супермаркету і купити все необхідне. Від гуртожитку до станції метро «Ботанічний сад» ми йшли пішки 5 хвилин. Це дуже зручно, що метро знаходиться поруч.

Ми вирішили поїхати в супермаркет «Караван». Це дуже великий супермаркет, і там можна купити всі необхідні в господарстві речі. Ми зробили пересадку на станції «Держпром» і поїхали до станції «Героїв праці». Це остання зупинка «Салтівської» лінії. Від станції метро до супермаркету ми йшли пішки. Це недалеко, 5-7 хвилин.

В супермаркеті нам потрібно було купити багато чого, тому ми ходили по різних відділах майже 3 години. Коли ми купили все необхідне, то зрозуміли, що не зможемо поїхати на метро. Ми мали дуже важкі пакунки, тому вирішили поїхати на таксі. Нам не довелося довго чекати, бо на стоянці біля супермаркету завжди багато таксі. Ми їхали на таксі приблизно 30 хвилин і приїхали до гуртожитку *вто́млені*, але задоволені.

Сьогодні ми будемо розбирати наші речі і відпочивати. Завтра Гасан покаже мені, куди я зможу ходити за продуктами кожного дня. А потім ми поїдемо на *невели́чку* екскурсію містом. Я дуже хочу подивитись місто, де я буду жити всі роки мого навчання.

Складнопідрядні речення зі сполучниками *щоб/аби*

1. Цільові відношення

Для чого? Навіщо?

а)	... , <i>щоб</i> + <i>інф.</i>
	<i>щоб</i> + <i>інф.</i> , ...

– Навіщо Антон багато працює?

– Антон багато працює, *щоб* добре скласти іспит. =

– *Щоб* добре скласти іспит, Антон багато працює.

– Для чого Антон приїхав до України?

– Антон приїхав до України, *щоб* отримати вищу освіту. =

– *Щоб* отримати вищу освіту, Антон приїхав до України.

б)	<i>треба + інф. ..., щоб + інф. ... .</i>
	<i>щоб + інф ..., треба + інф. ... .</i>

– Навіщо треба рано встати?

– Треба рано встати, *щоб* не запізнитися на урок. =

– *Щоб* не запізнитися на урок, треба рано встати.

♦ Запам'ятайте:	<i>щоб</i> = <i>аби</i>
<u><i>Щоб</i> добре скласти іспит, треба багато працювати.</u> =	
<u><i>Аби</i> добре скласти іспит, треба багато працювати.</u>	

20. Прочитайте речення. Поясніть вживання форм дієслів. Поставте питання до речень.

1. Я ходив до коменданта, *щоб* взяти ключ. 2. Я повинен багато працювати, *щоб* вивчити українську мову. 3. Треба наполегливо вивчати фізику і математику, *аби* вступити до університету. 4. Ганні треба піти до аптеки, *щоб* купити ліки. 5. *Аби* отримати диплом з відзнакою, треба наполегливо працювати. 6. *Щоб* встигнути на потяг, ми взяли таксі. 7. Мені треба подзвонити подрузі, *аби* привітати її із днем народження. 8. Тарас зустрівся із

друзями, щоб разом піти на стадіон.

21. Доповніть речення.

А) 1. Аби добре говорити українською, ...
 2. Щоб не хворіти взимку, ... 3. Щоб знати іноземну мову, ... 4. Щоб отримувати листи від друзів, ...
 5. Аби багато знати, ... 6. Щоб отримувати тільки п'ятірки, ... 7. Аби стати гарним фахівцем, ...
 8. Щоб довго жити, ...

Б) 1. Треба завжди виконувати домашні завдання, щоб ... .. 2. Студенти повинні багато працювати, аби ... ..
 3. Треба часто писати листи, аби ... .. 4. Треба вранці бігати або робити гімнастику, щоб ... .. 5. Навесні необхідно вживати багато фруктів і вітамінів, аби ... ..
 6. Треба лягати спати не пізно, щоб ... .. 7. Треба виходити з гуртожитку завчасно, аби ... .. 8. Треба знати багато слів, щоб ... ..

22. Дайте відповіді на питання.

1. Навіщо ви приїхали в Україну? Чому ви приїхали саме в Харків? 2. Навіщо ти йдеш до супермаркету? Чому ти йдеш саме туди? 3. Навіщо студент іде до деканату? Чому він іде туди саме зараз? 4. Навіщо ви купили квиток на концерт? Чому саме на цей концерт? 5. Навіщо Ахмед купив новий телефон? Чому саме в цьому магазині? 6. Навіщо студенти йдуть до бібліотеки? Чому саме на великій перерві? 7. Навіщо ви купуєте в аптеці вітаміни? Чому саме такі? 8. Навіщо викладач просив студентів повторити граматику? Чому саме сьогодні?

● Порівняйте:

<u>Том</u> (S) пішов до деканату, щоб <u>взяти</u> довідку.	<u>Том</u> (S ₁) пішов до деканату, щоб <u>інспектор</u> (S ₂) <u>дав</u> йому довідку.
S ..., щоб + <i>інф.</i>	S ₁ ..., щоб S ₂ + <i>дієсл. мин.ч.</i>

23. Допишіть речення.

1. Ганна зателефонувала подрузі, щоб ... . Ганна зателефонувала подрузі, щоб вона ... . 2. Він приїхав до мене, щоб ... . Він приїхав до мене, щоб я ... . 3. Ми прийшли до деканату, щоб ... . Ми прийшли до деканату, щоб інспектор ... . 4. Син прийшов до батька, щоб ... . Син прийшов до батька, щоб він ... . 5. Студент прийшов до бібліотеки, щоб ... . Студент прийшов до бібліотеки, щоб бібліотекар ... . 6. Він ходив до аптеки, щоб ... . Він ходив до аптеки, щоб фармацевт ... . 7. Студентка пішла на консультацію, щоб ... . Студентка пішла на консультацію, щоб викладач ... . 8. Батько дав сину гроші, щоб ... . Батько дав сину гроші, щоб він ... . 9. Том запросив мене до кав'ярні, щоб ... . Том запросив мене до кав'ярні, щоб я ... .

2. Бажання

<i>S1 ..., щоб S2 + дієсл. мин.ч.</i>
<u>Викладач</u> (<i>S1</i>) хоче, щоб <u>студенти</u> (<i>S2</i>) добре <u>підготувалися</u> до контрольної роботи.
♦ Запам'ятайте дієслова, що вживаються у подібних конструкціях: <i>хотіти, бажати, мріяти</i> тощо.

• Порівняйте:

<u>Я</u> (<i>S</i>) <u>хочу</u> <u>взяти</u> словник у бібліотеці.	<u>Я</u> (<i>S1</i>) <u>хочу</u> , щоб <u>ти</u> (<i>S2</i>) <u>взяв</u> для мене словник у бібліотеці.
<i>S + дієсл. + inf.</i>	<i>S1 ..., щоб S2 + дієсл. мин.ч.</i>

24. Слова в дужках напишіть у правильній формі.

1. Мої батьки хочуть, щоб я ... (отримати) вищу освіту в Україні. 2. Інспектор деканату хоче, щоб студенти вчасно ... (здавати) паспорти на реєстрацію. 3. Я бажаю ... (потрапити) на концерт Таїсії Повалій. 4. У мене болить зуб, і я хочу ... (піти) до стоматолога. 5. Студенти хочуть,

щоб викладач ... (розповісти) про систему освіти в Україні.
 6. Дівчинка хоче, щоб мати ... (допомогти) їй випрасувати спідницю. 7. Мій друг хоче, щоб я ... (приїхати) до нього в гуртожиток. 8. Мій друг мріє ... (купити) нове авто. 9. Мій батько мріє, щоб я ... (стати) інженером.

25. Доповніть речення. Використовуйте слова для довідок.

1. Я хочу ... . 2. Я хочу, щоб ти ... . 3. Мати хоче, щоб син ... . 4. Викладач хоче, щоб студенти ... . 5. Батько хоче ... . 6. Моя подруга хоче, щоб я ... . 7. Сестра хоче ... . 8. Брат хоче, щоб я ... . 9. Він не хоче ... . 10. Мій сусід не хоче, щоб я ... .

Слова для довідок: *іти до деканату, бібліотеки, музею, супермаркету; прочитати книгу, статтю, вправу, текст; подивитись фільм, нове відео, мюзикл, виставу; допомогти матері, подрузі, бабусі; купити квиток на літак, потяг, концерт.*

3. Спонування до дії

<i>S₁ ..., щоб S₂ + дієсл. мин.ч.</i>
<u>Викладач</u> (S ₁) наказав, щоб <u>студенти</u> (S ₂) добре <u>підготувалися</u> до контрольної роботи.
♦ Запам'ятайте дієслова, що вживаються у подібних конструкціях: (по)просити, наказувати/наказати, говорити/казати тощо.

• Порівняйте:

<i>щоб/аби + інф. (мета)</i>	<i>щоб/аби + мин.ч. (спонування до дії)</i>
Я прийшла (навіщо?), щоб <u>допомогти</u> матері приготувати вечерю.	Мати попросила (про що?), щоб я їй <u>допомогла</u> приготувати вечерю.
<i>S ... , щоб + інф.</i>	<i>S₁ ..., щоб S₂ + дієсл. мин.ч.</i>

26. Закінчіть речення.

1. Бабуся просила, щоб ... . 2. Моя мати хоче, щоб ...
... . 3. Я прийшов до викладача, щоб ... . 4. Наталка
попросила, щоб ... . 5. Він поїхав до супермаркету, аби ... .
6. Треба завчасно купити квиток, аби ... . 7. Студент іде до
деканату, щоб ... . 8. Вам треба мати читацький квиток,
аби ... . 9. Викладач порадив нам, щоб ... . 10. Мої батьки
ніколи не хотіли, щоб ... . 11. Студенти вивчають
українську мову, щоб ... . 12. Він зателефонував, щоб ... .
13. Іванко, тобі телефонувала твоя подруга, вона просила,
щоб ... . 14. Щоб не хворіти, ... 15. Я дуже не хочу, аби ... .
16. Декан наказав, щоб ... . 17. Я хочу купити квитки на
прем'єру фільму, щоб ... .

* 27. Прочитайте жарти. Знайдіть у них речення із
сполучником *щоб*. До якого з трьох типів належать ці
речення (цільових, бажання чи спонукання до дії)?

1)

– Тату, коли я виросту,
то буду полярником.
– Дуже добре, синку.
– Я вже зараз хочу
готуватися до цього.
– Як?
– А ти щодня купуй мені
морозиво, щоб я звикав
до холоду.

3)

Бабуся проводить онука
до школи:
– Дивися, Іванку, щоб
зошити були чисті!
– А на чому ж я тоді
писатиму, бабусю? –
здивувався хлопець.

2)

Малий Юрко лягає спати
й говорить матері:
– Мамо, щоб швидко
заснути, я завжди рахую
до ста.
– Не вигадуй, синку, ти
ж не вмієш лічити до ста!
– Хто зна, адже я завжди
засинаю раніше.

4)

Батько купив синові
портфель і наказав:
– Дивись, синку, щоб ти
щодня приносив повний
портфель п'ятірок!
– А куди ж я покладу
підручники?

5)

Учитель звертається до школярів у класі.

– Сидіть так тихо, щоб було чути, як муха пролетить.

Довго сиділи вони тихо, а потім один питає:

– Ну коли вже та муха пролетить?

6)

Учитель прощається з класом:

– Бажаю вам, любі діти, веселих канікул, багато пригод, і щоб після

канікул ви стали розумними й мудрими.

– Взаємно! – почув учитель у відповідь.

7)

– Пам'ятай, синку: ми живемо на землі, щоб працювати!

– У такому разі, тату, я піду на флот.

28. Послухайте розмову двох студентів і дайте відповідь на питання.

1. *Куди та навіщо йде Марина?*

– Привіт, Марино! Ти йдеш у магазин?

– Ні, я хочу взяти підручник у бібліотеці.

2. *Куди та навіщо йде Олена?*

– Олено, ти йдеш на тренування?

– Ні, я хочу купити в універмазі куртку.

3. *Куди та навіщо їде Борис?*

– Борисе, ти їдеш у центр?

– Так, я хочу купити у книгарні українсько-англійський словник.

4. *Куди та навіщо йде Тарас?*

– Тарасе, ти йдеш у кіно?

– Ні, у мене немає часу, я дуже поспішаю. Я хочу встигнути на тренування.

5. *Куди та навіщо йде Мілан?*

– Мілане, ти йдеш на вечірку?

– Ні, мені треба на вокзал, сьогодні приїздить мій батько.

6. *Куди та навіщо йдуть Галина і Сашко?*

– Ви ідете до бібліотеки?

– Ні, ми хочемо купити в універмазі «Харків» подарунок для Наталки.

29. Ваш друг зустрічає вас на вулиці. Скажіть, куди ви йдете і навіщо?

Зразок: – Ірино, куди ти йдеш? – Я йду у магазин. Хочу купити хліб.

Вам треба купити сік, відіслати гроші, взяти у бібліотеці підручник, купити овочі, отримати довідку, купити диск, зустріти друга в аеропорті.

30. а) Виконайте вправу за зразком. Зверніть увагу на синонімічність конструкцій.

Зразок: Ми йдемо у кінотеатр дивитися новий фільм. = Ми йдемо у кінотеатр на новий фільм.

1. Ми йдемо на стадіон дивитися футбольний матч.

2. Вони їдуть до музею дивитися нову виставку.

3. Студенти йдуть до аудиторії слухати лекцію.

4. Сім'я їде до театру слухати оперу.

5. Марина та Сашко йдуть у театр дивитися балет.

6. Подруги їдуть до театру дивитися виставу.

7. Ганна біжить у актовий зал брати участь у зборах.

б) Напишіть ці речення, вживаючи сполучник *щоб*.

Зразок: Ми йдемо у кінотеатр дивитися новий фільм. = Ми йдемо у кінотеатр, щоб подивитися новий фільм.

Пряма і непряма мова

- **Порівняйте.** Зверніть увагу на зміни при передачі чужого мовлення:

<i>Пряма мова</i>	<i>Непряма мова</i>
Пряма мова – це точне відтворення висловлення із збереженням його лексичних, граматичних та стилістичних особливостей.	Непряма мова – це передача чужого висловлення у формі підрядної частини складнопідрядного речення.
<i>1. Факт</i>	
Декан сказав: «Іспит почнеться о 9 годині ранку».	Декан сказав, <i>що</i> іспит почнеться о 9 годині ранку.
Андрій пообіцяв Марійці: «Я допоможу тобі підготуватися до уроку».	Андрій пообіцяв Марійці, <i>що</i> допоможе їй підготуватися до уроку. <i>Або:</i> Андрій пообіцяв Марійці допомогти підготуватися до уроку.
♦ Запам'ятайте дієслова, що вживаються у подібних конструкціях: <i>говорі́ти/сказа́ти, зазнача́ти/зазна́чити, (на)писа́ти, повідо́мляти/повідо́мити, сповіща́ти/сповісти́ти, попереджа́ти/попереді́ти</i> тощо.	

31. Замініть пряму мову непрямою. Зверніть увагу на узгодження за умови зміни суб'єкта.

Зразок: *Викладач зайшов до аудиторії і сказав: «Завтра у вас буде диктант».* – *Викладач зайшов до аудиторії і сказав, що завтра у нас буде диктант.*

1. Старший брат сказав : «Коли у мене буде вільний час, ми підемо в кіно». 2. Бабуся подивилася на небо і сказала: «Скоро буде дощ». 3. Інспектор деканату сказав: «Треба здати паспорти на реєстрацію». 4. Моя подруга

сказала: «Я люблю рожеві троянди». 5. Друг розповів: «В Україні взимку буває холодно». 6. Викладач зазначив: «До екзамену треба ретельно готуватися». 7. Мати попередила: «У неділю ми поїдемо до бабусі». 8. Ахмед написав батькам: «Я не приїду на канікули додому». 9. Батьки написали сину: «Ми чекаємо на тебе з нетерпінням». 10. Я сказав Іванку: «У мене є два квитки на футбол».

2. Спеціальне питання	
Син спитав: «Батько, коли ми підемо у парк?»	Син спитав батька, коли вони підуть у парк.
Викладач запитав Максима: « Чому ти запізнився?»	Викладач запитав Максима, чому він запізнився.
♦ Запам'ятайте дієслова, що вживаються у подібних конструкціях: <i>пита́ти/ спита́ти/ запита́ти, (по)ціка́витися, (з)дивува́тися</i> тощо.	

32. Замініть пряму мову непрямою. Зверніть увагу на узгодження за умови зміни суб'єкта.

Зразок: Викладач запитав мене: «Як вас звуть?» – Викладач запитав мене, як мене звуть.

1. Студент поцікавився: «Куди треба здавати паспорт на реєстрацію?» 2. Батько запитав: «Чому ти так рідко телефонуєш додому?» 3. Студенти запитали викладача: «Коли розпочнеться зимова сесія?» 4. Ахмед запитав: «У кого є арабсько-український словник?». 5. Ми поцікавилися: «Де можна недорого купити продукти?» 6. Лікар запитав хворого: «Як давно ви хворієте?» 7. Викладач запитав студента: «Чому вчора ви пропустили заняття?» 8. Чоловік запитав продавця: «Скільки коштує цей диск?» 9. Декан запитав нового студента: «Звідки ви приїхали?» 10. Сашко запитав мене: «Чому ти не йдеш разом із нами?»

3. Загальне питання	
Моя подруга запитала у мене: « <u>Хочеш</u> приєднатися до нас?»	Моя подруга запитала у мене, чи <u>хочу</u> я приєднатися до них.
Викладач запитав студентів: «Ви <u>зрозуміли</u> вправу?»	Викладач запитав студентів, чи <u>зрозуміли</u> вони вправу.
Викладач запитав студентів: «Ви <u>добре</u> зрозуміли вправу?»	Викладач запитав студентів, чи <u>добре</u> вони зрозуміли вправу.
♦ Запам'ятайте дієслова, що вживаються у подібних конструкціях: <i>пита́ти/ спита́ти/ запита́ти, (по)ціка́витися, (з)дивува́тися</i> тощо.	

33. Замініть пряму мову непрямою. Зверніть увагу на узгодження за умови зміни суб'єкта.

а) Зразок: Я запитав друга: «Тобі сподобався новий фільм?» – Я запитав друга, чи сподобався йому новий фільм.

1. Марина спитала мене: «Ти чув останні новини?»
 2. Я запитав Романа: «Ти підеш завтра на стадіон?» 3. Ми запитали друзів: «Ви склали іспит?» 4. Викладач запитав нас: «Ви отримуєте листи від батьків?» 5. Професор запитав студентів: «Ви зрозуміли завдання?» 6. Олена спитала брата: «Ти будеш зараз вечеряти?»

а) Зразок: Я запитав друга: «Ти часто ходиш у кіно?» – Я запитав друга, чи часто він ходить у кіно.

1. Інспектор запитав студента: «Ви давно приїхали до країни?» 2. Лікар запитав бабусю: «Ви добре почуваетесь?» 3. Студенти запитали викладача: «Ми правильно виконали завдання?» 4. Ми поцікавилися у декана: «Скоро починаються іспити?» 5. Сусідка поцікавилася у мене: «Ви давно вивчаєте українську мову?» 6. Юрко запитав у Ганни: «Цікавий був концерт?»

4. Спонування до дії	
Ганна попросила Володимира: «Допоможи мені, будь ласка, відкрити двері».	Ганна попросила Володимира, щоб він допоміг їй відкрити двері. <i>Або:</i> Ганна попросила Володимира допомогти їй відкрити двері.
«Поверніть книжку у вівторок», – сказала мені бібліотекарка.	Бібліотекарка сказала, щоб я повернув книжку у вівторок. <i>Або:</i> Бібліотекарка сказала повернути книжку у вівторок.
♦ Запам'ятайте дієслова, що вживаються у подібних конструкціях: <i>говорі́ти/сказа́ти, (по)проси́ти, (по)ра́дити, попереджа́ти/попередити, (за)пропонува́ти, наказува́ти/наказати</i> тощо.	

34. Замініть пряму мову непрямою. Зверніть увагу на зміну форми дієслова.

Зразок: Мати попросила мене: «Допоможи мені приготувати вечерю». – Мати попросила, щоб я допомогла їй приготувати вечерю.

1. Імад сказав другу: «Розкажи мені про своє місто».
2. Я попросив викладача: «Повторіть, будь ласка, це речення ще раз».
3. Ганна сказала подрузі: «Зателефонуй мені завтра о п'ятій».
4. Викладач сказав: «Відкрийте зошити і починайте писати».
5. Батько сказав: «Запроси на день народження своїх друзів».
6. Ахмед попросив адміністратора: «Напишіть мне, будь ласка, адресу банку».
7. Брат порадив мені: «Ніколи не відкладай на завтра важливі справи».
8. Бібліотекар запропонував студенту: «Візьміть цю книжку, вона дуже цікава».
9. Батько попередив мене: «Не витрачай гроші на дурниці».
10. Викладач наказав студентам: «Вивчіть це правило».

♦ Запам'ятайте:

<i>Пряма мова</i>	<i>Непряма мова</i>
Він сказав «Доброго дня!»	Він привітався.
Він сказав «До побачення!»	Він попрощався.
Він сказав «Дякую!»	Він подякував.
Він сказав: «Добре, я згоден».	Він погодився.
Він спитав: «Можна увійти?»	Він спитав дозволу увійти.
Він сказав: «Вибачте мені!»	Він попросив вибачення.
Він сказав: «Давай підемо у кіно!»	Він запропонував піти у кіно.

35. Прочитайте мікродіалоги. Перекажіть їх у непрякій мові.

1. Максим запитав мене: «Куди ти йдеш?» Я відповів йому: «Я їду до лікарні». 2. Марина спитала мене: «Ти читав цей детектив?» Я відповів: «Ні, не читав». Марина сказала: «Я можу дати тобі цей детектив на кілька днів». Я відповів їй: «Дякую, Марино!». 3. Ганна запитала Іванка: «Тобі сподобався концерт Таїсії Повалій?» Іванко відповів: «Я не був на концерті». Ганна запитала: «Чому ти не ходив на концерт?» Іванко відповів: «Я не люблю поп-музику». 4. Ірина спитала Марійку: «Тобі подобається Ані Лорак?» Марійка відповіла: «Дуже подобається! А чому ти питаєш?» Ірина сказала: «У мене є два квитки на її концерт. Давай підемо разом!» Марійка відповіла: «Із задоволенням!» 5. Мати попросила мене: «Купи, будь ласка, молоко і хліб». Я відповів: «Добре, мамо. А який хліб треба купити, білий чи чорний?» 6. «Де знаходиться вокзал?» – запитав мене перехожий. «Ідіть прямо, потім поверніть ліворуч», – відповів я. 7. «Ти скоро поїдеш додому?» – запитала мене Ганна. «Я поїду додому за півгодини». «Я тебе почекаю», – сказала Ганна. 8. «Ти дуже поспішаєш?» – запитав мене Том. «Так, на мене чекають батьки», – відповів я. «Вибач!» – сказав Том. «До побачення!» – сказав я.

36. Прочитайте діалоги. Перекажіть їх у непрякій мові.

1)

Сашко: Максиме, привіт! Де ти був? Я тричі тобі дзвонив.

Максим: Я був у Жака.

Сашко: Я не пам'ятаю його.

Максим: Це мій новий приятель.

Сашко: А звідки він?

Максим: Він приїхав із Франції і тепер буде жити у Харкові. Дуже цікавий хлопець!

Сашко: Познайом мене з ним.

Максим: Обов'язково. Бувай.

2)

Олена: Таню, чому тобі не подобається Дмитро? Такий чудовий хлопець!

Тетяна: Я не бачу у ньому нічого чудового! Він такий величезний.

Олена: Він не величезний, а високий.

Тетяна: А обличчя у нього квадратне і бліде.

Олена: Ну то й що? Зате у нього красиві блакитні очі.

Тетяна: Мені не подобається його великий ніс.

Олена: Ти несправедлива! А мені Дмитро дуже подобається: і його фігура, і великий ніс...

Тетяна: То й кохай його!

Олена: Але ж він кохає тебе, а не мене...

* 37. а) Прочитайте текст. Передайте його зміст 1) від імені юнака; 2) від імені старого.

Один юнак ішов у місто й ніс на плечах великий мішок. Назустріч йому на ослику їхав старий чоловік і віз важку скриню. Юнак запитав старого:

– Чи далеко місто?

- Іди, – відповів старий.
- Я і сам знаю, що повинен іти, але я хочу, щоб ти сказав, скільки часу треба йти.
- Іди, – повторив старий.
- «Напевно, цей старий не знає, де місто», – подумав юнак і пішов далі. Через кілька хвилин він почув:
- Ти будеш у місті через дві години.
- Чому ж ти не відповів на моє питання відразу? – запитав юнак.
- Я не відповів відразу, тому що не знав, як ти ходиш.

б) Знайдіть у тексті дієслова руху і поясніть їх вживання.

в) Знайдіть у тексті речення із сполучником *щоб*. Визначте тип відношень у цьому реченні.

* 38. а) Прочитайте текст. Значення незнайомих слів подивіться у словнику. Зверніть увагу на розділові знаки при передачі прямої мови.

Чотири бажання

Настала зима. Взимку Дмитрик катався разом із друзями на ковзанах, лижах, санчатах. Йому було дуже цікаво і весело. Одного разу він прийшов додому і сказав батьку: «Як добре взимку! Я хочу, щоб завжди була зима». Батько відповів сину: «Візьми зошита і запиши це своє бажання».

Прийшла весна. В лісі, в садку, на полі з'явилась перша зелена трава. Почали розквітати квіти. Дмитрик цілими днями гуляв. Сонечко сяло, і повітря було свіже і запашне. Одного разу Дмитрик прийшов ввечері додому і сказав батьку: «Як добре навесні! Я хочу, щоб завжди була весна». Батько відповів: «Запиши це своє бажання в зошит».

Після весни настало спекотне літо. Дмитрик відпочивав у бабусі в селі. Цілими днями він разом із друзями купався в річці, загоряв на сонечку, ходив до лісу. Одного дня він сказав батьку: «Як гарно літом! Я хочу, щоб завжди було літо». Батько посміхнувся і відповів: «Запиши своє бажання в зошит».

Закінчилося літо, настала золота осінь. Дерева стали різнокольорові: жовті, червоні, коричневі. В садах достигли яблука, груші, на полях – овочі, на баштані – кавуни і дині. Дмитрик допомагав батьку і матері збирати врожай. А потім сказав: «Як добре восени! Я хочу, щоб завжди була осінь». Батько засміявся і сказав: «Запиши і це бажання в зошит».

Коли Дмитрик записав, батько попросив: «А тепер прочитай свої записи, будь ласка».

б) Скажіть, які чотири фрази записав Дмитрик до зошита?

в) Перекажіть текст, використовуйте непряму мову.

* 39. а) Прочитайте жартівливі діалоги. Перекажіть їх. Замініть пряму мову непрямою.

1)

Бабуся питає маленького хлопчика про нареченого його сестри:

- Скільки йому років?
- Не знаю.
- Він ще молодий?
- Так, у нього ще немає волосся.

2)

Маленький хлопчик запізнився на заняття. Вчителька запитала його:
«Чому ти прийшов до школи так пізно?»
Хлопчик відповів:
«Вчитися ніколи не пізно».

3)

В автобусі літня жінка
запитує молоду:

- У вас є діти?
- Так, я маю сина.
- Він палить?
- Ні, не палить.
- А додому приходить пізно?
- Ні.
- У вас дуже гарний син. А скільки йому років?
- Йому чотири місяці.

4)

Викладач запитав
студента:

- Чому в твоєму диктанті двадцять одна помилка?
- Це забагато.
- Мій друг допомагав мені писати.

б) Поясніть, як ви розумієте прислів'я «Вчитися ніколи не пізно». Чи існує подібне прислів'я у вашій рідній мові? Перекладіть його українською мовою.

Текст

Моя подорож до Києва

1. Подивіться у словнику значення нових іменників.

Бра́ма, міст, о́стрів, рюкза́к, споруда, сувені́р, узві́з, химера, це́рква.

● Порівняйте:

<i>Відпочива́ти/відпочи́ти</i> – відновлювати сили після втоми, проводити час на дозвіллі, не працювати.	<i>Перепо́чива́ти/перепочи́ти</i> – відпочивати недовгий час, робити коротку перерву для відпочинку.
Коли ми добре <i>відпочили</i> , ми почали далі працювати.	Ми трохи <i>перепочили</i> й продовжили далі працювати.

2. Прочитайте речення. Спробуйте зрозуміти з контексту значення виділених слів.

1. Ми сфотографувалися *на зга́дку* про навчання на підготовчому факультеті. 2. *На зга́дку* про екскурсію я купив місцеві сувеніри. 3. *Більшість* українців подорожують поїздом. 4. Я добре знаю *більшість* студентів підготовчого факультету.

3. Запам'ятайте синоніми та антоніми.

будінок = споруда церква = собор подорожувати = мандрувати	більшість ≠ меншість голодний ≠ ситий
--	--

4. Ці однокореневі слова напишіть у таблицю. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

<i>Хто?</i>	<i>Що?</i>	<i>Який?</i>	<i>Що робити?</i>

Подорож, подорожувати; голодний, зголодніти; бере́г, на́бережна; забу́ти, незабу́тний; навча́тися, навча́ння; зупини́тися, зупинка; перепочи́ти, перепочи́нок, відпочи́ти, відпочи́нок; єди́ний, приєдна́тися, поєдна́тися; згада́ти, зга́дка; реконстру́ювати, констру́кція, констру́ювати, конструктор; споруда, спорудити.

● **Порівняйте** вживання дієслів:

<i>хоті́ти, жити́ти, ві́рити</i> тощо (<i>хто?</i>)	<i>хоті́тися, жити́ся, ві́ритися</i> тощо (<i>кому?</i>)
<u>Я</u> хочу спати. <u>Студенти</u> <i>хочуть</i> побачити Дніпро. <u>Він</u> <i>живе</i> легко й весело.	<u>Мені</u> <i>хочеться</i> спати. <u>Студентам</u> <i>хочеться</i> побачити Дніпро. <u>Йому</u> <i>живеться</i> легко й весело.
Особове речення – інформація про особу.	Безособове речення – стан особи.

5. Замініть безособові речення особовими.

1. Мені пригадується, що я брав цю книжку у свого приятеля. 2. Моєму братові давно хочеться купити новий ноутбук. 3. Нам не вірилося, що скоро ми поїдемо до Європи. 4. Тобі не хочеться про це говорити? 5. Сьогодні їй погано працюється. 6. Їм завжди живеться просто. 7. Мені не хотілося нікого турбувати. 8. Як вам спалося на новому місці?

6. Використайте дієслово з -ся або без -ся, поставте його у правильну форму. Зверніть увагу, що у деяких реченнях можливо вжити дієслово з -ся і без -ся.

1. О котрій годині ви ... працювати завтра? Новини ... за півгодини.	почати(ся)
2. Ганна ще жодного разу не ... у морі. Сьогодні Ганна ... свою молодшу сестру.	купати(ся)
3. На вулиці було дуже спекотно, ми всі ... морозива. На вулиці було дуже спекотно, і нам усім ... морозива.	захотіти(ся)
4. У цій моделі телефону ... якість і приваблива форма. Максим і Сашко зовсім різні люди. Незрозуміло, що їх ...	поєднувати(ся)
5. Мої друзі грали у волейбол на пляжі. Я спочатку дивився, а потім ... до них. У 1954 р. Крим ... до України.	приєднати(ся)
6. Водій ... автобус біля школи. Я попросив водія ... біля школи.	зупинити(ся)
7. Не поспішай, я хочу ... цю картину.	роздивити(ся)
8. Як вам ... у гуртожитку? Ми із моїм сусідом ... дружно.	жити(ся)

● Порівняйте:

<i>Хто повинен + інф. = Хто має + інф.</i>	
<i>Я повинен поспішати.</i>	<i>Я маю поспішати.</i>
<i>Іспит повинен початися о 9.</i>	<i>Іспит має початися о 9.</i>
<i>Борис повинен був уже давно повернутися.</i>	<i>Борис мав уже давно повернутися.</i>
<i>Ти повинен перепочити.</i>	<i>Ти маєш перепочити.</i>
<i>Ми повинні будемо завтра піти на інтерв'ю.</i>	<i>Ми матимемо завтра піти на інтерв'ю.</i>

7. Замініть ці речення синонімічними.

1. Фільм уже давно повинен був початися. 2. Коли повинен приїхати твій приятель? 3. Студенти повинні скласти іспити. 4. Коли повинна повернутися з роботи Ніна Іванівна? 5. Ти повинен пишатися своїми батьками. 6. О котрій годині я повинен вам зателефонувати? 7. Хто повинен сьогодні чергувати у класі? 8. До кого ми повинні звернутися? 9. Коли Іванко був малий, він завжди повинен був допомагати татові працювати у саді. 10. Завтра я повинен буду піти до лікаря.

8. Прочитайте текст. Зверніть увагу на вживання дієслів руху. Знайдіть та підкресліть нові слова.

Моя подорож до Києва

Ви вже добре знайомі зі мною. Знаєте, що мене звуть Імад, що я приїхав з Марокко і навчаюся в Україні на підготовчому факультеті. Я розповідав вам про свою сім'ю, навчання, гуртожиток та друзів. Тепер я хочу розповісти вам про свою незабутню подорож.

У травні в Україні є багато вихідних, тому викладачі нашого факультету вирішили повезти нас на екскурсію. Раніше ми ходили на екскурсії містом, але тепер ми мали поїхати досить далеко від Харкова.

Подорожувати по Україні дуже цікаво, тому що це велика й дуже красива країна. Можна взяти рюкзак і йти пішки. Це довго, важко і не завжди безпечно. Можна придбати квиток і подорожувати літаком. Це швидко, але дуже дорого і не завжди можливо. Можна поїхати поїздом або автобусом. Так і роблять більшість українців.

Наша подорож почалася на майдані Незалежності в Харкові. О 6:30 ранку на нас вже чекав автобус. Ми сіли в нього і поїхали. По дорозі ми зробили кілька зупинок, щоб перепочити і випити кави або чаю. О другій годині ми приїхали в Київ. Перше, що ми побачили, була набережна Дніпра. Це дуже красиве місце. Ми побачили Труханів острів. Це місце, де відпочивають кияни. Вони купаються у Дніпрі, грають у футбол та волейбол, загоряють. Мені теж захотілося побігти через міст і приєднатися до цих людей.

Потім ми сіли в автобус і поїхали далі. Ми то їхали, то зупинялись і йшли пішки, щоб краще роздивитися все цікаве. Ми ходили центральною вулицею – Хрещатиком, були біля будинку Секретаріата Президента України та знаменитого будинку з химерами¹ на вулиці Банківській. Потім ми пішли до Золотої брами. Це дуже давня споруда Києва, яку недавно реконструювали.

---

¹ **Будінок із химерами** — архітектурна споруда раннього декоративного стилю модерн міста Києва (архітектор Владислав Городецький). Дах і фасад будинку прикрашають скульптурні фігури химер. З весни 2005 р. тут розташовується резиденція Президента України. Цей будинок є своєрідною візитівкою Києва.

Після такої подорожі ми зголодніли і майже побігли обідати до кафе з українськими стравами. Після обіду ми продовжили нашу екскурсію містом.

Ми приїхали на Андріївський узвіз і там побачили дуже красиву церкву. Потім довго ходили узвозом та вибирали сувеніри на згадку про Київ. Я купив кілька українських рушників і зробив багато фотографій на згадку про цю подорож. Тепер я знаю, що Київ – це не тільки аеропорт Бориспіль. Це дійсно чудове європейське місто. У ньому поєднуються історія і сучасність.

9. Дайте відповіді на питання за текстом.

1. Чому викладачі вирішили провести для студентів екскурсію саме у цей час? 2. Як можна подорожувати Україною? 3. Який вид транспорту вибирає більшість українців? 4. Де почалася подорож Імада? 5. До якого міста поїхали студенти на екскурсію? 6. Чи були в дорозі зупинки? 7. О котрій годині студенти приїхали до Києва? 8. Як називається острів на Дніпрі, де відпочивають кияни? 9. Чи були студенти на центральній вулиці міста? Як вона називається? 10. Які будинки бачили студенти в Києві? 11. Яку давню споруду Києва бачили студенти? 12. Де обідали студенти? 13. Що бачив Імад та його друзі на Андріївському узвозі? 14. Що вони купили на згадку про подорож? 15. Чи сподобалася столиця України студентам? Чому ви так вважаєте? 16. Чи ви їздили разом зі студентами вашої групи на екскурсію? Куди? Чи вам сподобалося? 17. Куди б ви хотіли поїхати на екскурсію? Чому? 18. Чи ви вже були у Києві? Що ви там відвідали?

10. Закінчіть речення.

1. Імад розповів про свою ... .. У травні в Україні ... .. , тому викладачі підготовчого факультету ... .. . Раніше студенти ходили ... .. , але тепер вони ... .. .

2. Подорожувати по Україні дуже цікаво, тому що ...
... . Можна взяти рюкзак і ... . Можна придбати ... .
Можна поїхати ... . Так і роблять ... .

3. Подорож почалася ... . О 6:30 ранку на студентів ... . Студенти сіли ... . По дорозі вони ... , щоб ... . О другій годині вони ... .

4. Перше, що студенти побачили, ... Вони побачили також Труханів острів. Це місце, ...

5. Студенти ходили по ... , були біля ... та ... на вулиці Банківській. Потім вони пішли до Золотої брами. Це ... , яку недавно реконструювали.

6. Після такої подорожі студенти ... з українськими стравами. Після обіду вони ... .

7. Студенти приїхали на Андріївський узвіз і там ... . Потім довго ... та ... на згадку про Київ. Імад купив кілька ... і зробив багато фотографій ... .

8. Київ – це не тільки ... . Це дійсно ... .

11. а) Багато людей люблять подорожувати різними країнами. Запропонуйте подорож по вашій країні. Що цікавого можна побачити у вашій країні? Чому варто поїхати саме до цієї країни?

б) Ви вже майже півроку живете в Україні і напевно вже трохи подорожували країною. Розкажіть, де ви були, що бачили? Що вам сподобалося?

в) Запросіть своїх батьків приїхати до України. Переконайте їх, що вони обов'язково мають побачити місто, де ви зараз навчаєтесь.

* 12. а) Тут зашифровані назви 17 українських міст. Знайдіть мінімум 12 із них.

У	М	А	Н	Ь	Х	С	У	М	И
И	Ї	Н	Ф	К	А	Н	І	В	З
Б	З	А	П	О	Р	І	Ж	Ж	Я
П	Л	У	Ц	Ь	К	З	К	У	Л
О	Р	І	В	Н	І	Ю	И	Л	Т
Л	Ь	В	І	В	В	М	Ї	О	А
Т	Х	Е	Р	С	О	Н	В	Д	Ч
А	В	І	Н	Н	И	Ц	Я	Е	Ю
В	Г	Д	Ч	Е	Р	К	А	С	И
А	Д	О	Н	Е	Ц	Ь	К	А	Я
У	Р	Ч	Е	Р	Н	И	Г	І	В

б) Які з цих міст ви вже відвідали? До якого з цих міст ви хочете обов'язково поїхати?

* 13. а) Прочитайте низки слів та словосполучень. З якою країною асоціюється у вас кожна група?

1. Червоне море, піраміди, Ніл, пустеля Сахара.
2. Панда, рис, Велика стіна, ієрогліфи.
3. Коала, кенгуру, евкаліпти, аборигени.
4. Суші, дзюдо, Тойота, кімоно.
5. Самовар, Волга, Червона площа, сніг.
6. Везувій, піца, Венеція, Ватикан.
7. Статуя Свободи, Білий Дім, Макдоналдс, Великий Каньйон.

Слова для довідок: *Італія, Росія, Єгипет, США, Туреччина, Австралія, Китай, Японія, Франція.*

б) Наведіть 4 слова або словосполучення, що характеризують вашу батьківщину; Україну.

14. Напишіть твір на тему «Подорож, яку я ніколи не забуду» (мінімум 150 слів).

МОДУЛЬ 9

(повторювальний)

♦ Запам'ятайте:

Прийменники та відмінки, з якими вони вживаються

<i>Родовий відмінок</i>	
<i>для</i>	подарунок <i>для</i> друга
<i>без</i>	чай <i>без</i> цукру
<i>біля</i> = <i>коло</i>	Він живе <i>коло/біля</i> парку.
<i>навпроти</i>	Сідайте <i>навпроти</i> мене.
<i>(не)далеко від</i>	Він живе <i>недалеко від</i> центру.
<i>від</i>	Я отримав лист <i>від</i> батька.
<i>до</i>	іде <i>до</i> лікаря (<i>до кого?</i>), <i>до</i> лікарні (<i>куди?</i>)
<i>(і)з/з(і)</i>	<i>зі</i> скла (<i>з чого?</i>), іспит з математики (<i>з чого?</i>), їде з Москви (<i>звідки?</i>)
<i>у</i>	Вона була <i>у</i> лікаря.
<i>замість</i>	Сьогодні <i>замість</i> історії буде хімія.
<i>крім</i>	Він працює щодня <i>крім</i> понеділка.
<i>під час</i>	Вони зустрілися <i>під час</i> перерви.
<i>до</i> ≠ <i>після</i>	<i>до</i> ≠ <i>після</i> обіду, <i>до</i> ≠ <i>після</i> перерви
<i>від/з... до</i>	з ранку <i>до</i> вечора
<i>серед</i>	<i>серед</i> коридора, <i>серед</i> друзів
<i>близько</i>	Йому <i>близько</i> 30-ти років.
<i>більше</i> ≠ <i>менше</i>	Ми знайомі <i>більше (менше)</i> місяця.
<i>до</i>	Він взяв книжку <i>до</i> завтра.
<i>упродовж</i> = <i>протягом</i>	<i>упродовж (=протягом)</i> тижня
<i>Давальний відмінок</i>	
<i>завдяки</i>	Ми досягли успіху <i>завдяки</i> йому.
<i>Знахідний відмінок</i>	
<i>про</i>	розпитувати <i>про</i> сусіда
<i>на</i>	схожий <i>на</i> батька; хворіти <i>на</i> грип. Він поїхав <i>на</i> рік.

у(в)/на	Він їде у лікарню, на завод∅.
у(в)	у понеділок, в середу
за	Він подякував за допомогу. Він зробив усе за нас . Він прочитав книгу за тиждень∅.
через = за	Канікули починаються через/за місяць∅.
тому	Він приїхав місяць∅ тому .
по	Він пішов по хліб∅.
Орудний відмінок	
з/із/зі	зі мною; з молоком, із задоволенням; Вітаю з днем народження.
над ≠ під	над / під землею
між	між деревами
за ≠ перед	за / перед будинком
Місцевий відмінок	
у (в)/ на	на столі; у листі на минулому тижні; у листопаді на батьку світлий костюм
при	курси при університеті

1. Замість крапок поставте потрібні прийменники з попередньої таблиці.

1. ... університету знаходиться великий парк. 2. Влітку Максим відпочивав ... селі ... своєї бабусі. 3. ... уроці я завжди сиджу ... Тома, але сьогодні його немає і я сів ... Андрієм. 4. ... кого ти отримав повідомлення? 5. Ніна повернулася годину ... . 6. Супермаркет розташовується ... великій площі ... рогом. 7. Брат повернувся ... відпустки. 8. Дякуємо вам, друзі, ... вашу допомогу. 9. У мене заняття щодня ... суботи та неділі. 10. Микола ... радістю погодився зустрітися ... нами. 11. Наша викладачка сьогодні хвора, тому ... неї з нами буде працювати інша викладачка. 12. ... уроку ми виконали багато вправ. 13. Олена п'є каву ... цукру, але ... вершками. 14. Я не бачив батьків ... вересня.

15. ... кого ти схожий? 16. Антон розповів батькам ... своє навчання. 17. Олена піде завтра ... лікарню ... стоматолога. 18. Я ще не купив сувеніри ... своїх батьків. 19. ... наступну середу ми складатимемо іспит ... української мови. 20. Канікули починаються ... 2 тижні. 21. Машина зупинилась ... зупинки. 22. Наше село знаходиться дуже далеко ... столиці. 23. Дарина виконала усі справи ... півгодини. 24. Я не люблю сік ... моркви. 25. ... моїй сестрі буде червоний плащ, тому ви легко впізнаєте її. 26. Вітаю вас ... Днем Незалежності.

■ **Зверніть увагу:** деякі прийменники вживаються з двома або навіть трьома відмінками:

над під перед поза	<i>Зн.в.</i>	кращий над усіх, над ранок, залетіти під хмари, покласти перед себе, говорити поза очі
	<i>Ор.в.</i>	схилитися над книгою, жити під горою, обов'язок перед батьками, знаходитися поза парканом
у/в	<i>Зн.в.</i>	піти в парк
	<i>М.в.</i>	жити в Пекіні
на о/об по	<i>Зн.в.</i>	класти на стіл, вдарити об стіну, йти по воду
	<i>М.в.</i>	лежати на полиці, зустрітися об 11 годині, йти по вулиці; тренування по сходах
з/із/зі за між	<i>Р.в.</i>	приїхати із села, меблі з дерева, за власної волі, найрозумніший між дітей
	<i>Зн.в.</i>	разів із шість, боротися за життя, йти між люди
	<i>Ор.в.</i>	говорити з деканом, кава з молоком, сумувати за братом, дорога між полями, найрозумніший між дітьми

2. Прочитайте діалог, вживайте потрібні прийменники.

- Ганно, що ти робиш сьогодні ... уроку?
- Нічого.
- Давай підемо ... кіно, ... комедію або детектив.

- Давай. Я давно не була ... кіно. Тільки спочатку мені треба ... банку. Це швидко.
- Встигнеш ... півгодини?
- Встигну.
- Добре, тоді я чекатиму ... тебе тут ... дві години, ... пів на четверту.
- Гаразд, домовились!

3. Прочитайте текст. Замість крапок використовуйте прийменники *о/об, з/від, до*.

День Марини

Марина вчиться в академії. Зазвичай вона встає ... 6:30, швидко робить зарядку, приймає душ, снідає і ... 7:45 йде до академії.

Лекції починаються ... 8:30 і закінчуються ... 14:10. Після лекцій Марина йде в кав'ярню або до їдальні, а після обіду – до бібліотеки або до Інтернет-офісу. Там вона працює ... 16:00 ... 19:00. Потім Марина повертається додому. Дома вона вечереє, дивиться телевізор, іноді читає, а ... 12 лягає спати.

Але так буває не завжди. Іноді Марина не обідає в академії, а йде до бабусі. Вона залишається у бабусі ... 21:00. А іноді Марина одразу після лекцій повертається додому, обідає і ... півночі сидить перед комп'ютером.

■ Зверніть увагу: <i>Де?</i>	
<i>Р. в.</i>	Він живе <u>біля (коло) зупинки</u> , <u>серед лісу</u> , <u>навпроти парку</u> . <u>Посередині кімнати</u> стоїть стіл. Вона була <u>у лікаря</u> .
<i>Ор. в.</i>	Ми гуляли <u>парками</u> та <u>вулицями</u> міста. Картина висить <u>над столом</u> , <u>поряд з</u> (= <u>поруч з</u>) <u>вікном</u> . Портфель стоїть <u>під столом</u> . Валіза <u>за</u> (<u>≠ перед</u>) <u>шафою</u> .

<i>М. в.</i>	Книга лежить <u>на (у) столі</u> . Видавництво працює <u>при університеті</u> .
--------------	--

4. Слова в дужках поставте у правильну форму.

1. У ... (мій гаманець) лежить фотографія моєї нареченої. 2. Погода була чудова, тому ми вирішили піти погуляти ... (вечірні вулиці). 3. Мій гуртожиток знаходиться навпроти ... (великий стадіон). 4. Автобус зупинився перед ... (світлофор). 5. При ... (наша академія) існує студентський клуб. 6. Кафедра знаходиться поруч з ... (хімічна лабораторія). 7. В ... (аудиторія) я завжди сиджу біля ... (вікно). 8. Моя валіза стоїть під ... (ліжко). 9. За ... (наш гуртожиток) є красивий парк. 10. Ми домовилися зустрітися біля ... (пам'ятник) на ... (центральна площа). 11. Я бачив Тома у ... (кав'ярня) серед ... (українські студенти). 12. Посередині ... (вітальня) стоїть великий стіл. 13. Мій паспорт лежить у ... (права кишеня). 14. Іванку, коло ... (я) є вільне місце. Сідай поруч зі ... (я).

✧ Розрізняйте:

Він іде на завод, у/в школу, до школи (куди?), до брата (до кого?).
<i>у/в/на + Зн.в. (куди?) до + Р.в. (куди? до кого?)</i>
Він був у класі, на пошті (де?); у лікаря (у кого?).
<i>у/в/на + М.в. (де?) у/в + Р.в. (у кого?)</i>
Він іде з бібліотеки, з пошти (звідки?); від сестри (від кого?).
<i>з/із + Р.в. (звідки?) від/од + Р.в. (від кого?)</i>

5. Поставте іменник у правильну форму. Додайте необхідні прийменники.

1. Вчора я був ... . Я прийшов ... удень і пішов ... пізно ввечері. Ми чудово провели час!	Максим
2. Моя бабуся захворіла. Ми прийшли ... о 2 годині. Бабуся була ... майже 2 години. Ми пішли ... десь о 4 годині. Бідна бабуся! Вона так стомилася!	лікар
3. Вчора я брав інтерв'ю у молодій ... . Я приїхав ... , як ми домовились, о 12 годині, але я був ... тільки 20 хвилин, тому що у неї не було настрою і вона не хотіла говорити. Я поїхав ... через півгодини.	актриса
4. Минулої середи ми були ... . Ми приїхали ... рівно о 10, а поїхали ... рівно о 10:15. Зустріч була коротка. Правда?	менеджер фірми

6. Скажіть, хто куди ходив, де був, звідки повернувся.

1. Я ходив ... . Я був ... . Я повернувся	пошта
2. Марина їздила ... . Вона була ... . Вона повернулася	батьківщина, батьки
3. Учора ми були ... . Завтра ми теж підемо ... . Ви йдете ... ?	Інтернет-офіс
4. Том повернувся ... . Він був ... . Завтра він піде	співбесіда, директор
5. Студенти були ... . Завтра студенти підуть ... . Вони повернулися ... пізно.	викладач, консультація
6. Ти був учора ... ? Ти ходив ...? Ти підеш у неділю ...?	друг, день народження
7. Декан уже повернувся ... . Він був ... . Він їздив	відпустка, Туреччина

7. а) Прочитайте, що розповідає Том. Слова в дужках поставте у правильну форму.

Розповідає Том

Вчора у ... (ми) була цікава розмова про ... (політика). Спочатку ми говорили про ... (міжнародні політичні проблеми), а потім почалася розмова про ... (конкретні політичні лідери) в ... (Україна) та у ... (інші країни). Дивно, але у ... (я і Сашко) були абсолютно різні думки про ... (політика). Я вважаю, що політика – це брудна гра. Я впевнений, що політики не думають про ... (звичайні люди). А Сашко впевнений, що існують ... (чесні політики), і сам мріє стати ... (такий політик).

б) Чи любите ви розмовляти про політику? Чому? Які телевізійні програми ви дивитесь? Чи читаєте ви газети? Чому? Про що ви любите читати книжки? Про що ви любите дивитися фільми?

Складні речення з означальними підрядними

■ Зверніть увагу:

Мені зателефонував <u>друг</u> . Я зустрів <u>друга</u> . Я зателефонував <u>другові</u> . Том запитав <u>про</u> мого <u>друга</u> . Я розмовляв <u>із</u> <u>другом</u> .	Він недавно приїхав з Одеси.
Мені зателефонував <u>друг</u> , Я зустрів <u>друга</u> , Я зателефонував <u>другові</u> , Том запитав <u>про</u> мого <u>друга</u> , Я розмовляв <u>із</u> <u>другом</u> ,	який / котрий / що недавно приїхав з Одеси.

8. З'єднайте два речення в одне за допомогою сполучників *який, котрий* або *що*.

Зразок: Ви бачили нову викладачку? Вона буде викладати українську мову у вашій групі. – Ви бачили нову викладачку, яка буде викладати українську мову у вашій групі?

1. Ти знаєш мою сусідку? Вона працює в дитячому садку. 2. Де лист? Він лежав на столі. 3. Сьогодні я зустрівся із друзями. Вони теж вивчають українську мову. 4. Батьки живуть у великому місті. Воно знаходиться на півдні країни. 5. Я не знаю цього студента. Він сидить біля вікна. 6. Ти знаєш цю дівчину? Вона вчиться на другому курсі. 7. Ми купуємо сигарети у кіоску. Цей кіоск знаходиться навпроти нашого гуртожитку. 8. Я знаю усі слова. Ці слова були у новому тексті. 9. Це наш новий студент. Він приїхав з Китаю. 10. Принеси мені книжку. Вона лежить на полиці. 11. Ми гратимемо у футбол з хлопцями. Вони вчать на першому курсі. 12. Мені треба зателефонувати лаборантці. Вона обіцяла дати мені диск.

■ **Зверніть увагу:**

Цей <u>юнак</u> – мій друг. <u>Він</u> навчається в університеті.	Цей <u>юнак</u> , який/котрий/що навчається в університеті, – мій <u>друг</u> .
Цей <u>юнак</u> – мій друг. <u>У</u> нього велика бібліотека.	Цей <u>юнак</u> , у якого/у котрого велика бібліотека, – мій <u>друг</u> .
Цей <u>юнак</u> – мій друг. <u>Йому</u> нещодавно виповнилося 25 років.	Цей <u>юнак</u> , якому/ котрому нещодавно виповнилося 25 років, – мій <u>друг</u> .
Цей <u>юнак</u> – мій друг. Я не бачив <u>його</u> кілька років.	Цей <u>юнак</u> , якого/ котрого я не бачив кілька років, – мій <u>друг</u> .
Цей <u>юнак</u> – мій друг. Я хотів познайомити вас <u>із ним</u> .	Цей <u>юнак</u> , з яким/з котрим я хотів вас познайомити, – мій <u>друг</u> .
Цей <u>юнак</u> – мій друг. <u>На ньому</u> синій костюм.	Цей <u>юнак</u> , на якому/на котрому синій костюм, – мій <u>друг</u> .

9. З'єднайте два речення в одне за допомогою сполучників *який* або *котрий* у правильній формі.

1. Студент купив сигарети <u>в кіоску</u> .	а) <i>Кіоск</i> знаходиться біля метро. б) <i>У цьому кіоску</i> також можна купити воду та сік.
2. Вчора ми читали <u>текст</u> .	а) <i>Цей текст</i> ми повинні вивчити. б) <i>У цьому тексті</i> було багато нових дієслів.
3. Ми були <u>в театрі</u> .	а) <i>Цей театр</i> знаходиться у центрі. б) <i>Коло цього театру</i> стоїть пам'ятник Пушкіну.
4. Я купив <u>книжку</u> .	а) <i>Про цю книжку</i> розповідав Том. б) Я давно мріяв купити <i>цю книжку</i> .
5. Ми йдемо <u>в аудиторію</u> .	а) <i>Ця аудиторія</i> знаходиться коло деканату. б) <i>Коло цієї аудиторії</i> знаходиться деканат.
6. Тобі подобається <u>фільм</u> ?	а) <i>Про цей фільм</i> ми говорили з друзями. б) <i>Цей фільм</i> показували вчора по телебаченню.
7. Я знаю <u>хлопця</u> .	а) Марина з <i>ним</i> ходила на побачення. б) Марина купила <i>йому</i> подарунок. в) <i>На ньому</i> сірий костюм.

10. Замініть підкреслені сполучники і сполучні слова словом *який* / *котрий* у правильній формі.

Зразок? Ти знаєш кіоск, де я купую сигарети? – Ти знаєш кіоск, у якому я купую сигарети?

1. Ти знаєш будинок, де я живу? 2. Це студент, що

приїхав з Африки. 3. Це квартира, де живе мій колега. 4. Покажіть мені книжку, що вам подарував професор. 5. Це місто, куди мої батьки завжди їздять у відпустку. 6. Розкажи мені про країни, де ти працював. 7. Я зателефонував професору, що читає нам лекції з хімії. 8. Вчора ми були на площі, де знаходиться університет. 9. Я загубив телефон, що ти мені дав. 10. Ми прочитали про місце, куди поїдемо на екскурсію. 11. Розкажи мені про місто, звідки ти щойно повернувся.

11. Замість крапок поставте слово *який* у правильну форму. Якщо треба, використайте прийменник.

1. Я дивився фільм, ... ти мені розповідав. 2. Влітку ми були в селі, ... живуть мої бабуся й дідусь. 3. Ось диск, ... я купив учора. 4. Я знаю чоловіка, ... ви щойно привітались. 5. Я не знаю жінку, ... ви щойно привітали. 6. Як називається вистава, ... ти дивився? 7. Як звуть юнака, ... ти купив подарунок? 8. Ганна вже прочитала книжки, ... вона взяла в бібліотеці. 9. Друг, ... Том отримав повідомлення, скоро поїде до Європи.

12. З'єднайте два речення в одне за допомогою сполучників *який* або *котрий* у правильній формі.

1. Ви знаєте дівчину? Вона приїхала з Росії. 2. Максим читає лист. Він отримав цей лист від батьків. 3. Це мій друг Андрій. Я тобі багато розповідав про нього. 4. Я їду до банку. В цьому банку працював мій батько. 5. Олена вже бачила фільм. Подруга порадила їй подивитися цей фільм. 6. Я запросив друзів. Ти їх добре знаєш. 7. Де працює твій приятель? Ти ходив до нього вчора. 8. Де живе твоя приятелька? Ти була у неї вчора. 9. У якій групі вчиться хлопець? Ви розмовляли з ним у коридорі.

13. Замість крапок поставте слово *який* у правильну форму. Якщо треба, використайте прийменник.

1. Я вже читала книжку,	... ви радите мені прочитати. ... лежить на полиці. ... ви розповідаєте.
2. Я знаю дівчину,	... добре грає на піаніно. ... ви чекаєте. ... ви зателефонували.
3. Я бачив юнака,	... живе у цій кімнаті. ... ви привітались. ... ви питаєте.
4. Том знає усіх студентів,	... вчаться на нашому факультеті. ... ви запросили на вечір. ... подобається грати у баскетбол.

14. Закінчіть речення.

1. Це будинок, який ... .. у якому ... .. перед яким ... .. у який ... .. біля якого	2. Я знаю дівчину, яка ... .. яку ... .. у якої ... .. з якою ... .. про яку ... ..
3. Це студенти, які ... .. до яких ... .. яким ... .. з якими ... .. у яких	4. Ти знаєш юнака, який ... .. ? біля якого ... .. ? про якого... .. ? на якому ... .. ? поруч з яким... .. ?

15. З'єднайте два речення в одне за допомогою сполучника *котрий* у правильній формі.

1. У нашій групі
вчиться дівчина.

- а) Вона приїхала з Китаю.
- б) Її звуть Люна.
- в) У неї багато друзів.
- г) Вона вже добре говорить українською.

2. У мене є приятель.

- а) Його звуть Стас.
- б) Він мріє стати лікарем.
- в) Я допомагаю йому навчитися працювати на комп'ютері.
- г) Я познайомився з ним рік тому.

3. Максим прочитав
детектив.

- а) Йому дуже сподобався цей детектив.
- б) Він раніше багато чув про цей детектив.
- в) Цей детектив написав молодий, але відомий письменник.

4. Як звуть твою
подругу?

- а) Вона працює в комерційному банку.
- б) Ти часто телефонуєш їй.
- в) Я бачив її з тобою у кав'ярні.
- г) Ти купив для неї мобільний телефон.

16. Дайте відповіді на питання, вживайте сполучні слова *який* або *котрий*.

Зразок: Хто такий спортсмен? – Спортсмен – це юнак, який займається спортом.

А) 1. Хто такий викладач? 2. Хто такий письменник? 3. Хто такий художник? 4. Хто така лікарка? 5. Хто такі футболісти? 6. Хто така піаністка? 7. Хто такий програміст?

Б) 1. Що таке бібліотека? 2. Що таке їдальня? 3. Що таке Інтернет-офіс? 4. Що таке студентський гуртожиток? 5. Що таке словник? 6. Що таке аптека? 7. Що таке супермаркет? 8. Що таке ноутбук?

* 17. Прочитайте жарти. Зверніть увагу на речення з означальним підрядним.

1)

– Мамо, як називається ця станція, від якої ми тільки що поїхали?

– Не знаю. Не заважай, я читаю.

– Шкода, що ти не знаєш. А наш маленький Андрійко зійшов там з потягу.

2)

Онук приходять на день народження бабусі з букетом троянд.

– Спасибі, онуче! – зраділа бабуся. – Дуже красиві троянди і так схожі на ті, котрі ростуть у нашому саду.

– Уже не ростуть...

3)

Мати говорить синові, який нишпорить по кімнаті:

– Що ти там шукаєш?

– Нічого.

– Тоді подивись у коробці, де лежать цукерки!

4)

На вулиці плаче хлопчик, що загубився.

– Як тебе звуть, хлопчику? – питає міліціонер.

– Як тата.

– А як звуть твого тата?

– Як мене.

– Ну добре. А як звуть вас обох?

– Одна-а-аково-о-о!

Завдання для самостійної роботи

1. Дайте відповіді на питання, слова з правого стовпчика ставте у правильну форму.

а) 1. Де живе ваша сім'я? 2. Звідки ви отримуєте листи? 3. Куди ви поїдете влітку?	батьківщина
б) 1. Кому ви купили цей словник? 2. Хто вам сьогодні телефонував? 3. З ким ви граєте у шахи? 4. Чий це ноутбук?	приятель
в) 1. Чим він цікавиться? 2. Що Том вивчає? 3. Який це підручник?	фізика
г) 1. Де ви взяли цю книжку? 2. Куди ви ходили? 3. Звідки повернулись студенти?	бібліотека
д) 1. З ким ви їдете на змагання? 2. На кому синій спортивний костюм? 3. У кого ви були вчора? 4. Ким працює твій дядько?	тренер
е) 1. Чим ви займаєтесь у вільний час? 2. Що ви любите? 3. Про що ви розмовляли з Марійкою?	музика
є) 1. Ким хоче стати Галина? 2. У кого ви були? 3. До кого ви ходили? 4. З ким він привітався? 5. На кому білий халат?	лікар
ж) 1. Кого ти чекаєш? 2. Чий це речі? 3. Кому ви завжди допомагаєте? 4. З ким у вас сьогодні зустріч?	друзі

2. Прочитайте текст, слова в дужках поставте у правильну форму. Якщо треба, використайте прийменники.

Я хочу розповісти ... (ви) ... (мій/свій український приятель). ... (Він) звать Андрій Ковальчук. Я познайомився ... (Андрій) недавно. Його батько працює ... (перекладач) у консульстві ... (Польща). Андрій закінчив ... (середня школа) й вступив ... (медичний університет, стоматологічний факультет). Зараз він вчиться ... (п'ятий курс). По закінченні ... (університет) Андрій хоче працювати ... (власний стоматологічний кабінет).

3. Прочитайте мікротексти. Замініть підкреслені слова особовими займенниками у правильній формі. Якщо треба, використайте прийменник.

1. Моя сестра живе в Америці. Я давно не бачив ... . часто телефонує мені. Вчора я отримав ... повідомлення і одразу відповів ... . Можливо, влітку я поїду ... .

2. У мене є друг. ... звать Роман. ... працює у комп'ютерному салоні. ... є багато різних компакт-дисків. Іноді ми разом ... граємо в комп'ютерні ігри. Завтра я піду ... у гості.

3. Ця дівчина працює у нашій академії. Я не знаю, як ... звать і скільки ... років. Я часто зустрічаю ... у бібліотеці або у їдальні. ... чудове біляве волосся і красиві зелені очі.

4. Мої батьки живуть у Рабаті. Я давно не бачився ... . Вчора я отримав ... листа. ... пишуть, що незабаром прийдуть до мене. Я зателефонував ... і сказав, що буду чекати ... з нетерпінням.

4. Займенники в дужках поставте у правильну форму. Якщо треба, використайте прийменник.

1. Я рідко бачу ... (він і вона). 2. Ви давно знаєте ...

(вони)? 3. Де ви познайомилися ... (вони)? 4. Ти вже привітав ... (він) з днем народження? 5. Подаруй ... (ми) своє фото. 6. Допоможи ... (я), будь ласка. 7. ... (Ти) мені подобаєшся. 8. Я можу прийти завтра ... (ви)? 9. Ви підете ... (ми) в кіно? 10. Хто порадив ... (ти) вступити до медичного університету? 11. Я не отримав повідомлення ... (вона). 12. Він давно не був ... (я).

5. Поставте займенники у правильну форму. Додайте необхідні прийменники, якщо треба.

ви - я

– Можна ... приїду ... сьогодні?
– Звичайно. Коли ... приїдете ... ?
– ... візьму таксі і через півгодини ... буду ... . Якщо розмова буде довга, то ... поїду ... ввечері теж на таксі.

він

– Ви вже були ... ?
– Так, я їздив ... минулого тижня.
– І як він?
– Непогано. Я провів ... три години. Коли я поїхав ... , він почувався вже краще.

ти

– ... вже вдома? Я приїду ... через півгодини. Чекай!
– У мене о 3 годині зустріч.

ми - ви

– ... зможете приїхати ... сьогодні о 8 годині?
– А це не запізно? Як ... зможемо поїхати ... , якщо транспорт не буде працювати?
– Не хвилюйтесь, ... швидко все закінчимо. ... будете ... десь годину-дві.
– Домовились, через годину ... будемо ... .

вони

– Ви вже були ... вдома?
– Ні, ми ще не були ... , але збираємося поїхати ... у суботу.
– Ви довго будете ... ?
– Ні, ми їдемо ... тільки на один день.

ви - вона

– ... вже була ... на новій квартирі?
– Ні, але ми вже були ... .

... приїдеш надовго?

– Ні, через півгодини я ...
поїду. У мене тяж справи. Я
буду ... максимум 20-30
хвилин.

– Ну, і як?

– Чудово. Шкода, що ми
приїхали ... пізно. Тому
дуже скоро ми вже ...
поїхали.

6. Дайте відповіді на питання, вживайте слова в дужках у правильній формі.

1. Де працює Марк? (комерційний банк) 2. Куди Максим вступив після школи? (юридична академія) 3. Кому зателефонував Павло? (його/свій новий шеф) 4. З ким завжди радиться Іванко? (його/свій старший брат або дідусь) 5. Куди ви хочете поїхати влітку? (Крим, Чорне море) 6. Кого ви зустріли у парку? (мої/свої друзі) 7. Коли ви були в басейні? (минулий тиждень) 8. Про кого питав декан? (Максим та Марійка) 9. Коли він народився? (25.09.1988) 10. Ким вона мріє стати? (відома актриса) 11. До кого він ходив учора? (стоматолог) 12. З ким ти зустрічався в суботу? (мій/свій приятель) 13. Де навчається їхня дочка? (школа, п'ятий клас) 14. Від кого ти отримав повідомлення? (моя/своя наречена) 15. Де живуть його батьки? (маленьке село, північ) 16. З якого предмета ви складатимете іспит сьогодні? (українська мова) 17. За який час Максим прочитав детектив? (одна ніч) 18. На який час Максим позичив у тебе гроші? (один місяць) 19. Із чим тебе привітав викладач? (перемога).

7. Дайте відповіді на питання, вживайте словосполучення з правого стовпчика.

1. З ким ви часто зустрічаєтесь?
2. Кого ви давно не бачили?
3. У кого ви були в неділю у
гостях?
4. Про кого ви говорили вчора?

мій старший брат;
Жак та його дружина;
мої друзі;
моя молодша сестра.

5. Кому вам треба подзвонити?
6. Кому ви зателефонували сьогодні?
7. З ким ви розмовляли вчора?
8. Кого ви запросили до себе в гості?
9. Хто подарував вам цю фотокамеру?
10. Від кого ви повернулись?
11. Чиї це речі?
12. Куди ви йдете завтра?
13. На кому красивий одяг?

8. Замість крапок напишіть словосполучення у потрібній формі. Якщо треба, використайте прийменник. Зверніть увагу, що в деяких випадках краще вжити займенник *свій*.

А) один відомий український художник

1. Ми бачили на виставці ... . 2. Ми бачили на виставці картини ... . 3. Ми розмовляли про живопис ... . 4. ... показав нам свої нові картини. 5. Я хочу показати свої малюнки ... . 6. Я прочитав у Інтернеті ... .

Б) моя/своя кохана дівчина

1. Сьогодні мені зателефонувала ... . 2. Я чекаю ... . 3. Сьогодні я зустрічаюсь ... . 4. Я написав повідомлення ... . 5. Це фотографія ... . 6. Я часто думаю ... . 7. ... чудовий характер. 8. ... 22 роки.

В) мій/свій старий приятель

1. Я хочу розповісти тобі ... . 2. Сьогодні я піду в кіно ... . 3. Вчора я був ... . 4. Я повернувся дуже пізно ... . 5. Недавно до Харкова приїхав ... . 6. Я зустрів ... на вокзалі. 7. Я купив диск ... . 8. Я хочу привітати ... зі святом.

Г) мої/свої батьки

1. Я дуже люблю ... . 2. Я часто думаю ... . 3. Я завжди раджуся ... . 4. Я допомагаю ... . 5. Влітку я буду відпочивати ... . 6. ... подарували мені цей ноутбук. 7. Недавно я їздив ... . 8. Я забув привітати ... з ювілеєм.

9. Закінчіть речення.

Зразок: Дарина любить американське кіно. Вона хоче написати реферат про ... . – Дарина любить американське кіно. Вона хоче написати реферат про американську актрису.

1. Дарина познайомилася з Максимом. Вона розповіла про це ... . 2. Том – хороша людина, він завжди допомагає ... . 3. Зараз директор зайнятий, він розмовляє з ... . Директор пояснює ..., що той повинен робити. 4. Якщо у мене неприємності, я телефоную ... . 5. Він мріє стати ... . 6. – Чиє це пальто? – Це пальто ... . 7. У коридорі ми зустріли ... .

Слова для довідок: старий друг, американська актриса, новий співробітник, близька подруга, українська викладачка, хороший фахівець, важливий гість, відомий вчений, люба бабуса, відома піаністка, спокійна людина.

10. Замість крапок напишіть займенники його, її, мій, твій, наш, їхній або свій у правильній формі.

1. Це ... кімната. Де ключ від ... кімнати? 2. Жак надіслав листа. У ... листі він пише про ... навчання. Я отримав ... лист три дні тому. 3. Харків'яни люблять ... місто. Вони з гордістю говорять про ... історію, архітектуру. 4. У театрі ми зустріли ... знайомого. Разом з ним була ... наречена. Він познайомив нас зі ... нареченою. 5. – Де ... паспорт? Ти не бачив ... паспорт? Здається, я загубив ... паспорт.

11. Замість крапок поставте слова *вільний, зайнятий, радий, задоволений, готовий, здоровий, хворий, повинен, згоден* у правильній формі.

1. Я дуже ... результатами своїх іспитів. 2. Я хочу з тобою зустрітися, якщо ти ... . 3. Почекай на мене. За хвилину я буду ... . 4. Марина ... поїхати з нами у подорож. 5. Якщо ви хочете встигнути на концерт, ви ... поспішати. 6. Сьогодні я ... , тому не зможу з вами зустрітися. 7. Ми ... з вами познайомитися. 8. Декан був дуже ... весь день.

12. Закінчіть речення, використовуйте слово *рік* у правильній формі.

1. Я житиму й вчитимуся у Харкові 5 ... . 2. Він закінчив школу 2 ... тому. 3. Ця родина живе в Україні майже 10 ... . 4. Мій брат працював у Америці 3 ... . 5. Його батько працював у школі 21 ... . 6. Антону скоро буде 24 ... . 7. Скільки вам ... ? 8. Мені 33 ... .

13. Скажіть, як називається або як звуть:

Ці парфуми; ця кав'ярня; ваш сусід; ваша улюблена страва; ваш новий студент; ваша викладачка; це чудове вино; ваш новий шеф; ваша футбольна команда.

* 14. Прочитайте жарти. Поясніть вживання підкреслених применників та відмінникових форм.

1)

– Сину, – суворо запитав батько, – чому ти одержав «двійку»? Не зрозумів запитання учителя?
– Зрозумів, – відповів хлопчик, – але він не зрозумів моєї відповіді.

2)

Радісний батько вбігає до кімнати:

– Синку! У тебе незабаром буде сестричка!
– Але так нечесно, тату, ти обіцяв мені песика.

3)

Мама говорить шестирічній Олі:

– Іди, доню, до молочного магазину, купи кілограм сметани. Ось глечик і гроші.

Прийшла Оля в магазин, подала глечик продавцю й каже:

– Дайте мені один кілограм сметани.

Продавець налив у глечик сметани та й питає:

– А гроші де?

– У глечику.

4)

– Петрику, що ти збираєшся робити на канікулах?

– Ще не знаю. Торік на канікулах я хворів на ангіну і грип.

5)

Мамо, скажи, будь ласка, де ти народилася?

– У Києві, синку.

– А я?

– У Харкові.

– А де народився тато?

– У Полтаві.

– Як добре, що ми всі зустрілися?

6)

Сусід побачив хлопчика на яблуні.

– Ага, попався, негіднику! Ану скажи мені, де твій батько!

– Він... він на сусідній яблуні...

♦ **Запам'ятайте** дієслова, що не вживаються без **-ся**.
Зверніть увагу на їхнє керування.

боятися	кого? чого?	боятися темряви
(за)сміятися	з кого? з чого?	сміятися з жарту
знущатися	з кого? з чого?	знущатися з тварин
посміхатися/ посміхнутися	кому? чому? до кого?	посміхнутися до матері
гордитися	ким? чим?	гордитися успіхами
пишатися	ким? чим?	пишатися успіхами

поратися	де? з чим?	поратися в саду з полуницею
милуватися	ким? чим?	милуватися красвидом
боротися	з ким? з чим? за що?	боротися з корупцією, боротися за перемогу
одружуватися/ одружитися	з ким?	Андрій одружився з Оленою.
сподіватися	на кого? на що?	сподіватися на удачу
сумніватися	у кому? у чому?	сумніватися у своїх силах
запізнюватися/ запізнитися	куди?	Учора я запізнився на урок.
стомлюватися/ стомитися		Я працював кілька годин і дуже стомився.
здаватися/ здатися	кому?	Мені здалося, що мати стомилася.
листуватися	з ким?	Я листуюся з Сашком.
стосуватися	кого? чого?	Ця справа мене не стосується.

15. Задайте питання від підкреслених дієслів до додатків. Складіть з цими дієсловами власні приклади.

1. Батько пишається старшим сином. 2. Олена погано ставиться до батьків. 3. Ми сподіваємося на вашу допомогу. 4. Я не можу погодитися з вами. 5. Мій батько не сумнівається у моєму успіху. 6. Маленьке дівча боїться собаки. 7. Вчителька посміхнулася до своїх нових учнів. 8. Я давно не бачив Тома, але ми з ним постійно листуємося.

16. Виберіть дієслово з -ся або без -ся.

1. Я ... працювати о сьомій годині ранку і ... о четвертій годині дня. Наші лекції ... о дев'ятій годині і ... о третій.	починати(ся), закінчувати(ся)
--	----------------------------------

2. Двері ..., і викладач увійшов до класу. Викладач ... двері й увійшов до класу.	відчинити(ся)
3. Робота в лабораторії ... до вечора. Секретарка ... працювати до вечора.	продовжувати(ся)
4. Водій ... машину на розі вулиць. Машина ... на розі вулиць.	зупинити(ся)
5. Магазин ... о дев'ятій ранку і ... о сьомій вечора. Коли ми йдемо з гуртожитку, ми ... вікна.	відчиняти(ся), зачиняти(ся)
6. Вчора на вулиці я ... друга. Ми ... з ним пізно ввечері. Брат написав, щоб я ... його на вокзалі.	зустріти(ся)
7. Я ... з ним минулого року. Я хочу ... тебе зі своєю сестрою. Де ви ... з цією дівчиною? Коли ви ... мене з вашим братом?	познайомити(ся)
8. Він каже, що він ... мене у кав'ярні. Ми дуже рідко з ним ... . Коли ви ... з ним востаннє? Я ... його місяць тому.	бачити(ся)
9. Недавно я посварився з Ганною. Мій друг ... нас. Я дуже радий, що ... з нею.	помирити(ся)
10. Мій батько ... мені вибрати цю спеціальність. Коли мені важко, я завжди ... з ним.	радити(ся)
11. Я ... руки. Мати ... посуд. Сестра ... у душі. Перед обідом обов'язково треба ... руки.	мити(ся)
12. Мати ... дитину. Марина завжди запізнюється, тому що вона дуже повільно	одягати(ся)
13. Вранці я люблю ... холодною водою.	вмивати(ся)

Мати ... маленького сина.

14. Він ... руки й лице рушником. Він ... рушником.		витирати(ся)
--	--	--------------

15. Я люблю ... у річці. Щовечора мати ... дітей.		купати(ся)
--	--	------------

16. Я не встиг вранці поснідати, і зараз мені ... їсти. Хлопчик зовсім не ... спати.		хотіти(ся)
---	--	------------

* 17. Виберіть потрібне дієслово в дужках і поставте його у правильну форму.

1. Щоліта я ... у селі. Мені там добре ... (відпочивати/відпочиватися). 2. Сьогодні йому не ... . Взагалі він багато ..., ось і вчора йому ... добре (працювати/працюватися). 3. Марина завжди ... на ніч, але сьогодні їй не ... (читати/читатися). 4. Якщо мені не ... , я завжди читаю. Вчора я не ... майже до першої – читав (спати/спатися). 5. Сирота ... у багатій родині, але йому там погано ... – і він утік (жити/житися). 6. Олена – перекладачка, вона любить свою роботу й із задоволенням ... . Але сьогодні їй не ... (перекладати/перекладатися), бо вона стомилася.

18. Виберіть дієслово потрібного виду й поставте його у правильну форму.

Починатися – початися

1. Зазвичай заняття в академії ... о 8:30, вчора вони ... о 9 годині. А завтра заняття ... 9:30. 2. Раніше заняття в академії завжди ... о 8:00, зараз вони ... о 8:30. Наступного року вони ... о 9:00.

Закінчуватися – закінчитися

А) – Коли сьогодні ... тренування?

– Тренування ... сьогодні о 17:30.

- Б) – Коли зазвичай ... робота на фірмі?
– Зазвичай робота на фірмі ... о 6 годині.
- В) – Коли завтра ... іспит?
– Завтра іспит ... о першій.
- Г) – Коли ... заняття в минулому семестрі?
– В минулому семестрі заняття завжди ... о 14:10.
– Коли ... заняття в наступному семестрі?
– В наступному семестрі заняття ... 16:15.

♦ Запам'ятайте керування деяких дієслів:

(по)дякувати	кому? чому?	дякувати батькам
їхати	чим? на чому?	їхати поїздом, на поїзді
навчати/ навчити	кого? чого?	навчати студентів, навчати мови
навчатись/ навчитись	чого? у кого? де? + інф.	навчитися мужності у батька
вивчати/ вивчити	що? де?	вивчати біологію в університеті
учитись	де? чого? у кого?	учитись мови; учитись у школі; учитись у товаришів
записуватись/ записатись	куди?	записатись у гурток
(з)радіти	кому? чому?	радіти друзям, подарунку
залучати/ залучити	кого? до чого?	залучати дітей до праці
чекати	кого? чого? на кого? на що?	чекати на весну, на друзів
(з)нехтувати	кого? що? ким? чим?	нехтувати батьковою порадою
уникати/ уникнути	кого? чого?	уникати неприємної розмови
примушувати/ примусити	кого? до чого? + інф.	примушувати дочку грати на піаніно

19. Прочитайте речення. Задайте питання від підкреслених дієслів до додатків. Складіть з цими дієсловами власні приклади.

1. Маленьке дівча дуже зраділо новій ляльці. 2. Я хочу записатися на курси водіїв. 3. Я навчився у брата грати на гітарі. 4. Ми посварились із Тарасом, і тепер він мене уникає. 5. Ми подякували лікареві за вчасну і кваліфіковану допомогу. 6. Максиме, зачекай на мене у кав'ярні. 7. Неможна нехтувати добрими відносинами.

20. Виберіть дієслово і поставте його у правильну форму.

1. – Що ви робили вчора ввечері? – Я ... газету. – Ви вже ... її? – Так, ...	читати/ прочитати
2. – Що роблять ці юнаки? – Вони ... домашнє завдання. – Томе, ти вже ... домашнє завдання? – Ні, ще не все ... . – Добре, давай ... разом!	виконувати/ виконати
3. Сергій ... мені про своє життя, а я з інтересом його слухав.	розповідати/ розповісти
4. – Чому ти ... так рано? – Я завжди ... рано. Навіть влітку, на канікулах я ... о шостій ранку.	вставати/встати
5. – Коли ви ... спати? – Зазвичай я ... спати пізно. Але вчора я дуже стомився і ... спати рано, о пів на дев'яту.	лягати/лягти
6. – Скільки часу ви ... на Антона? – Ми ... 10 хвилин. Але Антон попросив обов'язково ... на нього. – Добре, давай ... на нього.	чекати/зачекати

21. Поставте дієслова у форму майбутнього часу.

1. Ми склали іспити, отримали свідоцтва, купили квитки та поїхали до Криму. Там ми відпочивали, плавали, ходили у гори. 2. Усі пішли в кіно, а я залишився вдома. Я взяв журнал, подивився його, а потім ліг спати. 3. У суботу мій друг приїхав з Китаю. Він подарував мені диски. Ввечері ми зустрілись у мене, подивилися диски, а мій друг розповів нам про Китай. 4. У неділю вранці я встав, одягнувся, умився та пішов снідати. Я поснідав та пішов на ринок. 5. Після занять я прийшов додому, відпочив та сів за комп'ютер. Я працював на комп'ютері майже 3 години. Коли я закінчив, я став дивитися телевізор.

22. Прочитайте, що розповідає Олена. Виберіть дієслово і поставте його у правильну форму.

Розповідає Олена

Скоро ... (починатися/початися) сесія. Я багато ... (працювати/попрацювати), але користі мало. Я ... (думати/подумати), що я зовсім не готова, тому що я нічого не ... (пам'ятати/запам'ятати). Вчора ... (дзвонити/подзвонити) Сашко. Він ... (питати/спитати), як справи. Я ... (розповідати/розповісти) про свої невеселі справи. Потім він ... (давати/дати) мені дуже розумну пораду. Іспити ... (починатися/початися) тільки через місяць, тому я й не повинна ... (думати/подумати) про них зараз. Не треба марно ... (витрачати/витратити) нерви.

23. Прочитайте, що розповідає Тарас. Виберіть дієслово і поставте його у правильну форму.

Розповідає Тарас

Щодня наші заняття ... (закінчуватися/закінчитися) о третій годині. Вчора після уроків я пішов до їдальні. Я

швидко ... (обідати/пообідати), а потім майже годину ... (читати/прочитати) цікавий детектив. О 5 годині я почав ... (готувати/приготувати) домашнє завдання з української мови. Спочатку я ... (робити/зробити) вправи, потім півгодини ... (вчити/вивчити) нові слова та ... (повторювати/повторити) дієслова, а потім почав ... (читати/прочитати) новий текст. Коли я ... (закінчувати/закінчити) виконувати домашнє завдання, я пішов до студентського клубу. Там я трохи ... (грати/пограти) у шахи, а потім ми з друзями ... (дивитися/подивитися) фільм. Я ... (повертатися/повернутися) до куртожитку о 10:30.

24. Прочитайте, що розповідає Максим. Виберіть дієслово і поставте його у правильну форму.

Розповідає Максим

Сьогодні вранці моя сестра погано почувалася. Вона ... (вирішувати/вирішити) ... (залишатися/залишитися) вдома. Я ... (лякатися/злякатися), що вона ... (хворіти/захворіти). Бабуся ... (давати – дати) їй ліки, і Катерина ... (засинати/заснути). Коли вона ... (прокидатися/прокинутися), вона почувалася набагато краще. Вона мені ... (телефонувати/зателефонувати) і ... (говорити/ сказати), що їй треба терміново ... (зустрічатися/зустрітися) з подругою. Але я ... (відповідати/відповісти), що сьогодні їй неможна ... (вставати/встати).

25. Прочитайте, що розповідає Жак. Виберіть дієслово і поставте його у правильну форму.

Розповідає Жак

Вчора я ... (повертатися/повернутися) додому пізно, тому що був у друга. Він ... (пропонувати/запропонувати) мені ... (залишатися/залишитися) у нього, але я не міг, тому що завтра мені треба рано ... (вставати/встати). Я

ненавиджу рано ... (вставати/встати), але іноді обставини ... (примушувати/примусити). Коли я ... (повертатися/повернутися) додому, я одразу ... (лягати/лягти) спати. Я довго не міг ... (засинати/заснути), тому що у мене ... (боліти/заболіти) голова. Але потім я ... (пити/випити) ліки і одразу ... (засинати/заснути). Коли я ... (прокидатися/прокинутися) вранці, у мене вже не ... (боліти/заболіти) голова. ... (Починатися/початися) новий день!

26. Попросіть.

Зразок: Я був зайнятий, тому сказав другу, щоб він зателефонував мені через годину. – Я сказав другу: «Вибач, зараз я зайнятий. Зателефонуй мені через годину, будь ласка».

1. Ви не зрозуміли, що сказав викладач, і попросили його, щоб він повторив іще раз. 2. Ви не можете вирішити проблему самотійно. Ви просите друга, щоб він вам допоміг. 3. Ви вже підписали контракт. Тепер ви просите свого партнера, щоб він теж підписав. 4. Ви забули вдома гаманець і просите друга, щоб він почекав вас 10 хвилин. 5. У вас немає необхідної інформації. Ви просите подругу надіслати вам потрібну інформацію поштою.

27. Поставте займенники з правого стовпчика у правильну форму. Якщо треба, використайте прийменники.

Дайте ... цю книжку.

Забудьте ... .

Почекайте ... .

Поговоріть ... .

Розкажіть ... .

Послухайте ... .

Зателефонуйте ... .

я, він, вона, вони

Порадьте ... .
 Порадьтєсь ... .
 Запросіть ... .
 Навчіть ... .
 Думайте ... .
 Допоможіть ... .

■ Зверніть увагу:	не + імп. НВ
<i>Не читай(те) у ліжку!</i> <i>Не розмовляй(те) голосно!</i>	

● **Порівняйте:**

<i>імп. НВ/ДВ</i>	<i>не + імп. НВ</i>
Читай(те)! / Прочитай(те)!	Не читай(те)!
Слухай(те)! / Послухай(те)!	Не слухай(те)!
Пиши! Пишіть!/Напиши!Напишіть!	Не пиши!Не пишіть!
Розкажуй(те)! / Розкажи! Розкажіть!	Не розкажуй(те)!
Покажуй(те)! / Покажи! Покажіть!	Не покажуй(те)!
Давай(те)! / Дай(те)!	Не давай(те)!
Бери! Беріть! / Візьми! Візьміть!	Не бери! Не беріть!
Треба починати процес	Не треба починати процес
!! Але: Дивись, не забудь квитки! (не+ імп. ДВ) – попередження, застереження	

28. Утворіть негативну форму від дієслів із вправи 27.

● **Порівняйте:**

<i>можна (Д.в.) + інф. ДВ</i>	<i>імп. НВ</i>
Можна <i>взяти</i> вашу ручку?	Будь ласка, <i>бери (беріть)!</i>
Можна (мені, нам) <i>вийти</i> ?	Будь ласка, <i>виходь(те)!</i>
Можна (мені, нам) <i>сісти</i> ?	Будь ласка, <i>сідай(те)!</i>

29. Заповніть пропуски у таблиці.

Можна мені <i>встати</i> ?	... ..
... ..	Будь ласка, <i>телефонуйте!</i>
Можна мені <i>розповісти</i> анекдот?	... ..
... ..	Будь ласка, <i>показуйте!</i>
... ..	Будь ласка, <i>пийте!</i>
Можна мені <i>подивитися</i> ваш альбом?	... ..
Можна мені <i>поставити</i> сюди свою сумку?	... ..
... ..	Будь ласка, <i>відкривай!</i>
... ..	Будь ласка, <i>замовляйте!</i>
Можна <i>записати</i> ваш телефон?	... ..
... ..	Будь ласка, <i>виходьте!</i>

30. Виберіть дієслово правильного виду та поставте його у форму наказового способу (імперативу).

1. Будь ласка, ... мені ввечері! (телефонувати/зателефонувати) 2. Можна подивитися, що ви робите? – Звичайно, ... ! (дивитися/подивитися) 3. Будь ласка, ніколи не ... , що ви тут бачили. (розповідати/розповісти) 4. Дивись, не ... сьогодні паспорт! (забувати/забути) 5. Не ... вікно, тут так жарко! (зачиняти/зичинити) 6. Ти ідеши у магазин? ... мені макарони, будь ласка! (купувати/купити) 7. Я хочу прочитати вам свої вірши. – Добре, у вас є 10 хвилин. ... ! (читати/прочитати) 8. У мене болить голова. ... мені, будь ласка, пігулку! (давати/дати) 9. Дивись не ... гроші! (губити/загубити).

31. Використайте потрібне дієслово *бути, ходити, йти, піти, прийти, їздити, їхати, поїхати, приїхати, носити, нести, возити, везти*.

1. Завтра ми не ... у село, тому що машина батька зламалась. 2. – Куди ти ... вранці? – Я ... до лікаря. 3. Ви давно ... з роботи? 4. Ви вже ... у Києві? – Так, ми ... до Києва минулого місяця. – А на чому ви ...? – Ми ... туди автобусом. 5. – Олено, куди ти зараз ... ? – Я ... до друзів. 6. – На чому ти ... на роботу? – Я ... на роботу пішки. 7. Моя сестра дуже любить ... по магазинах. 8. Мій батько недавно ... з Китаю. 9. Подруги ... до гуртожитку на таксі. 10. Я завжди ... на урок словник. 11. Якщо у мене буде настрій, я ... на дискотеку з друзями. 12. Який фільм ... зараз? 13. Ти не знаєш, куди ... цей автобус? 14. Дівчата купили квитки й ... до залу. 15. О котрій годині він ... вчора з роботи? 16. Сьогодні чудова погода! Давайте ... пішки.

* 32. Прочитайте жарти. Поясніть вживання *НД* і *ДВ*, а також дієслів із *-ся*.

1)

– Грицю, що ти робив?
– Нічого.
– А ти, Михайле?
– Я був коло нього.

2)

– Двадцять п'ять років я і моя дружина були щасливими людьми.
– А що сталося потім?
– Потім ми зустрілися.

3)

– Чи не здається вам, що теперішня молодь жадливо вдягається? Наприклад, оцей юнак...
– Це моя дочка.
– Пробачте, я не знав, що ви її батько.
– Я її мати.

4)

– Пам'ятаєш, тату, ти розповідав, що у тебе в школі були погані оцінки...
– Чому ти запитав?
– Просто подумав, що історія повторюється.

33. З'єднайте речення за допомогою сполучників та сполучних слів *і*, *а*, *але*, *що*, *хто*, *який*, *котрий*, *де*,

куди, коли, звідки, тому що, тому, якщо, щоб, аби.

1. Том закінчив університет. Тепер він працює викладачем. 2. Ви побачите цей підручник. Купіть його мені, будь ласка. 3. Я був у банку. Там працює мій батько. 4. Тетяна зараз не працює. У неї маленька дитина. 5. Я матиму гроші. Я обов'язково придбаю авто. 6. Марина не була на уроці. У неї страшенно боліла голова. 7. У вас буде час. Зателефонуйте мені. 8. Марина часто ходить на концерти. Вона любить музику. 9. Треба поспішати. Не запізнитися на урок.

34. Замість крапок поставте потрібні сполучники та сполучні слова *і, а, але, що, хто, який, котрий, де, куди, коли, звідки, тому що, тому, якщо, щоб, аби.*

1. Ви не знаєте, ... погода буде завтра? 2. Андрій запізнився на урок, ... він пізно встав. 3. Мені дуже сподобався фільм, ... ми вчора дивилися разом. 4. Ти не чув, ... повернувся вчора твій сусід? 5. Ви повинні багато працювати, ... ви хочете добре скласти іспити. 6. Ганна працювала цілий день, ... зовсім не стомилася. 7. Я вже дивився цей фільм, ... не піду з вами до кінотеатру. 8. Викладач пояснив, ... ми поїдемо на екскурсію. 9. Максим переклав статтю ... почав грати на комп'ютері. 10. Мій батько завжди хотів, ... я став лікарем. 11. Я хочу спитати у викладача, ... у нас будуть іспити. 12. Ти знаєш, ... цей юнак, ... сидить поруч з Іриною? 13. Що треба зробити, ... не боліла голова?

35. Закінчіть речення.

1. Максим говорить, що він ще молодий, тому ... ..
2. Мені зовсім не сподобався фільм, про який ... .. 3. Я багато працюю, але ... .. 4. Якщо Максим не зателефонує Олені, ... 5. Коли Том закінчить перекладати статтю, ...

... . 6. Марія довго жила в Китаї, тому ... . 7. Зараз Наталка працює дуже наполегливо, тому що ... . 8. Ганна попросила, щоб ... . 9. Я просто не знаю, що ... . 10. Сьогодні у Сергія день народження, тому ... . 11. Він приїхав до Києва, щоб ... . 12. Це мій друг, у якого ... . 13. Вчора Дарина пропустила заняття, тому що ... .

Текст

Як ваше здоров'я?

1. Зверніть увагу на антоніми та синоніми.

одяга́тися/одягну́тися ≠ роздяга́тися/роздягну́тися	роздяга́тися = зніма́ти о́дяг
(за)хворі́ти ≠ виду́жувати/видужа́ти	(за)хворі́ти = занеду́жувати/ занеду́жати = нездужа́ти
хво́рий (<i>прикм.</i>) ≠ здоро́вий	хво́рий (<i>ім.</i>) = паціє́нт
підви́щений ≠ зни́жений	уко́л = ін'є́кція

2. Подивіться у словнику значення нових іменників.

Вітамі́ни, драже́, кра́плі, лі́ки, ма́зь, мі́ксту́ра, пігу́лка; термо́метр, шпри́ц; ана́лізи, діа́гноз, діе́та, дові́дка, ін'є́кція, обсте́ження, опера́ція, реце́пт, уко́л; ангі́на, апенди́кс, грип, засту́да, запале́ння леге́нів, хворо́ба; каше́ль, не́жить, пу́льс, темпе́рату́ра, тиск; ву́хо (*мн.* – ву́ха), го́рло, голо́ва, живі́т, зуб, о́ко (*мн.* – о́чі), шлу́нок.

3. Запам'ятайте мовленнєві моделі.

Що з ва́ми?	Мене́ (<i>кого?</i>) ну́дить, зно́бить.
Що у вас бо́літь?	Мені́ (<i>кому?</i>) зле, пога́но.
На що ви ска́ржитесь?	Я незду́жаю.
На що ви хворі́єте?	Я захворі́в.

Він хворіє на грип, застуду, ангіну, СНІД, запалення легенів ...	У нього (у кого?) головний біль, нежить, кашель, розлад шлунку, харчове отруєння, температура, безсоння; грип, ангіна, СНІД, запалення легенів ...
Мені (кому?) боляче.	Я страждаю на алергію (на що?)
У мене (у кого?) болить голова, зуб, живіт, горло ... болять зуби, ноги ...	
Як приймати ці ліки? Приймайте по одній пігулці тричі на день після їжі. Пийте цю мікстуру двічі на день за півгодини до їжі.	
Одягайтеся тепло, бо застудитесь.	
Висока / нормальна / підвищена / знижена температура	
Сильний біль / нежить / кашель	

4. Прочитайте дієслова, зверніть увагу на керування.
Значення нових дієслів подивіться у словнику.

оглядати/ оглянути	кого? що?	Лікар оглянув хворого.
(по)ставити	що? кому?	Лікар поставив хворому правильний діагноз. Медсестра поставила пацієнту термометр.
видаляти/ видалити	що? кому?	Стоматолог швидко видалив мені хворий зуб.
лікувати/ вилікувати	кого? що? від чого?	Лікарі швидко вилікували мого дідуся від застуди. Лікарі ще не лікують СНІД.
приймати/ прийняти	кого? що?	Лікар приймає пацієнтів у своєму кабінеті. Приймай ці ліки тричі на день.
(по)міряти	що? кому?	Вам треба поміряти тиск.
(по)щупати	що? кому? у кого?	Лікар пощупав у хворого пульс.

(за)хворіти	на що?	У дитинстві я часто хворів на грип та застуду.
викликати/ в'икликати	кого?	Якщо у вас дуже висока температура, треба викликати лікаря або швидку допомогу.
звернутися/ звертатися	до кого? куди? по що?	Тобі треба обов'язково звернутися до лікаря по допомогу.
виписувати/ виписати	що? кому?	Лікар виписав мені рецепт на мікстуру від кашлю та довідку в академію.
призначати/ призначити	що? кому?	Лікар призначив мені ін'єкції. Яке лікування тобі призначили? Олена призначила мені зустріч.
страждати	від чого? на що?	У дитинстві я страждав на алергію.

* 5. До цих дієслів доберіть додатки і поставте їх у потрібному відмінку. Якщо треба, використайте прийменники.

Оглянути, поставити, подивитися, зробити, видалити, вилікувати, приймати, міряти, виписати, сидіти, хворіти, викликати, призначити, звернутися.

Слова для довідок: аналізи, ліки, термометр, грип, рецепт, хворий, лікар, ін'єкція, температура, застуда, дієта, хвороба, зуб, горло, кашель, пігулки, операція, укол, пульс, нежить, тиск, довідка, апендікс, ангіна, мікстура, діагноз, допомога, обстеження.

6. Прочитайте мікродіалог. Спробуйте зрозуміти значення виділеного слова з контексту.

Лікар: Завтра зранку нічого не їжте і не пийте.

Пацієнт: Чому, лікарю?

Лікар: Тому що усі аналізи треба робити тільки *натще*.

7. Ці однокореневі слова напишіть у таблицю. Значення незнайомих слів подивіться у словнику.

Хто?	Що?	Який?	Як?/Відколи?	Що робити?

Ліки, лікувати, лікар, лікарський, лікування, лікарня; біль, болить; сон, безсоння; кашель, кашляти; серце, серцевий, сердечний; хворіти, хворий; застуда, застудитися; видужати, занедужати; самопочуття, відчувати, почуватися; заспокоїтися, спокійний, спокійно; малий, змалечку; старій, старіти, старший; молодій, молодіти, молодший.

● Порівняйте:

(за)хворіти	(за)боліти
Том хворіє на застуду. Діти часто хворіють. На що ти хворів?	У Тома болить голова. У мене болять зуби. Що в тебе боліло?
Хто хворіє (хворів) на що?	У кого болить (боліло) що?

8. Використайте дієслова *хворіти/захворіти, боліти/заболіти* у правильній формі.

1. Ліда часто ... . 2. Я ніколи не ... на ангіну. 3. У мене ... голова. 3. Раптом у Андрія сильно ... зуби. 4. Що у тебе ...? 5. Минулого тижня Ганна ... на грип. 6. Якщо ти не одягатимешся тепло, ти можеш ... . 7. На що ви ... у дитинстві? 8. Маля скаржиться, що в нього ... вуха. 9. Мій брат спортсмен, він рідко ... . 10. Жак отримав травму на тренуванні, і тепер у нього ... нога. 11. Неможна довго читати у темряві, у тебе ... очі. 12. У моєї бабусі дуже ... ноги. 13. Мені треба відвідати дідуся, бо він сильно ... . 14. Якщо у тебе ... голова, прийми цю пігулку. 15. Жахливо, коли діти ... ! 16. Макар ... . У нього ... шлунок. 17. Чому ти не в академії? Ти ... ? 18. Якщо ти довго спатимеш, у тебе ... голова. 19. Спортсмени рідко ... . 20. Лікарю, у мене все

... ! 21. – Чому тебе не було вчора? – У мене ... шлунок.

9. Використайте потрібне дієслово.

1. Вранці Марійка ... на головний біль. Коли вона ... температуру, виявилось, що у неї 38,2° (тридцять вісім і дві). Мати зателефонувала до лікарні та ... лікаря. Лікар ... Марійку, ... рецепт на ліки та сказав, що їй треба ... ін'єкції.
2. У Тома часто ... горло. У дитинстві він ... на ангіну та скарлатину, але йому не ... щеплення, тому що у Тома алергія на медичні препарати. 3. На що ... цей хлопчик?
4. Лікарі говорять, що спочатку йому треба ... аналізи, після цього можна буде ... діагноз та ... лікування.

Слова для довідок: *хворіти, боліти, робити/зробити, оглянути, викликати, призначити, виписати, поміряти, поставити, скаржитися, страждати.*

● Порівняйте:

<i>відчува́ти що?</i>	<i>почува́ти себе/ відчува́ти себе як?/яким?</i>	<i>почува́тися як?/яким</i>
Том <i>відчуває</i> стому.	Том <i>почуває/ відчуває</i> себе стомленим.	Том <i>почувається</i> стомлено.
Хворий <i>відчував</i> сильний біль.	Хворий погано <i>себе</i> <i>почуває/відчуває</i> .	Хворий погано <i>почувається</i> .

10. Прочитайте мікротекст. Слова в дужках поставте у правильну форму. Якщо треба, використайте прийменники.

... (Мій друг Іванко) *почувається* погано. ... (Він) *болить* живіт. ... (Він) *нудить*. ... (Іванко) було дуже *зле*, тому він *звернувся* ... (лікар). Лікар *оглянув* ... (хворий) і *запитав*, що й коли він *їв*. Іванко сказав, що вчора він *вечеряв* у ресторані. І майже одразу після *вечері* ... (він) *відчув* себе *зле*. Лікар сказав, що це *схоже* ... (харчове отруєння), але спочатку треба *зробити* ... (аналізи).

11. Замініть речення синонімічними.

Зразок: *Тетяна хворіла на ангіну. – У Тетяни була ангіна.*

1. Він хворіє на СНІД. 2. Давно ти хворієш на грип? 3. Мій брат два тижні хворів на запалення легенів. 4. Я не хворів ані скарлатиною, ані дифтерією. 5. Олена хворіла на застуду. 6. Том не ходить на заняття, тому що він хворіє на ангіну.

■ Зверніть увагу:

<i>минулий час</i>	<i>теперішній час</i>	<i>майбутній час</i>
<u>Вам</u> треба було пити ці ліки тричі на день.	<u>Вам</u> треба пити ці ліки тричі на день.	<u>Вам</u> треба буде пити ці ліки тричі на день.
<u>Йому</u> слід було залишатися у ліжку.	<u>Йому</u> слід залишатися у ліжку.	<u>Йому</u> слід буде залишатися у ліжку.
Після операції <u>їй</u> неможна було вставати 3 дні.	Після операції <u>їй</u> неможна вставати 3 дні.	Після операції <u>їй</u> неможна буде вставати 3 дні.
Після операції <u>батькові</u> важко було ходити.	Після операції <u>батькові</u> важко ходити.	Після операції <u>батькові</u> важко буде ходити.
<u>Ви</u> повинні були пити цю мікстуру двічі на день.	<u>Ви</u> повинні пити цю мікстуру двічі на день.	<u>Ви</u> повинні будете пити цю мікстуру двічі на день.
<u>Медсестра</u> повинна була зробити мені укол.	<u>Медсестра</u> повинна зробити мені укол.	<u>Медсестра</u> повинна буде зробити мені укол.

12. Напишіть ці речення у минулому і майбутньому часі. Зробіть відповідні зміни, якщо це потрібно.

1. Тобі треба приймати ці пігулки один раз на день після їжі. 2. Лікарю треба оглянути хворого. 3. Сьогодні

Марійці слід поставити гірчичники. 4. Мені треба подивитися результати ваших аналізів. 5. Спочатку вам необхідно зробити рентген. 6. Олені потрібно видалити хворий зуб. 7. Цього хворого важко вилікувати. 8. Юрко повинен приймати ці ліки щоранку натще. 9. Цій жінці слід поміряти тиск. 10. Лікарка повинна виписати мені довідку про хворобу. 11. Мені треба посидіти на дієті. 12. Після операції Галині неможна вставати кілька днів. 13. Тобі слід викликати лікаря. 14. Діти повинні приймати ці вітаміни раз на день.

13. Замініть речення синонімічними.

Зразок: Ви повинні приймати ці ліки. – Вам треба приймати ці ліки.

1. Після операції ви повинні лежати в ліжку. 2. Якщо у вас болять зуби, ви повинні звернутися до лікаря. 3. Сьогодні холодно, Тетяна повинна тепло одягнутися. 4. У Павла погане здоров'я, тому він не може займатися спортом. 5. У Олесі поганий зір, тому вона не може читати без окулярів. 6. Том повинен лікувати шлунок. 7. Недавно Ганні зробили операцію, і тепер вона не може ходити.

14. З'єднайте речення за допомогою сполучників *якщо, коли, тому, тому що, щоб*.

1. Людина тяжко хвора. Лікар приходить до нього додому. 2. У вас болить голова. Треба прийняти ліки від головного болю. 3. Ви хворі. Ви повинні лежати. 4. Максим відчув себе погано. Він пішов до лікаря. 5. Дітям неможна гуляти. У них грип. 6. Том не працює цього тижня. Він застудився і захворів. 7. Олені неможна займатися спортом. У неї хворе серце. 8. Бабусі стане зле. Терміново викличте лікаря. 9. У батька серцевий напад. Я

викликав швидку допомогу. 10. Тобі неможна працювати водієм. У тебе поганий зір. 11. Отримати довідку. Я іду до поліклініки.

15. Висловіть прохання, пораду.

Зразок: викликати лікаря – Виклич(те) лікаря!

піти до поліклініки –	відкрити рота –
звернутися до лікаря –	показати горло –
порадитися з лікарем –	дихати –
видалити зуб –	поставити термометр –
зробити аналізи –	взяти рецепт –
поміряти тиск –	купити ліки –
приймати вітаміни –	виписати довідку –

16. Виберіть дієслово в дужках і напишіть його у правильній формі.

1. Давайте я ... (ставити/поставити) вам термометр.
2. Давайте ... (міряти/поміряти) тиск. 3. Давай ... (відпочивати/відпочити). 4. Давай я ... (купувати/купити) ліки. 5. Давайте ... (видаляти/видалити) хворий зуб. 6. Давайте я ... (виписувати/виписати) вам довідку. 7. Давай ... (іти/піти) до стоматолога. 7. Давайте ... (робити/зробити) рентген. 8. Давайте я вас ... (слухати/послухати) і ... (дивитися/подивитися) ваше горло. 9. Давайте я вас ... (оглядати/оглянути).

17. Прочитайте вголос температуру і скажіть, яка вона (трохи підвищена, висока, нормальна або знижена).

Зразок: 37,3° – Тридцять сім і три – це трохи підвищена температура.

1) 36,6° –	3) 37,1° –	5) 38,7° –
2) 41,2° –	4) 39,4° –	6) 35,9° –

18. Скажіть, як треба приймати ліки.

Зразок: ці ліки – 3 – день – після (їжа). – Приймайте ці ліки тричі (три рази) на день після їжі.

1. Ці пігулки – 2 – день – перед (їжа).
2. Ця мікстура – 1 – доба – перед (сон).
3. Ці вітаміни – кожний день.
4. Ці драже – 3 – день – після (їжа).
5. Ці ліки – 1 драже – вранці – натще.

* 19. Прочитайте симптоми хвороб та порадьте лікування.

1. У Марини температура 38,8°. Її знобить. Вона скаржитися на головний біль, кашель та нежить.

2. У Михайла Івановича підвищений тиск, 190/120 (сто дев'яносто на сто двадцять).

3. Ганна впала й поранила ногу іржавим цвяхом. Вона не зробила щеплення проти правця (тетануса).

4. У Сашка сильно болить живіт. У нього гострий біль і висока температура.

5. У Юрка сильний нежить. Він постійно кашляє, але у нього немає температури.

6. Бабуся поралася в садку й упала. Вона не думає, що зламала ногу, але їй боляче ходити.

7. У мене подразнення на шкірі.

Слова для довідок: *приймати ліки і залишатися в ліжку; терміново звернутися до лікарні й зробити операцію; зробити всі аналізи; зробити рентген; зробити повне обстеження; зробити ін'єкцію; негайно зробити щеплення; купити мазь; регулярно приймати мікстуру від кашлю; закапати краплі в ніс.*

20. Замініть пряму мову непрямою.

Зразок: Олена сказала: «Завтра я піду до лікаря». – Олена сказала, що завтра вона піде до лікаря.

1. Ввечері Ніна сказала: «У мене болить голова». Мати сказала Ніні: «Поміряй температуру». 2. Батько запитав сина: «Коли прийде лікар?» Син відповів: «Лікар прийде після дванадцятої». 3. Професор сказав моєму батькові: «Ви повинні терміново лягти у клініку». Батько спитав: «Скільки часу я буду лежати у клініці?» 4. Мати сказала синові: «Не забувай приймати ліки вранці та ввечері». Хлопець відповів: «Мені не подобаються ці ліки. Вони гіркі». 5. Пацієнт сказав: «Мені дуже боляче у грудях». Лікар відповів: «Вам треба зробити кардіограму».

* 21. Прочитайте діалоги лікаря та пацієнта. Передайте ці діалоги за допомогою непрямої мови.

Зразок: – Як мені приймати ці пігулки?

– Приймайте їх двічі на день.

Пацієнт запитав, як йому приймати пігулки. Лікар сказав, щоб пацієнт приймав їх двічі на день.

1)

– Не паліть. Ваші легені у поганому стані.

– Мені буде дуже важко кинути палити.

2)

– У вас не грип, а застуда. Залишайтеся вдома.

– А які ліки я повинен приймати?

3)

– Стежте за своїм здоров'ям. Займайтеся спортом.

– Але я роблю зарядку щодня.

4)

– Мені зле.

– Приймайте ці пігулки. Якщо завтра будете почуватися зле, купіть цю мікстуру.

22. Прочитайте поради і скажіть, що треба робити, щоб бути здоровим, не хворіти й не старіти.

мало їсти	цілий день сидіти за комп'ютером
їсти багато овочів	вчасно лягати спати
багато їсти перед сном	багато палити
пити багато води	часто нервувати, сердитися
пити багато кави	не втрачати гумору й оптимізму
зловживати алкоголем	часто посміхатися
багато ходити	займатися спортом

23. Прочитайте ствердження. Погодьтеся з ними або заперечте. Поясніть свою думку. Почніть зі слів «*Це (не)правильно*».

1. Якщо ви застудились, треба обов'язково залишитися вдома й лягти у ліжко. 2. Лікар завжди повинен слухати думку пацієнтів. 3. Лікар повинен обов'язково сповістити хворого, якщо у нього невиліковна хвороба. 4. Бабуся ніколи не приймає ліків. Вона завжди лікується травами.

* 24. Прочитайте текст. Знайдіть та підкресліть нові слова. Спробуйте зрозуміти їх з контексту. Складіть з ними власні речення.

Як ваше здоров'я?

Людина повинна піклуватися про своє здоров'я змалечку. Усі знають, що треба робити, щоб зберегти своє здоров'я: не палити, не зловживати алкоголем, займатися спортом тощо. Але чи завжди ми так робимо? Давайте виконаємо невеличкий тест і з'ясуємо, як ви ставитеся до свого здоров'я. Отже, прочитайте питання і виберіть відповіді:

1. Як ви їсте?

- а) повний сніданок, обід з двох-трьох страв і легка вечеря;
- б) іноді без сніданку або обіду;
- в) без усяких правил.

2. Чи ви палите?

- а) ні;
- б) одну-дві сигарети на день;
- в) пачку на день.

3. Чи вживаєте ви алкоголь?

- а) ні;
- б) іноді – у свята або із друзями;
- в) часто, іноді зовсім без приводу.

4. Чи п'єте ви каву?

- а) дуже рідко;
- б) одну-дві чашки на день;
- в) дуже багато.

5. Чи робите ви зарядку?

- а) так, щоранку;
- б) іноді, але в майбутньому я збираюся робити зарядку регулярно;
- в) ніколи не роблю.

6. Чи приймаєте ви ліки?

- а) ні;
- б) так, але тільки якщо призначив лікар;
- в) щодня.

7. Чи займаєтесь ви спортом, туризмом?

- а) так, у суботу та неділю;
- б) іноді;
- в) ні, мені подобається відпочивати перед телевизором або комп'ютером.

8. *Що ви робите на канікулах?*
а) подорожую, займаюсь туризмом;
б) відпочиваю на пляжі;
в) завжди по-різному.

9. *Що дратує вас на роботі та вдома?*
а) нічого, ніколи;
б) небагато речей і рідко;
в) багато чого.

10. *Чи подобається вам ваша робота?*
а) так, я працюю із задоволенням;
б) мене влаштовує моя робота;
в) я працюю без особливого інтересу.

Підрахуйте, скільки у вас балів. Відповідь а) коштує 4 бали, відповідь б) – 2 бали, відповідь в) – 0 балів.

Якщо у вас 33 – 40 балів, ви маєте шанс дожити до 100 років. У вас чудове здоров'я. Якщо ви продовжуватимете так жити, ви збережете активність та енергію до самої старості. Але подумайте, чи не надто багато часу та сил ви витрачаєте, щоб підтримувати хорошу форму? Чи не втрачаєте ви маленькі радощі, без яких життя нецікаве?

Якщо ви маєте 16 – 32 бали, у вас не тільки добре здоров'я, але й завжди чудовий настрій. У вас, напевно, багато друзів. Вам подобаються прості речі, які роблять ваше життя різноманітним. Але подумайте, чи не стануть з часом ваші звички шкідливими для вашого здоров'я? Чи досить часу ви витрачаєте на спорт? Чи не надто багато кави ви п'єте? Чи не зловживаєте ви алкоголем та сигаретами?

Якщо у вас 0 – 15 балів, ви легковажно ставитесь до свого здоров'я. Напевно, ви часто скаржитесь на своє самопочуття та приймаєте надто багато ліків. Вам треба

змінити своє ставлення до вашого здоров'я, адже воно ваше багатство. Тому ви повинні регулярно їсти, займатися спортом, достатньо відпочивати. І менше кави, сигарет і міцних напоїв!

* 25. Прочитайте текст іще раз, дайте відповіді на питання тесту та підрахуйте свій результат. Чи згодні ви з висновками, до яких дійшли автори тесту? Що ви думаєте про здоровий спосіб життя? Чи ви робите усе, щоб зберегти власне здоров'я? Як ви хочете змінити своє життя, щоб воно стало здоровим? Чи згодні ви з висловом «Здоров'я – наше багатство»? Чому?

* 26. а) Прочитайте жарти. Знайдіть та підкресліть нові слова. Спробуйте зрозуміти їх з контексту. Складіть з ними власні речення.

1)

Один юнак завжди дуже пізно вставав і тому часто запізнявся на роботу. Він звернувся до лікаря.

– На що скаржитесь?

– Лікарю, ввечері у мене безсоння, а вранці я не можу встати і тому запізняюсь на роботу.

– Це не біда. Я випишу вам пігулки. Приймайте по одній пігулці перед сном.

Юнак купив у аптеці пігулки, а ввечері прийняв одну, як сказав лікар. Цього разу юнак заснув дуже швидко. Коли юнак прокинувся, він побачив, що ще дуже рано. Він прийшов на роботу і сказав колегам:

– Які чудові ліки! Я чудово спав! І сьогодні вперше не запізнився на роботу.

– Вітаємо, – відповіли колеги, – але де ти був учора?

2)

Одного разу до відомого лікаря прийшов дуже багатий, але дуже жадібний пацієнт. Він знав, що за перший візит лікар бере 500 гривень, а за усі інші – 200 гривень. Пацієнт вирішив заощадити.

– Добридень, лікарю, – сказав він, – давно я не був у вас.

У лікаря була чудова пам'ять, він знав усіх своїх пацієнтів і одразу зрозумів, у чому справа. Він швидко оглянув пацієнта і сказав:

– Я не бачу нічого нового, тому продовжуйте приймати ліки, які я вам виписав минулого разу. На все добре!

б) Перекажіть діалоги лікаря з пацієнтом у непрякій мові.

27. Прочитайте діалоги. Спробуйте зрозуміти значення виділених слів з контексту. Складіть подібні діалоги.

1)

- Що у вас болить?
- Нічого не болить.
- Тоді що вас турбує?
- Я погано сплю і дуже швидко стомлююсь. А ще у мене поганий апетит.
- Можливо ви хворіли недавно?
- Ні, я вже давно ні на що не хворів.
- Добре, тоді вам завтра вранці треба зробити аналізи натще. А поки ось вам рецепт на ліки від безсоння і на полівітаміни. Приймайте по одному драже за півгодини до сну.
- Дякую, лікарю.
- Прийдіть до мене через 2 дні, коли будуть готові результати ваших аналізів.

2)

- Добридень, як ви почуваєтесь?
- Дякую, лікарю. Голова вже не болить. Температура нормальна – тридцять шість та шість. Нежить іще є, але я вже майже не кашляю.
- Добре. Роздягайтесь, я вас послухаю. Дихайте..., не дихайте... . Добре, можете одягатись. Продовжуйте приймати мікстуру від кашлю. Якщо температури не буде, прийдете до мене післязавтра, від 14:00 до 17:00.
- Гарзд, дякую.

3)

- Доброго дня, лікарю!
- Добридень. Я вас слухаю. На що скаржитесь?
- Лікарю, мені зле, висока температура, сильний кашель. Болить голова, горло. Можливо, у мене грип.
- А ви робили щеплення проти грипу?
- На жаль, ні.
- Добре, давайте я вас послухаю і подивлюсь ваше горло.

4)

- Мамо, здається я отруївся. У мене розлад шлунку, болить живіт. І мене нудить.
- А що ти їв сьогодні?
- Купив пиріжок з м'ясом біля метро?
- Синку, я ж тобі стільки разів говорила, щоб ти не купував пиріжки з м'ясом на вулиці! Це *небезпечно*.
- Але я був такий голодний!
- Це було дуже *необачливо*! Тепер тобі *доведеться* посидіти на дієті.

5)

- Будь ласка, сідайте у крісло. Я вас огляну. Відкрийте рота. Який зуб у вас болить? Цей?
- Так.

- Давно болить?
- Почав боліти вчора ввечері. Лікарю, ви думаєте, його треба видалити?
- Ні, я думаю все не так погано, ваш зуб можна вилікувати, але спочатку треба зробити знімок.

6)

- Швидка допомога? *Приїздіть терміново!* Моєму батькові зле!
- *Заспокойтесь*, будь ласка. Поясніть *спокійно*, що трапилось?
- Я не знаю, це схоже на *серцевий напад*. Йому дуже погано, сильний біль у грудях, він не може дихати...
- Назвіть його ім'я, будь ласка, вік, адресу і телефон.
- Петренко Михайло Іванович, 58 років. Адреса: вулиця Єсеніна, 9, квартира 28. Телефон 603-18-24.
- Який під'їзд?
- Перший під'їзд, сьомий поверх.
- *Кодовий замок* на дверях є?
- Так, код 105. Ліфт працює.
- Добре, чекайте, будемо за 10-15 хвилин.
- Дякую.

28. Задайте питання один одному і дайте відповіді на них.

А) 1. До кого ви звертаєтесь, коли погано почуваєтесь? 2. До кого ви звертаєтесь, якщо у вас болять зуби? 3. Чи повинні ви платити за медичне обслуговування у вашій країні? 4. Чи є у вас медична страховка? 5. Якою, на вашу думку, повинна бути медицина – платною чи безкоштовною? Чому? 6. На що ви хворіли у дитинстві? 7. У вас є алергія? Якщо є, то на що? 8. Багато людей бояться ін'єкцій. Чи ви боїтесь уколів? 9. У яких випадках лікарі радять залишатися у ліжку? 10. У яких випадках треба

лягати на лікування до клініки? 11. У яких випадках треба викликати лікаря? 12. Коли, на вашу думку, треба викликати швидку допомогу? 13. За яким номером можна викликати швидку допомогу у вашій країні? А в Україні? 14. Чи був у вашому житті випадок, коли вам негайно було потрібно викликати швидку допомогу (поліцію, пожежних тощо)? 15. Як швидко приїздить швидка допомога (поліція, пожежні) у вашій країні? 16. Ви часто хворієте на застуду? Коли ви хворіли на застуду востаннє? 17. Як ви лікуєтеся від застуди? 18. Де можна купити ліки? 19. Чи можна купити ліки без рецепта? 20. Ви знаєте, коли працюють аптеки в Україні? 21. Як ви гадаєте, що таке «чергова аптека»? Чи є чергові аптеки у вашій країні?

* Б) 1. Як ви гадаєте, що є корисним для здоров'я? Що є шкідливим для здоров'я? 2. Що треба робити, якщо хочеш жити довго? 3. Давньогрецький лікар Гіпократ казав: «Природа – найкращий лікар». Як ви гадаєте, що він мав на увазі? Чи ви згодні з ним? 4. Чи вірите ви у народну медицину? Чому? 5. Чи вірите ви, що у майбутньому лікарі винайдуть ліки від усіх хвороб?

29. Останнім часом професія лікаря стала дуже популярною. Багато юнаків і дівчат хочуть навчатися в медичному університеті. Що ви думаєте про це? Напишіть, чому вам подобається або не подобається професія лікаря (мінімум 150 слів).

Додаток

Десякі правила читання

1. Буква **о** завжди [о]: *молоко́, вода́, зо́лото, борода́, доро́га.*
2. Буква **я** – [йа] на початку слова, після голосних та після апострофа: *я́сний, я́лінка, мо́я, солов'я́, м'я́со.*
Буква **я** – [а] після м'яких приголосних: *земля́, бабу́ся, одя́г, свя́то.*
3. Буква **є** – [йе] на початку слова, після голосних та після апострофа: *є́диний, Євро́па, мо́є, чита́є, об'є́днати.*
Буква **є** – [е] після м'яких приголосних: *синє́, ллє́ється.*
4. Буква **ю** – [йу] на початку слова, після голосних та після апострофа: *ю́нак, Ю́рко, мо́ю, чита́ю, комп'ю́тер, інтерв'ю́.*
Буква **ю** – [у] після м'яких приголосних: *костю́м, брю́ки.*
5. Буква **ї** – [йі] завжди на початку слова, після голосних та після апострофа: *ї́хати, ї́сти, ї́хний, мо́ї, Украї́на, стої́ть, з'ї́сти, відї́хати.*

■ Зверніть увагу:

1. **Щ** – [шч]: *щока́, що́, щі́рий, щасли́вий, плащ́.*
2. Звук [ч] може бути *твердий* (*чоло́, ча́сто, чи́стий, ніч*) і *м'який* (*плечі́, річі́, вночі́*).
3. Звук [ш] може бути *твердий* (*шóстий, про́шу́, това́риш, пиши́*) і *м'який* (*ші́сть, товари́ші, пиши́ть*).
4. Звук [ц] може бути *твердий* (*ца́р*) і *м'який* (*па́лець, ака́ція*).
5. *Дж, дз* в одному складі – це діфтонги: *джа́з, джемпе́р, джінси́, джерело́, сиджу́, дзві́н, дзьоб, дзе́ркало.*
!! Але: *від-жив, від-зна́ка, над-звичайний, під-жа́рений.*

◆ Запам'ятайте:

1. Дзвінкі приголосні наприкінці слова та перед глухими залишаються дзвінкими: *хлі́б, сні́г, моро́з, сад́, ва́жко, бездо́мний, кнй́жка, лі́жка. !!Але:* з у складі префікса перед глухими вимовляємо як [с] (*розпи́сати, безпи́лановий*); з у середині слова перед глухими вимовляємо як [х] (*ле́гко, во́гкий, ні́гті*).
2. Глухі перед дзвінкими вимовляємо дзвінко: *про́с[4з]ьба́, боро́т[д]ьба́, фут[д]бо́л, вок[г]за́л, анек[г]до́т, мо́лот[д]ьба́.*

Чергування приголосних

г/ж/з	к/ч/ц	х/щ/ц
друг – дру ^ж ний – друзі, крига – кри ^ж аний – на кризі	рука – руч ^н ий – у ру ^ч і, рік – річ ^н ий – у ро ^ч і	муха – му ^ш ка – мусі; стрі ^х а – стрі ^ш ка – на стрісі

д/ст	с/ст	т/ст
веду – ве ^{ст} и	несу – не ^{ст} и	ме ^т у – ме ^{ст} и

д/дж	с/ш	т/ч	з/ж	ст/щ
сидіти – сиді ^ж у	просити – прош ^у	пла ^т ити – плачу	казати – каж ^у	пустити – пуш ^у

б/бл	п/пл	м/мл	в/вл	ф/фл
робити – роблю	ста ^т и – сплю	перело ^м ити – переломлю	промови ^т и – промовлю	розгра ^ф ити – розграфлю

Чергування у прийменниках, сполучниках та префіксах

1. **і, й, та:** Галя й Олена, син і дочка, батько й (*і, та*) мати.

♦ **Запам'ятайте:** *і* з *й* не чергуються при зіставленні понять (небо *і* земля, весна *і* осінь, день *і* ніч); перед словами, що починаються з *є, ї, й, ю, я* (Греція *і* Єгипет, *і* її, *і* його, дівчина *і* юнак, зробив швидко *і* як слід).

2. **і** або **й:** *і*ду/*й*ду   *і*ти/*й*ти   *і*шов/*й*шов

3. **в** або **у:** *у*чити/*в*чити, *у*купі/*в*купі, *у*весь/*в*есь; *в* аудиторії, *в* інституті, *в* університеті, *в* дитинстві, *у* домі, *в*ночі, до нас *у* гості, *у* хвилях, *у* творчості, скласти *у*восьмеро (*в*четверо).

♦ **Запам'ятайте:** *в* і *у* не чергуються в словах, які вживаються тільки з *в* або *у*, а також у власних іменах і в словах іншомовного походження: *у*года, *у*вільнити, *у*кладач, *у*ривок, *у*творення; *в*вічливий, *в*думливий, *в*заємний, *в*лада; *У*стименко, *У*довенко, *В*ласов; уніфікація, узурпатор, *але* *У*країна/ *В*країна.

♦ **Запам'ятайте:** *в* на початку і в середині слова перед іншим приголосним та наприкінці слова вимовляємо як англійський [w]: *в*читель, *в*чора, *в*пасти, дов^гий, мов^чати, ле^в, кро^в, чита^в,

любов, детектив.

4. **з, із або зі:**

з/із дому	з/іззаду	з <u>б</u> ерегти	з <u>е</u> кономити
з/із півдня	з/ізнов	з <u>д</u> ивувати	з <u>о</u> рієнтуватися
з/із заходу	з/ізнизу	з <u>н</u> яти	з <u>у</u> мовити

!! Але: зі скелі, зі сходу, зібрати, зігріти/зогріти, зім'яти, зітхати, зустріти.

♦ Запам'ятайте префікси *без-, роз-, воз-, через-, між-, над-, від-, під-, перед-, понад-, об-:* *безперервний, розкидати, об'єднання, надписати, підпис, передплатити* тощо.

!! Але: *списати, спитати, скопіювати, сказати, стримати, створити, сформувати, схопити* (префікс *с-* перед *к, п, т, ф, х*).

Спрощення у групах приголосних
(жд/жн, зд/зн, ст/сн та ін.)

Тиждень – тижня, роз'їзд – роз'їзний, захист – захисник, стелити – слати, тріск – тріснути, блиск – блиснути, мислити – навмисно, ремесло – ремісник.

!! Але: шістнадцять, випускний, відпускний, пропускний, кістлявий, пестливий, хвастливий, зап'ястний, гігантський, контрастний, студентский, університетский, парламентский, піаністці, аспірантці.

Уподібнення приголосних

♦ **Запам'ятайте:** у мовленні якісно змінюються ці групи приголосних:

а)	[с] + [ш] – [ш:]	прині <u>с</u> ши – прині[ш:]и
	[з] + [ш] – [жш]	залі <u>з</u> ши – залі[жш]и
	[з] + [ж] – [ж:]	без <u>ж</u> алю – бе[ж:]алю
	[з] + [ч] – [жч]	без <u>ч</u> есний – бе[жч]есний
	[з] + [дж] – [ждж]	з <u>д</u> жемом – [ждж]мом
б)	[ш] + [с] – [с':]	зу <u>с</u> тічає <u>ш</u> ся – зустрічає[с':]а
	[ш] + [ц] – [с'ц']	на до <u>ш</u> ці – на до[с'ц']і
	[ж] + [ц] – [з'ц']	у кни <u>ж</u> ці – у кни[з'ц']і
	[ч] + [ц] – [ц':]	у річ <u>ц</u> і – у рі[ц':]і

в)	[т] + [с] – [ц]	студент <u>т</u> ство – студен[ц]тво
	[т'] + [с'] – [ц':]	здає <u>т</u> ся – здає[ц':]а
	[т] + [ч] – [ч:]	Віт <u>ч</u> изна – Ві[ч:]изна
	[т] + [ш] – [чш]	покорот <u>ш</u> ати – покоро[чш]ати

Чергування голосних

- 1) **а/о:** літера **а** пишеться перед наголошеним суф. **-а/-я-**: *допомогти – допомагати, вимога – вимагати, схопити – хопати;*
- 2) **е/і:** літера **і** пишеться перед наголошеним суф. **-а/-я-** і в окремих словах перед суф. **-ува/-юва:** *летіти – літати, згребти – згрібати, вистрелити – вистрілювати;*
- 3) **е/и:** літера **и** пишеться в префіксальних дієсловах після приголосних перед **р, л** і наголошеним суф. **-а/-я-**: *беру – вибирати, мертвий – вмирати, витерти – витирати, стелити – застилати;*
- 4) **о, е, є** у відкритому складі чергуються з **і, ї** в закритому: *радість – радості, рік – роки, божілка – божола, сім – семи, шість – шостий, камінь – каменя, свій – свого, батьків – батькова, Харків – Харкова, Київ – Києва, ніс – несе, а також при словотворенні: веселий – весілля, творити – твір (! **але:** день – дня, сон – сну – випадання голосного).*

М'який знак

М'який знак (**ь**) пишемо:

- Після м'яких приголосних [д'], [т'], [з'], [с'], [дз'], [ц'], [л'], [н'] у кінці складу: *нежить, мазь, просьба, місяць, силь, проминь.*
- У суфіксах **-ськ-, -зьк-, -цьк-, -еньк-, -оньк-, -есеньк-, ісіньк-, -юсіньк-:** *китайський, запорізький, козацький, біленький, дівчинонька, малесенький.*
!! Але: баский, боязкий, різкий, дерзкий, ковзкий, плоский.
- У буквосполученнях **-льч-, -льц-, -ньч-, -ньц-, -сьч-, -сьц-,** якщо вони походять від **-льк-, -ньк-, -ськ-:** *ляльці (лялька); доньці (донька), Онисьці (Ониська).*
- У дієсловах (3 особа однини і множини дійсного способу, 2 особа множини наказового способу): *сидить, сидять, сидіть; дивиться, дивляться, дивіться.*

■ У іншомовних словах після **д, т, з, с, л, н** перед **я, ю, є, ї**: *мільярд, Ньютон, гондол'єр*; після **л, н** перед **йо**: *медадьйон, сен'йор*; відповідно до вимови після **л** та **н** перед приголосними, а також у кінці слова: *альтернатива, акваред'ь, Булон'ь (!! але: алгоритм, ритуал, еталон).*

М'який знак (**ь**) не пишемо:

■ Після **б, п, в, м, ф, ж, ч, ш, щ, г, к, х**: *дріб, степ, кров, сім, верф, ріжте, річ, читаєш, дощ, нігті.*

■ Після **н** перед **ж, ч, ш, щ** і суфіксами **-ств-, -ськ-:** *інжир, конче* (потрібно), *інший, менший, панський, громадянство.*

■ Після **р** у кінці складу: *повір-те, Хар-ків, гір-кий.*

■ Між подвоєними м'якими приголосними: *відд'ячити, осінній, весілля.*

■ У сполученнях **-лч-, -лщ-, -нч-, -нщ-, -сч-, -сщ-** (утворених від **-лк-, -нк-, -ск-**): *галчення* (галка), *палці* (палка), *дитинці* (дитинка), *Парасці* (Параска).

Сполучення **йо** або **ьо**

Йо вживається на початку складу: *йо-му, ра-йон, мільйон, буль-йон, кур-йоз-ний, сер-йоз-ний, мо-йо-го, Йо-сип, Мурав-йов, Со-лов-йов.*

ьо вживається в середині і кінці складу: *льон, льот-чик, ці-льо-вий, ко-льо-ро-вий, си-ньо-го, друж-ньо-му.*

Апостроф

Апостроф пишемо:

■ після приголосних **б, п, в, м, ф, к, р** перед **я, ю, є, ї**: *б'ють, н'є, сім'я, від'їхав, розв'язав, довір'я, сузір'я, Куп'янськ, В'ячеслав, Прокоф'єв, Захар'їн, пів'яблука* (!!але: *пів-Європи, пів-Ялти* – власні назви).

■ в іноземних словах та географічних назвах після приголосних **б, п, в, м, ф, г, к, х, ж, ч, ш, р**: *інтер'єр, ін'єкція, інтерв'ю, комп'ютер, прем'єра, об'єкт, екстер'єр, П'ємонт, Х'юстон, Руж'є.*

Апостроф не пишемо:

■ після двох приголосних кореня: *мавпячий, духмяний, морквяний, т'мяний.*

■ **!! Але:** *черв'як, торф'яний* (перший приголосний **р**).

- перед буквособолученням **йо**: бульйон, мільйон.
- в іноземних словах та географічних назвах після м'яких приголосних **б, п, в, м, ф, г, к, х, ж, ч, ш, р**: Мюнхен, Рспін, Гюго, кюре, манікюр, пюре.

Склад

Відкритий (закінчується на голосний)	Закритий (закінчується на приголосний)
мо-ло-ко, до-ро-га, се-стра	під-хід, гір-кий, вузь-кий

В українській мові слова можуть бути:

односкладові	двоскладові	трискладові	багатоскладові
стіл дім	ю-ний но-вий	по-го-да се-ли-ще	по-да-ру-нок роз-мов-ля-ти

Наголос

Наголос в українській мові вільний, він може переходити з одного складу на інший. Але є ряд правил:

1) У дво- і трискладових іменниках ч. р. наголос із першого складу (або другого) в однині переходить на останній склад у множині: а́втор – авторі́, па́спорт – паспорті́, ре́ктор – ректорі́, дире́ктор – директорі́, профе́сор – професори́, учі́тель – учителі́ (! **але**: гло́бус – глобуси́, розмі́р – розміри́, засту́пник – заступники́).

2) У більшості іменників ж. р. на **-ка** у формах множини наголос переходить на закінчення: ка́ртка – картки́, сторі́нка – сторінки́, тарі́лка – тарілки́, (! **але**: кі́шка – кішки, проб́ка – пробки).

• Порівняйте:

Сі́н – слухняні сині́ – три сі́ни;
Учі́тель – чудові учителі́ – чотири учі́телі;
Ка́ртка – візитні картки́ – дві картки;
Дочка́ – гарні дочки́ – три дочки.

3) Багато двоскладових прикметників мають наголошені закінчення: бліди́й, мали́й, нові́й, нудни́й, стари́й, тісний, товсти́й, черстви́й, гіркий.

4) У кількісних числівниках від 11 до 19 наголос падає на склад **-на-**: одина́дцять, двана́дцять..., дев'ятна́дцять.

5) Числівник **один** утворює стійкі словосполучення, у яких наголос відрізняється від наголосу відмінникових форм: *один* одного, *один*е до одного, *один* з одним, *один* для одного, *усі* до одного, *ні* одного, *жодного*;

6) Іноді від місця наголоса залежить лексичне або граматичне значення слова.

● **Порівняйте (різні лексичні значення):**

вигідний	вигідний	лікарський	ліка́рський
гладкий	гладкий	типовий	типовий
господарський	господарський	прошу	прошу

✖ **Розрізняйте (різні граматичні значення):** шко́да (іменник) і шкода́ (прислівник).

■ **Зверніть увагу:** іноді українські слова мають варіативний наголос: *па́м'ятки*, *апо́строф*, *доповіда́ч*, *нагляда́ч*, *допризовни́к*, *у́смішка*, *по́милка*, *чима́лий*, *я́сний*, *про́стий*, *допомі́жний*, *мандри́вний*, *вугі́льний*, *весня́ний*, *морквя́ний*, *капу́стяний*, *карто́пляний*, *пові́тряний*, *си́віти*, *ста́ріти*, *че́рствіти*, *за́вжди*, *зокре́ма*, *ба́йдуже* та ін.

◆ **Запам'ятайте:** *вразити в са́ме серце*, *в са́мий раз*, *закоханий по са́мі вуха*, *з са́мого малечку*, *одна й та са́ма*, *по са́му шию*, *того ж са́мого дня*.

Іменник Називний відмінок

<i>Хто це? істоти (особи, тварини)</i>	<i>Що це? неістоти</i>
Чоловік, жінка, батько, мати, хлопчик, дівчинка, кінь, народ, молодь, глядачі, слухачі, собака	Школа, клас, дощ, зима, сіль, молоко, Київ, Пекін, ручка, книга, щастя, радість, молодість

Рід

Хто це? (істоти)		
Чоловічий (він)	Жіночий (вона)	Середній (воно)
студент секретар юнак герой викладач китаєць	студентка бабуся дівчина Марія викладачка	дитя курча дівча кошеня хлоп'я теля
!!але: дядько, батько, Юрко, Микола, суддя	мати, пані	
Що це? (неістоти)		
стіл музей парк плащ сніг палець	книга вулиця ручка сім'я шафа аудиторія	місто прізвище село життя море завдання
	!!але: любов, кров, річ, сіль	таксі, меню, рагу, депо, турне

■ **Зверніть увагу:** він/вона (іменники спільного роду): професор, інженер, лікар, викладач, дипломат, суддя, вчитель, сирота, невдаха, нероба, потвора, рефері, протеже, інкогніто.

!! Але можливо: журналіст(ка), професор(ка), лікар(ка), викладач(ка), вчитель(ка), лаборант(ка), секретар(ка).

♦ **Запам'ятайте рід іменників:**

Чоловічий рід: дріб, на́кип, не́жить, пере́пис, руко́пис, підпис, на́стрій, розпро́даж, пил, бі́ль, ро́яль, степ, ступі́нь, шампу́нь, кір, підрозді́л, виступ, посуд, собака.

Жіночий рід: любов, кров, річ, сіль, путь, розкіш.

Типи відмін іменників

I відміна	II відміна	III відміна	IV відміна
Ч.р. і ж.р. на -а, -я	Ч.р. на -о, -т(ь); с.р. на -о, -е, -я (крім ім. із суф. -ат-/-ят-, -ен-)	Ж.р. з нульовим закінченням та іменник <i>мати</i>	С.р. на -а (після шипл.) і -я із суф.-ат-/-ят-, -ен- при відмін.
весна, погода, земля, голова, староста, дядя, невдаха, суддя	батько, музей, сніг, палець, слово, сонце, завдання	річ ⁰ , розкіш ⁰ , підпис ⁰ , ніч ⁰ , любов ⁰ , кров ⁰ , молодь ⁰ , мати	дитя (дитя ^{ти}), лоша (лоша ^{ти}), ім'я (іме ^{ні})

Число іменника

Однина (він, вона, воно)	Можина (вони)	Закінчення
<i>Чоловічий рід (він)</i>		
клас юнак сад батько	класи юнаки сади батьки	-Ø + -и ; -о → -и
учитель суддя	учителі судді	-ь, -я → -і
ніж товариш плащ	ножі товариші плащі	-(ж,ч,ш,щ)а → -і
герой музей	герої музеї	-й → -і
лікар школяр секретар буквар !! але: касир бригадир	лікарі школярі секретарі букварі касири бригадири	-р + -и/-і
<i>Жіночий рід (вона)</i>		
книга кімната	книги кімнати	-а → -и
вулиця земля	вулиці землі	-я → -і/-ї
річ площа відповідь	речі площі відповіді	-(ж,ч,ш,щ) Ø + -і -(ж,ч,ш,щ)а → -і -ь – -і
аудиторія сім'я	аудиторії сім'ї	-ія → -ії -'я → -'ї
<i>Середній рід (воно)</i>		
вікно слово прізвище	вікна слова прізвища	-о → -а -(ч, щ) е → -а
море місце	моря місця	-е → -я
завдання	завдання	-(tt)я → -(tt)я

◆ **Запам'ятайте:**

- дитина – діти   мати – матері
друг – друзі   чоловік, людина – люди
ім'я – імена   дівчина, дівча – дівчата
курча – курчата   хлоп'я – хлоп'ята
- *Чергування o/i, e/i*
стіл – столи   ніж – ножі
двір – двори   річ – речі
- *Суфікси -ень, -ець втрачають -е-, -є(ць) – й(ці):*
день – дні;
учень – учениця – учні;
українець – українка – українці;
китаєць – китайка – китайці;
англєць – англійка – англійці.
- *Суфікси -нин, -нк(а), -н(и); -ар, -ин(я), -ар(і) та ін.:*
росіянин – росіянка – росіяни;
християнин – християнка – християни;
громадянин – громадянка – громадяни;
селянин – селянка – селяни;
киянин – киянка – кияни;
румунин – румунка – румуни;
господар – господиня – господарі;
красень – красуня – красні/красені;
- *Тільки однина:* молоко, сіль, хліб, цукор, м'ясо; залізо, золото; картопля, капуста, морква; козацтво, юнацтво, молодь, дітвора, листя, багаж; робота, боротьба, розвиток, туга, тиша, галас, сміливість, мужність, героїзм, гостинність, журба, горе, мир, мислення, мудрість, юність, старість, радість; Київ, Угорщина, Дунай тощо.
- *Тільки множина:* меблі, двері, кайдани, окуляри, штани, джинси, брюки, шорти, ножиці, штори, ліки, мемуари, вершки, консерви; канікули, сутінки, будні; переговори, вибори, мандри, іменини; фінанси, гроші, чари, шахи, шахмати; гордощі, заздрощі, радощі, ревнощі, пустощі; тропіки, надра; Альпи, Карпати, Суми, Саки, Піренеї, Прилуки та ін.

■ **Зверніть увагу: Родовий відмінок -а/-я або -у/-ю**

Чоловічий рід	
-а / -я	-у / -ю
1. Назви істот (кого? чий?) Це син директора, товариша, Сергія	1. Продукти харчування, назви речовини (чого?) Немає цукру. Бракує соку. Купити чаю. !! Але: хліба
2. Назви конкретних предметів У мене немає (чого?) зошита стілця олівця	2. Явища природи (чого?) Швидкість вітру Товщина снігу Немає морозу
3. Більшість термінів (чого?) структура атома форма квадрата площа трикутника	3. Абстрактні поняття, літературні терміни жанру, роману, образу, сюжету епоха (яка?) прогресу розвитку романтизму немає (чого?) часу.
4. Міри довжини, ваги, часу, грошові назви, числові назви метра, грама, місяця, січня, понеділка, карбованця, юаня, долара, десятка, мільйона, номера, параграфа !! Але: року, віку, пункту	4. Збірні поняття, слова із значенням простору, назви ігор, танців, почуттів, процесів, станів квартиру, тенісу, вальсу, жаху, болю, страху, гніву, тиску, іспиту, конфлікту, занепаду, азарту, руху, лісу, краю. !! Але: берега, горба
5. Географічні назви (звідки? куди?)	
Місто, село Він з Парижа, Лондона, Сіднея, Києва, Пекіна	Країна, ріка, озеро, гора Він з Сибіру, Криму, Китаю, Парагваю, Дону, Дунаю, Байкалу, Ельбрусу. штату, району !! Але: з Дніпра, Донця, Іртіша.
	6. Установи (будівлі) біля вокзалу, інституту, навпроти готелю, музею, з класу, банку, кінотеатру до деканату, будинку студентів

■ **Зверніть увагу:** Деякі іменники вживаються з паралельними закінченнями **-а** та **-у**: гур**та** і гур**ту**, мост**а** і мост**у**, стол**а** і стол**у**, двор**а** і двор**у**, полк**а** і полк**у**.

У деяких випадках закінчення залежить від значення: папер**а** (документ) і папер**у** (матеріал), пояс**а** (предмет) і пояс**у** (просторове поняття), рахунк**а** (документ) і рахунк**у** (дія), лист**а** (написаного) і лист**у** (на дереві), листопад**а** (місяць) і листопад**у** (опадання листя).

Поділ іменників І і II відміни на групи

Іменники І і II відміни поділяються на *тверду*, *м'яку* і *мішану* групи.

Відмінникові закінчення іменників І відміни

Відм.	Тверда група	М'яка група		Мішана група
	-а (крім основ на шиплячий)	-я		-а (з основою на шиплячий)
Однина				
Н.	кімнат-а	полиц-я	мрі-я	площ-а
Р.	кімнат-и	полиц-і	мрі-ї	площ-і
Д.	кімнат-і	полиц-і	мрі-ї	площ-і
Зн.	кімнат-у	полиц-ю	мрі-ю	площ-у
Ор.	кімнат-ою	полиц-ею	мрі-єю	площ-ею
М.	в кімнат-і	на полиц-і	у мрі-ї	на площ-і
Кл.	кімнат-о	полиц-е	мрі-є	площ-е
Множина				
Н.	кімнат-и	полиц-і	мрі-ї	площ-і
Р.	кімнат∅	полиць∅	мрій∅	площ∅
Д.	кімнат-ам	полиц-ям	мрі-ям	площ-ам
Зн.	кімнат-и	полиц-і	мрі-ї	площ-і
Ор.	кімнат-ами	полиц-ями	мрі-ями	площ-ами
М.	в кімнат-ах	на полиц-ях	у мрі-ях	на площ-ах
Кл.	кімнат-и	полиц-і	мрі-ї	площ-і

Відмінникові закінчення іменників II відміни

Відм.	Тверда група		
	Ч.р. на -т, -р, -ер, -ір, -ор, -ур, -юр і з постійно наголошеними -ар, -яр, -ир; С.р.на -о		
	Однина		
Н.	студент	працівник	слов- о
Р.	студент- а	працівник- а	слов- а
Д.	студент- ові(-у)	працівник- ові (-у)	слов- у
Зн.	студент- а	працівник- а	слов- о
Ор.	студент- ом	працівник- ом	слов- ом
М.	на студент- ові(-і)	на працівник- ові (-у)	у слов- і
Кл.	студент- е	працівник- у	слов- о
	Множина		
Н.	студент- и	працівник- и	слов- а
Р.	студент- ів	працівник- ів	слів ∅
Д.	студент- ам	працівник- ам	слов- ам
Зн.	студент- ів	працівник- ів	слов- а
Ор.	студент- ами	працівник- ами	слов- ами
М.	на студент- ах	на працівник- ах	у слов- ах
Кл.	студент- и	працівник- и	слов- а

Відм.	М'яка група			
Ч.р. на -і́, з постійно ненаголош. або непостійно наголош. -ар-, -ур; С.р. на -е-, -я без суф. -ат-, -ят-, -ен- при відмінюв.				
	Однина			
Н.	хлопець	герой	яйц-е	весілл-я
Р.	хлопц-я	геро-я	яйц-я	весілл-я
Д.	хлопц-єві(-ю)	геро-єві(-ю)	яйц-ю	весілл-ю
Зн.	хлопц-я	геро-я	яйц-е	весілл-я
Ор.	хлопц-ем	геро-ем	яйц-ем	весілл-ям
М.	на хлопц-єві(-і)	на геро-єві(-ю)	у яйц-і	на весілл-і
Кл.	хлопч-е	геро-є	яйц-е	весілл-я
Множина				
Н.	хлопц-і	геро-ї	яйц-я	весілл-я
Р.	хлопц-ів	геро-їв	яєць∅	весіль∅
Д.	хлопц-ям	геро-ям	яйц-ям	весілл-ям
Зн.	хлопц-ів	геро-їв	яйц-я	весілл-я
Ор.	хлопц-ями	геро-ями	яйц-ями	весілл-ями
М.	на хлопц-ях	на геро-ях	яйц-ях	на весілл-ях
Кл.	хлопц-і	геро-ї	яйц-я	весілл-я
Відм.	Мішана група			
Ч.р.і С.р. з основою на шиплячий, іменники Ч.р., що позначають людей за родом діяльності на -яр і наголосом на закінченні при відмінюв.				
	Однина			
Н.	перекладач	школяр	селищ-е	
Р.	перекладач-а	школяр-а́	селищ-а	
Д.	перекладач-єві(-у)	школяр-є́ві (-у)	селищ-у	
Зн.	перекладач-а	школяр-а́	селищ-е	
Ор.	перекладач-ем	школяр-е́м	селищ-ем	
М.	на перекладач-єві(-і)	на школяр-е́ві (-і)	у селищ-і	
Кл.	перекладач-у	школяр-е	селищ-е	
Множина				
Н.	перекладач-і	школяр-і́	селищ-а	
Р.	перекладач-ів	школяр-і́в	селищ∅	
Д.	перекладач-ам	школяр-а́м	селищ-ам	
Зн.	перекладач-ів	школяр-і́в	селищ-а	
Ор.	перекладач-ами	школяр-а́ми	селищ-ами	
М.	на перекладач-ах	на школяр-а́х	у селищ-ах	
Кл.	перекладач-і	школяр-і́	селищ-а	

♦ **Запам'ятайте:** до мішаної групи належать іменники на наголошений суф. *-ар/-яр*: *школяр*, *газетяр*. До м'якої групи відносяться іменники, які в рос. мові мають суф. *-арь*: *секретар* (рос. *секретарь*), *воротар* (рос. *вратарь*). Решта – тверда група.

Відмінникові закінчення іменників III відміни

Відм.	Однина		Множина	
Н.	ніч	мат-и	ноч-і	матер-і
Р.	ноч-і	матер-і	ноч-ей	матер-ів
Д.	ноч-і	матер-і	ноч-ам	матер-ям
Зн.	ніч	матір	ноч-і	матер-ів
Ор.	нічч-ю	матір'-ю	ноч-ами	матер-ями
М.	... ноч-і	на матер-і	... ноч-ах	на матер-ях
Кл.	ноч-е	мат-и	ноч-і	матер-і

♦ Запам'ятайте:

В *Ор.в.* однини приголосні подвоюються, якщо вони стоять після голосного: *ніччю, тінню, молоддо* (порівн.: *радистю, молодистю, ненавистю*). Не подвоюються приголосні *б, п, в, м, ф* та *р*: *любов'ю, кров'ю, верф'ю*.

Відмінникові закінчення іменників IV відміни

Відм.	Однина		Множина	
Н.	дівч-а	плем'-я	дівчат-а	племен-а
Р.	дівчат-и	племен-і (плем'я)	дівчат∅	племен∅
Д.	дівчат-і	племен-і	дівчат-ам	племен-ам
Зн.	дівч-а	плем'-я	дівчат∅	племен-а
Ор.	дівч-ам	племен-ем (плем'-ям)	дівчат-ами	племен-ами
М.	дівчат-і	племен-і	дівчат-ах	племен-ах
Кл.	дівч-а	плем'-я	дівчат-а	племен-а

♦ Запам'ятайте:

Деякі іменники IV відміни вживаються тільки у множині: *молодята, бровенята, рученята, санчата*.

Особливості відмінювання іменників,
що вживаються тільки в множині

Відм.	Приклади			Закінч.
Н.	люд-и	заход-и	ножиц-і	грош-і
Р.	люд-ей	заход-ів	ножиць	грош-ей
Д.	люд-ям	заход-ам	ножиц-ям	грош-ам
Зн.	люд-ей	заход-и	ножиц-і	грош-і
Ор.	людь-ми	заход-ами	ножиц-ями	гріш-ми
М.	на люд-ях	у заход-ах	ножиц-ях	грош-има
Кл.	люд-и	заход-и	ножиц-і	грош-і
				-и/-і -ів/-ей/∅ -ам/-ям кого?=Р. що?=Н. -(а)ми/ -ями -ах/-ях -и/-і

■ Зверніть увагу на форми іменників в орудному відмінку: *дїтьми, людьми, гусьми, курми*. У деяких випадках можливі

паралельні форми: *грішми* і *грошима*, *дверми* і *дверима*, *штаньми* і *штанами* (або *штаннями*).

■ Давайте повторимо закінчення іменників!

	Н.в.	Р.в.	Д.в.	Зн.в.	Ор.р.	М.в.	Кл.в.
	<i>Хто?</i> <i>Що?</i>	<i>Кого?</i> <i>Чого?</i>	<i>Кому?</i> <i>Чому?</i>	<i>Кого?</i> <i>Що?</i>	<i>Ким?</i> <i>Чим?</i>	<i>У кому?</i> <i>У чому?</i>	
<i>Однина</i>							
<i>I відм.</i>	мама площа вулиця сім'я	-и -ї -ї	-і -ї	-у -ю	-ою -єю -єю	-і -ї	-о -е -є -ю
<i>III відм.</i>	річ вість мати	-і матері	-і матері	= <i>Н. в.</i> матір	-ю матір'ю	-і матері	-е мати
<i>IV відм.</i>	ім'я хлопця лоша	(ен)-і (ят)-и (ат)-и	(ен)-і (ят)-і (ат)-і	= <i>Н. в.</i>	-ям -ам	(ен)-і (ят)-і (ат)-і	= <i>Н. в.</i>
<i>II відм.</i>	будинок брат батько товариш селище море місце учитель герой завдання край	-у -а -я -ю	-у -у(ові) -у(еві) -у -ю -ю(-еві) -єві)	кого?=P. що?= <i>Н.</i>	-ом -ем -єм -ям -єм	-у -і(ові) -у(ові) -і(еві) -і -і(еві) -ї(єві) -і -ї	-у/-ю -е/-є -я -є
<i>Множина</i>							
	батьки брати товариші герої учителі сестри книги міста вісті ночі сім'ї аудиторії	-ів -їв ∅ -ей -ій	-ам -ям	кого?=P. що?= <i>Н.</i>	-ами -ями	-ах -ях	= <i>Н. в.</i>

♦ Запам'ятайте:

1. Іменники прикметникового походження (*наречений, хворий, перехожий, знайомий*) відмінюються, як прикметники: *хворого, хворому, хворим; хворої, хворій, хворою*.

2. Не змінюються за відмінками і не утворюють форми можини:

а) загальні і власні назви іншомовного походження з кінцевими

-о: *бароко, дібрето́, кіно́, авто́, депо́, метро́, панно́, піаніно́ (! Але: пальто́ – пальта́, пальту́, пальтом, у пальті);*

-у/-ю: *рагу́, меню́, інтерв'ю́, Турку́;*

-е/-є: *алоє́, кафе́, тюре́, ательє́, бізе́, рантьє́, Данте́;*

-і: *янкі́, жалюзі́, дербі́, ралі́, регбі́, таксі́, хобі́, ківі́, поні́, калі́брі, Наталі́, Ненсі́, Марі́, Тбілісі́;*

-а/-я після голосного: *боа́, ампула́, буржуа́, Нікарагуа́;*

б) іншомовні загальні назви осіб жіночої статі, імена та прізвища з кінцевим приголосним: *мадам, Жаклі́н, Джуді́т, Мерседес, Ніко́ль, Джонсо́н, Шмі́дт (! але: Суламі́ф — для Суламі́фі, Ніне́ль — з Ніне́ллю);*

в) французькі імена та прізвища з кінцевим наголошеним *-а́, -я́:* *Дюма́, Ніко́ля;*

г) російські прізвища на *-их, -ово:* (*Черні́х, Дурново́*);

д) українські жіночі прізвища на *-о́* і приголосні (*Марі́ї Стрельченко́, Ользі́ Степанчу́к*);

е) скорочені назви: *ДАІ (державна автомобільна інспекція), ООН (організація об'єднаних націй), завкафе́дри (завідувач кафе́дри).*

є) іншомовні топоніми на *-а́*, що виступають у відповідних словосполученнях у функції прикладок (*на о́строві Куба́, у штаті Невада́*).

■ Зверніть увагу:

■ Назви осіб мають рід відповідно до статі: *мсьє́, де́нді, бізнесмен, Ніко́ля Саркозі́ – ч.р.; мадам, міс, місіс, фрау, ле́ді, пані́, бізнесвумен, Наомі́ Кемпбелл – ж.р.;*

■ Назви неістот – *с.р.:* *бра́, па́, ампула́, трюмо́, фойе́, ательє́, турне́, резюме́; кашне́, шосе́;*

■ Назви тварин, як правило, *ч.р.:* *шимпанзе́, поні́, ко́лі, кенгуру́, какаду́, колі́брі (! але: цеце́ – ж.р.). Але у реченні вони можуть набувати значення *ж.р.* (*маленька шимпанзе́, моя поні́*),*

■ Назви страв, деяких рослин мають *с.р.:* *тюре́, рагу́, фрікасе́, суфле́, алоє́, каланхоє́, манго́.*

■ Власні назви мають рід відповідно до роду загальної назви: *Брно́, Онта́ріо, Пале́рмо, Бордо́, О́сло, То́кіо, Антанана́ріву́,*

Катманду́, Турку́, Гельсінкі́, Нагаса́кі – місто (**с.р.**), «Женьмінь Жиба́о», «Таймз» – газета (**ж.р.**), Міссурі́ – річка (**ж.р.**), Тітіка́ка – озеро (**с.р.**); суахі́лі – мова (**ж.р.**), торна́до – вітер (**ч.р.**).

Прикметник

За характером кінцевого приголосного основи та відмінникових закінчень прикметники поділяються на дві групи: **тверду (-ий)**: велик-**ий, -а, -е, -і**; добрий, світлий, темний, холодний і **м'яку (-ій, -ій)**: домашн-**ій, -я, -є, -і**; останній, пізній, осінній, літній, середній, вечірній, майбутній, теперішній, справжній, безкрай.

Відмінникові закінчення прикметників

Тверда група				
Відм.	Однина			Множина
	Ч. р.	С. р.	Ж. р.	
Н.в.	нов- ий ,	нов- е ,	нов- а	нов- і
Р.в.	нов- ого		нов- ої	нов- их
Д.в.	нов- ому		нов- ій	нов- им
Зн.в.	=Р. або Н.		нов- у	=Р. або Н.
Ор.в.	нов- им		нов- ою	нов- ими
М.в.	нов- ому (-ім)		нов- ій	нов- их
М'яка група				
Відм.	Однина			Множина
	Ч. р.	С. р.	Ж. р.	
Н.в.	ранн- ій ,	ранн- є ,	ранн- я , безкра- я	ранн- і , безкра- ї
	безкра- їй	безкра- є		
Р.в.	ранн- ого , безкрай- ого		ранн- ої , безкрай- ої	ранн- іх , безкра- іх
Д.в.	ранн- ому , безкрай- ому		ранн- ій , безкра- їй	ранн- ім , безкра- ім
Зн.в.	=Р. або Н.		ранн- ю , безкра- ю	=Р. або Н.
Ор.в.	ранн- ім , безкра- ім		ранн- ою , безкрай- ою	ранн- ими , безкра- ими
М.в.	ранн- ому (-ім) , безкрай- ому (-ім)		ранн- ій , безкра- їй	ранн- іх , безкра- іх

■ Зверніть увагу:

Форма прикметника завжди узгоджується з формою іменника. Форма кличного відмінка збігається з формою називного відмінка: шановний *голово*, шановний/шановна *колего*, рідна *земле*, любий *краю*.

◆ Запам'ятайте:

За зразком відмінювання прикметників відмінюються займенники кожний, кожен, всякий, всілякий, самий, сам; порядкові числівники.

Займенник Відмінювання особових займенників

<i>Н.в.</i>	<i>Р.в.</i>	<i>Д.в.</i>	<i>Зн.в.</i>	<i>Ор.в.</i>	<i>М.в.</i>
я	мене	мені	мене	мною	(на) мені
ти	тебе	тобі	тебе	тобою	(на) тобі
він / воно	його, (у) нього	йому	його, (за) нього	ним	(на) ньому, нім
вона	її, (у) неї	їй	її, (за) неї	нею	(на) ній
ми	нас	нам	нас	нами	(на) нас
ви	вас	вам	вас	вами	(на) вас
вони	їх, (у) них	їм	їх, (за) них	ними	(на) них

Відмінювання питальних та відносних займенників

<i>Відм.</i>	<i>Однина</i>				<i>Множ.</i>
<i>Н.в.</i>	хто	що	чий / чие	чия	чий
<i>Р.в.</i>	кого	чого	чийого	чией	чийх
<i>Д.в.</i>	кому	чому	чийому (чиейу)	чийй	чийм
<i>Зн.в.</i>	кого	що	= <i>Н.в.</i> або <i>Р.в.</i>	чию	= <i>Н.в./Р.в.</i>
<i>Ор.в.</i>	ким	чим	чийм	чиейо	чийми
<i>М.в.</i>	на кому (кім)	на чому (чім)	на чийому (чиейу, чийм)	на чийй	на чийх

Відмінювання присвійних займенників

<i>Відм.</i>	<i>Ч. р.</i>	<i>С. р.</i>	<i>Ж. р.</i>	<i>Множина</i>
<i>Н.в.</i>	мій, наш, їхній	моє, наше, їхнє	моя, наша, їхня	мої, наші, їхні
<i>Р.в.</i>	мого, нашого, їхнього		моєї, нашої, їхньої	моїх, наших, їхніх
<i>Д.в.</i>	моєму, нашому, їхньому		моїй, нашій, їхній	моїм, нашим, їхнім
<i>Зн.в.</i>	<i>Кого?</i> = <i>Р.в.</i> <i>Що?</i> = <i>Н.в.</i>		мою, нашу, їхню	<i>Кого?</i> = <i>Р.в.</i> <i>Що?</i> = <i>Н.в.</i>
<i>Ор.в.</i>	моїм, нашим, їхнім		моєю, нашою, їхньою	моїми, нашими, їхніми
<i>М.в.</i>	= <i>Д.в.</i>			= <i>Р.в.</i>

■ Зверніть увагу:

1. Займенники *твій, свій* відмінюються, як *мій*.
2. Займенник *ваш* відмінюється, як *наш*.
3. Займенники *його, її, їх* не відмінюються.

4. **Його, її, їх**, на відміну від особових, ніколи не мають приставного **н**: *на його фотографії, в її сумці*.

Відмінювання вказівних займенників

Відм.	Ч. р. / С. р.		Ж. р.	Множина
Н.в.	цей, той	це, те	ця, та	ці, ті
Р.в.	цього, того		цієї, тієї (тої)	цих, тих
Д.в.	цьому, тому		цій, тій	цим, тим
Зн.в.	<i>Кого? = Р.в. Що? = Н.в.</i>		цю, ту	<i>Кого? = Р.в. Що? = Н.в.</i>
Ор.в.	цим, тим		цією, тією (тою)	цими, тими
М.в.	(на) цьому, тому		(на) цій, тій	(на) цих, тих

■ **Зверніть увагу** на зворотний займенник **себе** та його відмінювання:

Н.в.	Р.в.	Д.в.	Зн.в.	Ор.в.	М.в.
–	себе	собі	себе	собою	(на) собі

Вона запросила до *себе* (Р.в.) друзів і родичів. Я хочу купити *собі* (Д.в.) новий словник. Вона добре знає *себе* (Зн.в.). Ти можеш пишатися *собою* (Ор.в.).

Дієслово

■ **Зверніть увагу:** при утворенні форм минулого часу у дієсловах можуть відбуватися такі зміни:

1. Форма ч. р. може не мати кінцевого **-в**: *замерзнути* – *замерз*∅ (*замерзла, замерзло, замерзли*); *принести* – *приніс*∅ (*принесла, принесло, принесли*).
2. Може відбуватися чергування **-о/-і-** та **-е/-і-** у корені слів ч. р. (якщо в корені немає **-р-, -ри-**): *могти* – *міг* (*але могла*), *нести* – *ніс* (*але несла*), *зберегти* – *зберіг* (*але зберегла*), *утекти* – *утік* (*але утекла*), *рости* – *ріс* (*але росла*). Порівняйте: *терти* – *тер, терла, терли*; *заперти* – *запер, заперла, заперли*.
3. Може випадати кінцевий приголосний **-с** основи інфінітива: *вести* – *вів, вела* (-о, -и), *сісти* – *сів, сіла*, (-о, -и), *розповісти* – *розповів, розповіла*, (-о, -и).
4. Випадає суф. **-ну-** основи інфінітива (якщо на нього не падає наголос): *мерзнути* – *мерз, мерзла* (-о, -и), *щезнути* – *щез, щезла* (-о, -и), (!! *але: повернути* – *повернув, повернула* (-о, -и); *протягнути* – *протяг, протягла* (-о, -и) і *протягнув, протягнула* (-о, -и)).

ТЕМАТИЧНИЙ УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК

<i>Українська</i>	<i>Англійська</i>
ЛЮДИНА	HUMAN BEING
тіло	body
голова	head
шия	neck
плече	shoulder
груди	chest
спина	back
бік	side
живіт	stomach
рука	hand, arm
лікоть	elbow
долоня	palm
палець	finger
нога	foot, leg
коліно	knee
чоло, лоб	forehead
око	eye
ніс	nose
рот	mouth
підборіддя	chin
вухо	ear
волосся	hair
вуса	moustache
борода	beard
щока	cheek
брова	brow
кістка	bone
серце	heart
шлунок	stomach
легені	lungs
хлопчик	boy
дівчинка	girl
юнак	young man
дівчина	young lady
чоловік	man
жінка	woman
літній чоловік, старий	old man
літня жінка, стара	old woman

дорослий	adults
діти, дитина	children, child
СІМ'Я, РОДИНА	FAMILY
чоловік та дружина	husband & wife
батьки та діти	parents & children
батько й мати	father & mother
син та донька	son & daughter
брат і сестра	brother & sister
дідусь і бабуся	grandmother & grandfather
онук і онука	grandson & granddaughter
дядько і тітка	uncle & aunt
БУДИНОК, КВАРТИРА	HOUSE, FLAT
двері	door
ганок	porch
вікно	window
балкон	balcony
дах	roof
димар	chimney
антена	antenna
передпокій	entrance hall
коридор	corridor
їдальня	dining-room
спальня	bedroom
вітальня	living-room
кухня	kitchen
ванна (кімната)	bathroom
туалет	W.C., toilet
стіна	wall
стеля	ceiling
підлога	floor
підвіконня	window-sill
лампа	lamp
вимикач	switch
книжкова полиця	bookshelf
торшер	floor-lamp
стіл	table
крісло	armchair
письмовий стіл	writing-desk
книжкова шафа	bookcase
картина	picture
газета	newspaper

журнал	magazine
попільничка	ash-tray
сірники	matches
ваза	vase
телевізор	TV set
палити	<i>to smoke</i>
дивитись	<i>to watch, to see</i>
вмикати	<i>to switch on</i>
вимикати	<i>to switch off</i>
штора	curtain
ліжко	bed
килим	carpet, rug
тумбочка	bedside-table
шафа	wardrobe
білизна	linen
костюм	suit
піжама	pyjamas
ковдра	blanket
підодіяльник	blanket-envelope
подушка	pillow
простирадло	sheet
матрац	mattress
дзеркало	mirror
гребінець	comb
роздягатися	<i>to undress</i>
лягати	<i>to lie down, to go to bed</i>
позіхати	<i>to yawn</i>
засинати	<i>to fast asleep</i>
спати	<i>to sleep</i>
бачити сон	<i>to dream</i>
будити	<i>to wake someone up</i>
прокидатися	<i>to awake</i>
вставати	<i>to get up</i>
робити зарядку	<i>to do morning exercises</i>
одягатися	<i>to dress</i>
прибирати ліжко	<i>to make the bed</i>
кухонна шафа	kitchen dresser
кран	water tap, faucet
раковина	sink
газова плита	gas-stove
електропіч	electric cooker

духовка	baking oven
кухонний стіл	kitchen table
холодильник	refrigerator
стілець	chair
тарілка	plate
чашка	cup
блюдечко	saucer
склянка	glass
сковорода	frying pan
каструля	pan
чайник	kettle, tea-pot
цукорниця	sugar-basin
ложка	spoon
виделка	fork
ніж	knife
серветка	napkin
скатертина	table-cloth
пляшка	bottle
термос	thermos
м'ясорубка	meat chopper
таця	tray
сіль	salt
цукор	sugar
кава	coffee
чай	tea
крупя	groats
<i>варити</i>	<i>to cook, to boil</i>
<i>смажити</i>	<i>to fry</i>
<i>мішати</i>	<i>to stir</i>
<i>солити</i>	<i>to salt</i>
<i>куштувати</i>	<i>to taste, to try</i>
<i>накривати на стіл</i>	<i>to lay the table</i>
<i>прибирати зі столу</i>	<i>to clear the table</i>
<i>мити посуд</i>	<i>to wash dishes</i>
ванна	bathtub
вода	water
душ	shower
рушник	towel
праска	iron
губка	sponge
одеколон	eaudecologne

парфуми	perfume
крем	cream
зубна паста	tooth-paste
зубна щітка	tooth-brush
ножиці	scissors
мило	soap
мильниця	soap-dish
вмивати	<i>to wash smb's face</i>
вмиватися	<i>to wash one's face</i>
витирати	<i>to dry</i>
витиратися	<i>to dry oneself</i>
мити	<i>to wash</i>
митися	<i>to wash oneself</i>
зачісувати (волося)	<i>to comb</i>
прати (білизну)	<i>to wash (linen)</i>
вिकручувати	<i>to press water from</i>
сушити	<i>to dry clothes</i>
прасувати	<i>to iron</i>
приймати душ	<i>to have a shower</i>
приймати ванну	<i>to have a bath</i>
чистити зуби	<i>to brush teeth</i>
поштова скринька	letter-box
замок	lock
ключ	key
дзвоник	bell
телефон	telephone
пальто	coat
плащ	raincoat
капелюх	hat
сумка	bag
парасолька	umbrella
взуття	footwear
щітка	brush
пилосос	vacuum-cleaner
відро	bucket
пральна машина	washing-machine
посудомийна машина	dish-washer
підійматися	<i>to go up</i>
спускатися	<i>to go down</i>
відчиняти	<i>to open</i>
зачиняти, замикати	<i>to shut, to lock</i>

<i>входити</i>	<i>to come in, to enter</i>
<i>виходити</i>	<i>to go out</i>
<i>знімати</i>	<i>to take off</i>
<i>вішати</i>	<i>to hang (up)</i>
<i>одягати</i>	<i>to put on</i>
<i>В якій квартирі ви мешкаєте?</i>	<i>What kind of flat to you live in?</i>
<i>дзвонити до квартири</i>	<i>to ring the bell</i>
ШКОЛА, ІНСТИТУТ	SCHOOL, INSTITUTE
дитячий садок	kindergarten
середня школа	high school
інститут	institute
університет	university
академія	academy
клас	class-room
парта	desk
дошка	blackboard
таблиця	table
карта	map
крейда	chalk
ганчірка	duster
портфель	schoolbag
зошит	copy-book
блокнот	block-note
олівець	pencil
ручка	pen
словник	dictionary
глобус	globe
підручник	text-book
вчитель, вчителька	teacher
учень, учениця	pupil
<i>читати</i>	<i>to read</i>
<i>писати</i>	<i>to write</i>
<i>малювати</i>	<i>to paint</i>
<i>креслити</i>	<i>to draw</i>
урок	lesson
перерва	interval, break
навчальний рік	academic year
канікули	vacations
слово	word
речення	sentence
помилка	mistake

Ставити оцінку	<i>To give a mark</i>
Витирати дошку	<i>To clean the blackboard</i>
викладач, викладачка	teacher / docent
завідувач, завідувачка	head of the department
лаборант	assistant
студент, студентка	student
аудиторія	class-room, lecture-hall
кафедра	chair, department
Читати лекцію	<i>To deliver a lecture</i>
конспектувати	<i>to make notes</i>
іспит	examination
екзаменатор	examiner
квиток	card, ticket
Складати іспит	<i>To take exam</i>
Одержувати оцінку	<i>To get mark</i>
БІБЛІОТЕКА	LIBRARY
читальний зал	reading hall
каталог	catalogue
скринька	box
картка	card
бібліотекар	librarian
читач	reader
вимога	order
читацький квиток	library card
Замовляти книжку	<i>To order a book</i>
Заповнювати вимогу	<i>To fill in order</i>
Одержувати книжку	<i>To receive a book</i>
Повертати книжку	<i>To return a book</i>
ЧАС	TIME
секунда	second
хвилина	minute
час, година	hour
годинник	watch, clock
будильник	alarm-clock
доба	day & night, 24 hours
ранок – вранці	morning – in the morning
день – вдень	day, afternoon – in the afternoon
вечір – ввечері	evening – in the evening
ніч – вночі	night – at night
Котра година?	<i>What time is it?</i>
Дев'ять година ранку (вечора).	<i>It's 9 am (9 pm).</i>

<i>Годинник спішить.</i>	<i>The clock goes fast.</i>
<i>Годинник відстає.</i>	<i>The clock goes slow.</i>
<i>Ще рано.</i>	<i>It's early.</i>
<i>Вже пізно.</i>	<i>It's late.</i>
Календар	Calendar
рік	year
пора року	season
зима – взимку	winter – in winter
весна – навесні	spring – in spring
літо – влітку	summer – in summer
осінь – восени	autumn – in autumn
місяць	month
січень	January
лютий	February
березень	March
квітень	April
травень	May
червень	June
липень	July
серпень	August
вересень	September
жовтень	October
листопад	November
грудень	December
Тиждень	Week
понеділок – в понеділок	Monday – on Monday
вівторок – у вівторок	Tuesday – on Tuesday
середа – у середу	Wednesday – on Wednesday
четвер – в четвер	Thursday – on Thursday
п'ятниця – у п'ятницю	Friday – on Friday
субота – в суботу	Saturday – on Saturday
неділя – в неділю	Sunday – on Sunday
сьогодні	today
зараз, тепер	now
вчора	yesterday
позавчора	the day before yesterday
завтра	tomorrow
післязавтра	the day after tomorrow
рано	early
пізно	late
цей тиждень	this week

минулий тиждень	last week
наступний тиждень	next week
Який сьогодні день?	What day is it today?
Сьогодні вівторок.	It's Tuesday today.
Яке сьогодні число?	What date is it today?
Сьогодні перше квітня.	It's the 1 st of April today.
Робочий день.	Work day.
Вихідний день.	Day off.
Що ви робили минулого року?	What did you do last year?
Минулого року я навчався у школі.	Last year I studied at school.
Де ви були минулого місяця?	Where were you last month?
Минулого місяця я був у Києві.	Last month I was in Kiev.
Куди ви їздили минулого тижня?	Where did you go last week?
Минулого тижня ми їздили до Києва.	Last week we went to Kiev.
ПРИРОДА	NATURE
небо	sky
сонце	sun
хмара, туча	cloud, dark cloud
земля	earth
зірка	star
місяць	moon
океан	ocean
материк	continent
море	sea
острів	island
півострів	peninsula
річка	river
озеро	lake
міст	bridge
берег	bank, shore
гора	mountain
вершина	top
рівнина	plain
дорога	road
ліс	forest
дерево	tree
поле	field
кущ	bush
ПОГОДА	WEATHER
дощ	rain

гроза	thunderstorm
блискавка	lightning
грім	thunder
вітер	wind
сніг	snow
радуга, веселка	rainbow
термометр	thermometer
барометр	barometer
<i>Яка сьогодні погода?</i>	<i>What is the weather like today?</i>
<i>Сьогодні спекотно.</i>	<i>It's hot today.</i>
<i>Сьогодні холодно.</i>	<i>It's cold today.</i>
<i>Сьогодні сиро.</i>	<i>It's wet today.</i>
<i>Тут задушливо.</i>	<i>It's stuffy here.</i>
<i>Сьогодні туманно.</i>	<i>It's foggy today.</i>
<i>Сьогодні вітряно.</i>	<i>It's windy today.</i>
<i>Іде дощ.</i>	<i>It's raining.</i>
<i>Іде сніг.</i>	<i>It's snowing.</i>
<i>Дує вітер.</i>	<i>The wind is blowing.</i>
<i>Світить сонце.</i>	<i>The sun is shining.</i>
СВІТ, КРАЇНА	WORLD, COUNTRY
місто	town, city
селище	settlement
село	village
церква	church
кладовище	cemetery
залізниця	railway
шосе	highway
північ	North
захід	West
південь	South
схід	East
МІСТО	CITY
вокзал	station
аеропорт	airport
порт	port
метро	underground, subway
станція метро	underground station
зупинка	stop
таксі	taxi
зупинка таксі	taxi-stand
трамвай	tram

тролейбус	trolley-bus
автобус	bus
вулиця	street
площа, майдан	square
провулок	side-street, by-street
бульвар	boulevard
пам'ятник	monument
підземний перехід	underground passing
набережна	embankment
готель	hotel
пошта	post-office
перукарня	hairdresser's
аптека	chemist's, drug-store
магазин	shop
ринок, базар	market
завод	plant
фабрика	factory
банк	bank
музей	museum
театр	theatre
кінотеатр	cinema
цирк	circus
клуб	club
кафе	café
ресторан	restaurant
парк	park
басейн	swimming-pool
<i>Де знаходиться ...?</i>	<i>Where is ... situated?</i>
<i>Як пройти (проїхати)...?</i>	<i>How can I get to ...?</i>
<i>Я заблукав (заблукала).</i>	<i>I've lost my way.</i>
<i>Я шукаю ...</i>	<i>I'm looking for... .</i>
<i>Як зателефонувати ...?</i>	<i>How can I call to ...?</i>
<i>Напишіть, будь ласка, адресу.</i>	<i>Write down the address please.</i>
Вулиця	Street
тротуар	pavement
міліціант	policeman
світлофор	traffic lights
ліхтар	street lamp
урна	litter bin
вітрина	shop window
телефон-автомат	telephone booth

Міський транспорт	City transport
трамвай	tram
тролейбус	trolley-bus
автобус	bus
метро	underground, subway
водій	driver
пасажир	passenger
сидіння	seat
станція метро	underground station
ескалатор	escalator
платформа	platform
поїзд, потяг	train
вагон	wagon
автомобіль	car
дверцята	door of the car
вантажна машина, вантажівка	lorry
мотоцикл	motorcycle
велосипед	bicycle
Продовольчий магазин	Food store
продавець	seller
покупець	buyer, customer
прилавок	counter
ваги	scales
каса	cash-desk
касир	cashier
чек	cheque, check
покупка	purchase
цукор	sugar
сіль	salt
гірчиця	mustard
макарони	macaroni
кава	coffee
чай	tea
ковбаса	sausage
масло	butter
сир	cheese
яйця	eggs
м'ясо	meat
риба	fish
ікра	caviar
сосиски	frankfurters

білий хліб	white bread
чорний хліб	rye bread
батон	long loaf
торт	tart, cake
тістечко	cake
печиво	biscuits
вино	wine
пиво	beer
лимонад	lemonade
мінеральна вода	mineral water
сигарети	cigarettes
запальничка	lighter
кондитерські вироби	confectionery
какао	cocoa
шоколад	chocolate
цукерки	candies
молочні вироби	dairy
молоко	milk
кефір	yoghurt
вершки	cream
морозиво	ice-cream
Універмаг	Department store
відділ, секція	department
примірювальна	fitting-room
взуття	footwear
головні убори	headwear
галантерея	haberdashery
іграшки	toys
одяг	clothes
фото	photo
побутова техніка	house equipment
канцелярські товари	stationary
радіоапаратура	radio technique
колір	colour
розмір	size
ріст	high
ціна	price
якість	quality
черга	turn
<i>примірити</i>	<i>to try on</i>
<i>вибрати</i>	<i>to choose</i>

<i>Покажіть, будь ласка.</i>	<i>Let me see please.</i>
<i>Де я можу придбати...?</i>	<i>Where can I buy...?</i>
<i>Допоможіть, будь ласка.</i>	<i>Help me please.</i>
<i>Можна подивитись...?</i>	<i>Can I see...?</i>
<i>Можна приміряти...?</i>	<i>Can I try ... on?</i>
<i>Я б хотів інший колір (фасон, розмір).</i>	<i>I'd like another colour (style, size).</i>
<i>Мені треба на розмір більше (менше).</i>	<i>I need one size more (less).</i>
<i>Це пальто мені мале.</i>	<i>This coat is too small for me.</i>
<i>Це пальто мені велике.</i>	<i>This coat is too big for me.</i>
<i>Це пальто мені як раз.</i>	<i>This coat fits me.</i>
<i>Скільки це коштує?</i>	<i>How much is it?</i>
<i>Де каса?</i>	<i>Where is the cash-desk?</i>
<i>Ось гроші.</i>	<i>Here is the money.</i>
<i>Візьміть решту.</i>	<i>Take your change.</i>
Пошта, телеграф, телефон, Інтернет	Post, telegraph, telephone, Internet
конверт	envelope
марка	stamp
лист	letter
адреса	address
зворотна адреса	return address
телеграма	telegram
бланк	form
листівка	post-card
бандероль	printed matter
посилка, пакунок	parcel
переказ (грошей)	money order
листоноша	post-man
телефон-автомат	telephone-booth
трубка, слухавка	receiver
номер телефону	telephone number
повідомлення	message
факс	fax
<i>писати</i>	<i>to write</i>
<i>наклеювати</i>	<i>to stick</i>
<i>відправляти, посилати</i>	<i>to send</i>
<i>Давати телеграму</i>	<i>To send a telegram</i>
<i>Розмовляти по телефону</i>	<i>To speak by the phone</i>
<i>Посилати повідомлення</i>	<i>To send a message</i>

<i>Я хочу зателефонувати до Одеси.</i>	<i>I want to call to Odessa.</i>
<i>У вас можна відправити факс?</i>	<i>Can I send a fax from here?</i>
<i>Скільки з мене?</i>	<i>How much is it?</i>
Ресторан, їдальня	Restaurant, canteen
офіціант	waiter
відвідувач	customer
меню	menu
стійка	bar
бокал	wine-glass
коктейль	cock-tail
соломинка	straw
бар	pub
буфет	buffet
закуси	appetizers
салат	salad
перше блюдо	first course
суп	soup
борщ	borsch (Ukrainian vegetable soup)
друге блюдо	main course
десерт	dessert
<i>замовляти</i>	<i>to order</i>
<i>снідати</i>	<i>to have breakfast</i>
<i>обідати</i>	<i>to have lunch</i>
<i>вечеряти</i>	<i>to have dinner</i>
<i>Він ситий.</i>	<i>He has had enough.</i>
<i>Він голодний. Вона голодна.</i>	<i>He (she) is hungry.</i>
Вокзал	Railway station
поїзд, потяг	train
платформа	platform
рейки	rails
білетна каса	booking-office
розклад	schedule, time-table
довідкове бюро	inquiry office
пасажир	passenger
вагон	carriage
носій	porter
провідник	car-attendant
багаж	luggage
квиток	ticket
купе	compartment
нижня лава	lower berth

верхня лава	upper berth
<i>Здавати у багаж</i>	<i>To leave the luggage</i>
<i>Сідати в вагон</i>	<i>To get on</i>
Аеропорт	Airport
літак	plane
трап	gangway
стюардеса	stewardess
пілот	pilot
пасажирський салон	passenger's cabin
зал очікування	departure hall
зал прибуття	arrival hall
контроль	checking-desk
митниця	custom-house
декларація	declaration
МЕДИЧНА ДОПОМОГА	MEDICAL AID
лікарня	hospital
поліклініка	policlinic
аптека	chemist's, drug-store
ліки	medicine, drug
кабінет	consulting-room
рентген	X-ray
терапевт	therapist
хірург	surgeon
окуліст	oculist
стоматолог, зубний лікар	dentist
лікар	doctor
медсестра	nurse
хворий, пацієнт	patient
вата	cotton wool
бинт	bandage
нормальна температура	normal temperature
підвищена температура	high temperature
<i>Хворіти</i>	<i>To be ill (sick)</i>
<i>Застудитися</i>	<i>To catch cold</i>
<i>Викликати лікаря</i>	<i>To call the doctor</i>
<i>Я нездужаю</i>	<i>I feel sick</i>
<i>Я погано себе почуваю</i>	<i>I feel badly</i>
<i>У мене болить голова</i>	<i>I have a headache</i>
<i>У мене болить живіт</i>	<i>I have a stomachache</i>
<i>У мене болить зуб</i>	<i>I have a toothache</i>
<i>Я хочу, щоб мене оглянув лікар</i>	<i>I need to visit a doctor</i>

<i>Міряти тиск, температуру</i>	<i>To measure blood pressure, temperature</i>
<i>Видужувати</i>	<i>To recover</i>
<i>Виписувати рецепт, довідку</i>	<i>To write out a prescription, a certificate</i>
<i>Давати ліки</i>	<i>To give medicine, certificate</i>
<i>Приймати ліки</i>	<i>To take medicine</i>
<i>Щупати пульс</i>	<i>To feel pulse</i>
<i>Робити ін'єкцію</i>	<i>To make injection</i>
<i>Робити операцію</i>	<i>To operate</i>
ангіна	quinsy
грип	flu
запалення легенів	pneumonia
кашель	cough
нежить	running nose
пігулки	tablets
мазь	ointment
краплі	drops
Овочі	Vegetables
картопля	potatoes
морква	carrot
редис	radish (small)
буряк	beetroot
цибуля	onion
часник	garlic
огірок	cucumber
гарбуз	pumpkin
перець	pepper
помідор	tomato
горох	pea
капуста	cabbage
салат	lettuce
Фрукти, ягоди	Fruit, berries
кавун	water-melon
диня	melon
груша	pear
яблуко	apple
цитрина, лимон	lemon
помаранч, апельсин	orange
ананас	pine-apple
банан	banana

малина	raspberry
чорна смородина	black currant
аґрус	gooseberries
виноград	grapes
полуниця	strawberries
вишня	cherries
журавлина	cranberries
слива	plum
абрикос	apricots
Квіти	Flowers
ромашка	daisy
троянда	rose
айстра	aster
мак	poppy
нарцис	daffodil
тюльпан	tulip
ДІЄСЛОВА	VERBS
Рух	Motion, movement
починати(ся) / почати(ся)	to begin
продовжувати(ся)/продовжити(ся)	to go on
закінчувати(ся) / закінчити(ся)	to finish
йти – ходити	to go
їхати – їздити	to go (by transport)
вести – водити	to drive, to carry
везти – возити	to carry
нести – носити	to carry, to bring
ставити / поставити	to put
стояти	to stand
класти / покласти	to put
лежати	to lie
вішати / повісити	to hang
висіти	to hang
садити / посадити	to put (in)
сидіти	to sit
Дія та стан людини	Action and state of people
вдихати ≠ видихати	to breathe in ≠ to breathe out
дихати	to breathe
їсти	to eat
пити	to drink
нюхати	to smell
чхати	to sneeze

кашляти	to cough
мерзнути	to feel cold
потіти	to sweat
плювати	to spit
позіхати	to yawn
засинати	to fall asleep
спати	to sleep
прокидатися	to wake
Спілкування, мова	Communication, speech
говорити / сказати	to speak
співати / заспівати	to sing
кричати / крикнути	to shout
(про)шепотіти	to whisper
розповідати / розповісти	to tell
запитувати / запитати	to ask
стверджувати/ствердити	to state
заперечувати/заперечити	to deny
жестикулювати	to gesticulate
пояснювати / пояснити	to explain
відповідати / відповісти	to answer
(про)читати	to read
свистіти / свиснути	to whistle
Сприйняття, мислення	Thinking, adoption
(по)дивитися	to look
(по)бачити	to see
(по)чути	to hear
(по)слухати	to listen
(по)думати	to think
мріяти	to dream
забувати / забути	to forget
згадувати / згадати	to remember
вирішувати / вирішити	to solve
загубити	to lose
шукати	to look for
знаходити / знайти	to find
Почуття, вияв почуттів	Feelings, expression of feelings
почувати(ся)	to feel
(по)любити	to love
(с)подобатися	to like
(з)радіти	to feel joy
(за)сумувати	to be sad

(по)заздрити	to envy
(по)жалкувати	to feel pity
(з)лякати	to frighten
боятися	to be afraid
посміхатися/посміхнутися	to smile
(за)сміятися	to laugh
(за)плакати	to cry, to weep
(по)цілувати	to kiss
обіймати / обняти	to embrace
зітхати / зітхнути	to sigh
повертати / повернути	to turn
повертатися / повернутися	to turn
відвертатися / відвернутися	to turn away
(по)гуляти	to walk
падати / впасти	to fall
брати / взяти	to take
держати	to keep
(ви)прасувати	to iron
(по)різати	to cut
бити	to beat
(с)палити	to burn
(по)гасити	to extinguish
відчиняти / відчинити	to open
зачиняти / зачинити	to shut
Відносини	Relations
(при)вітати	to greet
(при)вітатися	to say hello
(по)прощатися	to say good bye
вибачатися / вибачитися	to apologize
вибачати / вибачити	to forgive
(по)знайомити	to acquaint
по(мирити)	to reconcile
одружуватися / одружитися	to marry
виходити заміж / вийти заміж	to marry
дружити	to be friends
ворогувати	to be enemies
забороняти / заборонити	to forbid
дозволяти / дозволити	to allow
проводжати / проводити	to see off
зустрічати / зустріти	to meet
боротися	to fight

перемагати / перемогти	to win
заважати	to hamper
допомагати / допомогти	to help
хвилюватися	to worry
заспокоювати / заспокоїти	to calm
ПРИКМЕТНИКИ	ADJECTIVES
Величина, розмір, положення	Size, position
високий ≠ низький	high, tall ≠ small, low
довгий ≠ короткий	long ≠ short
широкий ≠ вузький	wide ≠ narrow
товстий ≠ тонкий	thick, fat ≠ thin
глибокий ≠ мілкий	deep ≠ shallow
перший ≠ останній	first ≠ last
важкий ≠ легкий	heavy ≠ light
Смак, запах	Taste, smell
солодкий	sweet
кислий	sour
солоний	salty
гіркий	bitter
пахучий	fragrant
Колір	Colour
білий	white
чорний	black
червоний	red
синій	dark blue
блакитний	light blue
зелений	green
жовтий	yellow
помаранчевий	orange
рожевий	pink
коричневий	brown
сірий	grey
фіолетовий	violet
темний	dark
світлий	light
блискучий	shining
яскравий	bright
блідий	pale
прозорий	transparent
Форма та лінії	Forms & lines
прямий	straight

гострий	sharp
тупий	blunt
круглий	round
овальний	oval
Температура	Temperature
гарячий	hot
теплий	warm
спекотний	hot
холодний	cold
прохолодний	cool
Якість та стан предметів	Quality and state of objects
цілий	whole
розбитий	broken
пустий, порожній	empty
відкритий	opened
зачинений, закритий	closed, shut
дорогий	expensive
дешевий	cheap
м'який	soft
твердий	hard, solid
швидкий	quick, fast
повільний	slow
Якості та властивості	Quality & properties
розумний ≠ дурний	clever ≠ fool
мудрий	wise
суворий	severe, strict
сміливий ≠ боягузливий	brave ≠ coward
старанний	thorough
лінивий, ледачий	lazy
гарний, красивий	beautiful
голодний ≠ ситий	hungry ≠ satisfied
здоровий ≠ хворий	healthy ≠ sick
сильний, дужий ≠ слабкий	strong ≠ weak
товстий, гладкий ≠ худий	thick ≠ thin
стрункий	slim
молодий ≠ старий	young ≠ old
глухий	deaf
сліпий	blind
кульгавий	lame
лисий	bald
чесний	frank

відвертий	sincere
хитрий	astute, wily
добрий ≠ злий	kind ≠ angry
Матеріал, з якого зроблено предмет	Material of which an object is made
дерев'яний	wooden
залізний	iron
скляний	glass
шкіряний	leather
цегляний	brick
паперовий	paper
пластмасовий	plastic
АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ РОЗМОВНИК	
Звернення	Appealing
Пане ..., Пані ..., Панно ...	Mister ..., Masters ..., Miss ...
Пані й панове!	Ladies & gentlemen!
Колего! Колеги!	Colleague! Colleagues!
Привітання, прощання	Greeting, farewell
Здрастуйте! Добридень!	Hello!
Привіт!	Hi!
Доброго ранку!	Good morning!
Доброго дня!	Good afternoon!
Доброго вечора!	Good evening!
Доброї ночі! Спокійної ночі!	Good night! Sweet dreams!
Як справи?	How are you?
Дякую, відмінно!	Fine, thanks!
До побачення!	Good bye!
До завтра!	See you tomorrow!
До зустрічі!	See you!
На все добре!	Good luck!
Подяка	Gratitude
Спасибі! Дякую!	Thanks!
Щиро дякую!	Thanks a lot!
Дуже вдячний вам!	Thank you very much!
Ви дуже люб'язні!	You are so kind!
Нема за що!	Not at all!
Нема за що!	Don't mention it!
Будьте ласкаві!	Be so kind!
Будь ласка!	Please!
Прошу!	Here you are! You're welcome!

Прохання	Request
Дозвольте запитати!	May I ask, please?
Дозвольте дізнатися!	Let me know, please!
Дозвольте увійти!	May I come in, please?
Дозвольте запалити!	May I smoke here, please?
Дозвольте пройти!	Let me pass, please!
Покажіть мені це, будь ласка!	Show me it, please!
Поясніть мені це, будь ласка!	Explain me it, please!
Дайте мені це, будь ласка!	Give me it, please!
Будьте ласкаві, відвезіть мене в ...	Be so kind to drive me to ...
Зупиніться тут, будь ласка!	Stop here, please
Зачекайте, будь ласка!	Wait, please!
Не могли б ви допомогти мені?	Could you help me, please?
Підкажіть, будь ласка!	Tell me, please!
Запрошення	Invitation
Дозвольте запросити вас в кав'ярню!	May I invite you to a cafe?
Приходьте до нас в гості!	Come to our place, please!
Заходьте, будь ласка!	Come in, please!
Роздягайтеся!	Take off you coat!
Сідайте, будь ласка!	Sit down, please!
Згода, відмова	Acquiescence, rejection
Не заперечую	I don't mind
Так, звісно	Yes, of course
Зрозуміло, можна	Certainly, you may
Чудово!	Fine! Great!
Із задоволенням!	With pleasure!
Я (не) згоден / згодна з вами	I (don't) agree with you
Ви праві	You are right
Ви не праві	You are wrong
Ні, на жаль, я не можу	No, unfortunately, I can't
Ні, дякую	No, thanks
Це неможливо	It's impossible
Поздоровлення, побажання	Congratulations, wishes
Поздоровляю Вас	I congratulate you
Бажаю Вам щастя, здоров'я, успіхів, вдачі	I wish you be happy, healthy, successful, lucky
З днем народження!	Happy birthday!
З Новим роком!	Happy New Year!

З Різдвом!	Merry Christmas!
Вибачення, жаль	Apology, regret
Пробачте, будь ласка	Excuse me, please
Вибачте, будь ласка	Forgive me, please
Перепрошую	I beg you pardon
Я не винен (винна)	I'm not to blame
Не сердьтесь на мене	Don't be angry with me
Не ображайтесь	Don't be offended
Вибачте, що запізнився	Excuse me for being late
Вибачте, що не міг прийти	I'm sorry I couldn't come
Дуже шкода, на превеликий жаль	I'm awfully sorry / It's a pity
Знайомство	Acquaintance
Здрастуйте!	How do you do!
Як Вас звати?	What's your name?
Мене звуть ...	My name is ...
Дуже радий познайомитися!	Glad to meet you!
Дуже приємно!	Nice to see you!
Дозвольте відрекомендуватися	Let me introduce myself
Дозвольте відрекомендувати ...	Let me introduce ...
Познайомтесь	Let me introduce
Обмін валюти, гроші	Currency exchange, money
Пункт обміну валюти	Currency exchange
Курс обміну	Currency course
Де можна обміняти долари?	Where can I change dollars?
Я хочу поміняти долари на гривні	I'd like to change dollars for grivnas
Розміняйте, будь ласка, 500 гривень	Change please 500 grivnas
Вивіски, надписи, оголошення	Advertisement, endorsement, announcement
Вхід ≠ Вихід	Entrance ≠ Exit
Вхід заборонено	No entrance
До себе ≠ Від себе	Pull ≠ Push
Обережно	Danger
Стоянка	Parking
Стоянка заборонена	No parking
Довідкове бюро	Inquiry office
Готель	Hotel
Палити заборонено	No smoking
Туалет	W.C., toilet
Перукарня	Hairdresser's

Заброньовано	Booked
Відчинено з ... до ..., Зачинено	Open since... till..., Closed
Перерва	Break
Застебніть ремені	Fix you safety-belt

Ключі до кросвордів, загадок та ігрових завдань

Модуль 2.

С. 65, завдання 9.

1. Теплий. 2. Світлий. 3. Довгий. 4. Гарний. 5. Молодий.
6. Старший. 7. Широкий. 8. Високий. 9. Чистий. 10. Великий.
11. Новий. **12. Підготовчий.**

Модуль 3.

С. 92, завдання 9.

1. Брат. 2. Чоловік. 3. Дідусь. 4. Дружина. 5. Онук. 6. Мати.
- 7. Родина.**

Модуль 4.

С. 130, завдання 12.

1. Посуд. 2. Продукти. 3. Господарчі. 4. Меблі. 5. Светр.
6. Магазин. 7. Щітка. 8. Приміряти. 9. Ринок. 10. Легкий.
11. Взуття. **12. Супермаркет.**

Модуль 5.

С. 168, завдання 10.

Автобус. Велосипед. Вертоліт. Електричка. Корабель. Літак.
Маршрутка. Метро. Потяг. Таксі. Трамвай. Тролейбус. Човен.

Модуль 8.

С. 287, завдання 12.

Вінниця. Донецьк. Запоріжжя. Ізюм. Канів. Київ. Луцьк.
Львів. Одеса. Полтава. Суми. Умань. Харків. Херсон.
Черкаси. Чернігів. Ялта.

С. 287, завдання 13.

1. Єгипет. 2. Китай. 3. Австралія. 4. Японія. 5. Росія. 6. Італія.
7. США.

Зміст

Вступ	3
Основні умовні скорочення	6
Основні умовні позначення	6
Український алфавіт	7
Модуль 1 (увідний фонетико-граматичний)	8
Звуки та букви на позначення звуків. Чергування. Склад. Наголос.	
Інтонія розповідного й питальних речень: ІК-1, ІК-2, ІК-3, ІК-4.	
Іменник: істота, неістота. Рід іменника: <i>ч.р.</i> , <i>ж.р.</i> , <i>с.р.</i> Число іменника: однина, множина. Поняття про відмінки. Називний відмінок іменника.	
Особові займенники <i>я, ти, він, вона, воно, ми, ви, вони.</i>	
Присвійні займенники <i>мій, твій, наш, ваш, його, її, їхній.</i>	
Структура простого речення зі сполучниками <i>і/ї/та.</i>	
Кількісні числівники (від 1 до 999).	
Модуль 2	43
Дієслово: Інфінітив. Недоконаний вид. Теперішній час.	
Перша і друга дієвідміни. Чергування приголосних у дієслівних формах.	
Прислівник.	
Прикметник.	
Порядкові числівники.	
Єднальні відношення (<i>і, й, та, теж, також</i>).	
Відношення протиставлення (<i>а, але</i>).	
Текст « <i>Наш факультет</i> ».	
Модуль 3	66
Дієслово: Недоконаний вид. Минулий час і майбутній час.	
Місцевий відмінок: а) на позначення місця (<i>де?</i>); б) <i>На кому?</i> в) позначення часу (<i>коли?</i>).	
Кількісні відношення (<i>скільки?</i>).	
Текст « <i>Моя сім'я</i> ».	
Модуль 4	93
Знахідний відмінок: а) прямий об'єкт (<i>що? кого?</i>); б) непрямий об'єкт (<i>про кого?/що? на кого? у що?</i>); в) напрямок руху (<i>куди?</i>); г) позначення часу (<i>коли? скільки</i>	

часу?).

Присвійний займенник *свій*.

Дієслово: Наказовий спосіб.

Кличний відмінок.

Причинні й наслідкові відношення у складнопідридному реченні (*тому, тому що*).

Текст «*Я їду в супермаркет*».

Модуль 5 131

Родовий відмінок: а) *у кого є хто?що? / у кого немає кого?чого?*; б) назва власника (*чий?*); в) ознака (*який?*); г) *скільки?* д) напрямок (*куди?/до кого?/звідки?/від кого?*); е) час (*коли?*); є) місце (*де?/у кого?*).

Дієслова руху: *їду – ходив – піду; їду – їздив – поїду*.

Текст «*Я їду до академії*».

Модуль 6 169

Давальний відмінок: а) адресат (*кому? чому?*); б) *скільки (кому?) років?*; в) *подобатися, хотітися ... – кому?*; г) фізичний або емоційний стан (*кому холодно? кому зле?*); д) відношення до дії (предмета, особи) (*кому важко? кому зрозуміло?*); е) *кому? + модальні слова (можна, слід, треба... – кому?)*.

Вид дієслова. Доконаний вид (минулий час): а) способи утворення видів; б) головні значення видів.

Дієслова з *–ся*.

Конструкції *Котра година?/ Коли?/ О котрій годині?*

Текст «*Звичайний день Олени*».

Модуль 7 209

Орудний відмінок: а) спільність дії (*з ким? з чим?*); б) інструмент (*чим?*); в) *бути/працювати/стати ким?*; г) об'єкт (*ким? чим?*); д) образ дії (*як? – із задоволенням, із радістю*); е) місце (*де? – поруч з, над, під, між, за, перед*).

Вид дієслова. Доконаний вид (майбутній час).

Відношення часу (*коли*).

Складні речення з підрядними часу (*коли*).

Складні речення з умовними підрядними (*якщо*).

Текст «*Мій друг*».

Модуль 8 250

Дієслова руху (*йти, ходити, піти, прийти, їхати, їздити*,

поїхати, приїхати, нести, носити, везти, возити, вести, водити). Вживання у теперішньому та минулому часі.

Дієслова руху з префіксами *п-/по-, при-*.

Складнопідрядні речення зі сполучниками *щоб/аби*:

а) цільові відношення; б) бажання; в) спонукання до дії.

Пряма і непряма мова: а) факт; б) спеціальне питання;

в) загальне питання; г) спонукання до дії.

Текст «*Моя подорож до Києва*».

Модуль 9 (повторювальний) 288

Прийменники та відмінки.

Складні речення з означальними підрядними (*який, котрий, хто, що, чий, де, куди* тощо).

Завдання для самостійної роботи.

Текст «*Як ваше здоров'я?*»

Додаток 339

Деякі правила читання. Чергування приголосних.

Чергування у прийменниках, сполучниках та префіксах.

Спрощення у групах приголосних. Уподібнення приголосних. Чергування голосних.

М'який знак. Сполучення *йо/ьо*. Апостроф.

Склад. Наголос.

Іменник: Називний відмінок. Рід. Незмінювані іменники.

Типи відмін іменника. Число іменника. Родовий відмінок - *а/-у*. Поділ іменників I і II відміни на групи. Відмінникові

закінчення іменників I - IV відмін. Особливості відмінювання іменників, що вживаються тільки в множині. Таблиця відмінювання іменників.

Прикметник: Відмінникові закінчення прикметників.

Займенник: Особові займенники та їх відмінювання.

Питальні та відносні займенники. Відмінювання присвійних займенників. Відмінювання вказівних займенників.

Дієслово.

Тематичник словник 358

Ключі до кросвордів, загадок та ігрових завдань 383

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**ВАЛЬЧЕНКО ІННА ВІКТОРІВНА
ПРИЛУЦЬКА ЯНА МИКОЛАЇВНА**

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

Навчальний посібник
з української мови для іноземних студентів

У двох частинах

Частина 1

В авторській редакції

Відповідальний за випуск *Т. О. Плотнікова*

Редактор *З. І. Зайцева*

Комп'ютерне верстання *Я. М. Прилуцька*

Дизайн обкладинки *Я. М. Прилуцька*

Підп. до друку 21.10.2010
Друк на ризографі.
Зам. №

Формат 60x84 /16
Ум. друк. арк. 19
Тираж 500 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №731 від 19.12.2001